

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Forside*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Reform af den civile retspleje II

Offentlighed i civile sager og straffesager

Afgivet af Retsplejerådet

Betænkning nr. 1427

København 2003

Resume

Justitsministeriet anmodede i januar 1998 Retsplejerådet om at behandle et kommissorium om en generel reform af den civile retspleje. Retsplejerådet afgiver hermed en delbetænkning om offentlighed i civile sager og straffesager.

Retsplejerådet foreslår, at enhver som udgangspunkt skal have ret til aktindsigt i domme og kendelser i dispositive civile sager samt i straffesager, der er afsluttet for mindre end 1 år siden. Retsplejerådet foreslår nogle undtagelser til aktindsigt i domme og kendelser, bl.a. for forklaringer afgivet i lukkede retsmøder og for oplysninger om rent private forhold eller erhvervshemmeligheder. Forslagene er udtryk for en grundlæggende ændring – og udvidelse – af offentlighedens adgang til aktindsigt i domme og kendelser.

Retsplejerådet foreslår endvidere en modernisering af reglerne om aktindsigt i civile sager og straffesager for parter og for personer, der har en særlig interesse heri.

[Indholdsfortegnelse](#)
[Kolofon](#)

Udgiver:
[Justitsministeriet](#)
Slotsholmsgade 10
DK-1216 København K
33 92 33 40
jm@jm.dk

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

[Denne publikation findes på adressen: http://www.jm.dk/](http://www.jm.dk/)

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Indholdsfortegnelse*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Indholdsfortegnelse

[Kapitel 1 Indledning](#)

[1. Retsplejerådets kommissorium](#)

[2. Retsplejerådets sammensætning](#)

[3. Retsplejerådets arbejde](#)

[4. Resumé af betænkningens kapitel 2-9](#)

[5. Oversigt over Retsplejerådets forslag](#)

[6. Økonomiske og administrative konsekvenser af Retsplejerådets forslag](#)

[Kapitel 2 Generelle betragtninger om offentlighed i retsplejen](#)

[1. Grundloven](#)

[2. Den Europæiske Menneskeretskonvention](#)

[3. Retsplejerådets bemærkninger](#)

Kapitel 3 Gældende ret

1. Afholdelse af retsmøder

1.1. Retsplejelovens regler og begrebet retsmøde

1.2. Retsvirkninger af retsmøder

1.3. Møder under forberedelsen af civile domssager

1.4. Møder under efterforskningen og under forberedelsen af domsforhandlingen i straffesager

1.5. Domsforhandlingen og møder efter § 922

1.6. Afsigelse af retsafgørelser

1.7. Fogedsager og skiftesager

1.8. Mundtlige anmodninger til retsbogen

2. Retslister

3. Adgang til retsmøder

4. Optagelse og transmission af billeder og lyd

5. Aktindsigt

[5.1. Aktindsigt for andre end parter](#)

[5.1.1. Oversigt](#)

[5.1.2. Kravet om retlig interesse](#)

[5.2. Parter aktindsigt](#)

[5.2.1. Civile sager](#)

[5.2.2. Straffesager](#)

[5.3. Fremgangsmåden ved anmodning om aktindsigt](#)

[5.4. Pressens aktindsigt](#)

[6. Offentlig gengivelse af forhandlinger og dokumenter](#)

[6.1. Offentlig gengivelse af forhandlinger i retsmøder](#)

[6.1.1. Almindelige principper](#)

[6.1.2. Lukkede retsmøder](#)

[6.1.3. Referatforbud og navneforbud](#)

[6.2. Offentlig gengivelse af domme](#)

[6.2.1. Retsplejelovens regler](#)

[6.2.2. Lovgivningens almindelige regler](#)

[6.2.3. Lov om behandling af personoplysninger](#)

[6.2.4. Lov om massemediers informationsdatabaser](#)

[6.2.5. Sammenfatning](#)

[Kapitel 4 Norsk og svensk ret](#)

[1. Retsmøder og retslister](#)

[1.1. Norge](#)

[1.1.1. Adgang til retsmøder](#)

[1.1.2. Retslister](#)

[1.1.3. Billed- og lydoptagelse](#)

[1.2. Sverige](#)

[2. Aktindsigt](#)

[2.1. Norge](#)

[2.1.1. Civile sager](#)

[2.1.2. Straffesager](#)

[2.1.3. Pressens aktindsigt](#)

[2.2. Sverige](#)

[3. Offentlig gengivelse](#)

[3.1. Norge](#)

[3.1.1. Pålæg om tavshedspligt](#)

[3.1.2. Offentlig gengivelse af forhandlinger i retsmøder](#)

[3.1.3. Offentlig gengivelse af domme](#)

[3.1.4. Retternes offentliggørelse af retsafgørelser på internettet](#)

[3.2. Sverige](#)

[Kapitel 5 Retsmøder og retslister](#)

[1. Afholdelse af retsmøder](#)

[1.1. Møder mellem retten og parterne](#)

[1.2. Rettens interne møder](#)

[1.3. Afsigelse af domme og kendelser](#)

[2. Retslister](#)

[3. Adgang til retsmøder i civile sager](#)

[3.1. Parternes fælles anmodning om dørlukning](#)

[3.2. Retsmøder under forberedelsen](#)

[4. Optagelse og transmission af billeder og lyd](#)

[Kapitel 6 Aktindsigt for andre end parter](#)

[1. Hovedsynspunkter](#)

[2. Aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv.](#)

[2.1. Omfattede sager](#)

[2.1.1. Straffesager](#)

[2.1.2. Civile sager](#)

[2.1.3. Identifikation af sagen eller dokumentet](#)

[2.2. Omfattede dokumenter](#)

[2.2.1. Domme og kendelser](#)

[2.2.2. Skriftlig forelæggelse og procedure](#)

[2.2.3. Endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter](#)

[2.3. Undtagelser til aktindsigt i domme og kendelser mv.](#)

[2.3.1. Forklaringer, der er afgivet i lukkede retsmøder, eller som er omfattet af et referatforbud](#)

[2.3.2. Statens sikkerhed mv.](#)

[2.3.3. Forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser](#)

[2.3.4. Enkeltpersoners rent private forhold og virksomheders erhvervshemmeligheder](#)

[3. Aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri](#)

[3.1. Særlig interesse i aktindsigt](#)

[3.2. Omfattede sager](#)

[3.3. Omfattede dokumenter](#)

3.4. Undtagelser til aktindsigt

3.4.1. Statens sikkerhed mv.

3.4.2. Enkeltpersoners rent private forhold og virksomheders erhvervshemmeligheder

3.4.3. Forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser samt beskyttelse af tredjemand

3.5. Udlevering af kopi

3.5.1. Civile sager

3.5.2. Straffesager

3.6. Fremgangsmåden ved anmodning om aktindsigt i straffesager

4. Meroffentlighed

5. Afgift eller gebyr

5.1. Gældende regler og baggrunden herfor

5.2. Retsplejerådets overvejelser

Kapitel 7 Parters aktindsigt

[1. Civile sager](#)

[2. Verserende straffesager](#)

[2.1. Retsbogstilførsler](#)

[2.2. Det materiale, politiet har tilvejebragt](#)

[2.2.1. Adgang til aktindsigt hos forsvareren](#)

[2.2.2. Adgang til aktindsigt, når der ikke er en forsvarer](#)

[2.2.3. Udlevering af kopi](#)

[3. Domme i straffesager](#)

[4. Afsluttede straffesager](#)

[4.1. Omfattede dokumenter](#)

[4.2. Undtagne oplysninger](#)

[4.3. Udlevering af kopi](#)

[4.4. Fremgangsmåden ved anmodning om aktindsigt](#)

[5. Adhæsionskrav i straffesager](#)

Kapitel 8 Pressens aktindsigt mv.

1. Pressens rolle

2. Særregler for pressen

2.1. Aktindsigt

2.1.1. Domme og kendelser mv.

2.1.2. Anklageskrifter og retsmødebegæringer

2.1.3. Hjelpebilag og rids i straffesager

2.1.4. Dokumenter i civile sager

2.1.5. Mindretalsudtalelse

2.2. Ret til at udtale sig og kærebeføjelse

Kapitel 9 Offentlig gengivelse

1. Offentlig gengivelse af forhandlinger i retsmøder

2. Offentlig gengivelse af domme og kendelser

Kapitel 10 Lovudkast med bemærkninger

1. Lovudkast

[2. Bemærkninger til lovudkastet](#)

[Bilag 1 Organisationer repræsenteret i Retsplejerådets følgegruppe](#)

[Bilag 2 Massemedier mv. repræsenteret i Mediernes Kontaktudvalg](#)

[Bilag 3 Udkast til bekendtgørelse om retslistes](#)

[Bilag 4 Tillægskommissorium om adhæsionsproces](#)

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

[Denne publikation findes på adressen:](#)
<http://www.jm.dk/>

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Kolofon*

[Forside](#) | [Til bund](#)

Kolofon

Titel: Reform af den civile retspleje II

Udgiver: Justitsministeriet

Resume: Justitsministeriet anmodede i januar 1998 Retsplejerådet om at behandle et kommissorium om en generel reform af den civile retspleje. Retsplejerådet afgiver hermed en delbetænkning om offentlighed i civile sager og straffesager.

Retsplejerådet foreslår, at enhver som udgangspunkt skal have ret til aktindsigt i domme og kendelser i dispositive civile sager samt i straffesager, der er afsluttet for mindre end 1 år siden. Retsplejerådet foreslår nogle undtagelser til aktindsigt i domme og kendelser, bl.a. for forklaringer afgivet i lukkede retsmøder og for oplysninger om rent private forhold eller erhvervshemmeligheder. Forslagene er udtryk for en grundlæggende ændring – og udvidelse – af offentlighedens adgang til aktindsigt i domme og kendelser.

Retsplejerådet foreslår endvidere en modernisering af reglerne om aktindsigt i civile sager og straffesager for parter og for personer, der har en særlig interesse heri.

Sprog: dansk

ISBN: 87-601-9831-1

ISBN internet: 87-601-9833-8

Pris (læs og download): 0 kr.

URL: <http://www.jm.dk/>

Version: 1.0

Versionsdato: 200304

Format: htm, css, gif

[Forside](#) | [Til top](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

Denne publikation findes på adressen: <http://www.jm.dk/>

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Kapitel 1 Indledning*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Kapitel 1

Indledning

1. Retsplejerådets kommissorium

Ved brev af 21. januar 1998 har Justitsministeriet anmodet Retsplejerådet om at behandle et kommissorium af 19. januar 1998 om en generel reform af den civile retspleje. Kommissoriet, der i sin helhed er optrykt i kapitel 1, afsnit 1, i Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I, indeholder blandt andet følgende:

“I reformforslaget fra februar 1996 fra Advokatrådet og Den Danske Dommerforening peges på, at der gennem de senere år har været sat spørgsmålstegn ved, om det danske retssystem på en rimelig måde lever op til kravene om hurtig sagsbehandling og god service. Reformforslaget indeholder således en række forslag om ændringer i behandlingen af civile sager ved byretterne og landsretterne. Bl.a. foreslås det, at der i retsplejeloven indføres ensartede regler om skriftlig forberedelse og regler om en behandlingsform, der har lighed med privat voldgift.

Ved skrivelse af 12. september 1996 har Den Danske Dommerforening endvidere rettet henvendelse til justitsministeren med forslag om, at der tages initiativ til en generel reform af den civile retspleje. Dommerforeningen rejser i den forbindelse det spørgsmål, om civilprocessen, som den er indrettet i dag, imødekommer brugernes behov og lever op til moderne krav om retssikkerhed i bred forstand. Dommerforeningen har i sit brev bl.a. peget på, at der siden slutningen af 1980’erne har været en stor nedgang i antallet af retssager ved byretterne. Endvidere nævnes det, at krav opgives som følge af, at behandling ved domstolene er for langsom og dyr, at der bl.a. med henblik på lettere, hurtigere og billigere konfliktløsning oprettes stadig flere nævn, og at undersøgelser har vist, at domstolene blandt brugerne opfattes som noget dyrt, langsomt, kompliceret og gammeldags.

Det hedder i skrivelsen fra Den Danske Dommerforening endvidere:

(...) En bedre imødekommelse af parternes behov – og en bedre ressourceudnyttelse – kan tale for en mere fleksibel retsplejeordning, omfattende forskellige behandlingsformer til forskellige sagstyper, i høj grad afhængig af parternes ønsker og indstilling til den enkelte sag.

(...) Retsplejens principper om offentlighed og mundtlighed er foreskrevet i grundloven, men uden at der angives præcise grænser. Der kunne være anledning til at overveje, hvorledes de hensyn, der for den civile retsplejes vedkommende efter nutidige betragtninger ligger bag disse principper, bør tilgodeses, og hvorledes dette bedst kan ske.

På den baggrund har Justitsministeriet besluttet at anmode Retsplejerådet om at foretage en generel gennemgang af den civile retspleje.

Rådet anmodes i den forbindelse om at behandle de spørgsmål, som er nævnt i de to henvendelser fra Advokatrådet og Den Danske Dommerforening.

På baggrund af disse overvejelser anmodes Retsplejerådet om at udarbejde forslag til ændringer af retsplejeloven og eventuel anden lovgivning.”

Ved brev af 22. juni 2001 har Justitsministeriet anmodet Retsplejerådet om i forbindelse med behandlingen af kommissoriet om en generel reform af den civile retspleje at foretage en samlet vurdering af reglerne om

dokumentoffentlighed i både straffesager og civile sager. Brevet er sålydende:

“I Retsplejerådets kommissorium vedrørende en generel reform af den civile retspleje indgår det bl.a. at overveje, hvordan de hensyn, der ligger bag princippet om offentlighed i retsplejen, bør tilgodeses efter nutidige betragtninger.

Ved lov nr. 362 af 2. juni 1999, der trådte i kraft den 1. oktober 1999, blev der foretaget en række ændringer af retsplejeloven, hvis hovedformål var at forbedre massemediernes muligheder for at bringe korrekt og dækkende omtale af retssager. Ved lovændringen blev der bl.a. indsat en ny bestemmelse i retsplejeloven (§ 41 a), som giver pressen adgang til aktindsigt i dokumenter og udskrifter i både straffesager og civile sager.

Efter retsplejelovens § 41 a, stk. 4, skal retsbøger og dombøger være tilgængelige for pressen, dog først når sagen er endt. Domstolene kan endvidere i medfør af almindelige principper om meroffentlighed udlevere dokumenter og domsudskrifter, før sagen er endt. Efter § 41 a, stk. 6, må de udskrifter og dokumenter, som pressen får aktindsigt i, ikke være tilgængelige for andre end de journalistiske og redaktionelle medarbejdere ved det pågældende massemedie, og udskrifterne mv. må kun anvendes til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde. Domsudskrifter mv. må således ikke offentliggøres i deres helhed eller gengives ordret i lange sammenhængende passager. Overtrædelse af denne bestemmelse kan straffes med bøde, jf. § 41 a, stk. 8.

Rigsadvokaten har i en konkret sag, hvor dommen var blevet udleveret til pressen umiddelbart efter domsafsigelsen i byretten, besluttet ikke at rejse tiltale vedrørende to tv-stationers offentliggørelse på Internettet af byrettens dom. Rigsadvokaten begrundede sin afgørelse med, at straffebestemmelsen i retsplejelovens § 41 a, stk. 8, formentlig kun finder anvendelse, hvis domsudskriften er udleveret i henhold til retsplejelovens regler (§ 41 a) og ikke på grundlag af almindelige principper om meroffentlighed.

Justitsministeren agter i den kommende folketingssamling at fremsætte et lovforslag om ændring af retsplejelovens § 41 a, stk. 4, således at pressens adgang til aktindsigt i domsudskrifter mv. udvides. Den gældende begrænsning, hvorefter journalister mv. først har krav på udskrift af domme mv., når sagen er endt, foreslås ophævet, således at pressen vil få krav på aktindsigt i domme mv., uanset om sagen er endeligt afsluttet eller ej. Både civile domme og straffedomme har størst journalistisk interesse umiddelbart efter domsafsigelsen og ikke først efter ankeperiodens udløb, eller efter at ankedommen er afsagt. Hertil kommer, at journalister har adgang til at overvære retsmøder og referere fra disse, før sagen er endeligt afsluttet.

Med den nævnte ændring af retsplejelovens § 41 a, stk. 4, vil det i givet fald samtidig blive afklaret, at straffebestemmelsen i § 41, stk. 8, finder anvendelse, uanset på hvilket tidspunkt domsudskriften mv. er udleveret til pressen.

I vedlagte henvendelse af 5. april 2001 til justitsministeren har TV2 og DR hilst den bebudede ændring af retsplejelovens § 41 a, stk. 4, velkommen, men samtidig anført, at også § 41 a, stk. 6, bør ændres, sådan at det bliver tilladt for pressen at offentliggøre domsudskrifter – f.eks. på Internettet. Dansk Journalistforbund har i vedlagte brev af 18. april 2001 til justitsministeren givet udtryk for lignende synspunkter.

I lyset heraf og på baggrund af den offentlige debat, der har været om spørgsmålet, finder Justitsministeriet, at der er behov for en mere grundlæggende vurdering af forbudet mod at offentliggøre domsudskrifter, navnlig for så vidt angår udskrifter af endelige domme.

En eventuel ophævelse af forbudet mod at offentliggøre domsudskrifter mv. må vurderes i lyset af, at navnlig straffedomme traditionelt betragtes som personfølsomme dokumenter, der bl.a. af hensyn til den dømte må undergives en vis beskyttelse.

Endvidere bør spørgsmålet om eventuelt at tillade pressen at offentliggøre domsudskrifter mv. vurderes i lyset af bl.a. de øgede teknologiske muligheder for at gøre domsudskrifter mv. tilgængelige for offentligheden i længere perioder.

Det gældende forbud må også vurderes i sammenhæng med de generelle begrænsninger, som gælder for aktindsigt i domsudskrifter mv. For andre, som ikke er parter i retssagen, er det bl.a. en betingelse for at få udleveret domsudskrifter mv., at den pågældende har en retlig interesse heri, jf. retsplejelovens § 41. Denne begrænsning for andre, som ikke er parter, vil være vanskelig at håndhæve i praksis, hvis pressen lovligt kan offentliggøre domsudskrifter. Det må derfor i givet fald overvejes også at ophæve denne begrænsning.

Justitsministeriet skal på den anførte baggrund anmode om, at Retsplejerådet i forbindelse med behandlingen af kommissoriet om en generel reform af den civile retspleje foretager en samlet vurdering af reglerne om dokumentoffentlighed i både straffesager og civile sager.”

2. Retsplejerådets sammensætning

Retsplejerådet havde ved afgivelsen af denne betænkning følgende sammensætning:

Landsretspræsident Bjarne Christensen (formand)
Direktør Bent Carlsen
Landsdommer Peter Deleuran
Advokat Karen Dyekjær-Hansen
Kontorchef Thorkild Fogde
Dommer Poul Holm
Advokat Jørgen B. Jepsen
Dommer Henrik Linde
Professor, lic.jur. Gorm Toftegaard Nielsen
Retsassessor Marianne Peschcke-Køedt
Politimester Ole Scharf
Professor, dr.jur. Eva Smith
Statsadvokat Birgitte Vestberg
Professor, dr.jur. Erik Werlauff

Som sekretær for rådet har fungeret konsulent, ph.d. Ketilbjørn Hertz.

3. Retsplejerådets arbejde

Efter afgivelsen af *Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I (Instansordningen, byrettens sammensætning og almindelige regler om sagsbehandlingen i første instans)* har Retsplejerådet fortsat arbejdet med de øvrige emner, som er omfattet af kommissoriet om en generel reform af den civile retspleje.

Rådet afgiver herved en delbetænkning om offentlighed i civile sager og straffesager.

Betænkningen behandler dels mødeoffentlighed i civile retssager, dels dokumentoffentlighed (aktindsigt) i både civile sager og straffesager. Betænkningen behandler både den umiddelbare offentlighed i form af adgang til møder eller aktindsigt og den middelbare offentlighed i form af offentliggørelse af det, der fremkommer under mødet, eller af det, der er givet aktindsigt i.

Retsplejerådet har afholdt 12 møder som led i arbejdet med denne betænkning, herunder ét heldagsmøde.

Retsplejerådet har siden afgivelsen af Betænkning nr. 1401/2001 afholdt ét møde med den følgegruppe bestående af erhvervsorganisationer og (for)brugerrepræsentanter mv., som kan fremsætte forslag over for rådet, og som rådet kan forelægge sine overvejelser for. På mødet drøftedes blandt andet spørgsmålet om offentlighed i retsplejen. En fortegnelse over de i følgegruppen repræsenterede organisationer mv. er medtaget som *bilag 1*.

Retsplejerådet har endvidere afholdt et møde med repræsentanter for de massemedier mv., der er repræsenteret i Mediernes Kontaktudvalg under Statsministeriet. En fortegnelse over de repræsenterede massemedier mv. er medtaget som *bilag 2*.

4. Resumé af betænkningens kapitel 2-9

Dette afsnit indeholder et resumé af betænkningens kapitel 2-9, hvorved bemærkes, at betænkningens kapitel 10 indeholder Retsplejerådets lovudkast med bemærkninger.

Kapitel 2

Kapitel 2 indeholder Retsplejerådets generelle overvejelser om offentlighed i retsplejen.

Rådet fremhæver, at offentlighed i retsplejen er en grundlæggende værdi i et demokratisk samfund, hvilket også udtrykkeligt er fastslået i såvel grundloven som Den Europæiske Menneskeretskonvention.

Offentlighed i retsplejen har navnlig til formål at styrke offentlighedens viden om og tillid til retsvæsenet, hvortil kommer det almindelige demokratiske princip, at borgerne bør have adgang til en så vid indsigt i myndighedernes, herunder domstolenes, virksomhed som muligt.

Samtidig eksisterer der imidlertid modhensyn, som i større eller mindre omfang kan begrunde begrænsninger i offentlighedens indsigt i retsplejen, eksempelvis hensynet til parter og vidner og hensynet til sagens oplysning.

Kapitel 3

Kapitel 3 beskriver gældende ret.

Beskrivelsen angår for det første retsmøder, dvs. afholdelse af retsmøder (afsnit 1), bekendtgørelse af retsmøder på retslistes (afsnit 2) og adgang til retsmøder (afsnit 3). I tilknytning hertil omtales optagelse og transmission af billeder og lyd (afsnit 4). Retsplejerådets overvejelser om disse emner findes i *kapitel 5*.

Beskrivelsen angår dernæst aktindsigt (dokumentoffentlighed), dels for andre end parter (afsnit 5.1), dels for parter (afsnit 5.2) og dels for pressen (afsnit 5.4). I tilknytning hertil omtales offentlig gengivelse af forhandlinger og dokumenter (afsnit 6). Retsplejerådets overvejelser om disse emner findes i *kapitel 6-9*.

Kapitel 4

Kapitel 4 beskriver de norske og svenske regler om offentlighed i retsplejen. Beskrivelsen angår retsmøder (afsnit 1), aktindsigt (afsnit 2) og offentlig gengivelse (afsnit 3).

Det fremgår, at reglerne om retsmøder og offentlig gengivelse på det helt overordnede plan er sammenlignelige med de danske regler, hvorimod der på det mere detaljerede plan er en del forskelle.

Hvad angår aktindsigt er der derimod grundlæggende forskelle, idet der i Sverige findes grundlovsbestemmelser om almindelig aktindsigt også hos domstolene, og idet der i Norge er almindelig adgang til aktindsigt i retsafgørelser og retsbogstilsførsler i civile sager og i domme og visse kendelser i straffesager.

Kapitel 5

Kapitel 5 indeholder Retsplejerådets overvejelser om retsmøder. Rådets overvejelser angår afholdelse af retsmøder (afsnit 1), bekendtgørelse af retsmøder og domsafsigelser på retslistes (afsnit 2), adgang til retsmøder i civile sager (afsnit 3) samt optagelse og transmission af billeder og lyd (afsnit 4).

Afholdelse af retsmøder (afsnit 1)

Efter Retsplejerådets opfattelse bør *møder mellem retten og parterne* afholdes som retsmøder (afsnit 1.1).

Retsplejerådet overvejer, om det vil være en fordel, at visse møder mellem retten og parterne ikke anses som retsmøder, eksempelvis møder uden bevisførelse under forberedelsen af civile sager. Retsplejerådet finder det imidlertid mere hensigtsmæssigt, at de hensyn af praktisk og anden art, der kan tale for en begrænsning af offentlighedens adgang til eksempelvis forberedende møder i civile sager, indgår i forbindelse med reglerne om adgang til retsmøder og om retslistes (jf. nedenfor), fremfor at visse møder slet ikke anses som retsmøder.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør *rettens interne møder* (dvs. møder, hvortil ingen part har adgang) ikke afholdes som retsmøder (afsnit 1.2).

Retsplejerådet overvejer, i hvilket omfang der bør stilles krav om, at domme og kendelser *afsiges* i et retsmøde (afsnit 1.3).

Som nærmere beskrevet nedenfor foreslår Retsplejerådet at udvide adgangen til at afsige domme uden afholdelse af retsmøde. Forslaget er først og fremmest udtryk for en modernisering af retsplejelovens ordlyd, således at betegnelsen “retsmøde” forbeholdes tilfælde, hvor der også i almindelig forstand er tale om et møde. Forslaget er samtidig udformet på en sådan måde, at offentlighedens adgang til at gøre sig bekendt med afsagte domme *udvides* i forhold til gældende ret, idet enhver får adgang til at gennemse en doms konklusion i en uge efter dommens afsigelse (jf. nedenfor). Hertil kommer, at Retsplejerådet foreslår en almindelig adgang til aktindsigt i domme og kendelser mv. (jf. nedenfor vedr. *kapitel 6*).

Retsplejerådet foreslår, at domme i *civile sager* fremover ikke behøver at blive afsagt i et retsmøde. Tidspunktet for domsafsigelsen skal imidlertid på forhånd meddeles parterne og desuden bekendtgøres for offentligheden via retslisten.

I *straffesager* afsiges dommen i de fleste tilfælde samme dag som domsforhandlingen, og dommen bør i så fald både af hensyn til tiltalte, eventuelle lægdommere og eventuelle tilhørere altid afsiges mundtligt i et retsmøde.

Når dommen ikke afsiges samme dag som domsforhandlingen, og tiltalte ikke er varetægtsfængslet, bør dommen imidlertid ligesom i civile sager også kunne afsiges uden afholdelse af retsmøde, men således at tidspunktet for domsafsigelsen på forhånd meddeles parterne og desuden bekendtgøres for offentligheden via retslisten.

Retsplejerådet foreslår i tilknytning hertil, at enhver skal have adgang til at *gennemse en doms konklusion*, når anmodning herom fremsættes *inden 1 uge* efter dommens afsigelse. Forslaget er udtryk for en forbedring af offentlighedens praktiske muligheder for at få indsigt i domskonklusioner, idet man fremover vil have en uge hertil og således ikke længere behøver at møde op på et ganske bestemt tidspunkt for at påhøre selve domsafsigelsen.

Retslister (afsnit 2)

Retsplejerådet overvejer, om reglerne om retslistes har en hensigtsmæssig udformning. Rådet foreslår en række justeringer, men ingen grundlæggende ændringer af reglerne. Rådet foreslår blandt andet udtrykkelige regler om offentliggørelse af retslistes på internettet og om tidsgrænser for udlevering og offentliggørelse af retslistes.

Rådets forslag til ny bekendtgørelse om retslistes er medtaget som *bilag 3*.

Adgang til retsmøder (afsnit 3)

Retsplejerådet finder som udgangspunkt, at de regler om adgang til retsmøder, som blev gennemført i 1999, er hensigtsmæssige.

Rådet foreslår dog, at retten efter *parternes fælles anmodning* skal kunne bestemme, at en *civil sag* helt eller delvis behandles for lukkede døre, hvis det er af særlig betydning for parterne at undgå offentlighed om sagen, og ingen afgørende offentlig interesse strider herimod (afsnit 3.1).

Rådet finder det således rimeligt at justere de gældende regler om dørlukning, således at domstolene bliver mere attraktive som tvistløsningsorgan for parter, der ønsker at begrænse offentlighed om en verserende retstvist.

Rådet foreslår endvidere, at retsmøder under *forberedelsen af civile sager*, hvor der ikke sker bevisførelse til brug for domsforhandlingen, skal holdes for lukkede døre, medmindre retten bestemmer andet (afsnit 3.2).

Rådet bemærker, at der i alle tilfælde vil være offentlighed om domsafsigelsen, og at dommen efter rådets forslag – i modsætning til i dag – desuden vil være undergivet almindelig aktindsigt (jf. nedenfor vedr. *kapitel 6*).

Optagelse og transmission af billeder og lyd (afsnit 4)

Retsplejerådet overvejer tre spørgsmål: optagelse og transmission under retsmøder, brug af referatbåndoptager og billedoptagelse i rettens bygninger mv.

Retsplejerådet finder, at det er for tidligt at gå ind i en nærmere overvejelse af, om den ordning med hensyn til *optagelse og transmission under retsmøder*, der blev etableret i 1999, bør revideres.

Retsplejerådet henleder i den forbindelse opmærksomheden på, at der allerede efter den gældende ordning kan gives tilladelse til optagelse og transmission af advokaternes forelæggelse og procedure i principielle civile sager, hvor det offentlige er part. Det vil efter rådets opfattelse være nyttigt, at denne mulighed udnyttes i praksis, før der tages stilling til, om optagelse og transmission af forelæggelse og procedure også bør kunne tillades i andre sager.

Retsplejerådet konstaterer, at en eventuel beslutning om at give pressen mulighed for at anvende *referatbåndoptager* bør afvente ikke alene en gennemførelse af rådets tidligere forslag om, at retten skal kunne bestemme, at der sker billed- og lydoptagelse af forklaringer i retsmøder, men også anskaffelsen af optageudstyr til alle retter. Rådet finder endvidere, at det til den tid bør overvejes nærmere, om referatbåndoptager skal kunne anvendes, når parter eller vidner afgiver forklaring.

Retsplejerådet overvejer, om det gældende forbud mod *billedoptagelse i rettens bygninger* har en hensigtsmæssig udformning, eller om der eventuelt er anledning til at udvide området for forbuddet.

Rådet foreslår et forbud mod at fotografere *sigtede, tiltalte og vidner i straffesager, der er på vej til eller fra et retsmøde*. Forslaget er navnlig begrundet i, at der i praksis har vist sig et behov for beskyttelse af disse personer, som pålægges at møde i retten. Rådet nævner i den forbindelse blandt andet de tilfælde, hvor en person, der er anholdt eller varetægtsfængslet, filmes på vej til eller fra retsbygningen, og hvor man jævnligt ser sådanne personer dække sig med jakker eller andet, så de har svært ved at gå uden at falde.

Rådet overvejer, om det gældende forbud mod billedoptagelse i rettens bygninger til gengæld kan ophæves, men stiller ikke forslag herom. Efter rådets opfattelse er det således væsentligt, at parter og vidner i civile sager, der ikke er omfattet af det foreslåede nye forbud, er beskyttet mod fotografering, når de opholder sig i rettens bygninger.

Kapitel 6

Hovedsynspunkter (afsnit 1)

Kapitel 6 indeholder Retsplejerådets overvejelser om aktindsigt for andre end parter.

Retsplejerådet finder, at aktindsigt hos domstolene for andre end parter ikke længere generelt skal være betinget af "retlig interesse". Som dette kriterium gennemgående er blevet fortolket i retspraksis, giver det efter en nutidig betragtning ikke tilstrækkelig mulighed for aktindsigt.

Retsplejerådet overvejer, om kravet om retlig interesse generelt bør erstattes af et andet og mere egnet kriterium, men finder, at den bedste løsning er at fastsætte, at udgangspunktet er, at *enhver har adgang til aktindsigt i domme og kendelser* samt visse andre dokumenter, som er nært knyttet til domsforhandlingen. De hensyn, der kan begrunde indskrænkninger i adgangen til aktindsigt for andre end parterne, bør således for så vidt angår domme og kendelser mv. fremover varetages af konkrete undtagelser til aktindsigt, der er udformet specielt med dette formål for øje.

Aktindsigt i *andet end domme og kendelser mv.* bør imidlertid efter Retsplejerådets opfattelse fortsat være betinget af, at ansøgeren har et *velbegrundet behov* for at få kendskab til dokumenterne, og Retsplejerådet foreslår, at kriteriet skal være, om kendskab til dokumenterne har *væsentlig betydning for at afklare et konkret retsspørgsmål*, som ansøgeren har en individuel, væsentlig interesse i, eller om ansøgeren i øvrigt har en *særlig tilknytning til sagen*.

Retsplejerådets forslag er således opdelt i to dele: et forslag om *aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv.* (afsnit 2) og et forslag om *aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri* (afsnit 3). Desuden foreslår Retsplejerådet at lovfæste princippet om *meroffentlighed* inden for retsplejen (afsnit 4) samt at *erstatte* de gældende regler om betaling af *retsafgift* for udskrifter og kopier med en *gebyrordning*, der vil gøre det *væsentligt billigere* at få aktindsigt hos domstolene (afsnit 5).

Aktindsigt i domme og kendelser mv. for enhver (afsnit 2)

Omfattede sager (afsnit 2.1)

Retsplejerådets forslag om aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. omfatter *straffesager* og *dispositive*

civile sager.

Forslaget omfatter således alle civile sager med undtagelse af sager om ægteskab, forældremyndighed, samvær, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke.

Forslaget omfatter endvidere straffesager. Rådet foreslår imidlertid samtidig – som en nødvendig konsekvens heraf – en generel regel om, at domme og kendelser i straffesager fremover kun må gengives offentligt i anonymiseret form (*kapitel 9, afsnit 2*).

Endvidere foreslår Retsplejerådet, at den frie adgang til domme og kendelser i *straffesager* kun skal gælde, når straffesagen er *afsluttet for højst 1 år siden*.

Offentlighed i retsplejen har sin største betydning og berettigelse, når der er tale om aktuelle eller nyligt afsluttede retssager. For straffesagers vedkommende er der desuden et væsentligt hensyn at tage til den tiltalte, der har udstået sin straf, og ikke begår ny kriminalitet. Sådanne hensyn ligger blandt andet bag reglerne om straffeattester, hvor afgørelser kun medtages i en vis tid, og bag reglen i straffelovens § 271, stk. 2, om, at en domfældt kan have rimeligt krav på, at en pådømt strafbar handling ikke senere bliver fremdraget.

Hovedformålet med forslaget om at udvide offentlighedens adgang til domme og kendelser mv. i straffesager er at give bedre mulighed for indsigt i aktuelle eller nylige retssager. Ét år forekommer i den forbindelse at være en passende frist for den foreslåede frie adgang til aktindsigt i domme og kendelser i straffesager.

Identifikation af sagen eller dokumentet (afsnit 2.1.3)

Retsplejerådet foreslår, at en anmodning om aktindsigt skal *angive det dokument eller den sag*, som den pågældende ønsker at blive gjort bekendt med. Offentlighedsloven indeholder en ganske tilsvarende regel, jf. lovens § 4, stk. 3, og den af Retsplejerådet foreslåede regel skal i alt væsentligt forstås på samme måde som offentlighedslovens regel.

Grundbetingelsen er således, at den, der søger aktindsigt, må have i hvert fald *et vist kendskab til sagens eller dokumentets eksistens* før henvendelsen til vedkommende domstol. Dette krav medfører blandt andet, at der ikke kan forlanges adgang til at gennemgå en domstols sager i en given periode med henblik på herigennem at finde frem til en bestemt sag eller til sager af en bestemt art.

Omfattede dokumenter (afsnit 2.2)

Retsplejerådet foreslår, at enhver som udgangspunkt skal have adgang til aktindsigt i *domme og kendelser* i formel forstand.

Retsplejerådet foreslår samtidig en præcisering af kravene til *affattelsen* af domme og forudsætter i øvrigt, at domstolene fremover vil være mere opmærksomme på, at domme og kendelser ikke alene skrives til brug for parterne (som har en friere adgang til sagens øvrige dokumenter), men også for offentligheden (som normalt kun vil have adgang til dommen eller kendelsen).

Rådets forslag om udlevering af kopi af domme og kendelser mv. omfatter også *elektroniske kopier*, hvis dokumentet foreligger i elektronisk form hos retten.

Retsplejerådet foreslår endvidere, at enhver som udgangspunkt skal have adgang til aktindsigt i *skriftlig forelæggelse og procedure*. Skriftlig forelæggelse og procedure har nær sammenhæng med dommen og i straffesager tillige med domsforhandlingen, der fortsat vil have central betydning for offentlighed i retsplejen. Aktindsigt i skriftlig forelæggelse og procedure bør derfor behandles på linje med aktindsigt i domme.

Retsplejerådet foreslår endelig, at enhver som udgangspunkt skal have adgang til aktindsigt i *endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter* i civile sager.

Endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter udarbejdes med henblik på og til brug for domsforhandlingen, der også efter en indførelse af almindelig aktindsigt i domme og kendelser vil være af væsentlig betydning for offentlighedens indsigt i retssager. Aktindsigt i endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter er efter Retsplejerådets opfattelse et naturligt accessorium til offentlighedens adgang til at overvære domsforhandlingen.

Undtagelser til aktindsigt (afsnit 2.3)

Retsplejerådet foreslår, at *forklaringer* afgivet i *lukkede retsmøder* og forklaringer, der er omfattet af et *referatforbud*, automatisk skal være undtaget fra aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv.

Retsplejerådet finder således, at de hensyn, der begrunder, at offentlig gengivelse af forklaringerne er forbudt i disse tilfælde, med styrke taler for, at enhver ikke skal have adgang til aktindsigt heri.

Retsplejerådet foreslår endvidere, at aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. efter en konkret vurdering skal kunne *begrænses*, i det omfang det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til *statens sikkerhed* eller *rigets forsvar* eller *forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner*.

Retsplejerådet foreslår desuden, at aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. efter en konkret vurdering skal kunne *begrænses*, i det omfang det af *ganske særlige grunde* er påkrævet af hensyn til *forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser*. Med ordene “ganske særlige grunde” og “påkrævet” er det hensigten at markere, at denne undtagelse kun skal anvendes i ekstraordinære tilfælde.

Retsplejerådet foreslår endelig, at aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. efter en konkret vurdering skal kunne *begrænses*, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners *rent private forhold* eller virksomheders *erhvervshemmeligheder*, og offentlighedens indsigt i retssager findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende.

Denne undtagelse giver mulighed for efter en konkret vurdering at undtage bestemte *oplysninger* fra aktindsigt. Rent praktisk kan dette ske på to måder. *Enten* fjernes selve de pågældende oplysninger (om rent private forhold eller erhvervshemmeligheder) fra dokumentet, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dokumentet (ekstrahering). *Eller* dokumentet anonymiseres, således at det ikke er muligt at identificere de enkeltpersoner eller virksomheder, som de pågældende oplysninger vedrører.

Aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri (afsnit 3)

Retsplejerådets forslag om aktindsigt sonder mellem domme og kendelser mv. på den ene side og sagens øvrige dokumenter på den anden side. Rådet foreslår, at domme og kendelser mv. undergives almindelig aktindsigt for enhver (jf. ovenfor). For så vidt angår sagens øvrige dokumenter foreslår Retsplejerådet, at aktindsigt skal være betinget af, at kendskab til dokumentet har *væsentlig betydning* for at afklare et *konkret retsspørgsmål*, som ansøgeren har en *individuel, væsentlig interesse* i, eller at ansøgeren i øvrigt har en *særlig tilknytning til sagen*. Det samme gælder med hensyn til aktindsigt i domme og kendelser mv. i sager, der falder uden for den foreslåede frie adgang til aktindsigt.

Første led (væsentlig betydning for et konkret retsspørgsmål, som ansøgeren har en individuel, væsentlig interesse i) er i realiteten en mere præcis beskrivelse af det krav om *retlig interesse*, som retsplejelovens § 41 stiller i dag.

Andet led (særlig tilknytning til sagen i øvrigt) af den foreslåede regel er udtryk for *en vis udvidelse* af adgangen til aktindsigt, da der i hidtidig praksis kun foreligger enkelte afgørelser, der – i kraft af en vid fortolkning af kriteriet “retlig interesse” – giver aktindsigt i andet øjemed end belysning af et konkret retsspørgsmål. Det vil bero på en konkret vurdering, om en person har en sådan særlig tilknytning til sagen, at det er rimeligt at give den pågældende adgang til at gøre sig bekendt med sagens dokumenter, selv om aktindsigten ikke har betydning for et retsspørgsmål. I straffesager vil *forurettede* dog normalt have adgang til aktindsigt efter den foreslåede regel. Det samme gælder *forurettedes nære pårørende*, hvis forurettede er afgået ved døden.

Retsplejerådet foreslår, at der først skal være adgang til aktindsigt i straffesager, når sagen er endeligt afsluttet. Dette svarer ganske til gældende ret.

Undtagelser til aktindsigt (afsnit 3.4)

Eftersom aktindsigt forudsætter, at den, der søger aktindsigt, har en særlig interesse i at få aktindsigt, er der ikke behov for alle de *undtagelser* til aktindsigt, som er indeholdt i offentlighedsloven.

Retsplejerådet foreslår dog, at aktindsigt efter en konkret vurdering skal kunne *begrænses*, i det omfang det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til *statens sikkerhed* eller *rigets forsvar* eller *forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner*.

Retsplejerådet foreslår desuden, at aktindsigt efter en konkret vurdering skal kunne *begrænses*, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners *rent private forhold* eller virksomheders *erhvervshemmeligheder*, og ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende.

Endelig foreslår Retsplejerådet, at den gældende regel om *begrænsning* af aktindsigt i *straffesager* af hensyn til *forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser* eller af hensyn til *beskyttelse af tredjemand* videreføres og desuden udvides til at gælde for alle dokumenter.

Udlevering af kopi (afsnit 3.5)

Retsplejerådet foreslår for *civile sager*, at ansøgeren efter anmodning skal have udleveret kopi af *skriftlige dokumenter*, medmindre de ovennævnte hensyn til *statens sikkerhed mv.* eller til personer, hvis *rent private forhold* eller *erhvervshemmeligheder* er omtalt i dokumentet, taler herimod. For andet end skriftlige dokumenter foreslås det, at det skal være overladt til rettens skøn, om aktindsigt skal gives i form af gennemsyn eller kopi.

For *straffesager* foreslår Retsplejerådet, at det skal være overladt til politimesterens skøn, om aktindsigt skal gives i form af gennemsyn eller kopi, og udgangspunktet vil være, at aktindsigt gives i form af *gennemsyn*. En *konkretiseret* anmodning om udlevering af *bestemte skriftlige dokumenter* bør imidlertid imødekommes, medmindre de ovennævnte hensyn til *statens sikkerhed mv.*, *forfølgning af lovovertrædelser* eller *tredjemand* taler herimod, eller det må befrygtes, at kopien vil blive *benyttet på retsstridig måde*.

Fremgangsmåden ved anmodning om aktindsigt i straffesager (afsnit 3.6)

Retsplejerådet foreslår, at anmodninger om aktindsigt i *straffesager* for personer, der har en særlig interesse i aktindsigt, fremover altid skal fremsættes over for *politimesteren*. Politimesterens afgørelse vil kunne påklages administrativt og indbringes for Folketingets Ombudsmand samt for domstolene ved civilt søgsmål, jf. grundlovens § 63.

Meroffentlighed (afsnit 4)

Retsplejerådet foreslår at *lovfæste* princippet om meroffentlighed i retsplejen, på samme måde som det allerede er tilfældet for den offentlige forvaltning (jf. offentlighedslovens § 4, stk. 1, 2. pkt.).

Meroffentlighed kan gives i den form og på sådanne vilkår, som er hensigtsmæssige og rimelige i den konkrete situation.

Retsplejerådet foreslår i den forbindelse, at retten skal kunne bestemme, at en person uden for domstolene og den offentlige forvaltning har *tavshedspligt* med hensyn til fortrolige oplysninger, som retten videregiver til den pågældende uden at være forpligtet hertil (dvs. som meroffentlighed). En tilsvarende regel findes allerede for den offentlige forvaltning (jf. forvaltningslovens § 27, stk. 3).

Retsafgifter og gebyr (afsnit 5)

Efter Retsplejerådets opfattelse bør udnyttelsen af adgangen til offentlighed i retsplejen *ikke være et beskatningsobjekt*. I dag udgør retsafgiften på 175 kr. i mange tilfælde en *reel hindring for aktindsigt*. Denne hindring ville blive endnu mere udtalt efter Retsplejerådets forslag, hvor enhver som hovedregel kan få udleveret kopi af alle domme og kendelser (jf. ovenfor).

For at skabe så stor parallelitet som muligt med aktindsigt hos den offentlige forvaltning foreslår Retsplejerådet, at betalingen for kopier i retssager fremover skal have karakter af et *gebyr* og *ikke en afgift*. Herved sikres det, at gebyrindtægterne gennemsnitligt ikke overstiger udgifterne ved fremstillingen og udleveringen af kopierne. Efter Retsplejerådets opfattelse vil det således ikke være hensigtsmæssigt blot at nedsætte retsafgiften til et lavere beløb pr. dokument end den nuværende sats på 175 kr. En sådan lavere fast afgift ville i øvrigt også være mindre rimelig ved udlevering af kopi af meget store dokumenter.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund en *bemyndigelsesbestemmelse* i retsplejeloven, hvorefter justitsministeren fastsætter regler om *betaling for kopier*, der udleveres til andre end parter efter de foreslåede regler om aktindsigt, herunder den foreslåede regel om meroffentlighed. Samtidig foreslås *retsafgiften* for sådanne kopier *afskaffet*.

Det bemærkes, at Retsplejerådet også for udlevering af kopier til parter i civile sager og til sigtede i afsluttede straffesager foreslår at erstatte retsafgiften med et gebyr. Udlevering af kopier til forsvareren eller sigtede i verserende straffesager vil være gebyrfri.

Som udgangspunkt vil gebyret kunne fastsættes på samme måde som for aktindsigt hos den offentlige forvaltning, jf. bkg. nr. 646 og 647 af 18. september 1986. Ifølge disse regler skal der ikke betales gebyr for første kopi, hvis der er tale om højst 15 sider af en sags dokumenter. I andre tilfælde udgør gebyret 10 kr. for første side og 1 kr. for hver følgende side af en sags dokumenter.

Retsplejerådets forslag skal i øvrigt ses i sammenhæng med, at rådet i en kommende delbetænkning vil behandle blandt andet retsafgifterne i civile domssager.

Kapitel 7

Kapitel 7 angår parters aktindsigt.

Civile sager (afsnit 1)

I civile sager gælder med ganske få undtagelser et ubetinget princip om fuld kontradiktion. Parterne har således adgang til at gøre sig bekendt med og til at kommentere alt materiale, der indgår i sagen. Adgangen til aktindsigt er dermed videre og gennemførelsen af kontradiktionsprincippet mere fuldstændig end inden for den offentlige forvaltning.

Retsplejerådet ser ingen grund til, at parters adgang til aktindsigt i civile sager skal være mere begrænset, når sagen er afsluttet, end under sagens gang. Retsplejerådet foreslår derfor, at parters aktindsigt i civile sager alene skal begrænses af de eksisterende særregler for visse indispositive sager. Rådets forslag er først og fremmest udtryk for en tydeliggørelse af retstilstanden.

Verserende straffesager (afsnit 2)

Efter gældende ret sondres der principielt mellem “det materiale, politiet har tilvejebragt,” der er omfattet af retsplejelovens § 745, og “udskrift af retsbøgerne (...) samt (...) fremlagte dokumenter,” der er omfattet af retsplejelovens § 41. De to kategorier er til dels overlappende, eftersom en del af det materiale, politiet har tilvejebragt, på et tidspunkt fremlægges i retten.

Retsplejerådet finder, at denne retstilstand er uhensigtsmæssig, og foreslår et samlet regelsæt om sigtedes eller tiltaltes adgang til aktindsigt i sagens materiale. Der bør dog fortsat sondres mellem retsbøgerne og det materiale, politiet har tilvejebragt, hvorimod der ikke bør sondres mellem “fremlagte dokumenter” og andet materiale.

Retsbogstilførsler (afsnit 2.1)

Retsplejerådet foreslår, at retten af egen drift skal sende kopi af retsbogstilførsler til forsvareren, som herefter giver sigtede aktindsigt.

For de tilfælde, hvor der ikke er en forsvarer, foreslår Retsplejerådet, at politiet giver sigtede aktindsigt i retsbogstilførsler vedrørende sagen.

Sigtede vil således ikke længere have krav på at få udleveret retsbogsudskrifter direkte fra retten. Der bliver herved på det praktiske plan parallelitet mellem aktindsigt i retsbøgerne og det materiale, politiet har tilvejebragt (jf. nedenfor). I øvrigt foretrækker sigtede i dag normalt at få retsbogsudskrifter via forsvareren for at spare retsafgiften, så den ændrede fremgangsmåde vil nok være mere formel end reel.

Retsplejerådet foreslår ingen ændringer af de regler i retsplejelovens §§ 748 og 848, der undtager visse retsbogstilførsler fra sigtedes aktindsigt.

Det materiale, politiet har tilvejebragt (afsnit 2.2)

Retsplejerådet foreslår at videreføre de gældende regler om, at sigtede som udgangspunkt har adgang til aktindsigt ved hos forsvareren at gennemse det materiale, politiet har tilvejebragt.

Retsplejerådet har ikke nærmere overvejet reglerne om, at forsvarerens eller sigtedes aktindsigt i det materiale, politiet har tilvejebragt, under visse omstændigheder kan begrænses, og disse regler er således medtaget uden indholdsmæssige ændringer i rådets lovudkast.

Retsplejerådet foreslår som en ny regel, at sigtede i de tilfælde, hvor der ikke er en forsvarer, skal have en tilsvarende mulighed for som udgangspunkt hos politiet at gennemse det materiale, politiet har tilvejebragt, men med mulighed for at begrænse adgangen til aktindsigt, hvis hensynet til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet.

Den nye regel svarer i vidt omfang til gældende praksis, som den blandt andet har fundet udtryk i rigsadvokatens meddelelse nr. 8/98 af 29. juli 1998, men da der er tale om regler af stor principiel betydning for sigtedes forsvar, bør reglerne efter Retsplejerådets opfattelse lovfæstes og nærmere præciseres.

Formålet med reglen er i relation til aktindsigt i videst muligt omfang at sidestille sigtede, der ikke har en forsvarer, med sigtede, der har en forsvarer.

Udlevering af kopi (afsnit 2.2.3)

Efter de gældende regler må forsvareren ikke uden politiets samtykke udlevere kopi af det materiale, politiet har tilvejebragt, til sigtede eller andre, men retsplejeloven indeholder ingen kriterier for, hvornår politiet kan eller skal give samtykke til, at der udleveres kopi til sigtede eller andre.

Retsplejerådet foreslår, at der i retsplejelovens angives, hvornår politiet skal tillade, at forsvareren udleverer kopi til sigtede eller andre. Når der ikke er en forsvarer, skal politiet efter anmodning udlevere kopi i tilsvarende omfang.

Retsplejerådet foreslår, at politiet skal tillade, at kopi af materialet udleveres til sigtede eller andre, hvis det findes *ubetænkeligt*.

Retsplejerådet foreslår endvidere en særlig regel om udlevering af kopi af nærmere angivne bevisdokumenter. Forslaget går ud på, at politiet skal give samtykke til udlevering af kopi af disse dokumenter, medmindre hensynet til *statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand* undtagelsesvis gør det påkrævet at nægte samtykke. Når der ikke er en forsvarer, skal politiet efter anmodning udlevere kopi i tilsvarende omfang.

Forslaget vil næppe føre til større ændringer i, i hvilket omfang der vil blive udleveret kopi af disse dokumenter, eftersom politiet allerede efter de gældende regler kan tillade, at der udleveres kopi, og normalt vil tillade udlevering af kopi af dokumenter af denne karakter, når der ikke foreligger sådanne modhensyn som nævnt i den foreslåede regel. Det findes imidlertid rigtigst i selve loven at angive, at udgangspunktet er, at sigtede kan få udleveret kopi af disse dokumenter, da det kan have væsentlig betydning for sigtedes forsvar.

Domme i straffesager (afsnit 3)

Det er en selvfølge, at tiltalte modtager en udskrift af dommen, og at denne udskrift er gratis. Tiltalte må således have et absolut krav på at modtage en udskrift af dommen, og ingen af de undtagelser, der i øvrigt findes (eller foreslås) med hensyn til sigtedes eller tiltaltes aktindsigt, gælder (eller skal gælde) med hensyn til dommen. Dette er også gældende ret, og Retsplejerådet foreslår alene en tydeliggørelse heraf.

Afsluttede straffesager (afsnit 4)

Efter gældende ret sondres der principielt mellem på den ene side retsbogstilførsler og “fremlagte dokumenter”, der er omfattet af retsplejelovens § 41, og på den anden side andre dokumenter, der er omfattet af forvaltningslovens § 18.

Retsplejerådet finder, at denne retstilstand er uhensigtsmæssig, og foreslår et samlet regelsæt om aktindsigt i dokumenter, der vedrører sagen, herunder retsbogstilførsler.

Retsplejerådets forslag omfatter de samme dokumenter, som i dag er omfattet af retsplejelovens § 41 og forvaltningslovens § 18 tilsammen. I forbindelse med sammenskrivningen af disse to bestemmelser har Retsplejerådet imidlertid benyttet lejligheden til at modernisere opbygningen af reglen, så den nærmer sig den

logiske struktur, som kendes fra offentlighedsloven.

Retsplejerådet foreslår, at aktindsigt for personer, der har været sigtet, efter en konkret vurdering skal kunne *begrænses*, i det omfang ansøgerens interesse i aktindsigt findes at burde vige for afgørende hensyn til *statens sikkerhed* eller *rigets forsvar* eller *forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner*.

Retsplejerådet foreslår endvidere, at retten til aktindsigt skal kunne *begrænses*, i det omfang ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for hensynet til *forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser* eller for særlige hensyn til *beskyttelse af medsigtede, vidner eller andre*. Hermed videreføres de undtagelser til aktindsigt, som fremgår af forvaltningslovens § 18. Da Retsplejerådets forslag om aktindsigt for den, der har været sigtet, omfatter alle straffesager, herunder sager, der ikke har været behandlet ved retten, bør der efter rådets opfattelse være mulighed for efter en konkret vurdering at begrænse retten til aktindsigt både af hensyn forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser og af hensyn til beskyttelse af medsigtede, vidner eller andre.

Udlevering af kopi (afsnit 4.3)

Retsplejerådet foreslår, at det skal være overladt til politimesterens skøn, om aktindsigt skal gives i form af gennemsyn eller kopi, og udgangspunktet vil være, at aktindsigt gives i form af *gennemsyn*.

En *konkretiseret* anmodning om udlevering af *bestemte skriftlige dokumenter* bør imidlertid imødekommes, medmindre de ovennævnte hensyn til *statens sikkerhed mv.*, *forfølgning af lovovertrædelser* eller *tredjemand* taler herimod, eller det må befrygtes, at kopien vil blive *benyttet på retsstridig måde*.

Fremgangsmåden ved anmodning om aktindsigt (afsnit 4.4)

Retsplejerådet foreslår, at anmodninger om aktindsigt i afsluttede straffesager fra personer, der har været sigtet, fremover altid skal fremsættes over for *politimesteren*. Politimesterens afgørelse vil kunne påklages administrativt og indbringes for Folketingets Ombudsmand samt for domstolene ved civilt søgsmål, jf. grundlovens § 63.

Adhæsiionskrav i straffesager

Retsplejerådet foreslår ikke udtrykkelige lovregler om forurettedes adgang til aktindsigt i forbindelse med påtale af borgerlige krav under straffesager, men vil overveje dette spørgsmål som led i behandlingen af tillægskommissoriet om adhæsiionsproces. Indtil da videreføres forurettedes adgang til aktindsigt i forbindelse med påtale af borgerlige krav således uændret.

Kapitel 8

Kapitel 8 angår pressens aktindsigt.

Retsplejerådet konstaterer, at pressens formidling af retssager ligesom tidligere utvivlsomt udgør hovedhjørnестenen i retsplejens offentlighed. Rådet bemærker, at pressen omfatter ikke alene den trykte presse, men også den elektroniske presse i form af radio og fjernsyn samt diverse onlinetjenester.

Rådet fremhæver, at pressens omtale af retssager (navnlig straffesager) kan have både skadelige og gavnlige virkninger alt efter de konkrete omstændigheder.

Domme og kendelser mv. (afsnit 2.1.1)

Retsplejerådet foreslår en vidtgående adgang for enhver til at få aktindsigt i domme og kendelser (jf. ovenfor). Efter rådets opfattelse er massemediernes behov for en særlig fortrinsstilling i relation til aktindsigt dermed væsentligt formindsket, og efter rådets forslag videreføres pressens særlige adgang til aktindsigt i dombogen og retsbogen (men med forbud mod offentliggørelse mv.) derfor ikke.

Retsplejerådets forslag om aktindsigt i domme og kendelser i straffesager for enhver er imidlertid begrænset til straffesager, der er endeligt afsluttet for mindre end 1 år siden (jf. ovenfor).

Repræsentanter for massemediernes har over for Retsplejerådet givet udtryk for, at denne begrænsning vil give

problemer for pressen. Selv om nyhedsinteressen navnlig angik de nye domme, var de ældre domme væsentlige for research.

Retsplejerådet ønsker så vidt muligt at undgå særregler for pressens aktindsigt, blandt andet fordi særregler begrænser muligheden for, at andre kan kontrollere pressens oplysninger. Samtidig har Retsplejerådet imidlertid forståelse for pressens ønske om at kunne få aktindsigt også i ældre straffedomme i researchøjemed.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund, at etårsgrensen for aktindsigt i domme og kendelser i straffesager ikke skal gælde, når aktindsigt søges til brug for videnskabelig forskning eller af massemedier til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Der bliver således ikke tale om en særregel for pressen som sådan, men om en særlig regel for de situationer (videnskabelig forskning og journalistisk eller redaktionelt arbejde), hvor der kan være et særligt velbegrundet ønske om at få aktindsigt også i ældre straffesager.

“Pressebakker”

Nogle domstole har særlige “pressebakker”, hvor nyere domme ligger til gennemsyn for pressen. Praxis er imidlertid ikke ensartet, og Retsplejerådets *flertal* (alle medlemmer med undtagelse af Karen Dyekjær-Hansen) finder det derfor hensigtsmæssigt at styrke pressens adgang til aktindsigt ved at lovfæste adgangen til gennemsyn af nyere domme. Flertallet finder, at en grænse på 4 uger i den forbindelse vil være passende.

Flertallet foreslår således, at massemedier efter anmodning som udgangspunkt skal have adgang til at gennemse alle domme, der er afsagt inden for de seneste 4 uger. Massemedierne får dermed mulighed for at orientere sig om alle aktuelle retssager og for under henvisning til de regler, som Retsplejerådet foreslår om adgang til aktindsigt for enhver, at anmode om udlevering af kopi af de domme, som har nyhedsmæssig interesse.

Det bemærkes, at pressen også efter de 4 uger har adgang til aktindsigt, men da blot efter de regler, der foreslås for adgang til aktindsigt for enhver.

Anklageskrifter og retsmødebegæringer (afsnit 2.1.2)

Retsplejerådets *flertal* (alle medlemmer med undtagelse af Karen Dyekjær-Hansen) foreslår, at pressens mulighed for at få aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer, der er anonymiseret med hensyn til forurettede og vidner, videreføres med enkelte justeringer.

Flertallet finder det således hensigtsmæssigt, at pressen, som blandt andet har til opgave at informere offentligheden om verserende straffesager, i kraft af kendskab til anklageskriftet eller retsmødebegæringen får bedre mulighed for at forstå, hvad der foregår. Endvidere giver det pressen mulighed for at vurdere, om en konkret sag kan have offentlighedens interesse, og for i givet fald at omtale sagen på forhånd.

Flertallet henviser desuden til, at repræsentanter for massemedierne over for Retsplejerådet har givet udtryk for almindelig tilfredshed med den eksisterende ordning, der derfor ønskedes bevaret.

Af praktiske grunde foreslår flertallet, at det fremover skal være anklagemyndigheden (og ikke retten), der giver aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer.

Hjælpebilag og rids i straffesager (afsnit 2.1.3)

Retsplejerådet *flertal* (alle medlemmer med undtagelse af Karen Dyekjær-Hansen) foreslår, at pressens mulighed for under domsforhandlingen eller et retsmøde efter § 922 (tilståelsessager) at låne hjælpebilag og rids over gerningsstedet, som er udarbejdet af anklagemyndigheden og forsvaret, videreføres.

Reglen har næppe den store betydning. Repræsentanter for massemedierne har således over for Retsplejerådet oplyst, at pressen ikke har megen erfaring med at låne hjælpebilag og rids.

Flertallet ser dog ikke grund til at foreslå reglen ophævet. Eftersom der efter flertallets opfattelse under alle omstændigheder bør bevares en særlig regel om pressens adgang til aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer (jf. ovenfor), vil man således ikke ved at ophæve reglen om hjælpebilag og rids kunne undgå,

at der findes særregler for pressen.

Mindretalsudtalelse (afsnit 2.1.5)

Et *mindretal* (Karen Dyekjær-Hansen) kan ikke tiltræde flertallets forslag om at videreføre den gældende særregel om pressens adgang til aktindsigt i anklageskrifter mv. Mindretallet kan heller ikke tiltræde flertallets forslag om at indføre en ny særregel om pressens adgang til aktindsigt i nyere domme ("pressebakkeordning").

Når der med de nye regler er foretaget en omhyggelig afvejning af offentlighedens interesse på den ene side og privates interesse på den anden side med stærkt udvidet offentlig adgang til retsdokumenter til følge, og når pressen derved får fuld mulighed for indenfor dette regelsæt at varetage sin betydningsfulde rolle som offentlighedsprincippet talerør, bør særregler efter mindretallets opfattelse af principielle grunde så vidt muligt undgås.

Ret til at udtale sig og kærebeføjelse (afsnit 2.2)

Efter de gældende regler har – ud over parterne – kun massemedier, der er repræsenteret i retsmødet, adgang til at udtale sig, før der træffes afgørelse om dørlukning, referatforbud eller navneforbud. Tilsvarende har ud over parterne kun massemedier, der var repræsenteret i det retsmøde, hvor spørgsmålet blev behandlet, adgang til at kære afgørelser om dørlukning.

Referatforbud og navneforbud rammer alene offentlig gengivelse og forhindrer således ikke tilhørerne i at referere forhandlingerne over for en lukket kreds (familie, kolleger osv.). Referatforbud og navneforbud er således et indgreb, der i særlig grad rammer massemediene. Det bemærkes i den forbindelse, at ethvert massemedium – også massemedier, der ikke var repræsenteret i det pågældende retsmøde – når som helst kan anmode om, at et referatforbud eller navneforbud ophæves, med den virkning, at retten skal realitetsbehandle anmodningen.

Dørlukning rammer alle tilstedeværende i samme grad, men *formålet* med at give nogen adgang til at udtale sig og til at kære afgørelser om dørlukning er først og fremmest hensynet til nyhedsformidlingen. Efter Retsplejerådets opfattelse er det massemediene, der bedst kan repræsentere offentlighedens almindelige interesse i indsigt i retsplejen, og det er derfor velbegrundet, at kun massemedier har ret til at udtale sig og til at kære afgørelser om dørlukning. Andre tilstedeværende repræsenterer kun sig selv, ikke offentligheden i almindelighed.

Retsplejerådet er opmærksom på, at der i en række sager kan være personer, der har en anerkendelsesværdig interesse i at overvære et retsmøde, selv om de ikke har en sådan tilknytning til sagen, at de har krav på at være til stede. Det kan eksempelvis være en parts eller forurettedes nære pårørende eller for den sags skyld forurettede selv.

Retsplejerådet finder imidlertid ikke, at der kan etableres en praktikabel ordning med hensyn til ret til at udtale sig eller kærebeføjelse for sådanne personer. Det vil være svært at afgrænse, hvem der skulle have sådanne rettigheder, og de pågældende vil typisk blot være interesserede i selv at kunne overvære retsmødet og ikke nødvendigvis i, at retsmødet er offentligt.

Retsplejerådet finder derfor, at personer med en anerkendelsesværdig interesse i at overvære et lukket retsmøde må være henvist til at anmode retsformanden om tilladelse til at overvære retsmødet, jf. retsplejelovens § 29 e. Spørgsmålet egner sig ikke til formelle regler om udtaleret eller kærebeføjelse, men bør behandles fleksibelt efter en konkret skønsmæssig vurdering.

Kapitel 9

Kapitel 9 angår offentlig gengivelse.

Retsplejerådet finder, at de gældende regler om offentlig gengivelse af forhandlinger i retsmøder har en hensigtsmæssig udformning. Som en nødvendig konsekvens af forslaget om, at enhver får ret til aktindsigt i domme og kendelser i straffesager (jf. ovenfor), foreslår Retsplejerådet imidlertid en generel *pligt til anonymisering* ved offentlig gengivelse af *domme og kendelser i straffesager*.

Offentlig gengivelse af forhandlinger i retsmøder (afsnit 1)

Offentlig gengivelse af, hvad der forhandles i åbne retsmøder, er som udgangspunkt tilladt, og en sådan middelbar offentlighed er et meget vigtigt element i den (videst mulige) offentlighed i retsplejen, som grundloven foreskriver.

Som anført ovenfor kan det endda siges, at pressens formidling af retssager udgør hovedhjørnестenen i retsplejens offentlighed, eftersom de færreste har mulighed for at følge retssager ved personligt fremmøde.

Retsplejeloven indeholder forskellige undtagelser til hovedreglen om, at forhandlinger i åbne retsmøder frit kan gengives offentlig. Retsplejerådet finder, at disse regler er velbegrundede og har en hensigtsmæssig udformning.

Retsplejerådet foreslår således ingen ændringer heri, bortset fra to mere teknisk begrundede præciseringer.

Offentlig gengivelse af domme og kendelser (afsnit 2)

Som almindelig regel kan domme og kendelser frit offentliggøres i deres helhed. Særlige regler findes blandt andet for sager om ægteskab og forældremyndighed samt straffesager om seksualforbrydelser. Endvidere gælder straffelovens regler om beskyttelse af privatlivets fred også i forhold til offentliggørelse af domme og kendelser, ligesom persondataloven normalt finder anvendelse ved offentliggørelse i elektronisk form, eksempelvis på internettet.

Retsplejerådet foreslår ingen ændringer af disse regler.

Retsplejerådet foreslår imidlertid som en ny generel regel, at domme og kendelser i straffesager kun må gengives offentligt, når de er anonymiseret, således at sigtedes, tiltaltes, forurettedes eller vidners identitet ikke fremgår.

En sådan anonymiseringspligt eksisterer ikke i dag i absolut form. Ved offentliggørelse af straffedomme i elektronisk form, herunder enhver offentliggørelse på internettet, der foretages af andre end massemedier omfattet af medieansvarsloven, medfører reglerne i persondataloven imidlertid, at der altid skal ske anonymisering for så vidt angår fysiske personer.

I øjeblikket er der ikke almindelig adgang til straffedomme, end ikke helt nye straffedomme, og massemedierne kan kun få udleveret straffedomme til journalistisk brug med forbud mod offentliggørelse mv. Hele spørgsmålet om offentliggørelse af selve domsteksten er derfor ikke så relevant i dag, som det vil være, når enhver kan få udleveret domme i straffesager, der er afsluttet for mindre end 1 år siden, og når journalister og forskere kan få udleveret ældre straffedomme uden tidsbegrænsning (jf. ovenfor).

Efter Retsplejerådets opfattelse vil det ikke under den foreslåede nye, meget mere åbne ordning være rimeligt i forhold til de personer, der har været involveret i en straffesag, at de kun beskyttes mod krænkelse af straffelovens og medieansvarslovens (samt persondatalovens) almindelige regler. Den foreslåede nye ordning vil give en så meget videre adgang til straffedomme, at der er behov for en særskilt regulering af spørgsmålet om offentliggørelse.

Hertil kommer, at den traditionelle åbenhed omkring straffesager stammer fra en tid, hvor massemedierne bestod af den trykte presse og siden radio og fjernsyn. Offentliggørelse på navnlig internettet har en helt anden karakter, blandt andet på grund af søgemulighederne. Persondataloven forhindrer, at andre end massemedier offentliggør straffedomme på internettet uden anonymisering. Persondataloven gælder imidlertid ikke for massemediers informationsdatabaser, og en ophævelse af forbuddet mod offentliggørelse mv. af de dokumenter, massemedierne får aktindsigt i, kan derfor efter Retsplejerådets opfattelse kun komme på tale, hvis der samtidig indføres et generelt forbud, som også gælder for massemedierne, mod offentlig gengivelse af straffedomme, der ikke er anonymiseret.

5. Oversigt over Retsplejerådets forslag

Dette afsnit indeholder en oversigt over Retsplejerådets vigtigste forslag. Forslagene er opdelt efter de enkelte kapitler i betænkningen.

Retsmøder (kapitel 5)

Afsigelse af domme (afsnit 1.3)

- Domme i *civile sager* skal kunne afsiges uden afholdelse af retsmøde
- Domme i *straffesager*, der ikke afsiges samme dag, som sagen er optaget til dom, og hvor tiltalte ikke er fængslet, skal kunne afsiges uden afholdelse af retsmøde
- Enhver skal have adgang til at *gennemse en doms konklusion*, når anmodning herom fremsættes *inden 1 uge* efter dommens afsigelse

Forslagene er først og fremmest udtryk for en modernisering af retsplejelovens ordlyd, således at betegnelsen “retsmøde” forbeholdes tilfælde, hvor der også i almindelig forstand er tale om et møde. Tidspunktet for domsafsigelsen skal fortsat bekendtgøres for offentligheden via retslisten.

Forslaget om adgang til gennemsyn af en doms konklusion er samtidig udtryk for en forbedring af offentlighedens praktiske muligheder for at få indsigt i domskonklusioner, idet man fremover vil have en uge hertil og således ikke længere behøver at møde op på et ganske bestemt tidspunkt for at påhøre selve domsafsigelsen.

Adgang til retsmøder (afsnit 3)

- Retten skal efter *parternes fælles anmodning* kunne bestemme, at en *civil sag* helt eller delvis behandles for lukkede døre, hvis det er af særlig betydning for parterne at undgå offentlighed om sagen, og ingen afgørende offentlig interesse strider herimod
- Retsmøder under *forberedelsen af civile sager*, hvor der ikke sker bevisførelse til brug for domsforhandlingen, skal holdes for lukkede døre, medmindre retten bestemmer andet

Rådet bemærker, at der i alle tilfælde vil være offentlighed om domsafsigelsen, og at dommen efter rådets forslag – i modsætning til i dag – desuden vil være undergivet almindelig aktindsigt (jf. nedenfor).

Optagelse og transmission af billeder og lyd (afsnit 4)

- Billedoptagelse af *sigtede, tiltalte og vidner i straffesager, der er på vej til eller fra et retsmøde*, forbydes

Forslaget er navnlig begrundet i, at der i praksis har vist sig et behov for beskyttelse af disse personer, som pålægges at møde i retten.

Aktindsigt for andre end parter (kapitel 6)

Aktindsigt for enhver i domme og kendelser (afsnit 2)

- *Enhver* skal have ret til aktindsigt i *domme og kendelser i dispositive civile sager* (når dommen eller kendelsen er afsagt)
- *Enhver* skal have ret til aktindsigt i *domme og kendelser i straffesager, der er afsluttet for mindre end 1 år siden* (domme, når dommen er afsagt; kendelser, når sagen er afsluttet)
- *Forklaringer*, der er afgivet i *lukkede retsmøder* eller omfattet af et *referatforbud*, er *undtaget* fra aktindsigt
- Retten til aktindsigt kan i særlige tilfælde *begrænses* af hensyn til *statens sikkerhed mv.* eller af hensyn til *forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser*
- Retten til aktindsigt kan endvidere *begrænses* for så vidt angår oplysninger om *rent private forhold* eller *erhvervshemmigheder* (enten ved *udeladelse* af oplysningerne eller ved *anonymisering* af afgørelsen)

Forslagene er udtryk for en grundlæggende ændring – og udvidelse – af offentlighedens adgang til aktindsigt i domme og kendelser.

Rådet bemærker, at der til gengæld foreslås et forbud mod offentlig gengivelse af domme og kendelser i straffesager, der ikke er anonymiseret (jf. nedenfor).

Aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri (afsnit 3)

- Kravet om “retlig interesse” moderniseres
- Personer, der har en *særlig tilknytning til sagen* (eksempelvis *forurettede*), får *adgang til aktindsigt*
- Reglerne om aktindsigt i afsluttede straffesager forenkles

Rådet foreslår en samlet regulering af reglerne om aktindsigt i afsluttede straffesager.

Meroffentlighed (afsnit 4)

- Princippet om meroffentlighed *lovfæstes*

Retsafgifter og gebyrer (afsnit 5)

- *Retsafgiften* for udskrifter og kopier *afskaffes*

Rådet foreslår at erstatte de gældende regler om betaling af retsafgift for udskrifter og kopier med en gebyrordning, der vil gøre det væsentligt billigere at få aktindsigt hos domstolene. Forslaget skal ses i sammenhæng med, at rådet i en kommende delbetænkning vil behandle blandt andet retsafgifterne i civile domssager.

Parters aktindsigt (kapitel 7)

- Reglerne om aktindsigt i verserende straffesager moderniseres
- Reglerne om aktindsigt i afsluttede straffesager forenkles

Rådet foreslår at lovfæste reglerne om aktindsigt i verserende straffesager, hvor der ikke medvirker forsvarer.

Rådet foreslår endvidere en samlet regulering af reglerne om sigtedes aktindsigt i afsluttede straffesager.

Pressens aktindsigt (kapitel 8)

- *Journalister* skal som udgangspunkt have adgang til at *gennemse alle domme*, der er afsagt inden for *de seneste 4 uger*

Rådets flertal (14 medlemmer) foreslår at lovfæste den “pressebakkeordning”, som allerede findes ved flere retter. Ét medlem kan ikke tiltræde flertallets forslag.

Offentlig gengivelse (kapitel 9)

- Offentlig gengivelse af *domme og kendelser i straffesager, der ikke er anonymiseret*, forbydes

Som et nødvendigt modstykke til den almindelige adgang til aktindsigt i domme og kendelser i straffesager (jf. ovenfor) foreslår rådet en pligt til anonymisering i forbindelse med offentliggørelse.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser af Retsplejerådets forslag

Retsplejerådet foreslår at indføre almindelig adgang til aktindsigt i domme og kendelser (jf. *kapitel 6*, afsnit 2). Formålet med forslaget er at udvide offentlighedens indsigt i retsplejen, og rådet forventer, at domstolene vil modtage et større antal anmodninger om aktindsigt end i dag.

Rådets forslag medfører således, at domstolene skal behandle og tage stilling til flere anmodninger om aktindsigt i domme og kendelser. Samtidig vil domstolene imidlertid skulle tage stilling til færre anmodninger om aktindsigt i andre dokumenter (jf. nedenfor).

Retsplejerådet foreslår at forenkle reglerne om aktindsigt i afsluttede straffesager (jf. *kapitel 6*, afsnit 3, og *kapitel 7*, afsnit 4). I den forbindelse foreslår rådet, at alle anmodninger om aktindsigt i afsluttede straffesager skal indgives til anklagemyndigheden (jf. *kapitel 6*, afsnit 3.6, og *kapitel 7*, afsnit 4.4).

Rådets forslag medfører således umiddelbart, at anklagemyndigheden vil skulle behandle og tage stilling til flere anmodninger om aktindsigt. Efter de gældende regler vil anklagemyndigheden imidlertid i mange tilfælde under alle omstændigheder skulle høre, når retten behandler en anmodning om aktindsigt i en afsluttet straffesag. Hertil kommer, at der efter rådets forslag ikke længere sondres mellem forskellige typer af dokumenter, ligesom anklagemyndighedens afgørelser om aktindsigt i afsluttede straffesager i alle tilfælde vil kunne prøves efter samme regler.

To medlemmer (Ole Scharf og Birgitte Vestberg) ønsker at fremhæve, at forslagene om øget aktindsigt er ressourcekrævende derved, at såvel almenhedens adgang til aktindsigt som adgangen for personer med individuel, væsentlig interesse kræver en vurdering af, om adgangen skal begrænses i medfør af de foreslåede § 41 b, stk. 2 (afgøres af retten), og § 41 d, stk. 2 og 4 (afgøres af politimesteren). I det omfang retten vælger at indhente en udtalelse fra politimesteren, vil arbejdsbyrden blive overført dertil. Endelig vil anonymiseringskravet i den foreslåede § 41 f, stk. 2, være arbejdskrævende. Samme bemærkninger om ressourceforbruget gør sig gældende i forhold til den foreslåede § 729 c, stk. 3, hvor arbejdsbyrden er pålagt politimesteren.

Retsplejerådet foreslår at tydeliggøre de krav, som efter rådets opfattelse bør gælde for affattelsen af domme (jf. *kapitel 6*, afsnit 2.2.1), hvilket set i sammenhæng med den udvidede adgang til aktindsigt vil kunne medføre et vist merarbejde for domstolene.

Retsplejerådet foreslår at afskaffe retsafgiften for udskrifter og kopier, som udleveres af domstolene (jf. *kapitel 6*, afsnit 5.2).

Retsplejerådets forslag indebærer et vist provenutab for staten. Provenutabet kan ikke på grundlag af de foreliggende regnskabstal opgøres præcist. Dette skyldes, at indtægterne af retsafgifter af udskrifter opgøres sammen med indtægterne af retsafgifter af attester, herunder tingbogsattester, som ikke er omfattet af rådets forslag.

Det må imidlertid antages, at indtægterne fra retsafgifter af udskrifter og attester i dag hovedsageligt stammer fra tingbogsattester. Parterne i retssager er i vidt omfang fritaget for betaling af retsafgift for udskrifter og kopier, og andre end parterne anmoder forholdsvis sjældent om udskrift eller kopi, hvilket dels skyldes selve afgiften, dels de strenge betingelser for, at andre end parterne kan få aktindsigt hos domstolene.

Domstolsstyrelsen har til brug for Retsplejerådet foretaget en stikprøvevis opgørelse af fordelingen af indtægterne fra retsafgiften for udskrifter og attester på tingbogsattester og andet. Opgørelsen viser, at 68 % af indtægterne stammer fra tingbogsattester. Stikprøven omfatter otte embeder, der efter anmodning manuelt har opgjort fordelingen af indtægterne for oktober 2002. Stikprøven viser en betydelig spredning mellem de forskellige embeder, der ikke umiddelbart kan forklares. Som følge heraf og som følge af stikprøvens relativt begrænsede omfang er opgørelsen behæftet med betydelig usikkerhed.

Indtægterne af retsafgifter af udskrifter og attester beløb sig i 1997-2001 til henholdsvis 28,6 mio. kr., 26,2 mio. kr., 34,4 mio. kr., 30,1 mio. kr. og 27,9 mio. kr.

Retsplejerådets forslag om at afskaffe retsafgiften for udskrifter og kopier, med undtagelse af attester mv., som udleveres i medfør af tinglysningsloven, må på den baggrund antages at medføre et provenutab i størrelsesordenen 9-10 mio. kr. Tallet er dog som nævnt behæftet med betydelig usikkerhed, og de provenumæssige konsekvenser

bør derfor undersøges nærmere, før forslaget gennemføres.

Retsplejerådets forslag skal i øvrigt ses i sammenhæng med, at rådet i en kommende delbetænkning vil behandle blandt andet retsafgifterne i civile domssager. De økonomiske konsekvenser af rådets forslag herom kan ikke opgøres på nuværende tidspunkt, idet rådets overvejelser ikke er afsluttet.

København, den 27. februar 2003

Bjarne Christensen
(formand)

Bent Carlsen Peter Deleuran Karen Dyekjær-Hansen

Thorkild Fogde Poul Holm Jørgen B. Jepsen Henrik Linde

Gorm Toftegaard Nielsen Marianne Peschcke-Køedt

Ole Scharf Eva Smith Birgitte Vestberg Erik Werlauff

.....

Ketilbjørn Hertz

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

Denne publikation findes på adressen: <http://www.jm.dk/>

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Kapitel 2 Generelle betragtninger om offentlighed i retsplejen*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Kapitel 2

Generelle betragtninger om offentlighed i retsplejen

Som fastslået i grundloven og Den Europæiske Menneskeretskonvention er en offentlig retspleje en grundlæggende værdi i et demokratisk samfund. Dette gælder både i straffesager og i civile sager.

Offentlighed i retsplejen har til formål at styrke offentlighedens viden om og tillid til retsvæsenet og at beskytte parterne mod hemmelig retspleje. Hertil kommer det almindelige demokratiske princip, at borgerne bør have adgang til en så vid indsigt i myndighedernes, herunder domstolenes, virksomhed som muligt.

Åbenhed styrker tilliden til retsvæsenet og bidrager dermed til at befæste domstolenes legitimitet. Offentlighed er med til at sikre en betryggende retspleje gennem den mulighed, der hermed er for kontrol og kritik fra mediernes og offentlighedens side. Med Munch-Petersens ord tjener offentlighed til at “udelukke en Række Misbrug, der ellers kunde gaa i Svang, og navnlig til at skabe den fornødne *Tillid* til de offentlige Myndigheders Virksomhed” (Munch-Petersen: Den danske Retspleje, 2. udg. 1923, bd. I, s. 139).

Offentlighed kan udbrede kendskabet til ret og retsregler. En velinformeret og offentlig debat er en vigtig faktor i retsplejen og i retsudviklingen. Offentlighed omkring straffesager og straffedomme tjener endvidere generalpræventive formål.

1. Grundloven

Grundlovens § 65, stk. 1, fastsætter, at offentlighed og mundtlighed gennemføres i retsplejen i videst muligt omfang. Grundlovens krav til offentlighed i retsplejen er beskrevet i Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 91-95:

Grundlovsbestemmelsens forhistorie

Bestemmelsen blev indføjet under forhandlingerne på Rigsdagen i 1848-49. Forslaget kom fra Grundtvig i tilslutning til en bestemmelse om, at nævninger skulle indføres. Grundtvig mente, at princippet om offentlighed og mundtlighed burde fremgå udtrykkeligt af grundlovens tekst og ikke være henvist til eventuelt at kunne udledes af nævningsbegrebet. Grundtvig henviste desuden til, at “hvad der af Offentlighed og Mundtlighed har fundet sted hos os, i Høiesteret, har fuldelig beviist sin Gavnlighed fremfor Alt til at bevare og vedligeholde Tilliden hos Folket til Retfærdighedens Haandhævelse” (sp. 2496), og til ønsket om, at “Offentlighed og Mundtlighed herefter saavidt muligt skal blive Sjælen i vor Retspleie” (sp. 3341).

Grundtvigs forslag blev for så vidt angår strafferetsplejen kommenteret af ordføreren for det udvalg, der havde foreslået bestemmelsen om nævninger. Udvalget var af den opfattelse, at det af forslaget om indførelse af nævninger med indre nødvendighed ville følge, at mundtlighed, offentlighed og anklageproces måtte gennemføres i hele strafferetsplejen (sp. 3340).

Andre bemærkninger til bestemmelsen fremkom ikke.

Grundlovsbestemmelsens behandling i den statsretlige litteratur

Spørgsmålet om grundlovsbestemmelsens rækkevidde er kun i begrænset omfang behandlet i den statsretlige litteratur.

Flere forfattere behandler slet ikke spørgsmålet (Poul Andersen, Dansk statsforfatningsret, 1954, s. 586; Max

Sørensen, Statsforfatningsret, 2. udg. ved Peter Germer 1973; Germer, Statsforfatningsret, 2. udg. 1995). Nogle forfattere nævner ganske kort, at offentlighed og mundtlighed “i det væsentlige” (Berlin, Den danske statsforfatningsret, 1934, bd. II, 2. halvbind, s. 324-325) eller “i meget vidt omfang” (Ross, Dansk statsforfatningsret, 2. udg. 1966, bd. II, s. 533; 3. udg. 1980 ved Ole Espersen, bd. II, s. 555-556 og 726) er gennemført ved retsplejeloven og henviser i øvrigt spørgsmålet til den procesretlige litteratur.

Matzen (Den danske statsforfatningsret, 1883, bd. III, s. 230-232; 4. udg. 1909, bd. III, s. 266-268) diskuterer generelt, hvilke forpligtelser en løfteparagraf måtte indebære for lovgivningsmagten, men ikke konkret, hvad der ligger i, at offentlighed og mundtlighed så snart og så vidt muligt skal gennemføres ved hele retsplejen.

Ross anfører, at der i § 65 må ligge, at “offentligt referat og drøftelse af [de offentlige forhandlinger] ikke kan forbydes”. Hertil anfører Zahle, at § 65 “utvivlsomt [må] have som refleksvirkning, at referat og drøftelse [af de offentlige forhandlinger] i et vist omfang er beskyttet”, men at beskyttelsen ikke er absolut (Dansk forfatningsret, 2. udg. 1997, bd. 3, s. 76).

Retsplejelovens gennemførelse af principperne om offentlighed og mundtlighed

Retsplejeloven af 1916 gennemførte offentlighed og mundtlighed i meget vidt omfang, ligesom det allerede var sket for Sø- og Handelsrettens vedkommende ved oprettelsen af denne domstol i 1861. Senere lovændringer har medført indskrænkninger, men offentlighed og mundtlighed er stadig den absolutte hovedregel.

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 28 a er retsmøder offentlige, hvor ikke det modsatte særligt er foreskrevet.

I civile sager kan retsmøder holdes for lukkede døre, når hensynet til ro og orden i retslokalet kræver det, når statens forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt kræver det, eller når sagens behandling i et offentligt retsmøde vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse, herunder når der skal afgives forklaring om erhvervshemmeligheder, jf. retsplejelovens § 29, stk. 1. Endvidere kan dørene med parternes samtykke lukkes under rettens forligsmægling, såfremt dette må antages at fremme muligheden for opnåelsen af forlig, jf. retsplejelovens § 269. Endelig kan dørene lukkes, når et vidne, der er omfattet af en vidneudelukkelses- eller vidnefritagelsesgrund, afgiver forklaring, jf. retsplejelovens § 173, stk. 2.

I visse indispositive civile sager er alle retsmøder lukkede (sager om ægteskab og forældremyndighed, faderskabssager og sager om prøvelse af adoption uden samtykke), eller der er en videre adgang til at holde lukkede retsmøder (værgemålssager og sager om prøvelse af Den Sociale Ankestyrelses afgørelser i klagesager vedrørende børn og unge-udvalgets afgørelser).

Retsplejerådet stillede i betænkning nr. 698/1973 om behandling af borgerlige sager forslag om videregående adgang til at udelukke offentligheden. Rådet foreslog, at parterne i en civil sag for alle instanser skulle kunne vedtage lukkede døre uden begrænsning, og i så fald måtte dommen først offentliggøres efter et år og kun i anonymiseret form. Et flertal af de hørte myndigheder udtrykte imidlertid betænkelighed ved rådets forslag, navnlig under henvisning til grundlovens § 65, stk. 1, og Justitsministeriet fandt på den baggrund ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at medtage forslaget i det lovforslag, som i øvrigt byggede på blandt andet betænkning nr. 698/1973 (jf. FT 1978-79, till. A, sp. 1596).

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 148 er retsplejen mundtlig, og skrift anvendes kun, hvor det er særligt foreskrevet.

En stævning skal være skriftlig, og retten kan træffe bestemmelse om indlevering af yderligere processkrifter og af påstands dokumenter. Udeblivelsesdomme kan afsiges på skriftligt grundlag, ankesager kan i visse tilfælde afgøres på skriftligt grundlag, og kæremål behandles som udgangspunkt på skriftligt grundlag. Endvidere kan der afsiges dom på skriftligt grundlag, hvis sagsøgte inden domsforhandlingen tager bekræftende til genmæle. Endelig kan formalitetsspørgsmål afgøres på skriftligt grundlag.

Domsforhandlingen i første instans er imidlertid i dag altid mundtlig. Bortset fra udeblivelsesdomme og de tilfælde, hvor sagsøgte inden domsforhandlingen har taget bekræftende til genmæle, kan dom vedrørende sagens realitet i første instans således aldrig afsiges uden mundtlig domsforhandling.

Offentlighed og mundtlighed i den procesretlige litteratur

Fra den procesretlige litteratur kan henvises til den første samlede fremstilling efter retsplejeloven (Munch-

Petersen) og til den nyeste fremstilling (Gomard). De refererede synspunkter angår ikke kun det forfatningsretlige spørgsmål, men også processuelle eller retspolitiske spørgsmål.

- Munch-Petersen: Den danske Retspleje (2. udg. 1923, bd. I, s. 139-142 og 150-156)

Det fremhæves, at offentlighed ikke er en grundsætning, der er særlig for retsplejen, men at dens betydning viser sig på hele samfundslivets område. “Overalt tjener den til at skaffe Sundhed i Forholdene, udelukke en Række Misbrug, der ellers kunde gaa i Svang, og navnlig til at skabe den fornødne *Tillid* til de offentlige Myndigheders Virksomhed”.

Det anføres videre, at disse hensyn gør sig gældende med særlig vægt inden for retsplejen. Kun gennem offentlighed “vil man kunne vente for Alvor at faa Bugt med de mange Misbrug, som den tidligere Inkvisitions Hemmelighedskræmmeri førte med sig, og kun derigennem vil Dommerne ude i den store Befolkning vinde den Tillid til deres Gerning, som denne mere end nogen anden paakræver”.

I anden række anføres hensynet til parterne og hensynet til at opnå en sandfærdig forklaring fra vidner.

I tredje række anføres, at pressen under alle omstændigheder vil omtale sager, der har vakt opsigt, og så er korrekte oplysninger bedre end rygter.

Hvad angår mundtlighed anføres, at skriftlig og mundtlig behandling har hver deres fordele og ulemper. Man kunne derfor tænke sig, at en kombination af skriftlig og mundtlig behandling ville være den bedste løsning, men erfaringen viser, at det er nødvendigt at vælge.

Mundtlighed er valgt for at opnå “Hurtighed, Jævnhed og Naturlighed” i retsplejen i tråd med en tendens til at fortrænge den juridiske formalisme til fordel for livets praktiske krav. Desuden er mundtlighed en betingelse for, at offentlighed i retsplejen kan få nogen virkelig betydning, og en nødvendig forudsætning for procesførelsens umiddelbarhed. Særligt med hensyn til civile sager fremhæves hensynet til en hurtig behandling, såvel af samfundsøkonomiske som sociale grunde.

Mundtlig behandling giver mulighed for en umiddelbar samvirken mellem dommeren og parterne omkring sagens behandling. I stedet for stive maksimer kan træde dommerens personlige procesledelse, der afpasses efter den enkelte sags krav. Endvidere giver en mundtlig behandling bedre betingelser for, at dommeren vinder en virkelig indsigt i sagen.

Konkluderende anføres, at tyngdepunktet må ligge på den mundtlige forhandling. Mundtlighed er imidlertid ikke et mål i sig selv. Den er et middel til en hurtig og naturlig retspleje. Derfor bør oplæsning af skriftlige beviser begrænses. En vis skriftlig forberedelse af den mundtlige forhandling er heller ikke i strid med mundtlighedsprincippet; tværtimod kan en sådan være nødvendig af hensyn til den koncentration af sagen, som netop den mundtlige procesmåde i så høj grad kræver.

- Gomard: Civilprocessen (5. udg. 2001, s. 409-416 og 418-421)

Det fremhæves, at en mundtlig sagsbehandling i mange tilfælde er hurtigere end en rent skriftlig proces, hvortil kommer hensynet til offentlighed og umiddelbarhed.

Sager, som angår klart angivne spørgsmål, og hvor der ikke skal foretages afhøring af parter eller vidner, kunne imidlertid med fordel afgøres på rent skriftligt grundlag. Gomard nævner, at dette ikke er muligt efter gældende ret, men ikke, om grundloven er til hinder herfor.

Gomard fremhæver imidlertid, at retsplejeloven er præget af reformatorenes “unuancerede tro på de moderne retsprinsipper”, bl.a. mundtlighedsprincippet, og at grundloven ikke er blevet opfattet som en fastlåsning af lovgivningen til de tanker, som førte reformen frem. Som eksempel nævnes indførelse af skriftlig forberedelse af byretssager.

Hvad angår offentlighed anføres, at en velinformeret og opmærksom offentlig debat er en vigtig faktor i retsplejen og i retsudviklingen. Retsplejens offentlighed styrker befolkningens interesse for retsplejen og befæster tilliden til domstolene.

På den anden side kan parterne have interesse i at udelukke offentligheden, og de ringe muligheder herfor efter gældende ret kan få parterne til i stedet at voldgive sagen.

Sammenfatning

Fortalerne for retsplejereformen af 1916 så offentlighed først og fremmest som et tillidsskabende middel og som et middel til at forhindre misbrug. Parternes interesse i hemmeligholdelse måtte i den forbindelse komme i anden række. Mundtlighed sås dels som en forudsætning for offentlighed, dels som et middel til en hurtig og naturlig (ikke-formalistisk) retspleje.

Lovgivningsmagten har utvivlsomt en meget betydelig frihed til at vurdere den mest hensigtsmæssige gennemførelse af offentlighed og mundtlighed i retsplejen. Offentlighed og mundtlighed kan ikke fuldstændigt afskaffes og kan heller ikke generelt indskrænkes væsentligt, men mellem disse yderpunkter og den gældende ordning ligger et vidt rum.

Særligt med hensyn til mundtlighed kan anføres, at hvis nogle sager kan afgøres lige så rigtigt, men hurtigere og nemmere, på skriftligt grundlag, vil en sådan ordning ikke stride mod mundtlighedsprincippet. Hensynet til offentlighed vil for eksempel kunne varetages ved dokumentoffentlighed.

Spørgsmålet om offentlighed er mere tvivlsomt. Retsplejerådets meget vidtgående forslag i betænkning nr. 698/1973 blev med udtrykkelig henvisning til betænkeligheder i lyset af grundlovens § 65, stk. 1, ikke gennemført. Der kan imidlertid ikke antages at være noget til hinder for at gennemføre mindre vidtgående indskrænkninger i offentligheden, som efter lovgivningsmagts skøn er hensigtsmæssige.

2. Den Europæiske Menneskeretskonvention

Efter Den Europæiske Menneskeretskonventionens artikel 6 har enhver ret til en retfærdig og offentlig rettergang. Konventionens krav til offentlighed i retsplejen er beskrevet i Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 99-104:

Efter Menneskeretsdomstolens praksis har kravet om en offentlig forhandling to hovedformål: dels at sikre parternes interesse i ikke at blive udsat for en hemmelig retspleje, dels at styrke offentlighedens tillid til retsvæsenet. Offentlighed gør retsplejen gennemsælgelig (*transparent*) og bidrager dermed til artikel 6, stk. 1's formål, en retfærdig rettergang, der er et grundlæggende princip i et demokratisk samfund (se som eksempler *Axen*, A 72, præmis 25; *Diennet*, A 325-A, præmis 33; *Szücs*, Rep. 1997.2468, præmis 42; *Gautrin*, Rep. 1998.1009).

Kravet om en offentlig forhandling har som konsekvens, at retssager som udgangspunkt skal afgøres på grundlag af en mundtlig forhandling.

Ved afgørelsen af, om kravet om offentlig forhandling har været opfyldt i en konkret sag, anlægger Menneskeretsdomstolen en helhedsbedømmelse af hele procesforløbet ved de nationale domstole.

I *Fischer* (A 312) fandt Menneskeretsdomstolen, at artikel 6 var krænket i et tilfælde, hvor en forvaltningsdomstol havde afslået klagerens anmodning om mundtlig forhandling. Sagen angik en tilbagekaldelse af en tilladelse til drift af en losseplads. Menneskeretsdomstolen udtalte, at der ikke forelå omstændigheder, som undtagelsesvis ville have kunnet berettiggelse afslaget på mundtlig forhandling. Forvaltningsdomstolen var første og eneste domstol, som behandlede sagen; der var tale om en realitetsprøvelse; prøvelsen angik ikke kun retlige spørgsmål, men også vigtige spørgsmål med hensyn til faktum. Derfor og i betragtning af sagens vigtighed for selve eksistensen af klagerens erhvervsvirksomhed fandt Menneskeretsdomstolen, at klagerens ret til en offentlig rettergang efter artikel 6 også omfattede en ret til mundtlig forhandling.

I *Fredin* (nr. 2) (A 283-A) havde Menneskeretsdomstolen mere forsigtigt udtalt, at i hvert fald under de i sagen foreliggende omstændigheder indebar artikel 6 et krav på mundtlig forhandling. Sagen drejede sig om såkaldt retsprøvning af et afslag på en grusgravningstilladelse. Menneskeretsdomstolen fremhævede, at Regeringsretten (den øverste svenske forvaltningsdomstol) var første og eneste instans, og at der var tale om prøvelse af både jus og faktum.

I *L mod Finland* (dom af 27. april 2000) fandt Menneskeretsdomstolen, at artikel 6 var krænket i et tilfælde, hvor en forvaltningsdomstol havde afvist at holde en mundtlig forhandling i en sag om begrænsning i en fars samvær

med sine tvangsfjernede børn. Det var den sjette sag for forvaltningsdomstolen om den pågældende tvangsfjernelse og faderens samvær, og i intet tilfælde var der holdt mundtlig forhandling. De første fem sager lå før Finlands tilbagekaldelse af et forbehold over for artikel 6 med hensyn til mundtlig forhandling ved forvaltningsdomstolene, og Menneskeretsdomstolen kunne derfor kun tage stilling til den seneste sag.

Offentlig og mundtlig forhandling i ankesager

Hvis der har været offentlig domsforhandling i første instans, vil en ankesag under visse omstændigheder kunne afgøres på skriftligt grundlag. Som eksempler på, hvor dette kan være tilfældet, har Menneskeretsdomstolen nævnt sager om meddelelse af appeltiladelse og sager, som kun angår retlige spørgsmål (*Ekbatani*, A 134, præmis 31; *K.D.B.*, Rep. 1998.620).

I *Sutter* (A 74) havde appeldomstolen i en militær straffesag alene beskæftiget sig med, om afgørelsen og sagsbehandlingen i første instans var i overensstemmelse med Menneskeretskonventionens artikel 6 og 8, og således ikke med hverken skyldsspørgsmålet eller sanktionen. Der var i første instans afholdt en offentlig domsforhandling, hvorimod appeldomstolen afgjorde sagen på rent skriftligt grundlag. Menneskeretsdomstolen fandt ikke artikel 6 krænket.

I *Cooke og Prinz* (domme af 8. februar 2000) var en straffedom i en nævningsag appelleret til den østrigske højesteret dels med hensyn til rettergangsfejl, dels med hensyn til strafudmålingen. Menneskeretsdomstolen fandt ikke, at mundtlig forhandling var påkrævet for så vidt angår prøvelsen af rettergangsfejl (men derimod for så vidt angår strafudmålingen).

Menneskeretsdomstolen har anerkendt, at hensynet til en rettergang inden for en rimelig frist og dermed nødvendigheden af en hurtig behandling af rettens sagsmængde kan tages i betragtning ved afgørelsen af, om en offentlig domsforhandling er nødvendig i ankeinstanserne (*Helmers*, A 212-A, præmis 36).

Hvis ankeinstansen skal foretage en bevisbedømmelse, er udgangspunktet dog stadig, at ankebehandlingen skal indbefatte en offentlig forhandling. I *Helmers* (A 212-A) fandt Menneskeretsdomstolen således med stemmerne 11-9, at artikel 6 var krænket i et tilfælde, hvor en frifindelse i en privat straffesag blev stadfæstet af appeldomstolen, uden at sagsøgeren og de sagsøgte havde afgivet forklaring direkte for appeldomstolen.

At Menneskeretsdomstolen foretager en meget konkret bedømmelse, illustreres af, at domstolen i de noget tilsvarende sager *Andersson* (A 212-B) og *Fejde* (A 212-C) i domme afsagt samme dag som *Helmers* med stemmerne 13-7 nåede det modsatte resultat. Flertallet fandt, at de bevisspørgsmål, som appeldomstolen skulle tage stilling til i de to sager, kunne afgøres forsvarligt på grundlag af det skriftlige materiale i sagerne. Flertallet henviste desuden til sagernes ringe alvor og den beskedne straf.

Andersson drejede sig om kørsel med traktor på motortrafikvej. Tiltalte indrømmede at have kørt som anført, men hævdede, at han dels på grund af manglende skiltning, dels på grund af tåge ikke havde været opmærksom herpå. Ved bevisbedømmelsen med hensyn til skiltningen anvendte appeldomstolen nogle fotografier, som indgik i sagen. Straffen blev fastsat til en bøde på SEK 400.

Fejde drejede sig om ulovlig våbenbesiddelse. Tiltalte indrømmede, at våbnet havde været opbevaret i et lagerrum i hans forretning, men anførte dels at bundstykket manglede, dels at våbnet ikke tilhørte ham. Våbnet havde tilhørt hans nu afdøde stedfar og var blevet placeret i lagerrummet sammen med nogle andre ting i forbindelse med hans mors flytning. Retten fandt disse forhold uden betydning for skyldsspørgsmålet, da det var besiddelsen, der var kriminaliseret, og da også ubrugbare våben, som kunne gøres brugbare, efter våbenlovens udtrykkelige bestemmelser var omfattet af forbudet. Straffen blev fastsat til 30 dagbøder à SEK 10.

Alle tre domme må ses i forlængelse af *Ekbatani* (A 134), der ligeledes angik en straffesag, hvor der ikke var holdt mundtlig forhandling for appeldomstolen. Tiltalte var i byretten blevet fundet skyldig i at have fremsat trusler over for en køreprøvesagkyndig og idømt en bøde på SEK 600. Under anken bestred tiltalte det faktum, som var lagt til grund af byretten, og ønskede at føre den køreprøvesagkyndige som vidne og selv at afgive forklaring. Menneskeretsdomstolen fandt med stemmerne 10-6, at artikel 6 var krænket.

Sammenfattende kan man formentlig sige, at mundtlig forhandling ofte kan undlades i ankeinstansen, hvis anken ikke angår bevisspørgsmål. Hvis anken også angår bevisspørgsmål, er udgangspunktet derimod, at der skal holdes en mundtlig forhandling, men hvis de pågældende bevisspørgsmål kan afgøres forsvarligt på skriftligt grundlag,

kan retten dog vælge at gøre dette.

Det bemærkes, at Menneskeretsdomstolen navnlig har fået forelagt denne problemstilling i straffesager, men at artikel 6 på dette punkt efter alt at dømme skal fortolkes på samme måde i civile sager. Derimod er der som nærmere beskrevet nedenfor en forskel mellem straffesager og civile sager for så vidt angår afkald på offentlig behandling.

Reparation i ankeinstansen

Manglende offentlighed i første instans kan eventuelt reparereres i ankeinstansen. Dette forudsætter dog, at ankeinstansen har fuld prøvelsesret (*Le Compte*, A 43, præmis 60; *Albert*, A 58, præmis 36; *Weber*, A 171, præmis 39; *Diennet*, A 325-A, præmis 31). Dette var ikke tilfældet i *Le Compte*, *Albert*, *Weber* og *Diennet*, og artikel 6 var således krænket.

Afkald på offentlig behandling

Det er antaget i Menneskeretsdomstolens praksis, at en part kan give afkald på offentlig behandling.

Zumtobel (A 268-A) drejede sig om en ekspropriation, hvis lovlighed klageren havde indbragt for en forvaltningsdomstol, som havde den praksis kun at afholde mundtlig forhandling efter anmodning fra en part. Klageren anmodede ikke om mundtlig forhandling. Under henvisning hertil og til, at tvisten ikke gav anledning til spørgsmål af en sådan offentlig interesse, at en offentlig forhandling af den grund var nødvendig, fandt Menneskeretsdomstolen, at artikel 6 ikke var krænket.

Schuler-Zraggen (A 263) angik et afslag på invalidepension, som var indbragt for en domstol, hvis procesregler åbnede mulighed for mundtlig forhandling efter anmodning fra en part eller efter rettens beslutning af egen drift, men hvor sagerne i almindelig blev afgjort på skriftligt grundlag. Menneskeretsdomstolen fandt, at klageren på den baggrund kunne forventes at anmode om mundtlig forhandling, hvis hun fandt det vigtigt, og at der i mangel af en sådan anmodning forelå et afkald på offentlig forhandling. Menneskeretsdomstolen tilføjede, at sagens tekniske karakter gjorde, at skriftlig behandling var velegnet, og at det var forståeligt, at der blev taget hensyn til effektivitet og økonomi. En systematisk brug af mundtlig forhandling i sager om social sikring kunne være en hindring for den særlige omhyggelighed (*particular diligence*) med hensyn til sagsbehandlingstiden, som er påkrævet i sådanne sager (*Deumeland*, A 100, præmis 90), og kunne i sidste ende forhindre overholdelse af kravet om en rettergang inden for en rimelig frist.

Håkansson (A 171-A) indeholder en tilsvarende afgørelse for så vidt angår afkald på mundtlig forhandling (men fandt på et andet punkt, at artikel 6 var krænket, da der ikke var adgang til domstolsprøvelse af et afslag på tilladelse til erhvervelse af en landbrugsejendom). Klagernes indsigelser mod den tvangsauktion, som blev afholdt, fordi de ikke havde fået tilladelse til at erhverve den pågældende landbrugsejendom, blev behandlet af appeldomstolen uden mundtlig forhandling, men da klagerne ikke havde anmodet om mundtlig forhandling, var artikel 6 ikke krænket.

I *H mod Belgien* (A 127-B) kom Menneskeretsdomstolen til det modsatte resultat. Klageren var frakendt retten til at drive advokatvirksomhed og ansøgte nu om at få gengivet denne ret. Ansøgningen behandledes af advokatmyndighederne for lukkede døre. I *De Moor mod Belgien* (A 292-A) fandt Menneskeretsdomstolen tilsvarende, at artikel 6 var krænket i et tilfælde, hvor advokatmyndighederne havde behandlet en ansøgning om beskikkelse som advokatfuldmægtig for lukkede døre.

I *Albert* (A 58) fandt Menneskeretsdomstolen, at artikel 6 var krænket i et tilfælde, hvor en disciplinærsag mod en læge var behandlet for lukkede døre.

Den væsentligste forskel på de førstnævnte sager (*Zumtobel*, *Schuler-Zraggen* og *Håkansson*) og advokat- og lægesagerne er formentlig, at i sidstnævnte sager (*Albert*, *H mod Belgien* og *De Moor*) var der efter de gældende nationale regler ikke mulighed for offentlig behandling, hvorimod der var en sådan mulighed i de førstnævnte sager.

I overensstemmelse hermed har Menneskeretsdomstolen i *Werner* (Rep. 1997.2496) fundet, at artikel 6 var krænket i et tilfælde, hvor offentlig forhandling ikke udtrykkeligt var udelukket, men i praksis aldrig fandt sted. Det kunne således ikke bebrejdes klageren, at han ikke havde anmodet om en offentlig forhandling (præmis 48). Sagen angik et krav om erstatning for uberettiget varetægtsfængsling, efter at påtale var opgivet.

Det bemærkes for fuldstændighedens skyld, at med hensyn til straffesager har Menneskeretsdomstolen i nogle sager fundet, at der ikke alene skulle afholdes mundtlig forhandling, men at det påhvilede retten af egen drift at sørge for tiltaltes personlige tilstedeværelse.

I *Botten mod Norge* (Rep. 1996.123) havde anklagemyndigheden appelleret byrettens frifindelse til Højesteret, som fandt tiltalte skyldig på grundlag af byretsdommens gengivelse af faktum. Tiltalte var ikke til stede under domsforhandlingen i Højesteret. Menneskeretsdomstolen fandt med stemmerne 7-2, at Højesterets behandling af sagen uden en direkte bedømmelse af tiltaltes forklaring ikke levede op til kravet om en retfærdig rettergang i artikel 6. Højesteret burde således selv have indkaldt tiltalte til at afgive forklaring for Højesteret, uanset at hverken tiltalte eller forsvareren havde anmodet herom. Sagen angik en drukneulykke ud for Jan Mayen, hvor tiltalte som chef for det militære kommunikationscenter på øen havde anvendt en anden bådtype, end Højesteret fandt der havde været pligt til. Højesteret havde idømt en straf på 20 dages betinget militær arrest med en tillægsbøde på NOK 5.000. De dissenterende dommere fandt, at sagen herved adskilte sig afgørende fra *Kremzov mod Østrig* (A 268-B), hvor Menneskeretsdomstolen havde fundet, at artikel 6 var krænket, fordi den østrigske højesteret ikke på eget initiativ havde sørget for tiltaltes personlige tilstedeværelse under domsforhandlingen (tiltalte var frihedsberøvet). Kremzov var ved et nævningeting fundet skyldig i manddrab og idømt 20 års anbringelse i en behandlingsinstitution. Den østrigske højesteret skærpede straffen til livsvarigt fængsel.

Det må antages, at disse afgørelser kun har betydning for straffesager.

Udelukkelse af offentlighed

Med hensyn til de undtagelser til offentlighedsprincippet, som fremgår af bestemmelsen, har Menneskeretsdomstolen udtalt, at offentligheden kun kan udelukkes, når det er strengt nødvendigt under de konkrete omstændigheder (*Diennet*, A 325-A, præmis 34). *Diennet*-sagen angik en disciplinærsag mod en læge. Sådanne udtalelser har fået nogle forfattere til at mene, at Menneskeretsdomstolen næppe accepterer en generel lovregel, hvorefter en bestemt type af sager føres for lukkede døre (Rehof og Trier, Menneskeret, 1990, s. 156). Andre anfører dog, at der ikke er sikkert belæg for, at regler om dørlukning på særlige sagsområder vil blive underkendt (Lorenzen m.fl., Den Europæiske Menneskeretskonvention, 1994, s. 195). Efter retsplejeloven er lukkede døre obligatorisk i sager om ægteskab og forældremyndighed (§ 453), faderskab (§ 456 o) og prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke (§ 475 g).

Menneskeretsdomstolen har desuden anerkendt, at hensynet til den offentlige orden og sikkerhed (*public order and security*) giver tilstrækkeligt grundlag for i disciplinærsager mod strafafsonere at udelukke offentligheden fra den mundtlige forhandling (*Campbell*, A 80, præmis 86-88).

Domsafsigelsen

Dommen skal afsiges offentligt (*judgment shall be pronounced publicly*). Det afgørende er, at dommen er offentligt tilgængelig, ikke at den oplæses i et offentligt møde (*Axen*, A 62, præmis 31; *Campbell*, A 80, præmis 91). I *Sutter* (A 74, præmis 34) fremhævede Menneskeretsdomstolen særligt, at i den konkrete sag kunne enhver, der havde interesse heri, få en udskrift af dommen, ligesom den pågældende domstols vigtigste domme blev offentliggjort i en officiel domssamling, hvilket i øvrigt var sket for så vidt angår den i sagen omhandlede dom. I *Pretto* (A 71, præmis 27) fremhævede Menneskeretsdomstolen tilsvarende, at enhver kunne få en udskrift af dommen.

I *Szücs* (Rep. 1997.2468) og *Werner* (Rep. 1997.2496), som angik krav om erstatning for uberettiget varetægtsfængsling, fandt Menneskeretsdomstolen derimod, at artikel 6 var krænket, da dommen ikke var afsagt offentligt, og da offentlighed heller ikke blev tilstrækkelig sikret på anden måde. En tredjemand, der havde retlig interesse heri, kunne få udskrift af dommen, men dette var ifølge Menneskeretsdomstolen utilstrækkeligt, da der var tale om en skønsmæssig afgørelse, således at dommen ikke var alment tilgængelig.

Efter ordlyden gælder der ingen undtagelser, og Menneskeretsdomstolen har i *Campbell* (A 80, præmis 89-92) afvist at indfortolke sådanne. Sagen angik en disciplinærsag mod en strafafsoner.

Retten til respekt for privatliv og familieliv (Den Europæiske Menneskeretskonventions artikel 8) kan imidlertid lægge begrænsninger på, hvad det er tilladeligt at offentliggøre i en dom. I sagen *Z mod Finland* (Rep. 1997.323) fandt Menneskeretsdomstolen således enstemmigt, at offentliggørelsen i en dom af en HIV-smittet kvindes identitet og af, at hun var HIV-smittet, udgjorde en overtrædelse af konventionens artikel 8. Menneskeretsdomstolen tilkendte klageren FIM 100.000 i godtgørelse for kränkelsen.

Med hensyn til den tvivl, der har været rejst om konventionsmedholdeligheden af de regler i retsplejeloven, der generelt udelukker offentlighed på grund af sagens art (jf. om disse regler *kapitel 3*, afsnit 3), bemærkes, at Den Europæiske Menneskeretsdomstol efter afgivelsen af Betænkning nr. 1401/2001 har afsagt dom i sagerne *B. mod United Kingdom* og *P. mod United Kingdom* (24. april 2001).

I denne dom (afsagt med stemmerne 5-2) udtalte Menneskeretsdomstolens flertal, at en stat – under henvisning til de i artikel 6, stk. 1, nævnte grunde – kan udpege en hel gruppe (*class*) af sager som en undtagelse til hovedreglen om offentlighed, omend nødvendigheden heraf altid er underkastet Menneskeretsdomstolens kontrol (præmis 39).

Klagerne angik to forskellige retssager om, hvor klagerne skulle bo (hos klagerne eller hos børnenes mødre). Efter den engelske børnelov behandles sådanne sager for lukkede døre, medmindre retten bestemmer andet, og retssagerne var i overensstemmelse hermed behandlet for lukkede døre.

3. Retsplejerådets bemærkninger

Relevante hensyn

Som anført indledningsvis har offentlighed i retsplejen til formål at styrke offentlighedens viden om, tillid til og kontrol med retsvæsenet og at beskytte parterne mod en hemmelig retspleje. Hertil kommer det almindelige demokratiske princip, at borgerne bør have adgang til en så vid indsigt i myndighedernes, herunder domstolenes, virksomhed som muligt. Retsplejen er – som det er blevet sagt – “i sig selv et offentligt Anliggende” (Stephan Hurwitz, Lovgivningens Stilling til Pressens Behandling af Retssager, Det 17. Nordiske Juristmøde, 1937, bilag I, s. 13).

Offentlighed kan udbrede kendskabet til ret og retsregler. En velinformeret og offentlig debat er en vigtig faktor i retsplejen og i retsudviklingen. Offentlighed omkring straffesager og straffedomme tjener også generalpræventive formål.

Ved siden af disse generelle hensyn kan der nævnes nogle mere konkrete forhold, som i et vist omfang vil afhænge af den enkelte sag. Disse er navnlig hensynet til parter og vidner, hensynet til sagens oplysning og hensynet til, at omtalen af retssager bygger på korrekte oplysninger frem for på rygter.

Offentlighed omkring vidneforklaringer kan gavne sagens oplysning, fordi personer, der har kendskab til de forhold, som forklaringerne angår, vil kunne føle sig foranlediget til at henvende sig, hvis de har supplerende oplysninger i forhold til de afgivne vidneforklaringer. Der er også eksempler på, at en falsk forklaring er blevet afsløret gennem en sådan henvendelse.

På den anden side vil vidner kunne afstemme deres forklaringer indbyrdes, hvis de har mulighed for at kende hinandens forklaringer, jf. også retsplejelovens § 182 om, at et vidne ikke må påhøre andres forklaringer.

Også i øvrigt kan hensynet til sagens opklaring begrunde indskrænkninger i offentligheden, eksempelvis når retten træffer afgørelse med hensyn til påtænkte efterforskningsskridt.

Hensynet til parter og vidner kan navnlig tale for en begrænsning af offentligheden, når der under retssagen fremkommer oplysninger om partens eller vidnets privatliv eller om forretningshemmeligheder.

Endelig kan nævnes hensynet til en effektiv tvistbillæggelse. Eksempelvis kan en begrænsning af offentligheden tænkes at øge mulighederne for en forligsmæssig løsning af en civil sag.

Forskellige former for offentlighed

Offentlighed i retsplejen bestod indtil midten af forrige århundrede i adgangen til personligt at overvære retsmøder og ikke mindst i omtalen af det passerede i den skrevne presse. Disse former for offentlighed har stadig stor betydning, men er samtidig i løbet af de sidste 50 år – og i særlig grad i løbet af de sidste 15-20 år – blevet suppleret af omtale i radio og ikke mindst fjernsyn. I de allerseneste år har internettet desuden fået en stadig stigende betydning.

Fjernsynet har som billedmedium en særlig gennemslagskraft, som den skrevne presse ikke besidder. Så længe der kun i yderst begrænset omfang tillades billedoptagelse eller -transmission fra selve retsforhandlingerne, er der dog næppe tale om en form for offentlighed, der radikalt adskiller sig fra de medier, der fandtes i 1849 eller 1916.

Derimod kan man ikke se bort fra, at holdningen til beskyttelsen af privatlivet til dels er en anden i dag, end den var eksempelvis for 50 eller 80 år siden. Der forventes i dag en højere grad af beskyttelse, men omvendt tillægges hensynet til ytringsfriheden og kravet om adgang til information også større vægt.

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

Denne publikation findes på adressen: <http://www.jm.dk/>

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Kapitel 3 Gældende ret*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Kapitel 3

Gældende ret

1. Afholdelse af retsmøder

1.1. Retsplejelovens regler og begrebet retsmøde

Retsplejelovens kapitel 2 indeholder regler om retsmøder.

Reglerne angår tiden for retsmøder, retslistes, adgang til retsmøder, dørlukning, referatforbud, navneforbud, optagelse og transmission af billeder og lyd samt tegning under retsmøder.

Bortset fra reglen i § 28 a, stk. 2, om afsigelse af domme, indeholder retsplejelovens kapitel 2 derimod ingen regler om, hvilke retshandlinger der forudsætter, at der afholdes et retsmøde. Dette må således udledes af andre bestemmelser i retsplejelovent og af den praksis, der har udviklet sig.

Selve begrebet retsmøde er ikke defineret i retsplejelovent, men der er knyttet en række retsvirkninger til, at et møde anses som et retsmøde, jf. nærmere afsnit 1.2 nedenfor. De fleste retsvirkninger giver kun mening, hvis i det mindste parterne på forhånd er varslet om mødets afholdelse. Til trods herfor forekommer det i praksis, at udtrykket retsmøde benyttes som betegnelse for, at noget tilføres retsbogen, selv om tilførslen sker, uden at parterne har været indkaldt til møde. Efter Retsplejerådets opfattelse er det ikke hensigtsmæssigt at benytte udtrykket retsmøde om sådanne situationer, og rådets forslag er udformet i overensstemmelse hermed (jf. *kapitel 5*). Her i kapitel 3 om gældende ret benyttes udtrykket retsmøde kun ved gengivelsen af retsplejelovens regler, mens der ved gengivelsen af praksis anvendes mere beskrivende udtryk som møde, indkaldelse til møde, tilførsel til retsbogen osv.

1.2. Retsvirkninger af retsmøder

Den væsentligste retsvirkning af, at et møde anses som et retsmøde, er, at der som udgangspunkt er offentlig adgang til retsmøder (umiddelbar offentlighed) og adgang til offentlig gengivelse af det passerede (middelbar offentlighed), jf. nærmere (herunder om undtagelserne) afsnit 3 og 6.1 nedenfor. Retsmøder skal desuden optages på retslistes, der bekendtgøres ved opslag i retsbygningen, jf. afsnit 2 nedenfor.

Retsplejelovens regler om dørlukning og referatforbud forudsætter, at der er tale om retsmøder, jf. dog retsplejelovens § 31 b om, at reglerne om dørlukning og referatforbud finder tilsvarende anvendelse på skriftlig forelæggelse og procedure i medfør af retsplejelovens § 927 b og § 928 a, stk. 2 og 3. Tavshedspligten for personer, der får adgang til et lukket retsmøde i medfør af retsplejelovens § 29 e, forudsætter også, at der er tale om et retsmøde.

Herudover er der en række andre regler i retsplejelovent, som gælder for retsmøder, eller som tillægger retsmøder en særlig retsvirkning. Blandt disse kan navnlig fremhæves:

- § 34: retsmøder indføres i retsbogen
- § 41 a, stk. 3: udlån af dokumenter under retsmøder
- § 149, stk. 5: bistand af døvekonsulent under retsmøder

- § 151: det såkaldte rettergangspoliti gælder under retsmøder
- § 162: beslutning om tidspunktet for nyt møde eller for en retshandlings foretagelse anses forkyndt for personer, der er til stede i eller lovlig tilsagt til retsmødet
- § 176: vidnepligt for personer, som er til stede i et retsmøde eller i umiddelbar nærhed af mødestedet
- § 252, stk. 3: anmodning om biintervention kan med rettens tilladelse fremsættes mundtligt i et retsmøde
- § 256: repræsentation i retsmøde af udeblevne procesfæller i tilfælde af nødvendigt procesfællesskab
- § 257, stk. 1: repræsentation i retsmøde af udebleven medværg, når forældre optræder som værger for en umyndig part
- § 359, og § 360, stk. 1: modkrav fremsat i retsmøde, hvor sagsøgeren var repræsenteret
- § 360, stk. 3: ændringer af sagsøgerens påstand i et retsmøde, hvor sagsøgte var repræsenteret
- § 393, stk. 2, og § 968, stk. 1: massemediers kæreberettigelse i forhold til afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud betinget af, at massemediet var repræsenteret i det retsmøde, hvor retten behandlede spørgsmålet
- § 877, stk. 2, nr. 1-4, og § 965 c, stk. 4, om bevisførelse ved tilførsler til retsbøger af afgivne forklaringer forudsætter, at de pågældende forklaringer er afgivet i retsmøder.

1.3. Møder under forberedelsen af civile domssager

Efter gældende ret bestemmer retten, hvordan forberedelsen af civile domssager skal ske. Forberedelsen kan være rent skriftlig, således at der ikke afholdes møde med parterne forud for domsforhandlingen, jf. dog nedenfor om et særligt forberedende møde. Forberedelsen kan også være helt eller delvis mundtlig, således at retten indkalder parterne til et eller flere møder, jf. retsplejelovens § 351 og § 360 forudsætningsvis. Der skal som hovedregel afholdes et særligt forberedende møde med henblik på at afklare parternes stilling til sagens faktiske og retlige omstændigheder og parternes ønsker med hensyn til bevisførelsen samt med henblik på at fastlægge rammerne for sagens videre forløb, herunder tidsrammerne for eventuel yderligere forberedelse, jf. retsplejelovens § 355.

Efter Retsplejerådets forslag i Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I skal der normalt holdes et forberedende møde med henblik på at tage stilling til en række spørgsmål om afgrænsning af tvisten i faktisk og retlig henseende og til sagens tilrettelæggelse, jf. forslaget til § 353. Om nødvendigt kan der afholdes yderligere forberedende møder med tilsvarende formål, jf. forslaget til § 355, stk. 1. Hvis sagsøgte ikke er repræsenteret af advokat, kan retten indkalde parterne til et møde med henblik på at give sagsøgte lejlighed til at supplere sit svarskrift med en mundtlig udtalelse, jf. forslaget til § 352, stk. 3.

Disse møder er utvivlsomt retsmøder i retsplejelovens forstand og har de retsvirkninger, der er knyttet til retsmøder, jf. nærmere afsnit 2, 3 og 6.1 nedenfor. For ankesagers vedkommende fremgår dette udtrykkeligt af retsplejelovens ordlyd, jf. § 375 og § 378, stk. 1.

Møderne er retsmøder uanset den praktiske tilrettelæggelse, og uanset om mødet er medtaget på retslisten (hvad enten dette skyldes en fejl, eller at mødet er indkaldt med så kort varsel, at det af tidsmæssige grunde ikke har kunnet medtages på retslisten). Møder, som afholdes på en dommers kontor, uden at andre end parterne er – eller har haft praktisk mulighed for at være – bekendt med mødet, er således retsmøder i retsplejelovens forstand.

Efter gældende ret er telefonmøder under forberedelsen af en civil sag derimod ikke retsmøder, jf. UfR 2001.1891 V. Dette skyldes, at der som som anført i Retsplejerådets betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 338 ikke er hjemmel til at anse en person, der deltager telefonisk i et retsmøde, som egentlig deltager i retsmødet. Før en gennemførelse af rådets forslag i den nævnte betænkning vil telefonmøder således enten være udtryk for, at der ikke er tale om et retsmøde, eller om, at den eller de, der deltager telefonisk, ikke er til stede i retsmødet.

Eftersom der desuden ikke er hjemmel til at fritage for pligten til at være repræsenteret i et retsmøde under

forberedelsen af en civil sag, kan telefonmøder i øjeblikket rent praktisk kun anvendes på en af følgende to måder:

(1) Retten afholder et telefonmøde, der ikke er et retsmøde i retsplejelovens forstand. Mødet skal således ikke på retslisten, der er ikke offentlig adgang, men omvendt heller ikke mulighed for dørlukning med deraf følgende forbud mod offentlig gengivelse af forhandlingerne, og optagelse og transmission af mødet er ikke forbudt (men i hvert fald transmission vil dog nok være i strid med god advokatskik). Oplysning om mødets resultat kan efterfølgende tilføres retsbogen, uden at parterne indkaldes til møde, men kan også blot bekræftes over for parterne i et brev fra retten. Telefonmødet afholdes uden særskilt hjemmel i retsplejeloven, og der er ingen retsvirkninger forbundet med manglende deltagelse i mødet. Det, som aftales eller afgøres i mødet, er imidlertid bindende på samme måde, som hvis det var aftalt eller afgjort på (rent) skriftligt grundlag.

(2) Retten indkalder parterne til et møde efter retsplejelovens regler. Mindst én parts advokat er fysisk til stede i retten og repræsenterer efter aftale formelt en eller flere andre parter eller disses advokat(er). Den eller de andre parter eller disses advokat(er) deltager imidlertid i mødet via telefon og fremfører således reelt selv deres synspunkter. Mødet er et retsmøde i retsplejelovens forstand med de retsvirkninger, det indebærer, herunder udeblivelsesvirkning hvis ingen møder frem i retten, eller hvis den advokat, som møder frem i retten, alligevel ikke – eksempelvis på grund af en misforståelse – repræsenterer de parter, der deltager telefonisk i mødet.

Det bemærkes for fuldstændighedens skyld, at det kun er, når *parter* deltager telefonisk i et møde uden at være fysisk repræsenteret i retten, at mødet ikke efter gældende ret kan være et retsmøde i retsplejelovens forstand. Hvis parterne er fysisk repræsenteret i retten (evt. af samme advokat), er mødet et retsmøde i retsplejelovens forstand, selv om et vidne for eksempel afhøres telefonisk.

Såfremt Retsplejerådets forslag i kapitel 12 i Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I gennemføres, vil telefonmøder (og videokonferencemøder) med parterne under alle omstændigheder være retsmøder i retsplejelovens forstand.

1.4. Møder under efterforskningen og under forberedelsen af domsforhandlingen i straffesager

Møder under efterforskningen

Efter retsplejelovens § 747, 1. pkt., afholdes retsmøde, når der fremsættes anmodning om foranstaltninger, som kræver rettens medvirken.

Retsplejeloven lægger således op til, at ethvert retsskridt under efterforskningen af en straffesag forudsætter, at parterne indkaldes til et møde, før retten træffer afgørelse, jf. dog om undladelse af at underrette sigtede § 748, stk. 1, og om undladelse af at underrette forsvareren § 748, stk. 2.

Det forekommer imidlertid i praksis, at retten træffer afgørelse på skriftligt grundlag, uden at parterne har været indkaldt til et møde, men således at parterne om nødvendigt i stedet får adgang til at fremsætte deres bemærkninger skriftligt. Som retsplejeloven er formuleret, må en part imidlertid kunne forlange at få adgang til at fremføre sine synspunkter mundtligt under et møde.

Såfremt parterne indkaldes til et møde, er der naturligvis tale om et retsmøde, jf. retsplejelovens udtrykkelige regel herom.

Retsplejelovens § 201, stk. 2, bestemmer, at ved syn og skøn i straffesager sker besigtigelsen som udgangspunkt under et retsmøde. Syn og skøn er nu om dage meget sjælden i straffesager, idet sagkyndig bevisførelse normalt sker ved sagkyndig erklæring eller vidneførelse.

Møder under forberedelsen af domsforhandlingen

Retsplejeloven forudsætter, at der kan afholdes retsmøder under forberedelsen af domsforhandlingen i straffesager, jf. retsplejelovens § 844 og § 954, stk. 2. Retsplejelovens § 927 a indeholder desuden en regel om afholdelse af et særligt forberedende møde. Der er ikke nogen tvivl om, at et sådant særligt forberedende møde er et retsmøde i retsplejelovens forstand.

1.5. Domsforhandlingen og møder efter § 922

Domsforhandlingen er et retsmøde i retsplejelovens forstand, både i civile domssager og straffesager. Møder efter § 922, der i tilståelsessager træder i stedet for domsforhandlingen, er ligeledes retsmøder i retsplejelovens forstand.

1.6. Afsigelse af retsafgørelser

Afsigelse af domme

Domme afsiges ifølge retsplejelovens ordlyd altid i et retsmøde, jf. retsplejelovens § 28 a, stk. 2, § 49, stk. 7, § 54 a, stk. 4, § 219, stk. 3, og § 219 a, stk. 3. Hvis hverken parter eller andre er mødt op for at overvære domsafsigelsen, sker der i praksis alene det, at det tilføres retsbogen, at dommen er afsagt.

I civile sager kan udeblivelsesdomme i skriftligt forberedte sager, hvor sagsøgte ikke rettidigt indleverer et fyldestgørende svarskrift, afsiges uden afholdelse af retsmøde, jf. retsplejelovens § 28 a, stk. 2, og § 354, stk. 6.

Der er ikke hjemmel til en tilsvarende fremgangsmåde i de tilfælde, hvor der afsiges udeblivelsesdom, fordi sagsøgte ikke rettidigt har indleveret et senere processkrift, jf. retsplejelovens § 353, et endeligt påstandsdokument, jf. retsplejelovens § 356 a, eller genparter til brug for domsforhandlingen i landsretten, jf. retsplejelovens § 365, stk. 3-4. Sådanne udeblivelsesdomme må således afsiges mundtligt i et møde, hvis nogen er mødt op for at overvære domsafsigelsen.

I Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I har Retsplejerådet foreslået, at alle udeblivelsesdomme i civile retssager skal kunne afsiges uden afholdelse af retsmøde (s. 401, 407, 455 og 473).

Når en dom afsiges mundtligt, sker det ved oplæsning af domskonklusionen, jf. retsplejelovens § 219, stk. 3, og § 219 a, stk. 3. Der er ikke noget til hinder for, at dommeren *kan* oplæse eller referere mere af dommen, hvilket også forekommer i et vist omfang i praksis, men der er ingen pligt hertil.

Afsigelse af kendelser og beslutninger

Retsplejelovent indeholder ingen generelle regler om, hvorvidt kendelser og beslutninger skal afsiges i et retsmøde. Man kan næppe heller af regler om, at forhandlingerne forud for afgørelsen sker i et retsmøde, udlede, at selve afgørelsen også skal afsiges i et retsmøde.

Hovedreglen er derfor, at retten er frit stillet med hensyn til, om kendelser og beslutninger afsiges i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde.

Retsplejelovent indeholder dog enkelte regler, der bestemmer eller forudsætter, at nærmere angivne kendelser afsiges i et retsmøde.

Kendelser om dørlukning i medfør af retsplejelovens § 29 skal altid afsiges i et offentligt retsmøde, jf. retsplejelovens § 29 c, stk. 2. Dette gælder derimod ikke kendelser eller beslutninger om dørlukning, som træffes i medfør af andre bestemmelser. Om dørlukning henvises i øvrigt til afsnit 3 nedenfor.

Retsplejelovens § 30 b, stk. 1, 2. pkt., indeholder blandt andet en regel om, at kendelse om referatforbud kan afsiges "i begyndelsen af retsmødet eller i løbet af dette". Efter Retsplejerådets opfattelse er denne regel ikke til hinder for, at selve afsigelsen af kendelsen ikke sker i et retsmøde. Det samme gælder reglen i retsplejelovens § 31 a om, at afgørelse om navneforbud kan træffes i et retsmøde, der alene afholdes med henblik herpå.

Retsplejelovens § 477 synes at forudsætte, at kendelser om adgang til at erhverve mortifikationsdom på servitutter, brugsrettigheder og grundbyrder afsiges i et retsmøde. Det bemærkes, at der er tale om den kendelse, hvor retten tillader offentlig indkaldelse med henblik på erhvervelse af mortifikationsdom. Selve mortifikationsdommen er naturligvis omfattet af reglerne om afsigelse af domme.

Endvidere synes retsplejelovens § 372, stk. 3, og § 456, stk. 1, om genoptagelse af afviste eller hævdede ankesager at lægge til grund, at afvisningen eller sagens ophævelse skete i et retsmøde.

I straffesager kan anke til landsretten afvises ved kendelse i et ikke offentligt retsmøde, jf. retsplejelovens § 964.

Sager om fortolkning af straffedomme, som ikke angår tvist om, hvorvidt den, over for hvem der er spørgsmål om at fuldbyrde straffen, er den domfældte, afgøres ved kendelse i et ikke offentligt retsmøde, jf. retsplejelovens § 998,

stk. 2.

Kendelser i sager om rettighedsfortabelse efter straffelovens § 78, stk. 3, afsiges efter begæring for lukkede døre, jf. retsplejelovens § 684, stk. 2. Den straffede vil således kunne få behandlet sin sag i stilhed, da det er af afgørende betydning for hans eller hendes fremtidige forhold, at offentligheden ikke på ny blander sig i sagen (RT 1950-51, sp. 4371).

Kendelser efter retsplejelovens § 1017 a afsiges altid for lukkede døre. Da sådanne kendelser går ud på, at offentlig omtale af en sag, der er genstand for offentlig undersøgelse, forbydes helt eller delvis, er der imidlertid fastsat regler om, at kendelsens ordlyd skal kundgøres for pressen gennem Ritzau, jf. bekendtgørelse nr. 233 af 24. juni 1939, der er udstedt med hjemmel i retsplejelovens § 1017 a, stk. 3. Retsplejerådet er ikke bekendt med, at retsplejelovens § 1017 a har været anvendt i praksis.

1.7. Fogedsager og skiftesager

Fogedsager

I retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse og om de foreløbige retsmidler anvendes ikke udtrykket "retsmøde", men derimod "forretningen", jf. dog retsplejelovens § 644, stk. 3, og kreditaftalelovens § 47, stk. 3. Det antages imidlertid, at i hvert fald møder i fogedretten, hvor der behandles en tvist, er retsmøder i retsplejelovens forstand. Derimod er det mere tvivlsomt, om andre møder i fogedretten er retsmøder. Det antages, at det såkaldte vejledningsmøde efter retsplejelovens § 561 ikke er et retsmøde i retsplejelovens forstand.

En fogedforretnings karakter af retsmøde bliver særligt markant, når den gennemføres som udkørende fogedforretning på privat område. Adgangen til det private område reguleres i denne situation af retsplejelovens regler om adgang til retsmøder (jf. om disse afsnit 3 nedenfor), således at den, der ellers har rådighed over området, under retsmødet er afskåret fra at regulere adgangen til området (som kan være den pågældendes private hjem). Også retsplejelovens forbud mod at optage eller transmittere billeder og lyd vil være gældende, jf. herved UfR 1987.200 Ø.

Skiftesager

Dødsboskiftelovens § 114, stk. 1, må antages at indeholde en forudsætning om, at møder i skifteretten vedrørende dødsboskifte er retsmøder i retsplejelovens forstand.

Der findes ingen lovregler om, hvorvidt møder i skifteretten uden for dødsboskiftelovens område er retsmøder i retsplejelovens forstand, jf. dog konkurslovens § 104 a om, at bestemmelse om postspærring skal træffes i et retsmøde. Det må antages, at i hvert fald møder, hvor der behandles en tvist, er retsmøder i retsplejelovens forstand. Derimod er det usikkert, om andre møder i skifteretten uden for dødsboskiftelovens område er retsmøder i retsplejelovens forstand. Specielt med hensyn til mødet efter konkurslovens § 204 med en skyldner, der anmoder om gældssanering, antager UfR 1993.199 V, at der ikke er tale om et retsmøde i retsplejelovens forstand.

Det bemærkes for fuldstændighedens skyld, at bomøder, der afholdes af bobestyrer, og kreditormøder, der afholdes af kurator, ikke er retsmøder.

1.8. Mundtlige anmodninger til retsbogen

Det må antages, at når retsplejeloven giver mulighed for, at en anmodning kan fremsættes mundtligt til retsbogen, forudsætter det, at anmodningen fremsættes i et retsmøde.

Det drejer sig navnlig om § 361, stk. 2, 2. pkt. (udsættelse med henblik på indbringelse for Forbrugerklagenævnet mv.), § 393, stk. 4, 1. pkt. (kære af byretsafgørelser og kære af landsretsafgørelser og afgørelser fra Sø- og Handelsretten iværksat af vidner, syns- og skøns mænd eller tredjemænd, der er pålagt editionspligt), § 466, stk. 2, 2. pkt. (anke af byretsafgørelse i værgemålssager), § 475 i, stk. 2, 2. pkt. (anke af byretsafgørelse i sager om prøvelse af beslutninger om adoption uden samtykke), § 948, stk. 1, 2. pkt. (anke ved domsafsigelsen), § 970, stk. 1, 1. pkt. (kære), og § 1019 a, stk. 1, 2. pkt. (klager over myndighedsmisbrug fra politiets side under behandlingen af en straffesag).

Der kan i den forbindelse henvises til UfR 2001.2398 V, der afviste et kæremål, som var iværksat telefonisk.

Retsplejelovens § 844, 3. pkt., § 948, stk. 1, 3. pkt., § 970, stk. 2, 1. pkt., og § 979, stk. 2, 2. pkt., giver en tiltalt, der er fængslet, mulighed for at fremsætte anmodninger til “undersøgelsesrettens” (dvs. den stedlige byrets) retsbog eller alternativt til fængselsbestyrerens bog. For så vidt angår anmodninger til undersøgelsesrettens retsbog er det formentlig forudsat, at anmodningen fremsættes under et retsmøde. Anmodninger til fængselsbestyrerens bog (der ikke er en retsbog) fremsættes udenretligt.

2. Retslister

Med hjemmel i retsplejelovens § 28, stk. 3, har justitsministeren fastsat regler om udarbejdelse og bekendtgørelse af retslisters, jf. bekendtgørelse nr. 811 af 28. oktober 1999.

Der skal for hver retsdag udarbejdes lister over de retssager, der kommer til behandling ved retten, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1. Retslisterne skal bekendtgøres ved opslag i retsbygningen. At retslisterne “bekendtgøres” ved opslag, må indebære, at opslaget skal placeres på et sted i retsbygningen, hvortil der er umiddelbar offentlig adgang på den dag, hvor retsmødet holdes.

At en retssag “kommer til behandling ved retten”, betyder, at der afholdes et retsmøde i sagen, jf. herved bekendtgørelsens § 2, stk. 1, om oplysning om tid og sted for “rettens møde” og om karakteren af “retsmødet”.

Bortset fra faged- og skiftesager, som er undtaget fra kravet om udarbejdelse af retslisters, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 3, skal samtlige retsmøder i samtlige civile sager og straffesager således medtages på en retsliste, der bekendtgøres ved opslag i retsbygningen. Da bekendtgørelsen ikke angiver andet, må det gælde både retsmøder, der holdes for åbne døre, og retsmøder, der holdes for lukkede døre, jf. herved også henvisningen i bekendtgørelsens § 2, stk. 2, til sager, der behandles efter retsplejelovens kapitel 42, 42 a og 43 b, hvor retsmøder holdes for lukkede døre (jf. afsnit 3 nedenfor).

Retslister på internettet

En række domstole har siden december 2001 offentliggjort retslisters på internettet.

Disse retslisters er redigerede i forhold til de retslisters, som opslås i retsbygningen.

Ved straffesager er sigtedes eller tiltaltes navn således udeladt. (Parternes navne er også udeladt ved indispositive civile sager, men det gælder også for de retslisters, som opslås i retsbygningen).

Endvidere er sager helt udeladt, hvis medtagelsen af sagen i sig selv ville afsløre oplysninger omfattet af § 7 i lov om behandling af personoplysninger (oplysninger om etnisk baggrund, politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning, fagforeningsmæssige tilhørsforhold eller helbredsmæssige eller seksuelle forhold).

Eksempelvis vil en sag ikke kunne medtages med oplysning om, at en nærmere angiven fagforening optræder som mandatar for en af parterne, idet det hermed reelt oplyses, at den pågældende er medlem af den pågældende fagforening. Det er i den forbindelse ikke nok at udelade partens navn, idet der er tale om en personhenførbare oplysning, så snart sagen kan identificeres eksempelvis ved hjælp af et journalnummer. Sagen må derfor helt udelades. (Det ville være muligt at medtage selve den oplysning, at sagen er udeladt, men Domstolsstyrelsen anbefaler, at sådanne sager helt udelades).

Det bemærkes, at fagforeningsmæssigt tilhørsforhold først med lov om behandling af personoplysninger er blevet kategoriseret som en følsom oplysning, og at dette følger direkte af det bagvedliggende EF-direktiv. Begrundelsen er de problemer, som knytter sig til de stærkt konkurrerende fagforeninger i en række EU-lande (men ikke i Danmark) (jf. Blume og Kristiansen, Databeskyttelse på arbejdsmarkedet, 2002, s. 88).

3. Adgang til retsmøder

Retsplejelovens § 28 a, stk. 1, fastsætter, at retsmøder er offentlige, medmindre andet er bestemt ved lov eller i medfør af lov.

At retsmødet er offentligt, betyder, at enhver som udgangspunkt har adgang til at overvære retsmødet. Retsformanden kan dog begrænse antallet af personer, der får adgang til retsmødet, for at hindre, at retslokalet

overfyldes, jf. retsplejelovens § 28 b, stk. 1. Retsformanden kan endvidere nægte adgang til retsmødet for personer under 15 år og for personer, som befinder sig i en sådan tilstand, at deres tilstedeværelse ville stride mod rettens værdighed eller god orden, jf. retsplejelovens § 28 b, stk. 2. Retsformanden kan endelig nægte adgang til retsmødet for bestemte personer eller grupper af personer, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part, jf. retsplejelovens § 28 b, stk. 3.

Retsplejelovens § 28 a, stk. 2, fastsætter, at domme altid afsiges i offentligt retsmøde, medmindre de afsiges i medfør af § 354, stk. 6 (udeblivelsesdomme i skriftligt forberedte civile sager, hvor sagsøgte ikke rettidigt indleverer et fyldestgørende svarskrift).

I sager om ægteskab og forældremyndighed, faderskabssager og sager om prøvelse af adoption uden samtykke afholdes alle retsmøder bortset fra domsafsigelsen for lukkede døre, jf. retsplejelovens § 453, 1. pkt., § 456 m, stk. 1, 1. pkt., og § 475 g, stk. 1.

I værgemålssager kan retten bestemme, at retsmøder (bortset fra domsafsigelsen) skal foregå for lukkede døre, jf. retsplejelovens § 462, stk. 1. Det samme gælder sager om prøvelse af Den Sociale Ankestyrelses afgørelser i klagesager vedrørende børn og unge-udvalgets afgørelser, jf. lov om social service og bistand § 125, stk. 4.

I andre civile sager og i straffesager kan retsmøder (bortset fra domsafsigelsen) holdes for lukkede døre, når hensynet til ro og orden i retslokalet kræver det, når statens forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt kræver det, eller når sagens behandling i et offentligt retsmøde vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse, herunder når der skal afgives forklaring om erhvervshemmeligheder, jf. retsplejelovens § 29, stk. 1.

I straffesager om visse nærmere angivne alvorlige seksualforbrydelser lukkes dørene under den forurettedes forklaring, når den pågældende anmoder om det, jf. retsplejelovens § 29 a, stk. 1. Det samme gælder under afspilning eller anden forevisning af lyd- eller billedoptagelser, som gengiver forhold, der er rejst sigtelse eller tiltale for under en sådan sag, jf. retsplejelovens § 29 a, stk. 2.

I straffesager kan retsmøder (bortset fra domsafsigelsen) endvidere holdes for lukkede døre, når sigtede eller tiltalte er under 18 år, når sagens behandling i et offentligt retsmøde må antages at bringe nogens sikkerhed i fare, eller når sagens behandling i et offentligt retsmøde må antages på afgørende måde at hindre sagens oplysning, jf. retsplejelovens § 29, stk. 2. Dørlukning af hensyn til sagens oplysning kan kun ske i første instans og kun, når det må forventes, at der senere rejses tiltale for samme forhold mod andre, og ganske særlige hensyn gør det påkrævet, at dørene lukkes, jf. retsplejelovens § 29, stk. 3. Domsforhandlingen skal i givet fald gengives så udførligt i retsbogen, at offentligheden ved domsafsigelsen kan orienteres om domsforhandlingens forløb, i det omfang formålet med dørlukningen tillader det.

Endvidere kan dørene med parternes samtykke lukkes under rettens forligsmægling i civile sager, såfremt dette må antages at fremme muligheden for opnåelsen af forlig, jf. retsplejelovens § 269.

Retsplejelovens § 49, stk. 4, og § 54 a, stk. 4, giver Den Særlige Klageret mulighed for at lukke dørene under mundtlig forhandling i sager om suspension, disciplinærfølgning og afsked.

I retssager vedrørende hemmelige patenter (dvs. patenter vedrørende krigsmateriel) kan retten bestemme, at sagen skal behandles for lukkede døre, jf. lov om hemmelige patenter § 11, stk. 3.

Endelig kan dørene lukkes, når et vidne, der er omfattet af en vidneudelukkelses- eller vidnefritagelsesgrund, afgiver forklaring, jf. retsplejelovens § 173, stk. 2. Denne regel gælder både i civile sager og i straffesager.

Dørlukning kan ikke ske, hvis det er tilstrækkeligt at anvende reglerne om referat- eller navneforbud eller om udelukkelse af enkeltpersoner, jf. retsplejelovens § 29, stk. 4.

Dørlukning betyder, at der som udgangspunkt kun er adgang til retsmødet for personer, der har med sagen at gøre. Ud over rettens medlemmer og personale, der er til stede i embeds medfør, vil det være parterne og deres procesfuldmægtige, værger for en umyndig part og repræsentanter for en juridisk person, der er part i sagen. Også en biintervenient eller en litis denuntiatus hører til de personer, der har med sagen at gøre. Det samme gælder vidner og syns- og skøns mænd, som afgiver forklaring, og tolke, jf. om døvekonsulenter udtrykkeligt retsplejelovens § 149, stk. 5, sidste pkt.

Retsformanden kan, når særlige grunde taler for det, give andre end dem, der har med sagen at gøre, tilladelse til at overvære et retsmøde, der afholdes for lukkede døre, jf. retsplejelovens § 29 e. De pågældende må ikke give meddelelse om forhandlingen til nogen, der ikke har haft adgang til mødet, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet. Overtrædelse straffes med bøde, jf. retsplejelovens § 32 b, stk. 1.

4. Optagelse og transmission af billeder og lyd

Optagelse og transmission af billeder og lyd under retsmøder

Det er forbudt under retsmøder at optage eller transmittere billeder og lyd, medmindre retten undtagelsesvis tillader dette, jf. retsplejelovens § 32, stk. 1. Offentliggørelse af billeder og lyd, der er optaget i strid hermed, er forbudt. Retten kan i øvrigt på ethvert tidspunkt under sagen forbyde offentlig gengivelse af billeder og lyd, der er optaget under et retsmøde.

Overtrædelse af de nævnte forbud straffes med bøde, jf. retsplejelovens § 32 b, stk. 1.

Retsplejelovens ordlyd indeholder ingen nærmere kriterier for, hvornår retten kan tillade optagelse eller transmission af billeder og lyd under retsmøder, ud over angivelsen af, at det kan ske undtagelsesvis. Bestemmelsens forarbejder indeholder imidlertid temmelig detaljerede anvisninger (jf. FT 1998-99, till. A, s. 2024).

I *straffesager* kan der således ifølge forarbejderne kun gives tilladelse til optagelse eller transmission af billeder og lyd ved domsforhandlingens begyndelse og under domsafsigelsen. Der må alene optages eller transmitteres billeder af de juridiske dommere, anklageren og forsvareren. Med tiltaltes samtykke kan der dog tillige optages eller transmitteres billeder af tiltalte. Tilladelse bør i det hele taget kun gives i helt særlige og meget omtalte sager, navnlig sager mod personer, der er tiltalt for forhold begået i offentlig tjeneste.

I *civile sager* kan der ifølge forarbejderne for det første gives tilladelse til optagelse eller transmission af billeder og lyd i samme omfang som i straffesager, dvs. ved domsforhandlingens begyndelse og under domsafsigelsen, men for billeders vedkommende alene af dommere og advokater, idet der dog med en parts samtykke tillige kan optages og transmitteres billeder af den pågældende part. Der kan desuden gives tilladelse til optagelse eller transmission af billeder og lyd af advokaternes forelæggelse og procedure (men ikke af bevisførelsen). Sådanne tilladelser bør alene gives i principielle sager, hvor det offentlige er part.

I civile sager kan der endelig med samtlige aktørers samtykke gives tilladelse til optagelse eller transmission af billeder og lyd i videre omfang. Samtlige aktører må forstås bogstaveligt, dvs. de juridiske dommere, eventuelle sagkyndige dommere, parterne, parternes advokater samt vidner og syns- og skønsmænd skal alle samtykke i, at der sker optagelse eller transmission af billeder og lyd.

Optagelse og transmission af billeder og lyd i retsbygningen

Billedoptagelse i rettens bygninger er forbudt, medmindre rettens præsident (den administrerende dommer) giver tilladelse hertil, jf. retsplejelovens § 32, stk. 3. Offentliggørelse af billeder, der er optaget i strid hermed, er forbudt. Præsidenten (den administrerende dommer) kan i øvrigt på ethvert tidspunkt forbyde offentlig gengivelse af billeder, der er optaget i rettens bygninger.

Overtrædelse af de nævnte forbud straffes med bøde, jf. retsplejelovens § 32 b, stk. 1.

Optagelse og transmission af lyd i rettens bygninger (uden for retsmøder) er derimod tilladt.

5. Aktindsigt

5.1. Aktindsigt for andre end parter

5.1.1. Oversigt

Andre end parterne har krav på udskrift af retsbøgerne og fremlagte dokumenter, hvis de har retlig interesse heri, jf. retsplejelovens § 41, stk. 1. Det bemærkes, at forurettede i en offentlig straffesag ikke er part i sagen, undtagen i

forhold til et eventuelt borgerligt krav, som påkendes i forbindelse med straffesagen.

Kravet om retlig interesse gælder ikke for retsafgørelser i civile retssager om (1) aktindsigt i miljøoplysninger i medfør af lov om aktindsigt i miljøoplysninger, (2) offentlig deltagelse i afgørelser vedrørende konkrete aktiviteter med indvirkning på miljøet eller (3) foreneligheden med miljølovgivningen af privates eller offentlige myndigheders handlinger eller undladelser, jf. § 5 a i lov om aktindsigt i miljøoplysninger.

Hvad der forstås ved retlig interesse i denne sammenhæng, er nærmere beskrevet i afsnit 5.1.2 nedenfor.

I straffesager har andre end parterne først krav på aktindsigt, når sagen er endt, dvs. endeligt afsluttet ved en afgørelse, som ikke kan anfægtes ved ordinære retsmidler.

De fleste sager er endeligt afsluttet, når der afsagt dom i første instans, og ankefristen er udløbet, uden at der er iværksat anke. Kan en dom i første instans kun ankes med særlig tilladelse, er sagen endeligt afsluttet, når dommen er afsagt.

Ankes en dom i første instans, er sagen endeligt afsluttet, når ankeinstansen har afsagt dom, eller når ankesagen i øvrigt er afsluttet, eksempelvis ved tilbagekaldelse af anken eller ved afvisning. Ophæver ankeinstansen dommen i første instans og hjemviser sagen til fornyet behandling, er sagen naturligvis ikke endeligt afsluttet, før den har været behandlet på ny.

Retten til genoptagelse efter retsplejelovens § 987, stk. 2, er at betragte som et ordinært retsmiddel. Hvis domsforhandlingen i medfør af retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4, er gennemført uden tiltaltes tilstedeværelse, er sagen således først endeligt afsluttet, når den ordinære frist på 4 uger for at anmode om genoptagelse er udløbet.

Retsmidler, som først kan iværksættes med særlig tilladelse, tages derimod ikke i betragtning, så længe sådan tilladelse ikke er givet.

Hvis Procesbevillingsnævnet giver tredjeinstansbevilling eller – hvor det kræves – andeninstansbevilling, er sagen imidlertid ikke længere endeligt afsluttet. Det samme gælder, når ankeinstansen tillader anke efter ankefristens udløb, eller når der træffes bestemmelse om genoptagelse af en sag.

Sager afsluttes undertiden uden dom. Indenretlige bøvededtagelser eller advarsler efter retsplejelovens §§ 936 og 937 afslutter sagen, idet indbringelse for højere ret kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse. Udenretlig bøvededtagelse efter retsplejelovens § 924 kan omgøres efter samme regler som afgørelser om påtaleopgivelse og tiltalefrafald og er derfor i relation til, hvornår sagen er endeligt afsluttet, ligestillet hermed.

Påtaleopgivelse og tiltalefrafald kan frit omgøres af den overordnede anklagemyndighed inden for en frist på 2 måneder. Eftersom der ikke gælder nogen betingelser (ud over et almindeligt saglighedskrav) for omgørelsen, må dette anses for et ordinært retsmiddel, og en sag, der afsluttes ved påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, kan derfor først anses for endeligt afsluttet, når omgørelsesfristen efter retsplejelovens § 724, stk. 2, er udløbet. Som nævnt gælder det samme for sager, der afsluttes ved udenretlig bøvededtagelse. Tidspunktet for aktindsigt efter retsplejelovens § 41 adskiller sig således en smule fra tidspunktet for aktindsigt efter forvaltningslovens § 18, jf. nedenfor i afsnit 5.2.2 in fine.

Aktindsigt kan helt eller delvis nægtes, såfremt statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt gør det betænkeligt at meddele aktindsigt, og det samme gælder, såfremt det må befrygtes, at en udskrift vil blive benyttet på retsstridig måde, jf. retsplejelovens § 41, stk. 2. Denne bestemmelse er navnlig møntet på tiltalte og anvendes i praksis næsten udelukkende under henvisning til risiko for forulempning af vidner. Da aktindsigt i forvejen begrænses af kravet om retlig interesse, har der i praksis ikke vist sig behov for at begrænse aktindsigt for andre end parter af de nævnte grunde.

For hver udskrift skal der betales 175 kr. i retsafgift, jf. retsafgiftslovens § 48, stk. 1.

Der er ingen regler om aktindsigt for andre end parter i politiets materiale, som ikke har været fremlagt i retten under en straffesag. Sager inden for strafferetsplejen er helt undtaget fra lov om offentlighed i forvaltningen, jf. lovens § 2, stk. 1, 1. pkt. Aktindsigt vil dog kunne gives som meroffentlighed, jf. lovens § 4, stk. 1, 2. pkt.

Reglerne om pressens aktindsigt i domme og retsbøger mv. omtales i afsnit 5.4 nedenfor.

5.1.2. Kravet om retlig interesse

Aktindsigt for andre end parter er betinget af “retlig interesse”, medmindre der er tale om aktindsigt i medfør af § 5 a i lov om aktindsigt i miljøoplysninger.

Begrebet retlig interesse har ikke et præcist indhold. I kancelliskrivelse af 11. juni 1831 anføres, at aktindsigt nægtes, når “ingen saadan retlig Interesse med nogen Rimelighed kan opgives, og det altsaa indlyser, at Udskriften blot begjeres af Nysgjerrighed eller endog af Skadelyst eller andet utilladeligt Motiv, og ikke i det oprigtige Øiemed at oplyse en Retssag.” Der skal således foretages en vurdering af, om interessen angår oplysning af en retssag, og om interessen er rimelig og lovlig.

Forarbejderne til retsplejeloven af 1916 indeholder ingen fortolkningsbidrag til forståelsen af begrebet retlig interesse i retsplejelovens § 41.

Den foreliggende trykte retspraksis er noget spredt og ikke ganske ensartet. Som generel retningslinje kan formentlig anføres, at den, der søger aktindsigt, skal godtgøre at forfølge et agtværdigt, rimeligt og velbegrundet formål (hvilket som regel vil sige oplysning af et retsspørgsmål), og aktindsigten skal efter rettens opfattelse være egnet til at fremme dette formål.

Formålet med at søge aktindsigt kan overordnet opdeles i tre grupper (jf. Jonas Bering Liisberg i Juristen 1999 s. 25-29):

(1) Ønske om at afklare retsstillingen i et retsspørgsmål, der har enten konkret eller generel forbindelse med den retssag, der er genstand for anmodningen om aktindsigt.

(2) Ønske om at informere offentligheden eller en del af denne (som regel pressemæssige eller videnskabelige motiver).

(3) Personligt eller følelsesmæssigt ønske om kendskab til en konkret retssag.

Interessens karakter af *retlig* interesse er mest oplagt i den første gruppe og mindst oplagt i den tredje gruppe.

Interesse forbundet med andet retsspørgsmål

Retlig interesse vil foreligge, hvis det godtgøres eller sandsynliggøres, at aktindsigt vil have betydning for ansøgerens retsstilling ved afgørelsen af en anden retssag eller retskonflikt. Dette kan være tilfældet, hvor den anden sag, for eksempel et regressøgsmål eller en ærekrænkelssag, konkret vedrører sagsgenstanden i den første sag. Og det kan være tilfældet, hvor den første sag generelt kan tjene som præjudikat i den anden sag.

Selv om den sag, der søges aktindsigt i, udgør et relevant fortilfælde, er trykt retspraksis dog ganske restriktiv med hensyn til at give aktindsigt i andet end dommen og eventuelt retsbogen, jf. UfR 1997.570 H og UfR 2000.1629 V.

UfR 1997.570 H: En advokat anmodede om aktindsigt i retsbogsudskrifter samt processkrifter med bilag i en række verserende sager. Advokatens klient, som påtænkte at anlægge retssag med påstand om, at han ikke var bundet af en aftale om tegning af kommanditanparter, var bekendt med, at andre kommanditister allerede havde anlagt retssager. Advokaten for de kommanditister, der allerede havde anlagt sag, protesterede mod, at der blev givet aktindsigt, “idet der i begæringen ikke i sig selv foreligger en retlig interesse i at få udleveret mine processkrifter, idet [advokaten] som advokat selv må formodes at kunne udarbejde en stævning på klientens vegne. Såfremt advokater i al almindelighed blot kan få processkrifter udleveret vedrørende verserende sager i retterne, vil en advokat let kunne profilere på en kollegas arbejde.” Retten afslog aktindsigt med følgende begrundelse: “Den interesse, som [advokaten] og hans klient har i udlevering af retsbogsudskrifter og processkrifter med bilag i et ved retten verserende sagskompleks, findes ikke at være af en sådan beskaffenhed, at den kan anses for en ‘retlig interesse’ omfattet af retsplejelovens § 41, stk. 1.”

UfR 2000.1629 V: Sagsøgerens advokat anmodede om aktindsigt i processkrifter og fremlagte bilag i en tidligere sag, som var påberåbt af sagsøgte som præjudikat. Som begrundelse anførtes, at det var af væsentlig betydning for sagsøgeren, at der opnåedes klarhed med hensyn til det præcise grundlag – i form af parternes påstande, anbringender og dokumentation – for den tidligere afgørelse med henblik på nøjagtigt at kunne afgrænse denne doms præjudikatsværdi i forhold til den verserende sag. Aktindsigt blev afslået med følgende begrundelse: “Også

efter de nu foreliggende oplysninger finder jeg, at klageren ikke har den fornødne retlige interesse i udskrift af parternes processkrifter og fremlagte bilag. Det er således min opfattelse, at dommen præcist angiver parternes påstande og anbringender, således som de er fremført under domsforhandlingen, ligesom det grundlag, hvorpå landsretten har truffet sin afgørelse, er angivet i dommen. Det er min opfattelse, at denne bør fortolkes ud fra det anførte i byrettens og landsrettens domme og ikke ud fra processkrifter mv., hvis indhold ikke nødvendigvis er dækkende for de påstande og anbringender, som er fremført under domsforhandlingen.”

Mere liberal er dog UfR 2000.1532 H, hvor en forsvarer fik adgang til at gennemgå ekstrakten i 6 tidligere sammenlignelige højesteretssager. Forsvareren havde udtrykkeligt anført, at hensigten var at finde ud af, hvad Højesteret havde lagt vægt på, da det ikke fremgik af dommene i de 6 sager. Rigsadvokaten havde anført, at det ville være forbundet med ganske betydelig usikkerhed, hvad Højesteret havde lagt vægt på, når det ikke fremgik af præmisserne. Desuden ville inddragelse af materiale fra andre straffesager kunne føre til et væsentligt forøget tidsforbrug. Højesterets flertal på 4 dommere anførte blot ganske kort, at forsvareren måtte anses at have fornøden retlig interesse. 1 dommer fandt ikke, at § 41 kunne anvendes i den pågældende situation, men udtalte, at anklagemyndigheden ud fra princippet om “equality of arms” burde give forsvareren den ønskede aktindsigt.

Journalistisk interesse

Der findes enkelte trykte afgørelser, som sidestiller journalistisk interesse med retlig interesse i § 41’s forstand, jf. UfR 1982.1202 Ø, UfR 1992.934 Ø og UfR 1997.671 Ø.

Andre afgørelser nægter aktindsigt med en begrundelse, der synes at indebære, at journalistisk interesse i visse særligt kvalificerede tilfælde vil kunne sidestilles med retlig interesse, jf. UfR 1989.914 H, UfR 1997.215 V og UfR 1997.984 Ø.

De fleste afgørelser fra 1990’erne afviser imidlertid uden videre at sidestille journalistisk interesse med retlig interesse, jf. UfR 1993.187 Ø, UfR 1995.535 Ø, UfR 1996.1435 Ø, UfR 1998.188 H, UfR 1998.490 V og UfR 1999.1452 Ø.

Journalisters aktindsigt i medfør af retsplejelovens § 41 har mistet meget af sin betydning efter indførelsen af den særlige regel i § 41 a om aktindsigt for journalister, jf. afsnit 5.4 nedenfor.

Der er dog én væsentlig forskel på aktindsigt i medfør af § 41 og § 41 a. Videre udnyttelse (herunder offentliggørelse) af dokumenter udleveret i medfør af § 41 reguleres alene af lovgivningens almindelige regler, jf. nærmere afsnit 6.2 nedenfor. Dokumenter udleveret i medfør af § 41 a må derimod ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionelle medarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde (de må altså for eksempel ikke offentliggøres), jf. afsnit 5.4 nedenfor.

Videnskabelig interesse

En enkelt trykt afgørelse sidestiller videnskabelig interesse med retlig interesse i § 41’s forstand, jf. UfR 2000.1012 Ø, hvor der blev givet aktindsigt i retsbogen i en straffesag til brug for et forskningsprojekt. Retsbogen skulle anonymiseres.

Formentlig foregår megen videnskabelig forskning, der anvender domme og retsbøger, uden om retsplejelovens § 41, således at retten ud fra principper om meroffentlighed tillader forskeren at gennemgå dommen og/eller retsbogen i en række sager. Af praktiske grunde vil forskeren dog ofte ønske at få udskrift af dommen og retsbogen, hvorefter der skal betales 175 kr. i retsafgift for hver udskrift.

Personlig/følelsesmæssig interesse

Ansøgerens personlige eller følelsesmæssige interesse i aktindsigt anses traditionelt ikke som retlig interesse i § 41’s forstand.

Som eksempel kan nævnes UfR 1999.204 Ø, hvor en far til en mindreårig forurettet fik afslag på aktindsigt i straffesagen. Anmodningen om aktindsigt synes fremsat på egne vegne, men det ville næppe have gjort nogen forskel, hvis anmodningen var fremsat på forurettedes vegne i farens egenskab af (med)indehaver af forældremyndigheden. Jf. tilsvarende UfR 1991.786 Ø, hvor en far til et barn, der var blevet dræbt ved en trafikulykke, fik afslag på aktindsigt i dommen i den straffesag, der blev gennemført i anledning af ulykken.

I UfR 1996.427 V fik forurettede aktindsigt i en straffesag (om trusler), men som anført af Jonas Bering Liisberg i Juristen 1997 s. 29 synes dette konkret begrundet med fortsatte chikanerier fra den domfældtes side.

En afgørelse falder uden for mønsteret og giver aktindsigt alene begrundet i ansøgerens familiemæssige og personlige interesse i aktindsigt, jf. UfR 1998.880 H, hvor en mand fik aktindsigt i straffesagen angående hans fars drab på hans mor.

Meroffentlighed

Der ses ikke at foreligge trykte afgørelser om meroffentlighed. Det beror muligvis på, at afgørelser om meroffentlighed ved domstolene træffes på ulovbestemt grundlag, således at det måske ikke forekommer naturligt at anvende retsplejelovens appelregler i forhold til sådanne beslutninger, være sig de specifikke regler i § 41 eller de almindelige regler i kapitel 37 og 85.

Mens der på den ene side ikke er tvivl om, at aktindsigt i et vist omfang gives ud fra principper om meroffentlighed, overvejes muligheden for meroffentlighed næppe konsekvent i forbindelse med anmodninger om aktindsigt.

Det er således betegnende, at landsretten i den ovennævnte UfR 1998.880 H efter i overensstemmelse med gængs opfattelse at have konstateret, at ansøgeren ikke havde retlig interesse i aktindsigt, udtalte, at landsretten herefter ikke fandt at kunne imødekomme anmodningen om aktindsigt. Landsretten ville imidlertid have kunnet give aktindsigt som meroffentlighed. Det er ligeledes tankevækkende, at Højesteret, der tydeligvis fandt det rimeligt at give aktindsigt, ikke henviste til meroffentlighed, men i stedet anlagde en ny fortolkning af begrebet retlig interesse.

Sammenfatning

Retlig interesse foreligger navnlig, når aktindsigt ønskes for at afklare retsstillingen i et retsspørgsmål, der enten har konkret eller generel forbindelse med den retssag, der er genstand for anmodningen om aktindsigt. Selv om der foreligger en sådan forbindelse, vil der imidlertid ikke nødvendigvis være retlig interesse i at få aktindsigt i andet end dommen og eventuelt retsbogen.

Den overvejende opfattelse synes at være, at journalistisk interesse ikke udgør retlig interesse. Efter gennemførelsen af de særlige regler om aktindsigt for journalister (jf. afsnit 5.4 nedenfor) vil denne opfattelse forekomme så meget mere naturlig, eftersom hensynet til nyhedsformidlingen nu specifikt varetages gennem de særlige regler om aktindsigt for journalister.

Det er tvivlsomt, om videnskabelig interesse udgør retlig interesse, da der kun foreligger én afgørelse herom. Afgørelsen gav aktindsigt i anonymiseret form. Under alle omstændigheder er videnskabelige undersøgelser af et større antal retssager temmelig bekostelige, hvis de sker efter retsplejelovens regler om aktindsigt, da der skal betales en retsafgift på 175 kr. for hver udskrift.

Det er tvivlsomt, om personlig og følelsesmæssig interesse i almindelighed udgør retlig interesse. Den nylige højesteretsdom herom er konkret begrundet, således at det ikke fremgår, om der med dommen er indledt en ny praksis, eller om der er tale om en begrænset undtagelse til princippet om, at personlig og følelsesmæssig interesse ikke udgør retlig interesse.

5.2. Parters aktindsigt

5.2.1. Civile sager

I civile sager gælder med ganske få undtagelser et ubetinget princip om fuld kontradiktion. Parterne har således under sagen adgang til at gøre sig bekendt med og til at kommentere alt materiale, der indgår i sagen. Adgangen til aktindsigt er dermed videre og gennemførelsen af kontradiktionsprincippet mere fuldstændig end inden for den offentlige forvaltning.

I sager om forældremyndighed kan eller skal der foretages en samtale med barnet, jf. § 29 i lov om forældremyndighed og samvær. Retsplejelovens § 450 a giver mulighed for at undtage oplysninger om indholdet af samtalen fra aktindsigt. Dette gælder både i forhold til parterne og deres advokater.

I sager om faderskab kan retten bestemme, at en part skal være udelukket fra at overvære et retsmøde helt eller delvis, såfremt hensynet til en anden part eller til sagens oplysning undtagelsesvis gør det påkrævet, jf.

retsplejelovens § 456 h, stk. 6. Inden sagen afgøres, skal den pågældende gøres bekendt med de fremkomne oplysninger.

I sager om værgemål kan bevisførelsen eller en del af denne undtages fra aktindsigt for den, der begæres sat under værgemål eller er under værgemål, jf. retsplejelovens § 461, stk. 2. I sager om prøvelse af adoption uden samtykke gælder det samme i forhold til klageren, jf. retsplejelovens § 475 e, stk. 2. Den pågældendes advokat har fuld adgang til aktindsigt og kontradiktion, og det samme gælder andre parter i sagen.

Personer, der handler i offentligt eller dermed ligestillet hverv, må ikke uden samtykke af vedkommende myndighed afgive vidneforklaring om forhold, med hensyn til hvilke der i det offentliges interesse påhviler dem tavshedspligt, jf. retsplejelovens § 169, stk. 1. Nægtes samtykke, kan retten pålægge vedkommende myndighed over for retten at redegøre for grundene til nægtelsen, jf. retsplejelovens § 169, stk. 2. Parterne og deres advokater gøres ikke bekendt med myndighedens redegørelse.

Den adgang til aktindsigt, der følger af kontradiktionsprincippet, gælder under sagens gang. Når sagen er afsluttet, reguleres parters adgang til aktindsigt af retsplejelovens § 41.

Ifølge retsplejelovens § 41 har parter i civile sager som udgangspunkt uden videre krav på udskrift af retsbøgerne og fremlagte dokumenter. Aktindsigt kan ifølge bestemmelsens ordlyd helt eller delvis nægtes, såfremt hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt gør det betænkeligt at meddele aktindsigt. Det samme gælder, såfremt det må befrygtes, at en udskrift vil blive benyttet på retsstridig måde.

De undtagelser til aktindsigt, som er opregnet i § 41, stemmer mindre godt med, at parternes aktindsigt under sagens gang ikke begrænses af disse hensyn. Undtagelserne er da også navnlig møntet på straffesager og er i trykt retspraksis ikke anvendt i civile retssager.

En særlig undtagelse findes i sager om prøvelse om adoption uden samtykke. Hvis forældrene eller værgerne ikke kender den, der søger adoption, må den adoptionssøgendes eller vidners navne ikke medtages i udskrifter af retsbogen eller rettens afgørelser, jf. retsplejelovens § 475 g, stk. 3.

Tilsvarende gælder i sager om faderskab, at hvis barnet er bortadopteret, og forældrene ikke kender adoptanternes navne, må adoptanternes, parternes og vidners navne ikke optages i udskrifter af retsbogen eller rettens afgørelser, jf. retsplejelovens § 456 m, stk. 4. Grunden til, at heller ikke parternes navne må medtages, er, at anonymiteten virker begge veje: De biologiske forældre må ikke få at vide, hvem adoptivforældrene er, ligesom adoptivforældrene ikke må få at vide, hvem de biologiske forældre er.

Endvidere gælder de ovenfor beskrevne undtagelser til aktindsigt (i sager om forældremyndighed, faderskab, værgemål eller prøvelse af adoption uden samtykke), som finder anvendelse under sagens gang, også når sagen er afsluttet, medmindre de hensyn, der begrundede undtagelsen, ikke længere er til stede.

Første udskrift til en part af en retsafgørelse eller et retsforlig er gratis, jf. retsafgiftslovens § 49, stk. 2, nr. 1. Ønskes yderligere udskrifter (for eksempel fordi den første udskrift er bortkommet), skal der betales 175 kr. i retsafgift for hver udskrift, jf. retsafgiftslovens § 48, stk. 1.

For udskrifter i øvrigt, dvs. af fremlagte dokumenter og af retsbogen for så vidt angår andet end retsafgørelser og retsforlig, skal der betales 175 kr. i retsafgift for hver udskrift, jf. retsafgiftslovens § 48, stk. 1.

5.2.2. Straffesager

Domme

I straffesager har tiltalte krav på at få udskrift af dommen, jf. retsplejelovens § 219 a, stk. 5. Bestemmelsen gælder kun direkte, når tiltalte ikke er til stede ved domsafsigelsen, men tiltalte har i alle tilfælde et absolut krav på at få en udskrift af dommen. Udskriften er gratis, jf. retsafgiftslovens § 49, stk. 1, nr. 3.

Fældende straffedomme i domsmandssager skal nøjagtig angive de omstændigheder, der som beviste lægges til grund for domfældelsen, jf. retsplejelovens § 929, stk. 2. Dette begrundelseskrav må også gælde i andre straffesager i byretten (bortset fra tilståelsessager), jf. den generelle henvisning i retsplejelovens § 939, som også må omfatte §

929, stk. 2.

Mange straffedomme medtager ikke et referat af de afgivne forklaringer, men henviser i stedet til, at forklaringerne er gengivet i retsbogen. Det er næppe ganske afklaret, om forklaringerne herved altid gøres til en del af dommen med den konsekvens, at tiltalte i disse tilfælde har et absolut krav på at få udskrift af retsbogens gengivelse af forklaringerne.

Retsbogstilførsler

Aktindsigt i retsbogen reguleres af retsplejelovens § 41. Sigtede eller tiltalte har således som udgangspunkt krav på aktindsigt, men aktindsigt kan dog helt eller delvis nægtes, såfremt hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt gør det betænkeligt at meddele aktindsigt, og det samme gælder, såfremt det må befrygtes, at en udskrift vil blive benyttet på retsstridig måde.

Aktindsigt i retsbogen begrænses endvidere i visse situationer af andre regler i retsplejeloven.

Sigtede kan helt eller delvis udelukkes fra at overvære et retsmøde under efterforskningen, hvis hensynet til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet, jf. retsplejelovens § 748, stk. 5. Hvis de særlige hensyn, der har begrundet udelukkelsen, fortsat er til stede, kan retten bestemme, at sigtede foreløbig ikke skal gøres bekendt med, hvad der er tilført retsbogen, ligesom retten kan pålægge forsvareren ikke at give sigtede underretning om, hvad der er passeret i retsmødet, jf. retsplejelovens § 748, stk. 6. Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen.

Underretning om afsluttede indgreb i meddelelseshemmeligheden eller observation kan efter rettens bestemmelse undlades eller udsættes, hvis underretning vil være til skade for efterforskningen, eller omstændighederne i øvrigt taler imod underretning, jf. retsplejelovens § 788, stk. 4. Tilsvarende gælder med hensyn til underretning om hemmelig ransagning, jf. retsplejelovens § 799.

Retsformanden kan bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne eller en medtiltalt afhøres under domsforhandlingen, når særegne grunde tale for, at en uforbeholden forklaring ellers ikke kan opnås, jf. retsplejelovens § 848, stk. 1. Oplysning om indholdet af forklaringen kan efter rettens bestemmelse udskydes til efter, at tiltalte selv har afgivet forklaring, jf. retsplejelovens § 848, stk. 5.

Retten kan bestemme, at et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar, og afgørende hensyn til vidnets sikkerhed taler for det henholdsvis gør det påkrævet, jf. retsplejelovens § 848, stk. 2. Er der truffet bestemmelse om hemmeligholdelse af et vidnes navn, stilling og bopæl, kan retten yderligere bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens vidnet afhøres, hvis der er grund til at antage, at vidnet eller vidnets nærmeste vil blive udsat for alvorlig fare, hvis tiltalte får kendskab til vidnets identitet, jf. retsplejelovens § 848, stk. 3. I givet fald kan oplysning om indholdet af forklaringen efter rettens bestemmelse udskydes til efter, at tiltalte selv har afgivet forklaring, jf. retsplejelovens § 848, stk. 5.

For udskrifter meddelt i medfør af retsplejelovens § 41 skal der betales 175 kr. i retsafgift for hver udskrift, jf. retsafgiftslovens § 48, stk. 1.

Fremlagte dokumenter

Med hensyn til aktindsigt i sagens dokumenter må der sondres mellem dokumenter, som har været fremlagt i retten i forbindelse med sagen ("fremlagte dokumenter"), og andre dokumenter ("politiets materiale").

Hvad der nærmere skal forstås ved "fremlagte dokumenter", kan give anledning til tvivl. Omfattet er dog i hvert fald anklageskrifter og dokumenter, der direkte er anvendt som bevis under sagen (herunder i forbindelse med afgørelser om varetægtsfængsling eller andre straffeprocessuelle tvangsindgreb). Mere tvivlsomt er det, om eksempelvis politirapporter, der er fremsendt til retten, men ikke indgår i grundlaget for hverken dom eller anden retsafgørelse, kan betragtes som "fremlagte dokumenter". I praksis er det således ikke nødvendigvis entydigt, hvornår et dokument "af en af parterne i straffesagen er overgivet til retten, for at dokumentet kan indgå i sagen som en del af oplysningerne heri" (jf. John Vogter, Forvaltningsloven med kommentarer, 3. udg. 1999, s. 340, om forståelsen af udtrykket "fremlagte dokumenter").

Aktindsigt i fremlagte dokumenter reguleres af retsplejelovens § 41. Sigtede eller tiltalte har således som udgangspunkt krav på aktindsigt, men aktindsigt kan dog helt eller delvis nægtes, såfremt hensynet til statens

sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt gør det betænkeligt at meddele aktindsigt, og det samme gælder, såfremt det må befrygtes, at en udskrift vil blive benyttet på retsstridig måde.

Aktindsigt kan således afslås efter en konkret vurdering af de nævnte grunde, hvorimod der ikke stilles krav om, at sigtede eller tiltalte har retlig interesse i at få aktindsigt, jf. UfR 1999.1932 Ø, men cfr. tilsyneladende UfR 2000.1271 Ø.

Retten kan bestemme, at et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar, og afgørende hensyn til vidnets sikkerhed taler for det henholdsvis gør det påkrævet, jf. retsplejelovens § 848, stk. 2.

Når sagen er slut og fremlagte dokumenter returneret til anklagemyndigheden, skal anmodning om aktindsigt i medfør af retsplejelovens § 41 i første omgang rettes til anklagemyndigheden, men anklagemyndighedens afslag på aktindsigt kan indbringes for retten til afgørelse efter § 41. Denne procedure fremgår ikke direkte af retsplejeloven, men bygger på Højesterets afgørelse i UfR 1999.1729 H, jf. også afsnit 5.3 nedenfor.

For udskrifter meddelt i medfør af retsplejelovens § 41 skal der betales 175 kr. i retsafgift for hver udskrift, jf. retsafgiftslovens § 48, stk. 1.

Politiets materiale (verserende sager)

Aktindsigt i politiets materiale i verserende straffesager reguleres af retsplejelovens § 745. Ifølge bestemmelsen har forsvareren som udgangspunkt adgang til alt politiets materiale og kan forevise det for sigtede eller tiltalte (men må ikke uden politiets tilladelse overgive materialet til sigtede eller tiltalte). Hvis hensynet til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet, kan forsvarerens aktindsigt begrænses, eller der kan gives forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet.

Retsplejeloven indeholder ingen regler om aktindsigt i politiets materiale i verserende sager, når der ikke er nogen forsvarer. Sigtede eller tiltalte har heller ikke efter forvaltningsloven krav på aktindsigt i politiets materiale i en verserende straffesag, jf. forvaltningslovens § 9, stk. 3, og § 18.

En retfærdig rettergang efter artikel 6 i Den Europæiske Menneskeretskonvention omfatter imidlertid blandt andet princippet om "equality of arms" mellem sigtede eller tiltalte på den ene side og anklagemyndigheden på den anden side. Hvis sigtede eller tiltalte ikke har nogen forsvarer, vil det derfor i en række tilfælde være nødvendigt, at sigtede eller tiltalte selv får aktindsigt i politiets materiale, jf. herved *Foucher*, Rep. 1997.452.

Rigsadvokaten har udsendt en meddelelse om aktindsigt i verserende sager, hvor sigtede/tiltalte ikke er eller vil blive repræsenteret af en forsvarer (Medd. nr. 8/98 af 29. juli 1998, der er offentliggjort i Retsinformation som meddelelse nr. 11419 af 29. juli 1998). Meddelelsen omtaler ikke den nævnte afgørelse fra Den Europæiske Menneskeretsdomstol, men må antages at være udsendt blandt andet i lyset heraf.

I meddelelsen anmoder rigsadvokaten om, at der efter princippet om meraktindsigt gives aktindsigt i politirapporter vedrørende de faktiske forhold i forbindelse med lovovertrædelsen, tekniske oplysninger og sigtedes egen forklaring, når der fremsættes anmodning herom, og hvor der åbenbart ikke foreligger nogen misbrugsrisiko. Ifølge meddelelsen kan der ligeledes meddeles aktindsigt i andre oplysninger i sagen, f.eks. vidneafhøringer, såfremt det efter en konkret vurdering anses for ubetænkeligt.

Ifølge meddelelsen bør aktindsigt meddeles, når sagen er klar til afgørelse ved bødeforlæg, eller når sagen sendes til retten med anklageskrift, og det er klarlagt, at der ikke vil medvirke en forsvarer ved den indenretlige behandling af sagen. Aktindsigt bør meddeles i rimelig tid før et retsmøde, således at tiltalte har tilstrækkelig tid og lejlighed til at forberede sit forsvar. Det må som udgangspunkt foretrækkes, at aktindsigt sker i form af gennemsyn af sagens akter hos politiet.

Politiets materiale (afsluttede sager)

Aktindsigt i politiets materiale, når sagen er slut, reguleres af forvaltningslovens § 18. Efter denne bestemmelse har sigtede eller tiltalte krav på aktindsigt i det omfang, dette er rimeligt begrundet af hensyn til varetagelse af den pågældendes interesser, og hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller særlige hensyn til beskyttelse af vidner eller andre ikke taler herimod. Aktindsigt gives normalt i form af gennemsyn på stedet. Der er hjemmel til at fastsætte regler om betaling for kopier, men dette er ikke sket, så hvis der

undtagelsesvis gives aktindsigt i form af kopi, kan der ikke opkræves betaling herfor. Retsafgiftsloven indeholder dog en regel om betaling af en afgift på 175 kr. for kopier af politirapporter, der udfærdiges af politiet, jf. lovens § 48, stk. 2, nr. 2.

De beskrevne regler om aktindsigt efter forvaltningslovens § 18 omfatter ud over sigtede eller tiltalte også eventuelle andre parter i straffesagen. Partsbegrebet er således her et andet end partsbegrebet i retsplejeloven. Det er imidlertid kun en snæver kreds, der i praksis vil have en sådan individuel, væsentlig interesse i en straffesags udfald, at de i forvaltningslovens forstand er parter i sagen. Det vil navnlig være forurettede, der efter omstændighederne må anses som part i sagen, hvorimod anmeldere (der ikke samtidig er forurettede) som klar hovedregel ikke kan anses som parter.

Forvaltningslovens § 18 gælder, “når sagen er afgjort”. Dette udtryk må forstås på stort set samme måde som udtrykket “når sagen er endt” i retsplejelovens § 41. Det kræves således som udgangspunkt, at sagen er endeligt afsluttet ved en afgørelse, som ikke kan anfægtes ved ordinære retsmidler, jf. nærmere ovenfor i afsnit 5.1.1. Det antages imidlertid, at når en straffeag afsluttes administrativt, er en sag “afgjort” i forvaltningslovens § 18’s forstand, selv om den overordnede anklagemyndighed har mulighed for at omgøre afgørelsen i medfør af retsplejelovens § 724, stk. 2. Dette begrundes navnlig med, at adgangen til aktindsigt blandt andet skal give mulighed for at skaffe oplysninger til brug for en eventuel klage til den overordnede anklagemyndighed.

Sager, der afsluttes ved påtaleopgivelse eller ved tiltalefrafald uden vilkår, er således “afgjort”, når anklagemyndigheden har truffet afgørelse herom, sager, der afsluttes ved tiltalefrafald med vilkår er afgjort, når vilkårene er godkendt af retten, og sager, der afsluttes ved udenretlig bødevedtagelse, er afgjort, når bøden er vedtaget. Dette gælder, selv om sagen rent faktisk påklages til den overordnede anklagemyndighed. Hvis den overordnede anklagemyndighed omgør afgørelsen, således at tiltale rejses, kan sagen imidlertid ikke længere anses for “afgjort” i forvaltningslovens § 18’s forstand.

5.3. Fremgangsmåden ved anmodning om aktindsigt

Anmodninger om aktindsigt efter retsplejelovens § 41 skal i almindelighed fremsættes over for justitssekretæren, hvor en sådan findes (dvs. Højesteret, landsretterne, Sø- og Handelsretten og Københavns Byret), og ellers over for retten. Justitssekretærens afgørelse kan påklages til retten, for Københavns Byrets vedkommende til rettens præsident, og rettens (præsidentens) afgørelse kan påkæres. I de retter, hvor der er ansat en justitssekretær, er der således et ekstra led i klagegangen.

Domstolenes Strukturkommissionen har foreslået, at justitssekretærer afskaffes ved landsretterne, Sø- og Handelsretten og Københavns Byret. Strukturkommissionen har ikke taget stilling til justitssekretærordningen ved Højesteret, da dette falder uden for Strukturkommissionens kommissorium.

Efter en gennemførelse af Strukturkommissionens forslag vil der således gælde ensartede regler for byretterne, landsretterne og Sø- og Handelsretten, således at anmodningen om aktindsigt afgøres af retten, hvis afgørelse kan påkæres. I Højesteret træffer justitssekretæren afgørelse, og afgørelsen kan påklages til Højesteret.

Klagefristen er 6 uger i modsætning til den almindelige kærefrist på 2 uger. Fristen på 6 uger gælder for det første led i klagegangen (fra justitssekretæren til retten (Københavns byrets præsident) eller fra byretten til landsretten – og efter en gennemførelse af Strukturkommissionens forslag fra landsretten eller Sø- og Handelsretten til Højesteret). For en eventuel yderligere kære af klageinstansens afgørelse gælder derimod den almindelige kærefrist på 2 uger.

Hverken i civile sager eller straffesager kræves der tilladelse fra Procesbevillingsnævnet til kære af en afgørelse om aktindsigt, der er truffet af landsretten eller Sø- og Handelsretten som første instans. For civile sagers vedkommende er kærereglerne i retsplejelovens § 41 således udtryk for en undtagelse til det almindelige krav om kærertiladelse i retsplejelovens § 392. Hvis landsrettens afgørelse i en kæresag om aktindsigt hos en byret ønskes indbragt for Højesteret, gælder de almindelige regler om tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, jf. retsplejelovens § 392 og § 968, stk. 3.

Ved kære til landsret skal der betales en retsafgift på 400 kr. og ved kære til Højesteret en retsafgift på 750 kr., jf. retsafgiftslovens § 54. Kæreafgiften tilbagebetales, hvis kærende får helt eller delvis medhold, jf. retsafgiftslovens § 57. Sigtede eller tiltalte i offentlige straffesager er fritaget for betaling af kæreafgift, jf. retsafgiftslovens § 55, nr. 3.

Der skal indhentes en udtalelse fra politimesteren, før der i straffesager gives aktindsigt i retsbogstilførsler eller fremlagte dokumenter. Høring af politimesteren er dog uforuden, hvis aktindsigt er begæret af en offentlig myndighed. Høring er endvidere uforuden for så vidt angår retsbogstilførsler, hvis det er åbenbart, at der ikke af hensyn til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller på grund af særlige hensyn til disse i øvrigt er betænkeligheder ved at meddele aktindsigt, og der heller ikke er grund til at frygte, at en udskrift vil blive benyttet på stridsstridig måde. I sidstnævnte henseende bør der navnlig udvises forsigtighed, når udskrift begæres i sager af særlig opsigtsvækkende karakter eller af personer, der er kendt som tilbøjelige til at rejse ubegrundede klagemål, jf. cirkulære nr. 196 af 11. juli 1941.

Med hjemmel i retsplejelovens § 39, stk. 2, har justitsministeren bestemt, at dokumenter i afsluttede straffesager opbevares hos politiet og ikke hos domstolene, jf. cirkulæreskrivelse af 18. december 1987 om opbevaring mv. af straffeakter. (Af historiske grunde opbevares akterne i afsluttede straffesager i København dog ikke hos politidirektøren, men hos henholdsvis Københavns Byret og Sø- og Handelsretten).

Efter Højesterets afgørelser gengivet i UfR 1995.572 og 1999.1729 ligger det fast, at når sagens akter er returneret til anklagemyndigheden, skal en anmodning om aktindsigt i fremlagte dokumenter i første omgang rettes til anklagemyndigheden, som træffer afgørelse efter princippet i retsplejelovens § 41, hvorefter afgørelsen kan indbringes for retten til prøvelse ligeledes efter princippet i retsplejelovens § 41.

Der er ingen regler i retsplejelovent om adgang til aktindsigt i form af gennemsyn på stedet (se dog nedenfor i afsnit 5.4 om pressens aktindsigt), hvilket for eksempel kunne have interesse, hvis man ønskede at spare retsafgift. Justitsministeriet har imidlertid i cirkulære nr. 102 af 7. april 1942 udtalt, at der kan gives adgang til gennemsyn på stedet, hvis dette kan ske uden ulemper for varetagelsen af de embedet i øvrigt påhvilende forretninger. Det fremgår af Betænkning nr. 1330/1997 vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen s. 71, at domstolene i vidt omfang giver aktindsigt i form af gennemsyn på stedet i overensstemmelse med cirkulærets anvisninger.

5.4. Pressens aktindsigt

Retsplejelovent har siden den 1. oktober 1999 indeholdt en særlig regel om aktindsigt for pressen. Reglen er ikke begrænset til dokumenter, der er oprettet af eller indgået til en domstol efter den 1. oktober 1999.

Redaktører og redaktionelle medarbejdere ved massemedier, som er omfattet af medieansvarsloven, jf. denne lovs § 1, kan med parternes samtykke låne sagens dokumenter under retsmøder i civile sager, jf. retsplejelovens § 41 a, stk. 3. Dette gælder dog ikke i sager om ægteskab og forældremyndighed, faderskabssager, værgemålsager, sager om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse og sager om prøvelse af adoption uden samtykke.

Eftersom en part i en civil sag normalt ensidigt kan udlåne sagens dokumenter til pressen, må bestemmelsen navnlig ses i lyset af de nedenfor beskrevne regler om massemediernes brug af de udlånte dokumenter. Reglerne giver med andre ord mulighed for et kontrolleret udlån, som en privatperson vanskeligt ville kunne iværksætte på egen hånd.

I straffesager kan, jf. retsplejelovens § 41 a, stk. 2, hjælpebilag og rids over gerningsstedet udlånes under domsforhandlingen eller et retsmøde i medfør af retsplejelovens § 922 til redaktører og redaktionelle medarbejdere ved massemedier, som er omfattet af medieansvarsloven, jf. denne lovs § 1. Udlån kan nægtes, hvis dokumentets karakter, afgørende hensyn til sigtede, tiltalte eller vidner eller hensyn til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt taler for det, jf. retsplejelovens § 41 a, stk. 5.

Det fremgår af forarbejderne, at udlånte dokumenter skal tilbageleveres senest ved retsmødets slutning, eller når journalisten forlader retsmødet (jf. FT 1998-99, till. A, s. 2035).

Redaktører og redaktionelle medarbejdere ved massemedier, som er omfattet af medieansvarsloven, jf. denne lovs § 1, kan, jf. retsplejelovens § 41 a, stk. 1, i straffesager gennemse anklageskrift eller retsmødebegæring, der er anonymiseret, således at forurettedes og vidnernes identitet ikke fremgår. Derimod vil tiltaltes eller sigtedes identitet fremgå.

Redaktører og redaktionelle medarbejdere ved massemedier, som er omfattet af medieansvarsloven, jf. denne lovs § 1, kan, jf. retsplejelovens § 41 a, stk. 4, gennemse domme og retsbogstilførsler samt supplerende redegørelser efter retsplejelovens § 366 a, stk. 3. Dette gælder dog ikke retsbogstilførsler vedrørende retsmøder holdt for lukkede

døre, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet. Endvidere gælder reglen ikke for sager om ægteskab og forældremyndighed, faderskabssager, værgemålssager, sager om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse og sager om prøvelse af adoption uden samtykke.

I det omfang der er adgang til gennemsyn, er der også adgang til at få udskrift. Der skal betales 175 kr. i retsafgift for hver udskrift, jf. retsafgiftslovens § 48, stk. 1.

Aktindsigt i form af gennemsyn eller udskrift kan nægtes, hvis statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt tilsiger det, samt hvis det må befrygtes, at udskriften vil blive benyttet på retsstridig måde, jf. retsplejelovens § 41 a, stk. 5.

Udlånte dokumenter og meddelte udskrifter må ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionelle medarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde, jf. retsplejelovens § 41 a, stk. 6. Overtrædelse straffes med bøde, jf. § 41 a, stk. 8, 1. pkt. Bestemmelsen indebærer ifølge forarbejderne blandt andet, at de pågældende udskrifter og dokumenter ikke over for offentligheden eller uvedkommende personer må gengives ordret i lange sammenhængende passager. Indholdet af dokumenter og udskrifter må – stadig ifølge forarbejderne – heller ikke foreholdes nogen under interviews. (Jf. FT 1998-99, till. A, s. 2036).

I medfør af retsplejelovens § 41 a, stk. 7, har justitsministeren bestemt, at udleverede retsbogstilsførsler (i modsætning til domsudskrifter og § 366 a, stk. 3-redegørelser) samt anklageskrifter og retsmødebegøringar skal opbevares særskilt i et aflåst rum, skab eller lignende, som kun massemediets journalister og andre redaktionelle medarbejdere har adgang til, jf. § 7 i bekendtgørelse nr. 811 af 28. oktober 1999. Medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning, straffes overtrædelse med bøde, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 1, der har hjemmel i retsplejelovens § 41 a, stk. 8, 2. pkt. Strafansvar kan – i modsætning til ved overtrædelser af referatforbud, navneforbud og forbuddet mod videre brug af dokumenter og udskrifter – pålægges juridiske personer, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 2, der har hjemmel i retsplejelovens § 41 a, stk. 8, 3. pkt.

6. Offentlig gengivelse af forhandlinger og dokumenter

6.1. Offentlig gengivelse af forhandlinger i retsmøder

6.1.1. Almindelige principper

Offentlig gengivelse af, hvad der forhandles i åbne retsmøder, er som udgangspunkt tilladt, og en sådan middelbar offentlighed er et meget vigtigt element i den (videst mulige) offentlighed i retsplejen, som grundloven foreskriver.

Som anført i Retsplejerådets betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 92 fandt Ross endog, at der i grundlovens § 65 må ligge, at “offentligt referat og drøftelse af [de offentlige forhandlinger] ikke kan forbydes” (Dansk statsforfatningsret, 2. udg. 1966, bd. II, s. 533; 3. udg. 1980 ved Ole Espersen, bd. II, s. 555-556 og 726). Hertil anfører Zahle, at grundlovens § 65 “utvivlsomt [må] have som refleksvirkning, at referat og drøftelse [af de offentlige forhandlinger] i et vist omfang er beskyttet”, men at beskyttelsen ikke er absolut (Dansk forfatningsret, 3. udg. 2003, bd. 3, s. 87).

Den særlige beskyttelse af offentlig gengivelse af offentlige retsforhandlinger må forudsætte, at gengivelsen sker i rimelig tidsmæssig sammenhæng med sagens behandling ved retten. At forholdet har været omtalt i et offentligt retsmøde, fritager således eksempelvis ikke for straf for ærekrænkelse, hvis den fornærmende sigtelse angår en pådømt strafbar handling, som den fornærmede henset til handlingens karakter, tidspunktet, da den blev begået, og hans eller hendes forhold i øvrigt havde rimeligt krav på ikke nu blev fremdraget, jf. straffelovens § 271, stk. 2.

Offentlig gengivelse af retsforhandlinger skal være objektiv og loyal, jf. retsplejelovens § 1017, stk. 1. Bestemmelsen er ikke særskilt strafsanktioneret, men kan inddrages ved fortolkningen af andre bestemmelser og ved bedømmelsen af civilretlige (mortifikations- eller erstatnings)krav. Straffelovens § 129 a, stk. 1, forbyder offentliggørelse af bevidst usande gengivelser eller falske citater af meddelelser om faktiske forhold fremsat i retsmøder. Strafferammen er bøde eller fængsel indtil 2 år.

6.1.2. Lukkede retsmøder

Offentlig gengivelse af, hvad der forhandles i retsmøder, der holdes for lukkede døre, er forbudt, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet, jf. retsplejelovens § 29 d. Overtrædelse straffes med bøde, jf. § 32 b, stk. 1.

6.1.3. Referatforbud og navneforbud

I værgemålssager kan retten forbyde offentlig gengivelse af forhandlingerne i retten (hvortil ikke henregnes domsafsigelsen), jf. retsplejelovens § 462, stk. 2, 1. pkt. Overtrædelse straffes med bøde, jf. § 462, stk. 2, 2. pkt.

I sager om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse kan retten bestemme, at der ved offentlig gengivelse af forhandlingerne i retten (jf. om dommen nedenfor i afsnit 6.2.1) ikke må ske offentliggørelse af de under sagen nævnte personers identitet, jf. retsplejelovens § 473, 1. pkt. Overtrædelse straffes med bøde, jf. § 473, 2. pkt.

I sager om prøvelse af Den Sociale Ankestyrelses afgørelser i klagesager vedrørende børn og unge-udvalgets afgørelser må der ved offentlig gengivelse af forhandlingerne i retten (jf. om dommen nedenfor i afsnit 6.2.1) ikke uden rettens tilladelse ske offentliggørelse af de under sagen nævnte personers identitet, jf. lov om social service og bistand § 125, stk. 5. Overtrædelse straffes med bøde.

Retsplejelovens § 173, stk. 2, giver retten mulighed for at forbyde offentlig gengivelse af en vidneforklaring, når vidnet er omfattet af en vidneudelukkelses- eller vidnefritagelsesgrund. Overtrædelse af et sådant forbud er imidlertid ikke særskilt strafsanktioneret, og der vil næppe heller kunne idømmes en rettergangsbøde i medfør af retsplejelovens § 151, stk. 2, da denne bestemmelses ord “ulydighed mod formandens befalinger” må antages at tage sigte på forhold, som begås i retsmødet. (Sml. herved UfR 1987.200 Ø om fotografering under en fagedforretning).

I straffesager kan retten forbyde offentlig gengivelse af forhandlingerne i retten (referatforbud), når sigtede eller tiltalte er under 18 år, når offentlig gengivelse må antages at bringe nogens sikkerhed i fare, når offentlig gengivelse kan skade sagens oplysning, eller når offentlig gengivelse vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse, jf. retsplejelovens § 30.

I straffesager kan retten efter anmodning forbyde offentliggørelse af identiteten på sigtede, tiltalte eller andre personer, der er nævnt under sagen (navneforbud), når offentlig gengivelse må antages at bringe nogens sikkerhed i fare eller vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse, jf. retsplejelovens § 31. Retten skal ved afgørelsen om navneforbud tage hensyn til lovovertrædelsens grovhed og samfundsmæssige betydning. Det taler endvidere mod nedlæggelse af navneforbud, såfremt sigtede eller tiltalte har indtaget en stilling, som i forhold til offentligheden er særligt betroet.

Et navneforbud kan udstrækkes til at gælde også under en eventuel anke af sagen, hvis anken omfatter bedømmelse af beviserne for tiltaltes skyld.

Retten kan efter anmodning eller af egen drift senere ophæve navneforbuddet, og forbuddet bortfalder senest ved afsigelsen af endelig dom.

Overtrædelse af et referatforbud eller navneforbud straffes med bøde, jf. retsplejelovens § 32 b.

6.2. Offentlig gengivelse af domme

Som almindelig regel kan domme frit offentliggøres i deres helhed. Undtagelserne hertil udgøres dels af særlige regler i retsplejeloven (afsnit 6.2.1), dels af lovgivningens almindelige regler om beskyttelse af privatlivets fred (afsnit 6.2.2). Endvidere indeholder lov om behandling af personoplysninger (afsnit 6.2.3) og lov om massemediers informationsdatabaser (afsnit 6.2.4) regler af betydning for offentlig gengivelse af domme i elektronisk form.

6.2.1. Retsplejelovens regler

I sager om ægteskab og forældremyndighed, faderskabssager og sager om prøvelse af adoption uden samtykke må der ved offentlig gengivelse af domme ikke ske offentliggørelse af de i dommen nævnte personers identitet, jf. retsplejelovens § 453, 2. pkt., § 456 m, stk. 2, 1. pkt., og § 475 g, stk. 2, 1. pkt. Overtrædelse straffes med bøde eller

i sager om ægteskab og forældremyndighed og faderskabssager under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 6 måneder, jf. retsplejelovens § 453, 3. pkt., § 456 m, stk. 2, 2. pkt., og § 475 g, stk. 2, 2. pkt.

I sager om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse kan retten bestemme, at der ved offentlig gengivelse af dommen ikke må ske offentliggørelse af de i dommen nævnte personers identitet, jf. retsplejelovens § 473, 1. pkt. Overtrædelse straffes med bøde, jf. § 473, 2. pkt.

I sager om prøvelse af Den Sociale Ankestyrelses afgørelser i klagesager vedrørende børn og unge-udvalgets afgørelser må der ved offentlig gengivelse af dommen ikke uden rettens tilladelse ske offentliggørelse af de under sagen nævnte personers identitet, jf. lov om social service og bistand § 125, stk. 5. Overtrædelse straffes med bøde.

En tilsvarende regel findes ikke for værgemålssager, og domme om fratagelse af den retlige handleevne skal tinglyses.

I straffesager må der ikke ske offentliggørelse af de medvirkende lægdommeres identitet, jf. retsplejelovens § 1017 c. Overtrædelse straffes med bøde.

I straffesager om seksualforbrydelser må der ikke ske offentliggørelse af forurettedes identitet, jf. retsplejelovens § 1017 b. Overtrædelse straffes med bøde. Politiet kan dog offentliggøre forurettedes identitet, når dette findes påkrævet af hensyn til sagens opklaring eller i øvrigt til berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse.

Derimod er der ikke i retsplejeloven noget forbud mod at offentliggøre tiltaltes identitet, medmindre der er nedlagt navneforbud, og et navneforbud bortfalder senest, når der er afsagt endelig dom, jf. nærmere ovenfor i afsnit 6.1.3.

Det bemærkes for fuldstændighedens skyld, at i straffesager om seksuelt misbrug af børn vil en offentliggørelse af tiltaltes identitet undertiden samtidig afsløre forurettedes identitet. En sådan indirekte offentliggørelse af forurettedes identitet er også omfattet af forbuddet i retsplejelovens § 1017 b.

6.2.2. Lovgivningens almindelige regler

Straffelovens § 264 d forbyder uberettiget videregivelse (og dermed også offentliggørelse) af meddelelser vedrørende en andens private forhold. Bestemmelsen finder også anvendelse, hvor meddelelsen vedrører en afdød person. Overtrædelse straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Som eksempler på, hvad der normalt vil være omfattet af “private forhold”, kan nævnes interne familieforhold, seksualforbindelser, forlovelser, skilsmisses, sygdom, selvmord, selvmordsforsøg, private stridigheder, indtægtsforhold og skatteforhold.

Erhvervsforhold nyder derimod ikke beskyttelse. Straffelovens § 264 c, jf. §§ 263 og 264, eller markedsføringslovens § 10, stk. 4, jf. stk. 1-3, om videregivelse af virksomheders erhvervshemmeligheder finder ikke anvendelse på tredjemands videregivelse (herunder offentliggørelse) af oplysninger i en dom, hvis tredjemand er kommet i besiddelse af dommen på lovlig måde.

6.2.3. Lov om behandling af personoplysninger

Lov om behandling af personoplysninger gælder navnlig for behandling af personoplysninger, som helt eller delvis foretages ved hjælp af elektronisk databehandling. Personoplysninger omfatter enhver form for information om en identificerbar fysisk person.

Identificerbar skal forstås i den videst mulige betydning, således at en person er identificerbar, når blot nogen som helst ved anvendelse af alle hjælpemidler, som med rimelighed kan tænkes bragt i anvendelse, vil være i stand til at identificere den pågældende.

I praksis vil domme, som kan bruges til noget, formentlig altid være omfattet af lov om behandling af personoplysninger. En dom har sjældent interesse, hvis det er praktisk udelukket at finde frem til, hvilken ret der har afsagt den, eller til det omtrentlige tidspunkt for afsigelsen af dommen.

Offentliggørelse i elektronisk form af domme, som indeholder personoplysninger, er en “behandling”, som er

omfattet af lov om behandling af personoplysninger. Hovedbestemmelsen om behandling findes i lovens § 6, der indeholder en udtømmende opregning af situationer, hvor behandling må finde sted. Af betydning for privates offentliggørelse af domme i elektronisk form er navnlig bestemmelsen i stk. 1, nr. 1, om udtrykkeligt samtykke og bestemmelsen i stk. 1, nr. 5, om behandling, som er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave i samfundets interesse.

Med hensyn til samtykke bemærkes, at samtykke i givet fald skal indhentes hos samtlige personer, som der findes oplysninger om i dommen (eller alternativt skal oplysninger om personer, der ikke har givet samtykke, udelades – som tidligere forklaret er anonymisering altid utilstrækkelig, medmindre tillige dommen som sådan gøres uidentificerbar for enhver).

Med hensyn til behandling i samfundets interesse nævner forarbejderne som eksempel blandt andet retsinformationssystemer (herunder kommercielle retsinformationssystemer), der har til formål at informere offentligheden om retspraksis (jf. FT 1998-99, till. A, s. 4067).

I tillæg til de almindelige regler i lovens § 6 indeholder §§ 7 og 8 skærpede betingelser for behandling af følsomme personoplysninger. Følsomme personoplysninger er oplysninger om racemæssig eller etnisk baggrund, politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning, fagforeningsmæssige tilhørsforhold eller helbredsmæssige eller seksuelle forhold (§ 7) og desuden oplysninger om strafbare forhold, væsentlige sociale problemer og andre rent private forhold (§ 8).

Af relevans for privates offentliggørelse af domme i elektronisk form er formentlig alene bestemmelsen i § 7, stk. 1, nr. 1, om udtrykkeligt samtykke og bestemmelsen i § 7, stk. 1, nr. 3, om oplysninger, der allerede er offentliggjort af den pågældende selv.

Følsomme personoplysninger i domme vil derfor i praksis ikke kunne offentliggøres i elektronisk form i medfør af §§ 7 og 8, medmindre der foreligger et udtrykkeligt samtykke, eller den pågældende selv tidligere har offentliggjort oplysningerne. Der mindes om, at det er uden betydning, om de følsomme oplysninger er anonymiseret, medmindre tillige dommen som sådan er gjort uidentificerbar for enhver.

Endvidere indeholder lovens § 9 en særlig bestemmelse, der giver mulighed for at behandle følsomme personoplysninger, hvis det alene sker med henblik på at føre retsinformationssystemer af væsentlig samfundsmæssig betydning, og behandlingen er nødvendig for førelsen af systemerne.

Det er denne bestemmelse, der udgør hjemlen for de private elektroniske domssamlinger, som findes i øjeblikket, da disse ofte indeholder følsomme personoplysninger, uden at der er indhentet samtykke fra de pågældende personer.

Efter lovens § 50, stk. 1, nr. 5, skal Datatilsynets tilladelse indhentes, inden privat behandling med henblik på at føre retsinformationssystemer iværksættes. Efter lovens § 9 kan Datatilsynet meddele nærmere vilkår for behandlingen. Der vil navnlig kunne stilles krav om anonymisering i form af fjernelse af personnavne, præcise adresser mv.

Lovens § 27 indeholder en særlig regel om overførsel af oplysninger til tredjelande. I det omfang offentliggørelse i EU lovligt kan ske uden samtykke, må det dog antages, at der ikke stilles yderligere krav til offentliggørelse på internettet og den (potentielle) overførsel til tredjelande, som ligger deri. Som anført hos Nielsen og Waaben, Lov om behandling af personoplysninger med kommentarer, 2001, s. 288, kan denne fortolkning af den tilsvarende regel i direktiv 95/46/EF forekomme noget vidtgående, men må anses for en praktisk nødvendighed som følge af internettets natur og globale karakter.

6.2.4. Lov om massemediers informationsdatabaser

Lov om behandling af personoplysninger gælder ikke for behandlinger, der er omfattet af lov om massemediers informationsdatabaser.

Hverken lov om behandling af personoplysninger eller lov om massemediers informationsdatabaser gælder for informationsdatabaser, der udelukkende indeholder allerede offentliggjorte tekster, billed- eller lydprogrammer, der er omfattet af medieansvarslovens § 1. Persondatalovens regler om behandlingssikkerhed finder dog anvendelse på

sådanne uredigerede fuldtekstdatabaser.

For at blive omfattet af lov om massemediers informationsdatabaser skal en offentligt tilgængelig informationsdatabase ud over at være tilgængelig for enhver på almindelige forretningsvilkår være anmeldt til Pressenævnet og Datatilsynet. Informationsdatabasen skal drives i tilknytning til en eller flere virksomheder, der udgiver massemedier i medieansvarslovens forstand. Der er p.t. (februar 2003) anmeldt 9 offentligt tilgængelige informationsdatabaser.

Retsvirkningen af manglende opfyldelse af betingelserne er, at behandlingen omfattes af lov om behandling af personoplysninger.

En offentligt tilgængelig informationsdatabase må ikke indeholde informationer, der ikke lovligt kan offentliggøres i et massemedium, eller hvis offentliggørelse ville være i strid med god presseskik.

Informationer om enkeltpersoners rent private forhold, herunder oplysninger om race, religion og hudfarve, politiske, foreningsmæssige, seksuelle og strafbare forhold, helbredsforhold, væsentlige sociale problemer og misbrug af nydelsesmidler og lignende, må ikke opbevares i informationsdatabasen, når der er forløbet 3 år efter, at den begivenhed, der har givet anledning til optagelsen i databasen, fandt sted, eller, hvis et sådant tidspunkt ikke kan fastsættes, 3 år efter, at informationerne er optaget i databasen.

Grænsen på 3 år for følsomme personoplysninger gælder dog ikke, hvis der består en sådan interesse i, at de pågældende informationer er offentligt tilgængelige, at hensynet til den enkeltes interesse i, at informationerne slettes, findes at burde vige for hensynet til informationsfriheden. Det fremgår af forarbejderne, at der typisk vil være tale om informationer vedrørende kendte personer, for eksempel politikere, skuespillere og idrætsstjerner, hvor det kan forekomme rimeligt at opbevare oplysningerne ud over de 3 år, fordi der fortsat er en nyhedsmæssig interesse knyttet hertil (jf. Betænkning nr. 1233/1992 om massemediers informationsregistre s. 78).

6.2.5. Sammenfatning

Offentliggørelse i informationsdatabaser, der udelukkende indeholder allerede offentliggjorte tekster, billed- eller lydprogrammer, der er omfattet af medieansvarslovens § 1 (såkaldt uredigerede fuldtekstdatabaser), er alene omfattet af persondatalovens regler om behandlingssikkerhed.

Offentliggørelse i danske massemedier og i informationsdatabaser, som udelukkende indeholder tekster, billed- eller lydprogrammer, der tidligere er offentliggjort i danske massemedier, begrænses derfor dels af medieansvarslovens regler om god presseskik, dels af navnlig de regler i retsplejeloven og straffeloven, som er beskrevet i afsnit 6.2.1 og 6.2.2 ovenfor. Det samme gælder offentliggørelse i informationsdatabaser, der er omfattet af lov om massemediers informationsdatabaser, og for sådanne informationsdatabaser gælder der endvidere en treårsgrænse for oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold (jf. nærmere afsnit 6.2.4 ovenfor).

Anden privat offentliggørelse af domme i elektronisk form vil typisk kun kunne ske med henblik på at føre retsinformationssystemer af væsentlig samfundsmæssig betydning, og det må forventes, at der i hvert fald i straffesager og følsomme civile sager vil blive stillet krav om anonymisering i form af fjernelse af personnavne, præcise adresser mv.

Offentliggørelse i øvrigt af domme i elektronisk form, der indeholder følsomme personoplysninger (herunder i anonymiseret form, medmindre tillige selve dommen er gjort uidentificerbar), vil forudsætte samtykke, eller at den pågældende selv tidligere har offentliggjort oplysningerne. Dette vil næppe forekomme i noget omfang af betydning, hvorved bemærkes, at alle omhandlede personer skal samtykke eller selv tidligere have offentliggjort oplysningerne. En part vil således ikke uden samtykke fra modparten kunne offentliggøre en dom på internettet, hvis dommen indeholder følsomme personoplysninger om modparten.

Endelig bemærkes, at offentliggørelse af domme, som ikke indeholder oplysninger om fysiske personer, men alene om juridiske personer, hverken er omfattet af lov om behandling af personoplysninger eller af de regler i retsplejeloven og straffeloven, som er beskrevet ovenfor i afsnit 6.2.1 og 6.2.2.

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

[Denne publikation findes på adressen: http://www.jm.dk/](http://www.jm.dk/)

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Kapitel 4 Norsk og svensk ret*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Kapitel 4

Norsk og svensk ret

1. Retsmøder og retslistes

1.1. Norge

1.1.1. Adgang til retsmøder

Retsmøder er offentlige, hvis ikke andet er bestemt ved lov eller ved beslutning af retten i henhold til lov, jf. domstolslovens § 124, stk. 1. Afsigelse af domme i form af oplæsning af domskonklusionen sker altid offentligt, jf. domstolslovens § 124, stk. 4. Personoplysninger kan dog udelades, når hensynet til privatlivets fred tilsiger det.

Retsmøder i sager efter ægteskabsloven eller børneloven og i sager mellem ægtefæller eller fraskilte om fordeling eller tildeling af formuen holdes for lukkede døre, medmindre retten af særlige grunde beslutter, at sagen helt eller delvis skal føres for åbne døre, jf. domstolslovens § 125, stk. 2. Det samme gælder i tilsvarende sager mellem personer, som er eller har været samlevende.

Dørene lukkes, når et vidne, der er omfattet af en vidneudelukkelses- eller vidnefritagelsesgrund efter tvistemålslovens §§ 204-206 a, afgiver forklaring, medmindre der er givet samtykke til, at forklaringen afgives for åbne døre.

Forligsmægling i forligsrådet sker for lukkede døre, jf. tvistemålslovens § 284.

Retten kan beslutte, at et retsmøde helt eller delvis skal holdes for lukkede døre, når hensynet til statens forhold til en fremmed magt eller hensynet til privatlivets fred eller ærbarhed kræver det, eller særlige forhold giver grund til at frygte, at offentlighed vil vanskeliggøre sagens oplysning, og dørlukning derfor er påkrævet, jf. domstolslovens § 125, stk. 1. Det fremgår af forarbejderne – der blandt andet udtrykkeligt henviser til dansk ret – at dørlukning ikke er påkrævet, hvis det er tilstrækkeligt at forbyde offentlig gengivelse af forhandlingerne (jf. herom i afsnit 3.1.2 nedenfor).

Retten kan endelig beslutte at lukke dørene, når en forklaring vil åbenbare forretningshemmeligheder, jf. tvistemålslovens § 209.

1.1.2. Retslister

De regler, der beskrives i dette afsnit, stammer fra 2001, men er endnu ikke (december 2002) trådt i kraft. (Der gælder i øjeblikket ingen regler om retslistes).

Reglerne om retslistes gælder for alle berammede retsmøder, idet dog retsmøder vedrørende visse straffeprocessuelle tvangsindgreb (navnlig indgreb i meddelelshemmeligheden og observation) samt retsmøder angående tilladelse til anonym vidneførsel er undtaget. Reglerne gælder således også for berammede retsmøder i foged- og skiftesager.

Berammede retsmøder er retsmøder, som parterne varsles om, og som tidsfæstes på forhånd.

Retslister skal udfærdiges for en kalenderuge og skal være tilgængelige senest kl. 12 på den sidste arbejdsdag i den foregående uge ved opslag på rettens kontor eller ved indsættelse i en særlig mappe, som enhver har adgang til at gennemse.

Retslister skal ajourføres dagligt. Dette skyldes, at der i løbet af ugen erfaringsmæssigt vil opstå behov for ændringer, da berammede retsmøder kan udgå på grund af forlig, og nye retsmøder kan blive berammet med kort varsel. Kravet om daglig ajourføring indebærer ikke en pligt til kontinuerlig ajourføring, idet det er tilstrækkeligt, at ajourføring sker én gang om dagen. Retten behøver således ikke at medtage ændringer, der indtræffer efter den daglige ajourføring, og som vedrører et retsmøde senere samme dag, og heller ikke ændringer, der vedrører retsmøder, der på tidspunktet for den daglige ajourføring allerede er afholdt. Den daglige ajourføring skal imidlertid foretages på en sådan måde, at flest mulig retsmøder kommer med på listen.

Retslisten skal angive tid og sted for retsmødet, retsmødets art (eksempelvis hovedforhandling i straffesag, begæring om fængsling, bevisoptagelse eller skiftesamling i dødsbo), navnene på retsformanden, parternes procesfuldmægtige og en eventuel bistandsadvokat. Som udgangspunkt skal parternes navne også medtages, jf. om undtagelserne nedenfor. Hvis der er mange parter, kan angivelsen “med flere” dog benyttes i stedet for at opremse alle parterne.

Retslisten skal endvidere indeholde en kort angivelse af, hvad retsmødet angår. I straffesager vil det være tilstrækkeligt at angive det alvorligste punkt i sigtelsen eller tiltalen, men hvis sagen omfatter flere forhold, bør det angives ved udtrykket “mv.”. Lovovertrædelsen bør angives med ord fremfor med paragrafhenvvisninger, eksempelvis legemsbeskadigelse i stedet for straffelovens § 229. Civile sager kan angives ved stikord, eksempelvis “køb af fast ejendom” eller “arbejdsskadeerstatning”. For flere typer af retsmøder vil angivelsen af retsmødets art samtidig indeholde tilstrækkelige oplysninger om, hvad sagen angår, eksempelvis konkursbegæring, skiftesamling eller begæring om stadfæstelse af skyldnerens forslag til tvangsakkord. I sådanne tilfælde er det ikke nødvendigt at give yderligere oplysninger om, hvad sagen angår.

Parternes navne må ikke medtages på retslisten, når retsmødet uden særskilt beslutning skal holdes for lukkede døre. Det drejer sig navnlig om retsmøder i sager efter ægteskabsloven eller børneloven og i sager mellem ægtefæller eller fraskilte om fordeling eller tildeling af formuen samt tilsvarende sager mellem personer, der er eller har været samlevende.

Parternes navne må endvidere ikke medtages, når retsmødet angår tvangsfuldbyrdelse af krav, som angår forholdet mellem forældre og børn, dvs. forældremyndighed og samværsret. En særlig regel herom er nødvendig, fordi reglen om lukkede døre i sager efter ægteskabsloven og børneloven findes i tvistemålsloven, som kun gælder domssager, ikke fogedsager (sidstnævnte reguleres af tvangsfuldbyrdsloven).

I straffesager skal tiltaltes navn medtages ved hovedforhandlingen, medmindre sigtelsen (også) angår blodskam eller seksuel omgang med plejebarn, stedbarn mv. under 18 år. Tiltaltes navn skal udelades ikke af hensyn til tiltalte, men af hensyn til forurettede, da familieforholdet eventuelt vil give mulighed for identifikation af forurettede alene i kraft af oplysning om tiltaltes navn. Uden for hovedforhandlingen skal sigtedes eller tiltaltes navn kun medtages i forhørsretssager efter straffeprocelseslovens § 248 (svarende til tilståelsessager i dansk ret) og straffelovens § 54 (svarende til sager om vilkårsovertrædelser i dansk ret).

I straffesager, hvor forurettede er part, skal forurettedes navn ikke medtages, medmindre det findes ubetænkeligt. Det vil normalt være ubetænkeligt at medtage navnet, hvis forurettede er en juridisk person.

Retten kan offentliggøre retslister på internettet, men er ikke forpligtet til det. Der sondres i den forbindelse mellem åbne sider, som er tilgængelige for enhver, og lukkede sider, som kun er tilgængelige for pressen (via brugerlicens og adgangskode).

Andre end pressen kan gives adgang til lukkede netsider, hvis særlige grunde tilsiger det. Det vil først og fremmest være aktuelt for andre domstole, anklagemyndigheden, faste forsvarere, ansatte på universiteterne og andre, som har et sagligt behov for adgang til sådanne netsider.

På lukkede netsider kan retslister lægges ud i samme form som de retslister, der gøres tilgængelige for offentligheden på rettens kontor. På åbne netsider, der er tilgængelige for enhver, må sigtedes eller tiltaltes navn derimod ikke medtages.

På både åbne og lukkede netsider skal navne på parter fjernes senest to uger efter, at retsmødet er afholdt.

1.1.3. Billed- og lydoptagelse

Straffelovens § 390 c forbyder fotografering uden den pågældendes samtykke af:

- 1) mistænkte, som er i politiets varetægt,
- 2) mistænkte eller vidner, som under en efterforskning er til stede sammen med politiet, og
- 3) sigtede, tiltalte eller forurettede på vej til eller fra et retsmøde i sagen eller under ophold i den bygning, hvor retsmødet holdes.

Det bemærkes, at nr. 3 ikke omfatter selve retsmødet, hvor domstolsloven indeholder en specialbestemmelse (jf. nedenfor).

Overtrædelse af forbuddet straffes med bøde. Det samme gælder offentliggørelse af fotografier optaget i strid med forbuddet.

Offentlig påtale finder kun sted, når almene hensyn kræver det. Kravet om almene hensyn er ikke ment som en høj tærskel for offentlig påtale. Hensynet til personvern – særligt med hensyn til mistænkte eller forurettede – bør veje tungt. Almene hensyn vil imidlertid sjældent kræve offentlig påtale, hvis den pågældende selv tidligere er stået frem i medierne med billede i anledning af sagen, og den ulovlige fotografering ikke er foregået på en krænkende eller belastende måde.

Straffelovens § 390 c blev vedtaget i 1999, men er endnu ikke (december 2002) trådt i kraft.

Domstolslovens § 131 forbyder optagelse af billeder og lyd under retsmøder i straffesager. Hvis særlige grunde taler for det, kan retten under hovedforhandlingen (men ikke under andre retsmøder) gøre undtagelse fra forbuddet, når det ikke kan antages at have en uheldig virkning på sagens behandling, og heller ikke andre hensyn taler afgørende imod. Før tilladelse gives, skal parterne have lejlighed til at udtale sig. Hvis der ønskes tilladelse til at optage billeder og lyd af andre personer, som deltager i sagen, skal disse også høres.

Retten kan tillade optagelse af billeder og lyd, hvis optagelsen sker i undervisningsøjemed, hvis sagen har betydelig offentlig interesse, eller hvis der foreligger andre særlige grunde. Tilladelse nægtes, når tiltalte er mindreårig, eller når optagelse af andre grunde vil medføre en urimelig belastning for tiltalte, tiltaltes nærmeste eller andre berørte, som deltager i sagen.

Tilladelsen kan begrænses til dele af hovedforhandlingen eller til optagelse af enkeltbilleder eller lyd. Det kan bestemmes, at optagelsen ikke må offentliggøres eller først må offentliggøres efter et nærmere fastsat tidsrum.

Overtrædelse af forbuddet straffes med bøde (domstolslovens § 198, stk. 3). Det samme gælder offentliggørelse af optagelser foretaget i strid med forbuddet.

Domstolslovens § 131 blev vedtaget i 1999, men er endnu ikke (december 2002) trådt i kraft.

De gældende regler ligger meget tæt op af de endnu ikke ikrafttrådte regler i straffelovens § 390 c, stk. 1, nr. 3, og domstolslovens § 131 (hvorimod der ikke gælder regler svarende til straffelovens § 390 c, stk. 1, nr. 1 og 2). De gældende regler er dog samlet i domstolsloven (§ 131 a), og beskyttelsen omfatter ikke forurettede.

Der findes ikke udtrykkelige lovregler om optagelse af billeder og lyd i civile sager, men det antages, at retsformanden i kraft af sine generelle beføjelser (domstolslovens § 133, der har stor lighed med retsplejelovens § 151, stk. 1) har en vis adgang til at regulere optagelse af billeder og lyd under retsmøder i civile sager.

1.2. Sverige

Retsmøder er som hovedregel offentlige, jf. rättegångsbalken kap. 5 § 1, stk. 1.

Hvis det må antages, at der i retsmødet vil blive givet oplysninger, som er tavshedspligtige hos domstolene, kan retten beslutte at lukke dørene for så vidt angår den pågældende del af retsmødet, forudsat at det er af særlig

betydning, at oplysningerne ikke røbes, jf. rättegångsbalken kap. 5 § 1, stk. 2. Det er i almindelighed ikke tilstrækkeligt, at oplysningerne er tavshedspligtige hos domstolene. Det kræves yderligere, at det er af særlig betydning, at oplysningerne ikke røbes. For nærmere opregnede bestemmelser i sekretesslagen (kap. 8 § 17 og kap. 9 §§ 15 og 16) stilles dette krav dog ikke.

I Sverige reguleres tavshedspligt for personer i offentlig tjeneste eller hverv af en generel lov herom – sekretesslagen. Af direkte relevans for domstolene indeholder loven bestemmelser om tavshedspligt dels hos alle myndigheder for visse arter af oplysninger (f.eks. forsvarsanliggender), hos domstolene for visse arter af oplysninger (primær tavshedspligt) og hos domstolene, når de modtager visse tavshedsbelagte oplysninger fra andre myndigheder (sekundær tavshedspligt).

Kap. 8 § 17 foreskriver tavshedspligt hos domstolene med hensyn til oplysninger om forretnings- eller driftsforhold, hvis den pågældende vil lide betydelig skade ved en videregivelse af oplysningerne.

Kap. 9 § 15 foreskriver tavshedspligt hos domstolene i ægteskabssager og sager efter forældreloven med hensyn til oplysninger om personlige eller økonomiske forhold, hvis en part anmoder om det, og den pågældende eller en nærstående vil lide skade, hvis oplysningerne røbes.

Kap. 9 § 16 foreskriver tavshedspligt hos domstolene i straffesager og erstatningssager i anledning af visse forbrydelser (seksualforbrydelser, afpresning, brud på post- eller telehemmeligheden, ulovlig aflytning eller en forbrydelse, som angår hivsmitte) med hensyn til oplysninger om personlige eller økonomiske forhold, hvis den pågældende eller en nærstående vil lide skade, hvis oplysningerne røbes. Tavshedspligten gælder også i straffesager og erstatningssager i anledning af børnepornografiforbrydelser med hensyn til oplysninger om et barn, som skildres i et pornografisk billede, hvis barnet eller en nærstående vil lide skade, hvis oplysningerne røbes. Tavshedspligten efter kap. 9 § 16 gælder ikke oplysninger om, hvem der er tiltalt eller sagsøgt i sådanne sager.

Dørene kan lukkes, når der afgives forklaring af en person under 15 år eller af en person, som lider af en psykisk sygdom, jf. rättegångsbalken kap. 5 § 1, stk. 3.

2. Aktindsigt

2.1. Norge

2.1.1. Civile sager

Parterne har krav på aktindsigt både i form af gennemsyn på stedet og kopi. Aktindsigten omfatter både retsafgørelser, retsbogstiltførsler og sagens dokumenter. Andre end parterne har adgang til sådan aktindsigt, hvis de har retlig interesse heri, eller hvis begge parter samtykker.

Enhver har krav på aktindsigt i retsafgørelser i form af kopi i det omfang, der ikke gælder forbud mod offentliggørelse. Er der forbud mod offentliggørelse, har enhver adgang til aktindsigt i form af gennemsyn på stedet af retsafgørelsens konklusion, forudsat at afgørelsen er truffet inden for de seneste fem år.

Enhver har krav på aktindsigt i form af kopi af retsbogstiltførsler vedrørende retsmøder, som er holdt for åbne døre, medmindre der gælder et forbud mod offentliggørelse.

For parter, som har retlig interesse i aktindsigt, er adgangen hertil absolut. For andre end parterne er adgangen til aktindsigt i det nævnte omfang tillige absolut for så vidt angår domskonklusioner. I andre tilfælde skal aktindsigt nægtes, når det af hensyn til rigets sikkerhed eller forhold til fremmed stat ville være betænkeligt at give aktindsigt, eller der er grund til at frygte, at oplysningerne vil blive benyttet på uretmæssig måde. Det samme gælder, når retten har givet pålæg om hemmeligholdelse.

Der gives ikke aktindsigt i form af kopi af psykiatriske erklæringer, personundersøgelser eller andre personoplysninger i andet end retsafgørelser.

2.1.2. Straffesager

Verserende straffesager

Som udgangspunkt har kun parter adgang til aktindsigt i verserende straffesager. Forurettede har dog ret til aktindsigt under efterforskningen, hvis det kan ske uden skade eller fare for efterforskningens øjemed eller for tredjemand. Under forberedelsen af hovedforhandlingen har forurettede tilsvarende ret til aktindsigt, hvis det kan ske uden skade eller fare for sagens behandling ved retten eller for tredjemand.

Afsluttede straffesager

Forurettede har krav på aktindsigt i form af kopi, når sagens behandling i den pågældende instans er afsluttet. Aktindsigten omfatter både retsafgørelser, retsbogstiltførsler og sagens dokumenter. Andre har adgang til sådan aktindsigt, hvis de har retlig interesse heri. Sigtede eller tiltalte vil normalt altid kunne anses at have retlig interesse.

Enhver har krav på aktindsigt i straffedomme i form af kopi i det omfang, der ikke gælder forbud mod offentliggørelse. Er der forbud mod offentliggørelse, har enhver adgang til aktindsigt i form af gennemsyn på stedet af retsafgørelsens konklusion. Aktindsigt kan dog altid afslås, hvis dommen er afsagt for mere end fem år siden, eller den, der anmoder om aktindsigt, kun identificerer dommen ved tiltaltes navn.

I det nævnte omfang (præcist identificerede domme, der er afsagt inden for de seneste 5 år) er adgangen til aktindsigt i domskonklusioner absolut.

Reglerne om aktindsigt i domme gælder tilsvarende for kendelser om habilitet, afvisning, genoptagelse og erstatning i anledning af forfølgning.

I øvrigt skal aktindsigt nægtes, når det af hensyn til rigets sikkerhed eller forhold til fremmed stat ville være betænkeligt at give aktindsigt, eller der er grund til at frygte, at udskriften vil blive benyttet på uretmæssig måde. Aktindsigt for andre end parter skal endvidere nægtes, når retten har givet pålæg om hemmeligholdelse.

Der gives ikke aktindsigt i form af kopi af psykiatriske erklæringer, personundersøgelser eller andre personoplysninger i andet end domme og kendelser.

Der gives ikke aktindsigt i oplysninger om anonyme vidners identitet.

2.1.3. Pressens aktindsigt

Pressen har som udgangspunkt kun adgang til aktindsigt i samme omfang som andre, der ikke er part i sagen.

Hver domstol skal dog føre en særlig pressemappe, som pressen har adgang til at gennemse. Pressemappen skal indeholde alle domme og endvidere kendelser, som afgør anker, og kendelser om habilitet, afvisning, genoptagelse og erstatning i anledning af forfølgning. Pressemappen skal indeholde afgørelser fra minimum de sidste fire uger og må højst indeholde afgørelser fra de sidste tre måneder.

Hvis der ikke kan gives aktindsigt i form af kopi, fordi hensynet til rigets sikkerhed eller forhold til fremmed stat gør det betænkeligt, eller der er grund til at frygte, at oplysningerne vil blive benyttet på uretmæssig måde, eller retten konkret har givet pålæg om hemmeligholdelse, skal kun dommens eller kendelsens konklusion medtages i pressemappen.

Hvis der gælder forbud mod offentlig gengivelse, skal det angives, men afgørelsen skal medtages i pressemappen i sin helhed (medmindre reglen om rigets sikkerhed, fare for uretmæssig benyttelse eller konkret pålæg om hemmeligholdelse finder anvendelse).

Pressen har således ikke krav på aktindsigt i form af kopi i videre omfang end andre. Pressen kan imidlertid benytte sin adgang til pressemappen til at få kendskab til nye afgørelser og dermed blive i stand til at opfylde betingelsen om identifikation af den sag, som der anmodes om aktindsigt i.

Andre end pressen kan efter en konkret vurdering få adgang til at gennemse pressemappen som meroffentlighed.

2.2. Sverige

De grundlæggende regler om aktindsigt findes i Tryckfrihetsförordningen, der sammen med Regeringsformen og

Ytringsfrihedsgrundlagen udgør den svenske forfatning.

Tryckfrihetsförordningens kapitel 2 handler om offentlige dokumenters offentlighed ("allmänna handlingars offentlighet"). De vigtigste bestemmelser findes i kapitlets §§ 1 og 2, som bestemmer følgende:

§ 1. Til fremme af en fri meningsudveksling og en alsidig oplysning har enhver svensk borger ret til aktindsigt i offentlige dokumenter.

§ 2. Retten til aktindsigt i offentlige dokumenter kan kun begrænses, hvis det er påkrævet af hensyn til:

- 1) rigets sikkerhed eller dets forhold til anden stat eller mellemfolkelig organisation,
- 2) rigets centrale finanspolitik, pengepolitik eller valutapolitik,
- 3) myndighedernes virke for inspektion, kontrol eller andet tilsyn,
- 4) forebyggelse eller opklaring af forbrydelser,
- 5) det offentliges økonomiske interesse,
- 6) beskyttelsen af en fysisk eller juridisk persons personlige eller økonomiske forhold eller
- 7) beskyttelsen af en dyre- eller plantearart.

En anden vigtig bestemmelse er § 12, som bestemmer, at aktindsigt skal gives straks eller så snart som muligt i form af gennemsyn på stedet uden betaling. Myndigheden er dog ikke pligtig at give aktindsigt i form af gennemsyn på stedet, hvis der er betydelige hindringer herfor. Myndigheden er heller ikke pligtig at give aktindsigt i form af gennemsyn på stedet, hvis dokumentet kun kan læses ved hjælp af et teknisk hjælpemiddel, og den, der søger aktindsigt, uden nævneværdigt besvær kan få sådan aktindsigt hos en nærliggende myndighed.

Efter § 13 har den, som søger aktindsigt, endvidere som hovedregel krav på aktindsigt i form af kopi mod betaling af gebyr. Myndigheden er dog ikke forpligtet til at udlevere elektronisk lagrede oplysninger i anden form end udskrift (dvs. der er ikke et grundlovssikret krav på at få kopi i elektronisk form). Myndigheden er heller ikke forpligtet til at fremstille kopi af kort, tegning, billede eller dokumenter, som kun kan læses ved hjælp af et teknisk hjælpemiddel, hvis dette vil være forbundet med vanskeligheder, og dokumentet kan ses på stedet. En anmodning om aktindsigt i form af kopi skal behandles hurtigt.

Tryckfrihetsförordningen kap. 2 § 2 er udmøntet i detaljer i sekretesslagen, som således for aktindsigts vedkommende har karakter af et katalog over undtagelser til aktindsigt.

I Sverige reguleres tavshedspligt for personer i offentlig tjeneste eller hverv af en generel lov herom – sekretesslagen. Af direkte relevans for domstolene indeholder loven bestemmelser om tavshedspligt dels hos alle myndigheder for visse arter af oplysninger (for eksempel forsvarsanliggender), hos domstolene for visse arter af oplysninger (primær tavshedspligt) og hos domstolene, når de modtager visse tavshedsbelagte oplysninger fra andre myndigheder (sekundær tavshedspligt).

De bestemmelser i sekretesslagen om primær tavshedspligt, som særligt er møntet på domstolenes behandling af retssager, er følgende:

- Kap. 7 § 22 foreskriver tavshedspligt hos domstolene i straffesager for så vidt angår helbredsoplysninger eller andre personlige oplysninger, som fremkommer ved en personundersøgelse eller mentalundersøgelse, hvis det af særlige grunde må antages, at den pågældende eller en nærstående vil lide skade, hvis oplysningerne røbes.
- Kap. 8 § 17 foreskriver tavshedspligt hos domstolene med hensyn til oplysninger om forretnings- eller driftsforhold, hvis den pågældende vil lide betydelig skade ved en videregivelse af oplysningerne.
- Kap. 9 § 15 foreskriver tavshedspligt hos domstolene i ægteskabssager og sager efter forældreloven med hensyn til oplysninger om personlige eller økonomiske forhold, hvis en part anmoder om det, og den pågældende eller en nærstående vil lide skade, hvis oplysningerne røbes.
- Kap. 9 § 16 foreskriver tavshedspligt hos domstolene i straffesager og erstatningssager i anledning af visse forbrydelser (seksualforbrydelser, afpresning, brud på post- eller telehemmeligheden, ulovlig aflytning eller en forbrydelse, som angår hivsmitte) med hensyn til oplysninger om personlige eller økonomiske forhold, hvis den pågældende eller en nærstående vil lide skade, hvis oplysningerne røbes. Tavshedspligten gælder også i straffesager og erstatningssager i anledning af børnepornografiforbrydelser med hensyn til oplysninger om et barn, som skildres

i et pornografisk billede, hvis barnet eller en nærstående vil lide skade, hvis oplysningerne røbes. Tavshedspligten efter kap. 9 § 16 gælder ikke oplysninger om, hvem der er tiltalt eller sagsøgt i sådanne sager.

• Kap 9 § 20 foreskriver tavshedspligt hos domstolene om personlige eller økonomiske forhold, hvis den pågældende eller en nærstående vil lide betydelig skade, hvis oplysningerne røbes, i sager om kollektive overenskomster og i sager om anvendelsen af en række ansættelsesretlige love (om ansættelsesbeskyttelse, om medbestemmelse, om offentlig ansættelse, om fuldmagtsansættelse, om ligestilling mellem mænd og kvinder, om etnisk diskriminering, om diskriminering af handicappede og om diskriminering på grund af seksuel orientering).

For så vidt angår sekundær tavshedspligt hos domstolene fastslår kap. 12 § 1, at der som udgangspunkt gælder tavshedspligt hos domstolene med hensyn til oplysninger, som modtages fra en anden myndighed, hvor oplysningerne er tavshedspligtige. Tavshedspligt efter kap. 6 (tavshedspligt af hensyn til det offentliges økonomiske interesse), kap 7 §§ 17-18 (tavshedspligt med hensyn til visse registre), kap. 8 §§ 1 og 3-11 (forskellige bestemmelser om tavshedspligt af hensyn til privates økonomiske interesse) og kap. 9 §§ 8-11 og 14 (tavshedspligt med hensyn til gennemførelse af post- og telekommunikation, advokatbistand, retshjælp, udenrigsrepræsentationernes bistand til private samt for overformynderiet) gælder dog ikke hos domstolene, medmindre oplysningerne er modtaget med henblik på at tage stilling til, om oplysningerne kan udleveres (kap. 12 § 2).

Bortset fra tavshedspligt efter kap. 5 § 6 (tavshedspligt i sager om ulovlig voldsskildring eller børnepornografi, medmindre det er åbenbart, at oplysningerne kan røbes uden fare for videre udbredelse i strid med straffeloven, trykkefrihedsforordningen eller ytringsfrihedsgrundloven) gælder tavshedspligt ikke hos domstolene, hvis oplysningerne har været fremført i et offentligt retsmøde (kap. 12 § 3). Er tavshedspligtige oplysninger fremkommet i et lukket retsmøde, består tavshedspligten under sagens videre behandling, medmindre retten bestemmer andet. Når sagens behandling i den pågældende instans er afsluttet, består tavshedspligten kun, hvis retten udtrykkeligt bestemmer det.

Endvidere gælder der kun tavshedspligt for oplysninger, som er medtaget i dom eller anden retsafgørelse, hvis retten udtrykkeligt har bestemt det (kap. 12 § 4). Domskonklusionen (eller tilsvarende i anden retsafgørelse) kan kun belægges med tavshedspligt, hvis rigets sikkerhed eller anden interesse af betydelig vægt uundgåeligt kræver det. I sager, som angår nogens borgerlige rettigheder eller forpligtelser eller en anklage mod nogen for en forbrydelse, kan domskonklusionen (eller tilsvarende i anden retsafgørelse) dog kun belægges med tavshedspligt, hvis riget er i krig eller krigsfare, eller der råder andre af krig foranledigede ekstraordinære forhold.

Parters aktindsigt

De beskrevne undtagelser til aktindsigt gælder ikke i forhold til parterne i en retssag. Det bemærkes i den forbindelse, at forurettede kan vælge at indtræde som part i en offentlig straffesag, der behandles ved retten.

3. Offentlig gengivelse

3.1. Norge

Forhandlinger i retsmøder og retsafgørelser kan gengives offentligt, medmindre andet er bestemt, jf. domstolslovens § 124, stk. 1.

3.1.1. Pålæg om tavshedspligt

Når et retsmøde holdes for lukkede døre, og retten finder, at sagens oplysninger helt eller delvis af særlige grunde bør holdes hemmelige indtil videre eller for bestandig, giver den de tilstedeværende pålæg herom, jf. domstolslovens § 128.

Retten kan endvidere meddele pålæg om tavshedspligt, når en forklaring vil åbenbare forretningshemmeligheder, jf. tvistemålslovens § 209.

Der gives altid pålæg om tavshedspligt, når et vidne, der er omfattet af en vidneudelukkelses- eller vidnefritagelsesgrund efter tvistemålslovens §§ 204-206 a, afgiver forklaring, medmindre der er givet samtykke til at undlade dette.

Uberettiget videregivelse af oplysninger, som er omfattet af et pålæg om tavshedspligt, straffes med bøde, jf. domstolslovens § 199.

3.1.2. Offentlig gengivelse af forhandlinger i retsmøder

I straffesager er offentlig gengivelse af forhandlingerne i retsmøder uden for hovedforhandlingen med undtagelse af forhørsretssager efter straffeproceslovens § 248 (svarende til tilståelsessager i Danmark) forbudt, jf. domstolslovens § 129, stk. 1. Retten kan ophæve forbuddet, jf. domstolslovens § 129, stk. 4, 1. pkt.

I sager efter ægteskabsloven eller børneloven og i sager mellem ægtefæller eller fraskilte om fordeling eller tildeling af formuen er offentlig gengivelse af forhandlingerne forbudt, medmindre retten af særlige grunde helt eller delvis tillader offentlig gengivelse i anonymiseret form, jf. domstolslovens § 129, stk. 3. Det samme gælder i tilsvarende sager mellem personer, som er eller har været samlevende.

Når der er grund til at antage, at offentlig gengivelse af forhandlingerne i et retsmøde vil kunne have skadelig virkning på oplysningen eller pådømmelsen af sagen, kan retten helt eller delvis forbyde offentlig gengivelse af forhandlingerne, indtil dom er afsagt, jf. domstolslovens § 129, stk. 2. Når et retsmøde holdes eller kan holdes for lukkede døre, kan retten helt eller delvis forbyde offentlig gengivelse af forhandlingerne. Et referatforbud ophæves, når grunden ikke længere er til stede. Forbuddet kan påkæres af dem, der har været til stede under retsmødet.

Offentlig gengivelse i strid med reglerne i domstolslovens § 129 straffes med bøde, jf. domstolslovens § 199.

I øvrigt er offentlig gengivelse af forhandlingerne i lukkede retsmøder kun forbudt, når der tillige er givet pålæg om tavshedspligt, jf. afsnit 3.1.1 ovenfor (og i givet fald er ikke alene offentlig gengivelse, men enhver uberettiget videregivelse af oplysningerne forbudt).

3.1.3. Offentlig gengivelse af domme

I sager efter ægteskabsloven eller børneloven og i sager mellem ægtefæller eller fraskilte om fordeling eller tildeling af formuen må dommen kun offentliggøres i anonymiseret form, jf. domstolslovens § 130, stk. 4. Det samme gælder i tilsvarende sager mellem personer, som er eller har været samlevende.

Retten kan helt eller delvis forbyde offentlig gengivelse af en retsafgørelse, hvis hensynet til privatlivets fred eller forurettedes eftermæle kræver det, jf. domstolslovens § 130, stk. 1, litra a. Forbuddet gælder, indtil retten beslutter, at det skal ophæves. Forbuddet omfatter ikke domskonklusioner, i det omfang de kan gengives uden at røbe nogens identitet. Et forbud kan påkæres af enhver.

Retten kan helt eller delvis forbyde offentlig gengivelse af en kendelse eller beslutning i en straffesag, der er afsagt uden for hovedforhandlingen, hvis efterforskningsmæssige hensyn kræver det, jf. domstolslovens § 130, stk. 1, litra b. Forbuddet gælder, indtil retten beslutter, at det skal ophæves. Et forbud kan påkæres af enhver.

Retten kan forbyde offentlig gengivelse af retsafgørelser, indtil afgørelsen er meddelt parterne, jf. domstolslovens § 130, stk. 3. Forbuddet gælder dog højst i to uger efter afsigelsen af retsafgørelsen.

Offentlig gengivelse i strid med reglerne i domstolslovens § 130 straffes med bøde, jf. domstolslovens § 199.

3.1.4. Retternes offentliggørelse af retsafgørelser på internettet

Domstolene kan offentliggøre deres retsafgørelser på internettet, men er ikke forpligtet til det. Der sondres i den forbindelse mellem åbne sider, som er tilgængelige for enhver, og lukkede sider, som kun er tilgængelige for pressen (via brugerlicens og adgangskode).

Retsafgørelser må ikke lægges ud i det omfang, der ikke kan gives aktindsigt i form af kopi, eller hvis der gælder forbud mod offentlig gengivelse. Dette gælder både for åbne sider og lukkede sider.

I modsætning til, hvad der gælder for den fysiske pressemappe (jf. afsnit 2.1.3 ovenfor), må retsafgørelser, hvor der gælder forbud mod offentlig gengivelse, således ikke medtages på lukkede internetsider, som kun pressen har

adgang til. Dette skyldes, at pressemappen kun giver adgang til gennemsyn og ikke (i sig selv) til aktindsigt i form af kopi.

Hvis retsafgårelsen delvis er omfattet af undtagelser fra aktindsigt i form af kopi eller af forbud mod offentlig gengivelse, kan afgørelsen medtages i beskåret eller anonymiseret form.

På åbne netsider, som er tilgængelige for enhver, gælder desuden, at i straffesager, hvor sigtelsen og sigtedes identitet ikke er alment kendt, skal retsafgårelser anonymiseres, i det omfang det er nødvendigt for at hindre identificering af sigtede. Oplysninger, som kan identificere forurettede, må kun medtages, hvis det findes ubetænkeligt. I civile sager, som angår forhold af særlig sensitiv karakter, må retsafgårelser kun medtages i anonymiseret form. Som eksempler kan nævnes følsomme helbredsoplysninger og oplysninger om seksuelle forhold.

Uanonymiserede retsafgårelser skal fjernes fra både åbne og lukkede netsider senest tre måneder efter, at afgørelsen er truffet. Dette gælder dog ikke i civile sager, som ikke berører forhold af særlig sensitiv karakter.

Andre end pressen kan gives adgang til lukkede netsider, hvis særlige grunde tilsiger det. Det vil først og fremmest være aktuelt for andre domstole, anklagemyndigheden, faste forsvarere, ansatte på universiteterne og andre, som har et sagligt behov for adgang til sådanne netsider.

Det bemærkes, at reglerne udelukkende gælder for retternes egen offentliggørelse af deres egne afgørelser på internettet. Pressens eller andres offentliggørelse af retsafgårelser på internettet reguleres af lovgivningens almindelige regler, herunder straffeloven og personoplysningsloven (samt naturligvis de i afsnit 3.1.3 beskrevne specifikke regler i domstolsloven om forbud mod offentlig gengivelse).

3.2. Sverige

Udgangspunktet er, at forhandlinger i retsmøder og retsafgårelser kan gives offentligt.

Er der i et lukket retsmøde fremkommet oplysninger, som er tavshedspligtige hos domstolene (jf. afsnit 2.2 ovenfor), kan retten give et pålæg om tavshedspligt. Et sådant pålæg har først og fremmest betydning for personer, som ikke er til stede i kraft af offentlig tjeneste eller hverv (for personer i offentlig tjeneste eller hverv er der i forvejen tavshedspligt i medfør af sekretesslagen), dvs. navnlig private parter og vidner. Pålægget kan dog også have betydning for personer, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, da det indskrænker ytringsfriheden efter ytringsfrihedsgrundloven.

Den, som uden gyldig grund røber oplysninger, som er omfattet af et pålæg om tavshedspligt, straffes med bøde, jf. rättegångsbalken kap. 9 § 6.

Herudover er der ingen særlige regler om offentlig gengivelse af forhandlinger i retsmøder eller retsafgårelser. Forbud mod offentlig gengivelse følger således af regler om eller pålæg om tavshedspligt samt af lovgivningens almindelige regler, herunder straffeloven (brottsbalken) og persondataloven.

Det bemærkes i den forbindelse, at tavshedspligt hos domstolene som altovervejende hovedregel ikke gælder, når oplysningerne har været fremført i et offentligt retsmøde (jf. afsnit 2.2 ovenfor).

Det bemærkes endvidere, at tavshedspligt kun gælder for oplysninger i domme og andre retsafgårelser, hvis retten udtrykkeligt har bestemt det (jf. ligeledes afsnit 2.2 ovenfor).

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

Denne publikation findes på adressen: <http://www.jm.dk/>

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Kapitel 5 Retsmøder og retslistes*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Kapitel 5

Retsmøder og retslistes

1. Afholdelse af retsmøder

Det umiddelbare formål med at afholde et møde med parterne er at give parterne lejlighed til at fremføre deres synspunkter, således at retten kan få det bedst mulige grundlag for afgørelsen. Hvis mødet er et retsmøde i retsplejelovens forstand, er mødet offentligt, medmindre dørene lukkes efter retsplejelovens udtrykkelige bestemmelser herom, ligesom mødet registreres i retsbogen. Registreringen i retsbogen giver mulighed for efterfølgende at få autoritative oplysninger om mødet, herunder om tidspunktet for mødet, deltagerne i mødet og eventuelle afgørelser, som blev truffet i mødet.

Herudover er retsplejeloven opbygget på den måde, at en række enkeltbestemmelser knytter forskellige virkninger til afholdelsen af retsmøder, herunder med hensyn til forkyndelse og vidnepligt, jf. nærmere *kapitel 3*, afsnit 1.2.

1.1. Møder mellem retten og parterne

Efter Retsplejerådets opfattelse bør møder mellem retten og parterne afholdes som retsmøder. Møder mellem retten og parterne omfatter i denne forbindelse møder, hvortil parterne har adgang, uanset om en part eller begge parter er udeblevet og altså rent faktisk ikke deltager i mødet. Møder mellem retten og parterne omfatter også møder, hvortil kun én part har adgang, når udelukkelsen af en eller flere andre parter har særskilt hjemmel i retsplejeloven.

Sådanne møder bør afholdes som retsmøder, hvad enten de finder sted på det sædvanlige tingsted eller uden for det sædvanlige tingsted. Dette gælder både møder, hvor alle mødedeltagere er fysisk til stede samme sted, og møder, hvor en eller flere mødedeltagere deltager via telekommunikation. Det gælder desuden både møder, der afholdes i en retssal, og møder, der afholdes eksempelvis på en dommers kontor.

Ligesom efter de gældende regler udelukker dette naturligvis ikke, at retten er i telefonisk kontakt med en part uden for retsmøder. Møder, hvor nedlæggelse af påstande kan have retsvirkninger (eksempelvis med hensyn til afbrydelse af forældelse eller beregning af rente), og hvor udeblivelse kan have udeblivelsesvirkning, bør imidlertid afholdes som retsmøder.

Retsplejerådet har overvejet, om det vil være en fordel, at visse møder mellem retten og parterne ikke anses som retsmøder, eksempelvis møder uden bevisførelse under forberedelsen af civile sager. Fordelen kunne navnlig være, at møderne kunne afholdes mere smidigt, når de ikke skal bekendtgøres på retslistes, og når der ikke skal være offentlig adgang til mødet.

På grund af de retsvirkninger, der er knyttet til sådanne møder, måtte der i så fald fastsættes regler om, at møderne skulle registreres i retsbogen, selv om de ikke er retsmøder.

Retsplejerådet finder det på den baggrund mere hensigtsmæssigt, at de hensyn af praktisk og anden art, der kan tale for en begrænsning af offentlighedens adgang til eksempelvis forberedende møder i civile sager, overvejes i forbindelse med reglerne om adgang til retsmøder og om retslistes (jf. afsnit 2 og 3.2 nedenfor), fremfor at visse møder slet ikke anses som retsmøder.

Hertil kommer, at retsplejeloven indeholder en række regler om retsmøder, som bør finde anvendelse på alle møder mellem retten og parterne, hvilket også taler for, at alle sådanne møder afholdes som retsmøder. Dette er

langt enklere end individuelt at foreskrive, at en række bestemmelser skal finde tilsvarende anvendelse på nærmere angivne møder, som ikke er retsmøder.

Som et enkelt eksempel kan nævnes forbuddet mod optagelse og transmission af billeder og lyd under retsmøder. Hvis et forberedende møde under en civil sag ikke anses som et retsmøde, vil det kræve en ny særskilt straffebestemmelse, hvis en part skal forbydes at optage eller transmittere mødet (eksempelvis ved hjælp af skjult kamera og mikrofon).

Det bemærkes, at Retsplejerådet ikke i denne sammenhæng har overvejet, i hvilke situationer kommunikation mellem retten og parterne bør ske i et møde, og hvornår det kan ske skriftligt, jf. dog nedenfor i afsnit 1.3 om afsigelse af domme og kendelser. Om der skal stilles krav om mundtlig forhandling eller afholdelse af møde mellem retten og parterne i øvrigt, indgår i rådets overvejelser af de spørgsmål, som den mundtlige forhandling eller mødet i givet fald skal angå, jf. eksempelvis Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 284-287 (afholdelse af forberedende møde) og s. 304-306 (skriftlig behandling af tvistige sager i første instans).

1.2. Rettens interne møder

Møder, hvortil ingen part har adgang, bør ikke afholdes som retsmøder. Som eksempler kan nævnes rettens votering og afstemning, hvad enten der er tale om votering og afstemning i en mundtligt eller skriftligt behandlet sag.

Der er ingen retsvirkninger knyttet til selve afholdelsen af sådanne møder, og registrering og offentlighed med hensyn til de beslutninger, som træffes på et sådant møde, bør sikres ved særskilte regler om registrering i retsbogen og om offentliggørelse af og aktindsigt i retsafgørelser. Retsplejelovens øvrige regler om retsmøder har ingen relevans for møder, hvortil ingen part har adgang.

1.3. Afsigelse af domme og kendelser

Retsplejerådet har overvejet, i hvilket omfang der bør stilles krav om, at domme og kendelser afsiges i et retsmøde.

Kravet om, at alle domme undtagen udeblivelsesdomme i civile sager samt visse kendelser skal afsiges i et offentligt retsmøde, tager i princippet sigte på offentligheden. I langt de fleste tilfælde møder der imidlertid ingen op for at overvære domsafsigelsen, og i så fald sker der i praksis alene det, at det tilføres retsbogen, at dommen eller kendelsen er afsagt.

Er der mødt nogen op for at overvære afsigelsen af dommen eller kendelsen, stiller retsplejeloven kun krav om, at dommens eller kendelsens konklusion oplæses. Domskonklusionen i sig selv kan ofte være lidet oplysende for den, der ikke kender sagen i forvejen, og også for den, der kender sagen, vil kendskab til begrundelsen for dommen (præmisserne) være nødvendigt for at forstå dommen.

Hensynet til orientering af offentligheden vil således kunne varetages lige så godt eller bedre ved et krav om, at afsigelsen af domme skal medtages på retslisten (jf. afsnit 2 nedenfor), i kombination med almindelig aktindsigt i domme som foreslået af Retsplejerådet (jf. *kapitel 6*, afsnit 2). Hertil kommer, at det kan forekomme unødigt ressourcekrævende på forhånd at sikre sig, at der i alle sager er en dommer til rådighed til et retsmøde til afsigelse af en dom, når det er yderst sjældent, at der møder nogen til retsmødet.

Som nærmere beskrevet nedenfor foreslår Retsplejerådet på den baggrund at udvide adgangen til at afsige domme uden afholdelse af retsmøde. Forslaget er først og fremmest udtryk for en modernisering af retsplejelovens ordlyd, således at betegnelsen "retsmøde" forbeholdes tilfælde, hvor der også i almindelig forstand er tale om et møde. Forslaget er samtidig udformet på en sådan måde, at offentlighedens adgang til at gøre sig bekendt med afsagte domme *udvides* i forhold til gældende ret, idet enhver får adgang til at gennemse en doms konklusion i en uge efter dommens afsigelse. Hertil kommer, at Retsplejerådet som nævnt foreslår en almindelig adgang til aktindsigt i domme og kendelser mv. (jf. *kapitel 6*, afsnit 2).

Domme i civile sager

Retsplejerådet foreslår, at domme i civile sager fremover ikke behøver at blive afsagt i et retsmøde. Parterne skal fortsat orienteres om tidspunktet for domsafsigelsen, jf. reglerne i retsplejelovens § 219 samt rådets forslag til ændring heraf i Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I. Og offentligheden skal orienteres

derved, at domsafsigelser bortset fra udeblivelsesdomme og domme, hvor sagsøgte har taget bekræftende til genmæle, skal medtages på retslisten (jf. afsnit 2 nedenfor).

På det annoncerede tidspunkt for domsafsigelsen vil parterne efter anmodning kunne få udleveret en udskrift af dommen, og retten vil samme dag eller eventuelt den følgende arbejdsdag (hvis dommen afsiges på et sent tidspunkt) sende parterne en udskrift af dommen, hvis de ikke allerede efter anmodning har fået udleveret et eksemplar.

Det vil imidlertid ikke være et krav, at der afholdes et retsmøde, eller at dommen eller domskonklusionen oplæses. Hvis parterne er mødt op til domsafsigelsen, vil de således blot få udleveret en udskrift af dommen. Andre end parterne kan gennemse domskonklusionen (jf. nedenfor) og vil som udgangspunkt også kunne få kopi af (hele) dommen (jf. *kapitel 6*, afsnit 2).

Efter det annoncerede tidspunkt for domsafsigelsen skal det tilføres retsbogen, at dommen blev afsagt.

Retsplejerådets forslag går ud på, at domme i civile sager ikke obligatorisk skal afsiges i et retsmøde. Efter rådets forslag er der således fortsat mulighed for, at en konkret dom afsiges mundtligt i et retsmøde. Det er overladt til retten at bestemme, om dommen skal afsiges i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde. Retten bør i den forbindelse tage hensyn til parternes ønsker og til eventuelle anmodninger om tilladelse til at optage eller transmittere afsigelsen i radio eller fjernsyn.

Afsiges dommen i et retsmøde, sker det på den måde, at domskonklusionen oplæses. Ligesom efter gældende ret er der ikke noget til hinder for, at dommeren oplæser eller refererer mere af dommen, men der er ikke pligt hertil.

Domme i straffesager

I straffesager afsiges dommen i de fleste tilfælde samme dag som domsforhandlingen, og dommen bør i så fald både af hensyn til tiltalte, eventuelle lægdommere og eventuelle tilhørere altid afsiges mundtligt i et retsmøde.

Bestemmelse om varetægtsfængsling har kun virkning indtil sagens afgørelse i retten (jf. retsplejelovens § 769, stk. 1, 1. pkt.), og en straffedom kan ikke fuldbyrdes, før ankefristen er udløbet (jf. retsplejelovens § 999, stk. 1).

Hvis tiltalte er varetægtsfængslet, bør der derfor altid indkaldes til et retsmøde med henblik på afsigelse af dommen, således at anklagemyndigheden har mulighed for i givet fald at anmode om fortsat varetægtsfængsling.

Endelig bør retten ligesom i civile sager også i øvrigt have mulighed for at indkalde til et retsmøde med henblik på afsigelse af dommen.

Når dommen ikke afsiges samme dag som domsforhandlingen, og tiltalte ikke er varetægtsfængslet, bør dommen imidlertid ligesom i civile sager også kunne afsiges uden afholdelse af retsmøde, men således at tidspunktet for domsafsigelsen på forhånd meddeles parterne og desuden bekendtgøres for offentligheden via retslisten.

I de situationer, hvor dommen kan afsiges enten i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde, er det retten, der bestemmer afsigelsesmåden. Retten bør i den forbindelse tage hensyn til parternes ønsker og til eventuelle anmodninger om tilladelse til at optage eller transmittere afsigelsen i radio eller fjernsyn.

Afsiges dommen i et retsmøde, sker det på den måde, at domskonklusionen oplæses. Ligesom efter gældende ret er der ikke noget til hinder for, at dommeren oplæser eller refererer mere af dommen, men der er ikke pligt hertil.

Gennemsyn af domskonklusioner

Efter de gældende regler kan enhver møde op til domsafsigelsen og dermed påhøre oplæsningen af (i det mindste) dommens konklusion. Bortset fra visse udeblivelsesdomme i civile sager gælder dette uden undtagelse, herunder i sager om ægteskab, forældremyndighed, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke, som ellers i vidt omfang behandles for lukkede døre.

Efter Retsplejerådets forslag vil dette imidlertid ikke længere være tilfældet, i det omfang domme afsiges uden afholdelse af retsmøde. For at undgå en utilsigtet indskrænkning af offentligheden med hensyn til domme foreslås det derfor, at enhver kan forlange at få adgang til at gennemse en doms konklusion, når anmodning herom fremsættes inden 1 uge efter dommens afsigelse. Forslaget er samtidig udtryk for en forbedring af offentlighedens praktiske muligheder for at få indsigt i domskonklusioner, idet man fremover vil have en uge hertil og således ikke

længere behøver at møde op på et ganske bestemt tidspunkt for at påhøre selve domsafsigelsen.

Kendelser

Med hensyn til afsigelse af kendelser finder Retsplejerådet ikke, at der bør stilles krav om afholdelse af retsmøde. De regler i retsplejeloven, der enten forudsætter eller foreskriver, at visse kendelser afsiges i et retsmøde, foreslås således ændret. Reglen om, at kendelser om dørlukning altid skal afsiges i et offentligt retsmøde, foreslås dog ikke ændret.

For så vidt angår retsplejelovens § 372, stk. 3, § 456, stk. 1, og § 477 er der blot tale om, at bestemmelserne efter deres formulering forudsætter, at der har været afholdt retsmøde, og bestemmelserne bør derfor for en ordens skyld ændres.

For så vidt angår retsplejelovens § 964, og § 998, stk. 2, 3. pkt., foreskriver bestemmelserne efter deres formulering, at de pågældende kendelser afsiges i et ikke offentligt retsmøde. Der ses imidlertid ikke at være noget særskilt behov for at udelukke offentlighedens indsigt i disse kendelser, og formålet kan da også tænkes snarere at være at give mulighed for, at kendelserne afsiges uden afholdelse af (et egentligt) retsmøde. Som anført i afsnit 1.1 og 1.2 bør man imidlertid kun benytte betegnelsen “retsmøde” på møder mellem retten og parterne.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund, at reglen om afsigelse i et ikke offentligt retsmøde udgår. Retten vil herefter ligesom for andre kendelser kunne vælge at afsige kendelsen i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde. Det bemærkes, at det er et herfra forskelligt spørgsmål, om der skal afholdes et retsmøde med henblik på at høre parternes synspunkter forud for afgørelsen, hvilket også fremgår klart af bestemmelserne.

For så vidt angår retsplejelovens § 684, stk. 2, og § 1017 a, er formålet at udelukke offentligheden, og der er således for så vidt ingen grund til at afholde et retsmøde med henblik på selve afsigelsen af kendelse. Om der skal afholdes retsmøde med henblik på at høre parternes synspunkter forud for afgørelsen, er et andet spørgsmål, hvilket også klart fremgår af bestemmelserne.

Retsplejerådet foreslår dog ingen ændringer af disse bestemmelser, der kan læses på den måde, at *hvis* de pågældende kendelser afsiges i et retsmøde, skal retsmødet efter anmodning (§ 684) henholdsvis obligatorisk (§ 1017 a) holdes for lukkede døre.

Det bemærkes, at Retsplejerådets forslag om, at kendelser efter rettens bestemmelse kan afsiges i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde, også skal ses i sammenhæng med rådets forslag om at udvide adgangen til aktindsigt i blandt andet kendelser (jf. *kapitel 6*, afsnit 2). Offentlighedens indsigt i kendelser vil således efter rådets forslag ikke bero på et krav om afsigelse i offentligt retsmøde, men på en almindelig regel om, at enhver som udgangspunkt har ret til aktindsigt i afsagte kendelser.

2. Retslister

De gældende regler om retslistes bygger på forslaget i Betænkning nr. 1330/1997 vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen s. 62-64. Udgangspunktet for forslaget var, at “det må være en naturlig følge af grundlovens og retsplejelovens regler om offentlighed i retsplejen, at offentligheden orienteres om de ved retterne verserende sager.”

Retsplejerådet er enig i, at man ikke kan nøjes med regler om offentlig adgang til retsmøder for personer, der har særligt kendskab til tid og sted for mødet og derfor har mulighed for at møde personligt op i retslokalet ved retsmødets start, og om aktindsigt i domme mv. for personer, der i forvejen er bekendt med en konkret sag (jf. om sidstnævnte *kapitel 6*, afsnit 2).

Der er således behov for en officiel informationskilde vedrørende verserende retssager og eventuelt også vedrørende afsluttede retssager, hvis der reelt skal være offentlig indsigt i retssager.

Problemet er imidlertid at fastlægge, hvor meget information der bør udleveres om verserende (og eventuelt afsluttede) retssager.

Retsplejerådets forslag om aktindsigt i domme og kendelser mv. bygger på, at den, der søger aktindsigt, i forvejen kender sagen (jf. *kapitel 6*, afsnit 2.1.3). Større samlinger af retslistes, navnlig i elektronisk form, vil imidlertid

kunne fungere som et register over retssager og vil dermed kunne gøre den begrænsning, der er indbygget i rådets forslag om aktindsigt, illusorisk. Rådets forslag om aktindsigt opererer dog også med en tidsgrænse for aktindsigt i domme og kendelser i straffesager (jf. *kapitel 6*, afsnit 2.1.1), og aktindsigt i andet end domme og kendelser (og i domme og kendelser i straffesager, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden) vil være betinget af, at kendskab til dokumenterne har væsentlig betydning for at afklare et konkret retsspørgsmål, eller at ansøgeren i øvrigt har en særlig tilknytning til sagen (jf. *kapitel 6*, afsnit 3).

Hvilke sager skal medtages på retslistor?

Retsplejerådet foreslår, at retslistor som udgangspunkt skal indeholde oplysninger om retsmøder i civile retssager og straffesager. Retslistor skal derimod ikke indeholde oplysninger om retsmøder i skiftesager og fogedsager. Dette svarer til gældende ret.

Retslistor skal endvidere indeholde oplysninger om domsafsigelser, i civile sager dog bortset fra udeblivelsesdomme og domme, hvor sagsøgte har taget bekræftende til genmæle. En særlig regel om medtagelse af domsafsigelser er nødvendig, fordi Retsplejerådet foreslår, at domme skal kunne afsiges uden afholdelse af retsmøde (jf. afsnit 1.3 ovenfor). Også domsafsigelser i skiftesager bør medtages på retslistor, hvad enten dommen afsiges i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde.

Retsplejerådet finder imidlertid, at retsmøder forud for domsafsigelsen i sager om ægteskab og forældremyndighed, faderskabssager og sager om prøvelse af adoption uden samtykke i modsætning til i dag ikke bør medtages på retslisten. Her er tale om retsmøder, som i deres helhed vil blive holdt for lukkede døre i medfør af retsplejelovens obligatoriske regler herom (jf. *kapitel 3*, afsnit 3), og hvor parternes navne efter de gældende regler ikke medtages på retslisten.

Retsplejerådet finder endvidere, at retsmøder under forberedelsen af civile sager, der efter rådets forslag (jf. afsnit 3.2 nedenfor) holdes for lukkede døre, ikke bør medtages på retslisten.

Udbyttet ved de gældende regler om, at også lukkede retsmøder medtages på retslisten, er alene, at det er muligt at få oplyst, at sagen verserer. Der er ikke adgang for udenforstående (herunder journalister) til lukkede retsmøder, og der er heller ikke adgang til aktindsigt i materiale vedrørende lukkede retsmøder, heller ikke for journalister.

Det kan måske lyde drastisk, at lukkede retsmøder helt hemmeligholdes, og Retsplejerådet ville da også være betænkelig ved en sådan ordning, hvis det betød, at retssager kunne foregå i fuldstændig hemmelighed.

Det er imidlertid som nævnt kun visse fuldstændigt lukkede retsmøder i civile sager, der efter Retsplejerådets forslag ikke skal medtages på retslisten. Retsmøder i straffesager kan således kun hemmeligholdes i de tilfælde, hvor sigtede efter retsplejelovens § 748, stk. 1, 2. pkt., eller stk. 5, ikke underrettes om et retsmøde under efterforskningen. Sidstnævnte undtagelse fremgår i øvrigt ikke udtrykkeligt af den gældende bekendtgørelse om retslistor, der derfor bør præciseres på dette punkt.

Retsplejerådets forslag indebærer, at eksistensen af sager om ægteskab og forældremyndighed, faderskabssager og sager om prøvelse af adoption uden samtykke kan hemmeligholdes, indtil domsafsigelsen figurerer på retslisten. Da retslisten i disse sager ikke angiver (og heller ikke bør angive) parternes navne, har det reelt ikke stor betydning, at retsmøder under sagens behandling fremover ikke skal medtages på retslisten. Alligevel kan det ses som en lille fordel for de berørte personer, at eksistensen af sådanne følsomme sager fremover helt kan hemmeligholdes, hvis de sluttet uden dom.

Retsplejerådets forslag betyder, at eksistensen af almindelige civile sager ikke behøver at blive offentligt kendt, så længe der ikke skal ske enten bevisførelse til brug for domsforhandlingen eller mundtlig forhandling for åbne døre (jf. afsnit 3.2 nedenfor om rådets forslag om retsmøder under forberedelsen af civile sager). Eksistensen af en civil sag vil således i mange tilfælde ikke blive offentligt kendt, før domsforhandlingen figurerer på retslisten. Rådet forventer, at den mulighed, som parterne herved får for uden offentlig indsigt at forberede sagen ved retten, vil gøre domstolene mere attraktive som forum for løsning af navnlig erhvervslivets tvister. Hvis sagen forliges, før domsforhandlingen figurerer på retslisten, vil det således ofte – som i voldgiftssager – helt kunne hemmeligholdes, at parterne har været i konflikt (og en klausul om hemmeligholdelse vil kunne være et led i forliget).

Retslistor skal ikke indeholde oplysninger om andre retsskridt end retsmøder og domsafsigelser. Retslistor skal således navnlig ikke indeholde oplysninger om indleverede stævninger eller anklageskrifter. Dette svarer til

gældende ret.

Hvilke oplysninger om de enkelte sager skal medtages?

Retsplejerådet foreslår ingen ændringer i, hvilke oplysninger retslisten skal indeholde om de sager, som skal medtages på retslisten, bortset fra at det skal fremgå, hvis der i en civil sag er udarbejdet endelige påstandsdokumenter eller sammenfattende processkrifter. Forslaget har sammenhæng med rådets forslag om aktindsigt i disse dokumenter (jf. *kapitel 6*, afsnit 2.2.3).

Retslister på internettet

Retsplejerådet har overvejet, om den eksisterende praksis for offentliggørelse af retslistor på åbne internetsider er hensigtsmæssig.

Retsplejerådet finder det som udgangspunkt positivt, at retslistor offentliggøres på internettet. Dette øger tilgængeligheden i betragtelig grad sammenlignet med, at retslisterne kun kan fås ved konkret henvendelse til retten.

Dette hensyn taler for, at retslistor på internettet offentliggøres i en så fuldstændig form som muligt.

På den anden side kan det være problematisk at offentliggøre retslistor på internettet, hvis de indeholder personnavne på enkeltpersoner. Dette gælder, selv om navnene gøres såkaldt usøgbare, eftersom der kun kan blive tale om relativ usøgbarehed, hvor søgning kræver særlig viden og særlige ressourcer. Det bemærkes, at det må antages allerede på relativt kort sigt at blive lettere at omgå usøgbareheden, efterhånden som regnekraften i almindeligt udbredte computere bliver større.

Domstolenes behandling af straffesager er undtaget fra direktivet om behandling af personoplysninger, således at der ikke er EU-retlige hindringer for (ved lov at træffe bestemmelse om) medtagelse af navne på sigtede og tiltalte på åbne internetsider.

Retsplejerådet finder imidlertid, at under hensyn til de nævnte betænkeligheder bør navne på sigtede eller tiltalte, der er fysiske personer, fortsat ikke medtages i retslistor, der offentliggøres på internettet. Derimod ville der efter rådets opfattelse for så vidt ikke være noget til hinder for at medtage navne på sigtede eller tiltalte, der er juridiske personer, når der ikke er nedlagt navneforbud. Af praktiske grunde finder rådet det dog mest hensigtsmæssigt at videreføre den gældende praksis, hvorefter heller ikke navne på sigtede eller tiltalte, der er juridiske personer, medtages på retslistor, der offentliggøres på internettet.

Domstolenes behandling af civile sager er omfattet af direktivet om behandling af personoplysninger, og det er derfor ikke muligt på åbne internetsider at medtage oplysninger som nævnt i direktivets artikel 8, stk. 1 (svarende til § 7, stk. 1, i lov om behandling af personoplysninger), undtagen af hensyn til vigtige samfundsinteresser, der meddeles Kommissionen, jf. direktivets artikel 8, stk. 4 og 6.

Retsplejerådet finder ikke, at den nuværende praksis, hvor sager i givet fald helt udelades fra retslistor, der offentliggøres på internettet, strider mod hensynet til offentlighedens indsigt i retsplejen i en sådan grad, at direktivets undtagelsesregel bør søges bragt i anvendelse.

I andre tilfælde finder Retsplejerådet det forsvarligt, at navne medtages på retslisterne i dispositive civile sager. Rådet lægger i den forbindelse vægt på, at retslisterne slettes en vis kortere tid efter retsmødet eller domsafsigelsen, og at privates opbygning af samlinger af retslistor (eksempelvis ved løbende kopiering af de retslistor, der offentliggøres på internettet) reguleres af lov om behandling af personoplysninger. Dette indebærer i praksis, at sådanne private samlinger af retslistor ikke lovligt kan være søgbare med hensyn til personnavne, medmindre der er tale om en redaktionel informationsdatabase, som alene er tilgængelig for et massemediums journalister og redaktionsmedarbejdere med henblik på journalistisk og redaktionelt arbejde.

Tidsmæssige grænser

Retslisterne skal efter Retsplejerådets opfattelse tjene til oplysning om verserende retssager i umiddelbar forbindelse med retsmødet eller domsafsigelsen. Det bør undgås, at der opbygges samlinger af retslistor for en længere periode.

Domstolene bør derfor ikke udlevere retslistor senere end to uger efter udløbet af den periode, som retslisten omfatter (og retslisten bør højst omfatte en periode på to uger). Og retslistor, som er offentliggjort på internettet,

bør slettes inden samme frist.

Retsplejerådets forslag

Retsplejerådets forslag til ny bekendtgørelse om retslistes er medtaget som *bilag 3*.

3. Adgang til retsmøder i civile sager

Retsplejerådet finder som udgangspunkt, at de regler om adgang til retsmøder, som blev gennemført i 1999, er hensigtsmæssige. Retsplejerådet har dog overvejet to spørgsmål. Det første er, om parterne i en civil sag i fællesskab skal kunne anmode om dørlukning (afsnit 3.1). Det andet er mere praktisk betonet og angår retsmøder under forberedelsen af civile sager (afsnit 3.2).

3.1. Parternes fælles anmodning om dørlukning

Hensynet til en part kan navnlig tale for en begrænsning af offentligheden, når der under retssagen fremkommer oplysninger om partens privatliv eller om forretningshemmeligheder.

Derimod er det mere tvivlsomt, om en erhvervsvirksomheds interesse i, at en tvist ikke bliver offentligt kendt, kan begrunde en begrænsning af offentligheden.

Parterne kan i de fleste tilfælde aftale voldgift og dermed undgå offentlighed om sagen. Næsten alle voldgiftssager gennemføres på grundlag af en voldgiftsaftale, der er indgået, før tvisten opstod. Det er meget sjældent, at parterne aftaler voldgift, når først der er opstået en tvist.

Der er mange grunde til, at parter indgår en sådan forhåndsaftale om voldgift. I Retsplejerådets spørgeskemaundersøgelse blandt medlemmerne af rådets følgegruppe (jf. bilag 2 til Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I) blev som den væsentligste fordel ved voldgiftsbehandling sammenlignet med domstolsbehandling nævnt, at afgørelsen træffes af personer, der er særligt kyndige i netop det, sagen angår. Herefter nævntes, at parterne selv er med til at udpege voldgiftsdommerne, og som den tredjevæsentligste fordel nævntes den manglende offentlighed.

Hvor parterne ikke er enige om at aftale voldgift, kunne de tænkes dog at være enige om at ønske, at retssagen gennemføres for helt eller delvis lukkede døre.

Retsplejerådet foreslog i Betænkning nr. 698/1973 om behandling af borgerlige sager, at parterne i en civil sag for alle instanser skulle kunne vedtage lukkede døre uden begrænsning, og i så fald måtte dommen først offentliggøres efter et år og kun i anonymiseret form. Et flertal af de hørte myndigheder udtrykte imidlertid betænkelighed ved rådets forslag, navnlig under henvisning til grundlovens § 65, stk. 1, og Justitsministeriet fandt på den baggrund ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at medtage forslaget i det lovforslag, som i øvrigt byggede på blandt andet Betænkning nr. 698/1973 (jf. FT 1978-79, till. A, sp. 1596).

I den tid, der er forløbet siden afgivelsen af Betænkning nr. 698/1973 og gennemførelsen af lov nr. 260 af 8. juni 1979, er der kommet betydeligt større fokus på betydningen af offentlighedens og massemediernes indsig i retsplejen.

Retsplejerådet finder derfor i dag ikke at kunne anbefale, at parterne gives mulighed for at aftale, at en retssag skal behandles for lukkede døre.

Retsplejerådet finder det imidlertid rimeligt at justere de gældende regler om dørlukning, således at domstolene bliver mere attraktive som tvistløsningsorgan for parter, der ønsker at begrænse offentlighed om en verserende retstvist (hvorimod dommen i sagen ikke bør kunne hemmeligholdes).

Det må ganske vist fastholdes, at udgangspunktet efter grundlovens § 65, stk. 1, er, at retssager behandles for åbne døre, men der er efter rådets opfattelse plads til en større grad af lydhørhed over for parter velbegrundede ønske om begrænsning af offentligheden.

Retsplejerådet foreslår, at retten efter parternes fælles anmodning kan bestemme, at sagen helt eller delvis behandles for lukkede døre, hvis det er af særlig betydning for parterne at undgå offentlighed om sagen, og ingen

afgørende offentlig interesse strider herimod.

Ved afgørelsen af, om det er af særlig betydning for parterne at undgå (eller begrænse) offentlighed om sagen, må der navnlig lægges vægt på, om sagen indeholder oplysninger om parternes personlige eller forretningsmæssige forhold af en sådan særlig karakter, at offentligheden bør kunne udelukkes, selv om der ikke ville være tale om at udsætte parterne for en “unødvendig krænkelse, herunder når der skal afgives forklaringer om erhvervshemmeligheder” i den forstand, hvor disse udtryk anvendes i den gældende regel i retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3.

Retsplejerådets forslag er således udtryk for en vis udvidelse af adgangen til dørlukning efter retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, men alene efter fælles anmodning fra parterne i en civil sag og i disses interesse (hvorimod dørlukning efter § 29, stk. 1, nr. 3, også kan ske af hensyn til tredjemand, ligesom retten kan træffe afgørelse om dørlukning af egen drift).

Forslaget indebærer, at parterne får mulighed for at undgå offentlighed om sagens nærmere indhold og detaljer, når der er et særligt behov for det, og parterne er enige herom. Der bør efter Retsplejerådets opfattelse ikke være mulighed for en helt hemmelig retspleje, hvor selve eksistensen af en retssag hemmeligholdes. Dommen bør således under alle omstændigheder være offentlig tilgængelig (jf. *kapitel 6*, afsnit 2).

3.2. Retsmøder under forberedelsen

Retsplejerådet har overvejet, om det vil være hensigtsmæssigt at ændre reglerne om offentlighedens adgang til at overvære retsmøder under forberedelsen af civile sager.

Retsplejerådet finder, at i hvert fald retsmøder, hvor der sker bevisførelse til brug for domsforhandlingen, skal være offentlige – medmindre der er grundlag for dørlukning efter de generelle regler om dørlukning, herunder den af Retsplejerådet foreslåede mulighed for dørlukning efter parternes fælles anmodning, hvis det er af særlig betydning for parterne at undgå offentlighed om sagen, og ingen afgørende offentlig interesse strider herimod (jf. afsnit 3.1 ovenfor).

For andre retsmøder gælder, at dørene med parternes samtykke kan lukkes under forligsforhandlinger, hvis det må antages at fremme muligheden for opnåelse af forlig, jf. retsplejelovens § 269.

Efter Retsplejerådets forslag i kapitel 8 i Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I vil der normalt blive holdt mindst ét møde under forberedelsen af en civil sag. På dette møde skal der ifølge rådets forslag tages stilling til en række spørgsmål om afgrænsning af tvisten i faktisk og retlig henseende og til sagens tilrettelæggelse. Om nødvendigt kan der afholdes yderligere forberedende møder med tilsvarende formål.

Retsplejerådet finder, at meget taler for, at sådanne tilskærings- og tilrettelæggelsesmøder holdes for lukkede døre.

Der en glidende overgang mellem drøftelse af sagens tilskæring og drøftelse af forligsmuligheder, der i sig selv (hvis parterne er enige) giver mulighed for at lukke dørene efter retsplejelovens § 269.

Drøftelse af sagens tilrettelæggelse angår i det væsentlige en række praktiske aspekter, der normalt ikke har nogen særlig interesse for offentligheden.

Under sagens forberedelse sker der en udvikling, hvor parternes påstande og anbringender præciseres, og det sker også, at dele af sagen forliges og derfor ikke fortsætter til rettens afgørelse. Efter Retsplejerådets opfattelse har parterne en legitim interesse i, at spørgsmål, som de ikke i sidste ende ønsker rettens afgørelse af, ikke automatisk bliver tilgængelige for offentligheden, blot fordi de drøftes i et forberedende møde.

Endelig er der også nogle spørgsmål af praktisk art, som nemmere kan løses, når forberedende retsmøder holdes for lukkede døre. Forberedende retsmøder holdes undertiden på en dommers kontor, hvor der kan være praktiske vanskeligheder med at sikre offentlighedens adgang til retsmødet. Retsplejerådet har i kapitel 12 i Betænkning nr. 1401/2001 foreslået, at retsmøder skal kunne afholdes ved hjælp af telekommunikation, et forslag, der ikke mindst er møntet på møder under forberedelsen af civile sager. For de forberedende møders vedkommende vil det formentlig ofte være mest praktisk, at dommeren anvender en (video)telefon på sit kontor, hvilket som nævnt rent praktisk kan vanskeliggøre offentlighedens adgang til retsmødet.

De nævnte praktiske hensyn kan ikke i sig selv begrunde en regel om dørlukning, men bør efter Retsplejerådets opfattelse indgå i den samlede vurdering af hensigtsmæssigheden af en sådan regel.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund, at retsmøder under forberedelsen af civile sager, hvor der ikke sker bevisførelse til brug for domsforhandlingen, holdes for lukkede døre, medmindre retten bestemmer andet.

Retsplejerådet har overvejet, om en part bør kunne forlange, at mundtlig forhandling om et omtvistet spørgsmål sker for åbne døre, hvis retten skal træffe en formel afgørelse om det omtvistede spørgsmål (medmindre dørlukning sker efter andre bestemmelser). (Overvejelserne angår kun tilfælde, hvor retten skal træffe en formel afgørelse – ikke tilfælde, hvor man taler sig til rette, selv om parterne til at begynde med for så vidt er uenige).

Retsplejerådet finder ikke, at der i loven kan opstilles en praktikabel sondring mellem mere eller mindre væsentlige omtvistede spørgsmål. Der er naturligvis meget stor forskel på (eksempelvis) et spørgsmål om sagens afvisning og et spørgsmål om indkaldelse af et perifert vidne, men der er tale om en glidende overgang mellem disse to yderpunkter.

Retsplejerådet finder således ikke, at man kan benytte kriteriet, om der finder en formalitetsprocedure sted. Udtrykket “formalitetsprocedure” sigter normalt til en mundtlig forhandling, der i sin opbygning nærmer sig en domsforhandling, men udtrykket har ikke nogen særlig præcis betydning og kan for så vidt også anvendes om en kortere procedure om et processuelt spørgsmål, som der opstår tvist om under det forberedende møde, og hvor proceduren således ikke er planlagt i forvejen. Under alle omstændigheder er der også her tale om en glidende overgang.

Retsplejerådet finder det imidlertid mest hensigtsmæssigt at blive stående ved, at retten afgør, hvorvidt udgangspunktet om, at retsmøder under forberedelsen af civile sager, hvor der ikke sker bevisførelse til brug for domsforhandlingen, holdes for lukkede døre, skal fraviges.

Ved rettens afgørelse vil en parts eventuelle ønske om, at en mundtlig forhandling sker for åbne døre, imidlertid skulle tillægges betydelig vægt. Det gælder navnlig, hvis der er tale om et spørgsmål af større rækkevidde. Hvis spørgsmålet ligefrem kan blive afgørende for sagens udfald, herunder hvis spørgsmålet angår sagens afvisning, bør en parts ønske om, at en mundtlig forhandling sker for åbne døre, altid imødekommes (medmindre dørlukning sker efter andre bestemmelser).

Der er imidlertid også et hensyn at tage til offentligheden i almindelighed. Parterne kan for så vidt tænkes at være enige om at udelukke offentligheden fra en formalitetsprocedure, som har væsentlig offentlig interesse.

Retsplejerådets forslag giver derfor også retten mulighed for af egen drift at bestemme, at et retsmøde under forberedelsen af en civil sag skal holdes for åbne døre.

Rettens afgørelse om, hvorvidt et møde under forberedelsen af en civil sag skal holdes for åbne døre, selv om ingen af parterne har anmodet herom, må bero på et konkret skøn. Det bør ved rettens afgørelse tillægges væsentlig betydning, om der rent faktisk har vist sig en offentlig interesse om spørgsmålet.

Det bemærkes for fuldstændighedens skyld, at Retsplejerådets forslag alene angår spørgsmålet om, hvorvidt et retsmøde under forberedelsen af en civil sag skal holdes for åbne eller lukkede døre. Retsplejerådet behandler ikke i denne sammenhæng spørgsmålet om, hvorvidt der forud for rettens afgørelse af tvistepunkter under forberedelsen i det hele taget skal finde mundtlig forhandling sted, eller om retten kan træffe afgørelse på rent skriftligt grundlag.

Endelig bemærkes, at hensynet til offentlighedens indsigt i behandlingen af civile sager i tilfælde, hvor retsmøder under forberedelsen holdes for lukkede døre, også varetages ved Retsplejerådets forslag om, at enhver som udgangspunkt har ret til aktindsigt i domme og kendelser (jf. *kapitel 6*, afsnit 2).

Overgang fra lukket til åbent retsmøde

Det vil kunne forekomme, at der under et retsmøde, der i overensstemmelse med det af Retsplejerådet foreslåede udgangspunkt holdes for lukkede døre, opstår en tvist, som retten efter ønske fra en part eller på grund af den offentlige interesse i spørgsmålet bestemmer skal forhandles for åbne døre. Det vil også, om end formentlig meget sjældent, kunne forekomme, at det først under et retsmøde viser sig, at der vil blive tale om bevisførelse til brug for domsforhandlingen.

Spørgsmålet er, hvordan man rent praktisk skal gennemføre denne overgang fra lukket retsmøde til åbent retsmøde.

Retsplejerådets forslag betyder, at man undgår de situationer, der forekommer i dag, hvor retsmøder, der formelt er åbne for offentligheden, gennemføres på en sådan måde (eksempelvis på en dommers kontor), at der reelt er ringe mulighed for, at offentligheden får adgang til retsmødet.

Endvidere betyder Retsplejerådets forslag, at lukkede retsmøder under forberedelsen af civile sager ikke skal medtages på retslisten (jf. afsnit 2 ovenfor).

Efter Retsplejerådets opfattelse bør reglen på den baggrund være, at hvor et lukket retsmøde uforudset ændres til et åbent retsmøde, skal det nu åbne retsmøde bekendtgøres på passende måde.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør det være op til rettens skøn konkret og også afhængig af de lokale forhold at bestemme, hvordan afholdelsen af det åbne retsmøde i disse tilfælde bør bekendtgøres. Denne situation adskiller sig i realiteten ikke fra andre tilfælde, hvor et åbent retsmøde berammes med så kort varsel, at det ikke kan medtages på dagens retsliste på sædvanlig vis.

4. Optagelse og transmission af billeder og lyd

Optagelse og transmission af billeder og lyd under retsmøder

De gældende regler om optagelse og transmission af billeder og lyd under retsmøder bygger på forslagene i Betænkning nr. 1330/1997 vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen og trådte i kraft den 1. oktober 1999.

Som tilsigtet gives der kun i begrænset omfang tilladelse til optagelse og transmission af billeder og lyd under retsmøder. Da reglerne desuden kun har virket i lidt over 3 år, er der på nuværende tidspunkt et begrænset erfaringsgrundlag.

Repræsentanter for massemedierne har over for Retsplejerådet givet udtryk for tilfredshed med de eksisterende muligheder for optagelse og transmission fra domsafsigelsen, men også for, at man nu bør gå videre og også give mulighed for optagelse og transmission af forelæggelse og procedure, hvor der alene er tale om de professionelle aktører.

Retsplejerådet finder imidlertid, at det er for tidligt at gå ind i en nærmere overvejelse af, om den ordning, der blev etableret i 1999, bør revideres.

Retsplejerådet henleder i den forbindelse opmærksomheden på, at der ifølge forarbejderne kan gives tilladelse til optagelse og transmission af advokaternes forelæggelse og procedure i principielle civile sager, hvor det offentlige er part (jf. *kapitel 3*, afsnit 4). Det vil således være nyttigt, at denne mulighed udnyttes i praksis, før der tages stilling til, om optagelse og transmission af forelæggelse og procedure også bør kunne tillades i andre sager.

Pressens brug af referatbåndoptager

Betænkning nr. 1330/1997 indeholdt et forslag om, at pressen kunne benytte referatbåndoptager. Forslaget blev ikke gennemført. Repræsentanter for massemedierne har over for Retsplejerådet udtrykt ønske om, at der nu indføres regler om pressens brug af referatbåndoptager.

Af Retsplejerådets udtalelse af 29. september 1997 om Betænkning nr. 1330/1997 (optrykt i FT 1998-99, till. A, s. 2042-2043) fremgår blandt andet følgende:

1. (...) Retsplejerådet har i sin behandling af betænkningen inddraget de høringssvar, Justitsministeriet har modtaget vedrørende betænkningen.

Betænkningen om samarbejdet mellem retterne og pressen er afgivet af et bredt sammensat udvalg, hvor pressen har været repræsenteret. Betænkningen indeholder en grundig gennemgang af de hensyn, der taler for og imod de ændringsforslag, der er indeholdt i betænkningens lovudkast. Disse hensyn er uddybet og fremhævet i de indkomne høringssvar. (...)

2. I betænkningen og i høringssvarene er der peget på en række væsentlige spørgsmål. Under Retsplejerådets drøftelser af betænkningen er navnlig fremdraget følgende:

I høringssvaret fra Den Danske Dommerforening, som Københavns Byret og retterne i Århus, Odense, Aalborg og Roskilde har tilsluttet sig, anføres det, at det er en svaghed – der skyldes udvalgets kommissorium og sammensætning – at forholdet mellem retterne og pressen er behandlet løsrevet fra spørgsmålet om offentlighed i retsplejen generelt. Dommerforeningen finder derfor, at Retsplejerådet b r foretage en generel gennemgang af reglerne om offentlighed i retsplejen, herunder også mediernes forhold.

Dommerforeningen fremhæver endvidere, at det må være en absolut forudsætning for at tillade journalisters brug af referatb ndoptagere, at retten også har mulighed for at foretage lydoptagelse af retshandlingerne. Rettens benyttelse af lydoptagelse har imidlertid videregående betydning for retsledelse, for protokollation og for domsskrivning. Dommerforeningen henstiller derfor, at journalisters brug af referatb ndoptagere ikke tillades uden, at disse problemstillinger er overvejet og l st. (...)

3. (...) Retsplejerådet [finder], at der i forbindelse med det kommende arbejde med en revision af den civile retspleje bør foretages en gennemgang af reglerne om offentlighed for så vidt angår civile retssager. (...)

Generelt er det i øvrigt Retsplejerådets opfattelse, at en stillingtagen til betænkningens forslag må foretages ud fra en retspolitisk prioritering af de hensyn, der indgår i afvejningen, herunder til pressens opgaver og arbejdsmuligheder, til parterne i den enkelte sag og til retternes ressourcer. Retsplejerådet finder at burde afstå fra at foretage en sådan prioritering.

Retsplejerådet skal dog med de anførte bemærkninger udtale, at rådet ikke finder, at der er afgørende retssikkerhedsmæssige hensyn, der taler imod de forslag, der i betænkningen er fremsat af udvalgets flertal.

N r forslaget om pressens brug af referatbåndoptager ikke blev gennemført i 1999, skyldes det blandt andet, at domstolene fandt det uacceptabelt, at en journalist ved hjælp af en båndoptagelse kan hævde et sagsforløb, en ordveksling eller lignende, hvis retten er afskåret fra at kunne kontrollere det nøjagtigt og fra eventuelt at kunne imødegå fejlagtige udsagn (jf. FT 1998-99, till. A, s. 2026-2027).

Justitsministeriet tillagde det endvidere betydelig vægt, at der må antages at være en væsentlig risiko for, at en almindelig adgang til båndoptagelser vil svække mulighederne for at få vidner til at afgive forklaring i retten (anf.st.).

Retsplejerådet har i Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I foreslået, at retten skal kunne bestemme, at der sker billed- og lydoptagelse af forklaringer i retsmøder (s. 388 og 391-392). (Rådets lovudkast medtager som påpeget i Rigsadvokatens høringssvar over betænkningen ikke forklaringer afgivet af sigtede eller tiltalte, men denne tekniske fejl vil der kunne rettes op på i et eventuelt lovforslag).

Rådets forslag *hjemler*, at retten optager forklaringer. Domstolenes faktiske muligheder herfor vil imidlertid afhænge af, at der installeres det nødvendige optageudstyr i de enkelte retssale. Installation af optageudstyr hos alle retter må forventes at tage i hvert fald nogle år, da det vil være naturligt først at indhøste erfaringer i et mindre antal retskredse (jf. Betænkning nr. 1401/2001 s. 372).

Retsplejerådet konstaterer på den baggrund, at en eventuel beslutning om at give pressen mulighed for at anvende referatbåndoptager b r afvente ikke alene en gennemførelse af rådets forslag i Betænkning nr. 1401/2001, men også anskaffelsen af optageudstyr til alle retter.

Retsplejerådet finder endvidere, at det til den tid bør overvejes nærmere, om referatbåndoptager skal kunne anvendes, når parter eller vidner afgiver forklaring. Det bør indgå i disse overvejelser, i hvilket omfang adgangen til brug af referatbåndoptager kan svække muligheden for at få vidner til at afgive forklaring i retten.

Som anført i Retsplejerådets udtalelse om Betænkning nr. 1330/1997 må spørgsmålet om, hvorvidt og i givet fald i hvilket omfang pressen skal have adgang til at bruge referatbåndoptager, imidlertid i sidste instans afgøres ud fra en retspolitisk prioritering af de hensyn, der indgår i afvejningen, herunder til pressens opgaver og arbejdsmuligheder, til parterne i den enkelte sag og til retternes ressourcer.

Billedoptagelse i retsbygningen mv.

Det gældende forbud mod billedoptagelse i retsbygningen er først og fremmest begrundet i hensynet til de involverede personer (hvorimod forbuddet mod optagelse og transmission af billeder og lyd under retsmøder tillige

er begrundet i hensynet til, at retssager behandles på en effektiv, sober og værdig måde).

Retsplejerådet har på den baggrund overvejet, om forbuddet har en hensigtsmæssig udformning, og om der eventuelt er anledning til at udvide området for forbuddet. Retsplejerådet har navnlig overvejet de tilfælde, hvor en person, der er anholdt eller varetægtsfængslet, filmes på vej til eller fra retsbygningen. I praksis ser man jævnligt sådanne personer dække sig med jakker eller andet, så de har svært ved at gå uden at falde. Sådanne situationer kan virke uværdige.

Repræsentanter for massemedierne har over for Retsplejerådet givet udtryk for, at de gældende regler er tilstrækkelige, og at forbuddet mod billedoptagelse ikke bør udvides til at gælde uden for retsbygningen. Massemedierne har i den forbindelse peget på de afgrænsningsvanskeligheder, et forbud mod at fotografere personer "på vej til eller fra et retsmøde" vil give.

Retsplejerådet er enig i, at en regel, der forbyder billedoptagelse, bør være klar og enkel, således at den ikke giver anledning til tvister og afgrænsningsvanskeligheder (jf. FT 1998-99, till. A, s. 2025).

Retsplejerådet forventer imidlertid ikke, at et forbud mod fotografering af sigtede, tiltalte og vidner i straffesager, der er "på vej til eller fra et retsmøde", som foreslået af et mindretal i Betænkning nr. 1330/1997, i praksis vil føre til afgrænsningsvanskeligheder.

Massemediernes interesse i fotograferingen består netop i, at den pågældende er på vej til eller fra et retsmøde. I praksis står massemediernes fotografer således uden for retsbygningen, *fordi* de ved, at den pågældende skal møde i retten. Den enkelte fotograf vil derfor i praksis ikke være i tvivl om, hvorvidt den pågældende er på vej til eller fra et retsmøde.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund et forbud mod at fotografere sigtede, tiltalte og vidner i straffesager, der er på vej til eller fra et retsmøde. Forslaget er navnlig begrundet i, at der i praksis har vist sig et behov for beskyttelse af disse personer, som pålægges at møde i retten. Forslaget omfatter ikke parter og vidner i civile sager, hvor der ikke har vist sig et tilsvarende behov.

Retsplejerådet har overvejet, om det gældende forbud mod billedoptagelse i rettens bygninger til gengæld kan ophæves, men stiller ikke forslag herom. Efter Retsplejerådets opfattelse er det således væsentligt, at parter og vidner i civile sager, der som nævnt ikke er omfattet af det foreslåede nye forbud, er beskyttet mod fotografering, når de opholder sig i rettens bygninger.

Retsplejerådet bemærker i den forbindelse, at præsidenten (den administrerende dommer) kan – og bør – tillade billedoptagelse i rettens bygninger, når dette kan ske uden risiko for forstyrrelse eller for krænkelse af de personer, der opholder sig i rettens bygninger.

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

Denne publikation findes på adressen: <http://www.jm.dk/>

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Kapitel 6 Aktindsigt for andre end parter*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Kapitel 6

Aktindsigt for andre end parter

1. Hovedsynspunkter

Princippet om offentlighed i retsplejen er fastslået i grundlovens § 65, og efter en nutidig betragtning kan dokumentoffentlighed ikke anses som blot et accessorium til mødeoffentlighed, men bidrager selvstændigt i væsentlig grad til offentlighedens indsigt i retsplejen.

Indtil offentlighedslovens ikrafttræden i 1971 var adgangen til aktindsigt hos domstolene mindst lige så vid og i en række tilfælde videre end inden for den offentlige forvaltning. Dette kan blandt andet begrundes med, at offentlighed hos domstolene – i modsætning til hos forvaltningen – er grundlovsbestemt. Hertil kommer, at domstolenes afgørelser er endelige, hvorimod forvaltningens afgørelser – som altovervejende hovedregel – kan indbringes for domstolene til prøvelse.

Siden 1971 har udgangspunktet imidlertid været, at enhver har adgang til aktindsigt hos den offentlige forvaltning. Aktindsigt begrænses af en række modhensyn, men udgangspunktet er, at enhver har adgang til aktindsigt.

Retsplejelovens kriterium for aktindsigt for andre end parter har siden 1919 uændret været kravet om “retlig interesse”. Kriteriet er gennemgående blevet fortolket som et krav om at godtgøre et behov for belysning af et konkret retsspørgsmål, som ansøgeren har en individuel, væsentlig interesse i. Der findes dog også i retspraksis eksempler på, at kravet om retlig interesse er blevet anset for opfyldt, når ansøgeren påviste en velbegrundet og lodig interesse af anden karakter, eksempelvis journalistisk, videnskabelig eller personlig, følelsesmæssig interesse.

Retsplejerådet finder, at aktindsigt hos domstolene for andre end parter ikke længere generelt skal være betinget af “retlig interesse”. Som dette kriterium gennemgående er blevet fortolket i retspraksis, giver det efter en nutidig betragtning ikke tilstrækkelig mulighed for aktindsigt.

Retsplejerådet har overvejet, om kravet om retlig interesse generelt bør erstattes af et andet og mere egnet kriterium, men finder, at den bedste løsning er at fastsætte, at udgangspunktet er, at enhver har adgang til aktindsigt i domme og kendelser samt visse andre dokumenter, som er nært knyttet til domsforhandlingen (skriftlige forelæggelse og procedure, endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter). De hensyn, der kan begrunde indskrænkninger i adgangen til aktindsigt for andre end parterne, bør således for så vidt angår domme og kendelser mv. fremover varetages af konkrete undtagelser til aktindsigt, der er udformet specielt med dette formål for øje.

Aktindsigt i andet end domme og kendelser mv. bør imidlertid efter Retsplejerådets opfattelse fortsat være betinget af, at ansøgeren har et velbegrundet behov for at få kendskab til dokumenterne, og Retsplejerådet foreslår, at kriteriet skal være, om kendskab til dokumenterne har væsentlig betydning for at afklare et konkret retsspørgsmål, som ansøgeren har en individuel, væsentlig interesse i, eller om ansøgeren i øvrigt har en særlig tilknytning til sagen.

Retsplejerådet har overvejet, om en mulig løsning kunne være simpelt hen at udvide offentlighedsloven til også at omfatte domstolene, således at der i den forbindelse indføres enkelte nye regler i offentlighedsloven af særlig betydning for aktindsigt hos domstolene. En sådan ordning ville svare til de svenske regler om aktindsigt, der – til dels på grundlovsniveau – gælder for alle offentlige myndigheder, dvs. både forvaltning, domstole og rigsdag.

Retsplejerådet finder det imidlertid ikke hensigtsmæssigt med en så vid samordning af reglerne om aktindsigt hos domstolene og forvaltningen.

I en række tilfælde bør der være væsentlig videre adgang til aktindsigt hos domstolene end hos forvaltningen. Dette skyldes domstolenes særlige forfatningsmæssige stilling og grundlovens udtrykkelige bestemmelse om gennemførelse af offentlighed i retsplejen i videst muligt omfang. Omvendt er der kategorier af følsomme sager eller følsomme oplysninger, som er særlige for domstolene, og hvor en undtagelse til aktindsigt alene af betydning for domstolene er på sin plads.

I det hele taget er der sådanne forskelle mellem domstolene og forvaltningen, at de relevante hensyn i forbindelse med aktindsigt hos domstolene bedst kan varetages ved en selvstændig regulering heraf. Domstolene er samtidig en så stor sektor, at en sådan selvstændig regulering ikke kan siges at medføre en uforholdsmæssig komplicering af lovgivningen.

Retsplejerådet er dog samtidig opmærksom på, at de grundlæggende principper i offentlighedsloven nu har fungeret i mere end 30 år, og at der her foreligger et betydeligt erfaringsmateriale, som må indgå i udformningen af regler om aktindsigt hos domstolene.

Som det fremgår af de følgende afsnit, har Retsplejerådet i det hele taget benyttet ikke mindst offentlighedsloven som model for de overvejelser, udarbejdelsen af regler om aktindsigt hos domstolene giver anledning til.

Retsplejerådets forslag er opdelt i to dele: et forslag om aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. (afsnit 2) og et forslag om aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri (afsnit 3). Desuden foreslår Retsplejerådet at lovfæste princippet om meroffentlighed inden for retsplejen (afsnit 4) samt at erstatte de gældende regler om betaling af retsafgift for udskrifter og kopier med en gebyrordning, der vil gøre det væsentligt billigere at få aktindsigt hos domstolene (afsnit 5).

2. Aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv.

2.1. Omfattede sager

Retsplejerådets forslag om aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. omfatter straffesager og dispositive civile sager. Inden for de civile sager er både domssager, skiftesager og fogedsager omfattet, dog med undtagelse af fogedsager om forældremyndighed og samvær.

2.1.1. Straffesager

Sager inden for strafferetsplejen er helt undtaget fra offentlighedsloven. Af forarbejderne til den første offentlighedslov fremgår i den forbindelse følgende (Betænkning nr. 325/1963 om offentlighed i forvaltningen s. 62-63):

Dokumenter i straffesager, f.eks. politirapporter, kan af hensyn til en effektiv retshåndhævelse og af hensyn til de krænkelser, der ville kunne tilføjes de i sådanne dokumenter omtalte personer, ikke uden videre undergives offentlighed.

Under hensyn til de særlige forhold, der gør sig gældende inden for strafferetsplejen, har man ikke fundet anledning til at behandle spørgsmålet om offentlighed inden for dette område, men i § 10, stk. 5, undtaget strafferetsplejen fra lovens regler. Man skal i denne forbindelse henvise til, at det henhører under retsplejerådet at behandle spørgsmål om ændringer i retsplejelovgivningen.

Af forarbejderne til den gældende offentlighedslov fremgår følgende (Betænkning nr. 857/1978 om offentlighedslovens revision s. 105-160 og 409):

(...) har udvalget nedsat en særlig arbejdsgruppe til behandling af spørgsmålet om adgangen til at blive gjort bekendt med dokumenter i sager inden for strafferetsplejen. (...)

Arbejdsgruppens overvejelser har i overensstemmelse med udvalgets kommissorium været begrænset til

spørgsmålet om, hvorvidt der bør tilvejebringes hjemmel for adgang til aktindsigt i de sagstyper, der er omfattet af den gældende lovs § 6, stk. 1, for så vidt de falder uden for det område, der er reguleret ved retsplejeloven. (...)

Efter arbejdsgruppens opfattelse bør der ikke i forbindelse med lovrevisionen ske nogen ændring af offentlighedslovens § 6, stk. 1, i det omfang, bestemmelsen afskærer *offentligheden* fra at blive gjort bekendt med dokumenter inden for strafferetsplejen. Arbejdsgruppen lægger herved afgørende vægt på, at hensynet til retshåndhævelsens effektivitet, herunder navnlig til efterforskningen, samt til enkeltpersoners forhold i almindelighed vil være til hinder for, at offentlighedsprincippet udstrækkes til de af undtagesbestemmelsen omfattede sagstyper. Arbejdsgruppen finder det ikke muligt på generelt grundlag at udskille bestemte typer af straffesager, hvor disse hensyn ikke med afgørende styrke taler imod aktindsigt, og henviser til, at loven ikke bør gælde for sagstyper, hvor varetagelsen af væsentlige modhensyn på grundlag af standardprægede undtagelsesbestemmelser reelt vil gøre offentlighedsprincippet indholdsløst. (...)

Af de grunde, som arbejdsgruppen nærmere har redegjort for, kan udvalget tiltræde, at adgangen til aktindsigt efter reglerne i offentlighedslovens kapitel 1 hverken helt eller delvis bør udstrækkes til at gælde for sager inden for strafferetsplejen. Udvalget finder det således utvivlsomt, at både særlige strafferetsplejemæssige hensyn og hensynet til privatlivets fred i helt overvejende grad nødvendiggør, at dokumenter i sådanne sager unddrages offentlighed.

(...) begrænsning[en] af udvalgets kommissorium er efter det for arbejdsgruppen oplyste navnlig begrundet i, at spørgsmålet om en eventuel revision af retsplejelovens bestemmelser om aktindsigt, hvis anvendelsesområde ikke for alle bestemmelsers vedkommende er begrænset til strafferetsplejen, efter justitsministeriets opfattelse bør gøres til genstand for overvejelser i retsplejerådet eller et andet særligt retsplejedyndigt udvalg.

Retsplejerådet har noteret sig, at spørgsmålet om revision af retsplejelovens regler om aktindsigt i straffesager slet ikke blev overvejet i de to betænkninger fra 1963 og 1978 om offentlighed. Der henvises i den forbindelse udtrykkeligt til, at spørgsmålet "enhører under" henholdsvis "bør gøres til genstand for overvejelser" i – Retsplejerådet.

Der knytter sig betydelig offentlig interesse til en række straffesager. Kriminalitet, straf og strafferetspleje er emner, der med god grund optager mange mennesker, og som medierne blandt andet derfor også behandler ganske indgående. Omtale af konkrete straffesager vil ofte have meget større nyhedsmæssig slagkraft end behandling af emnerne kriminalitet og straf på et mere generelt og abstrakt plan. En lodig og dækkende omtale af en konkret straffesag vil også for mange mennesker kunne være mere informativ end generelle oplysninger om kriminalitet og straf.

Der fremkommer under straffesager ofte oplysninger af meget personlig karakter om de i sagen involverede personer, herunder tiltalte og forurettede, men den afvejning mellem hensynet til informationsfriheden og nyhedsformidlingen og hensynet til de involverede personer, der i den anledning må foretages, bør efter Retsplejerådets opfattelse ske ved hjælp af passende konkrete undtagelser til aktindsigt (samt ved regler om navneforbud mv.) og ikke ved generelt at undtage domme og kendelser mv. i straffesager fra aktindsigt for andre end parter.

Retsplejerådets forslag om at udvide offentlighedens indsigt i retsplejen ved at give enhver adgang til aktindsigt i domme og kendelser mv. er således i lige så høj grad møntet på straffesager som på civile sager. En generel undtagelse af straffesager ville derfor fratage forslaget en væsentlig del af dets formål.

Desuden er der allerede i dag tradition for højere grad af åbenhed og offentlig indsigt i straffesager end eksempelvis familiesager. Straffesager behandles således som hovedregel for åbne døre, og domme i straffesager kan refereres offentligt, herunder – i hvert fald når dommen er endelig – med oplysning om domfældtes navn. Det bemærkes, at denne åbenhed omkring afsagte straffedomme også tjener generalpræventive formål.

Retsplejerådets forslag om aktindsigt i domme og kendelser mv. for enhver omfatter på den baggrund også straffesager.

Retsplejerådet foreslår imidlertid samtidig – som en nødvendig konsekvens heraf – en generel regel om, at domme og kendelser i straffesager fremover kun må gengives offentligt i anonymiseret form (jf. *kapitel 9*, afsnit 2).

Endvidere foreslår Retsplejerådet, at den frie adgang til domme og kendelser kun skal gælde, når straffesagen er

endeligt afsluttet for højst 1 år siden.

Offentlighed i retsplejen har sin største betydning og berettigelse, når der er tale om aktuelle eller nyligt afsluttede retssager. For straffesagers vedkommende er der desuden et væsentligt hensyn at tage til den tiltalte, der har udstået sin straf, og ikke begår ny kriminalitet. Sådanne hensyn ligger blandt andet bag reglerne om straffeattester, hvor afgørelser kun medtages i en vis tid, og bag reglen i straffelovens § 271, stk. 2, om, at en domfældt kan have rimeligt krav på, at en pådømt strafbar handling ikke senere bliver fremdraget.

Reglerne om straffeattester inddeler afgørelser i en række kategorier efter deres alvor, og der gælder således et differentieret system for, hvor længe en afgørelse medtages på straffeattesten. Ud fra samme tankegang, at alvorlig kriminalitet vil kunne lægges domfældte til last i længere tid efter gerningen end mindre alvorlige kriminalitet, forudsætter straffelovens § 271, stk. 2, at der foretages en konkret vurdering, hvori indgår gerningens karakter, tidspunktet, da den blev begået, og domfældtes forhold i øvrigt.

I stedet for sådanne mere differentierede regler foreslår Retsplejerådet imidlertid en fast regel om, at retten til aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. i straffesager skal gælde indtil 1 år efter sagens endelige afslutning.

Hovedformålet med forslaget om at udvide offentlighedens adgang til domme og kendelser mv. i straffesager er at give bedre mulighed for indsigt i aktuelle eller nylige retssager. Ét år forekommer i den forbindelse at være en passende frist for den foreslåede frie adgang til aktindsigt i domme og kendelser i straffesager. Fristen bør regnes fra sagens endelige afgørelse, således at alle domme og kendelser i samme sag enten er eller ikke er omfattet af de foreslåede regler om aktindsigt uden krav om at godtgøre en særlig interesse heri.

Offentligheden kan også have en legitim interesse i at få kendskab til domme og kendelser i straffesager, der er afsluttet for mere end et år siden. Det kan for eksempel være tilfældet, hvor en domfældt begår ny kriminalitet, før straffen er udstået, eller for den sags skyld efter at straffen er udstået. Efter Retsplejerådets opfattelse vil det imidlertid ikke være hensigtsmæssigt at søge at tage højde for disse tilfælde ved at lade fristerne for aktindsigt afhænge af dommens alvor eller ved en særlig regel om aktindsigt efter udløbet af den almindelige frist, (eksempelvis) når hensynet til offentlighed i retsplejen taler for det.

Offentlighedens behov for indsigt i straffesager, der er afsluttet for mere end 1 år siden, må efter Retsplejerådets opfattelse først og fremmest varetages af massemedierne. Retsplejerådets foreslår således, at etårsgrænsen ikke skal gælde, når aktindsigt søges til brug for videnskabelig forskning eller af massemedier til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde (jf. *kapitel 8*, afsnit 2.1.1).

Bortset herfra vil aktindsigt i domme og kendelser mv. i straffesager, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden, imidlertid være betinget af, at den, der søger aktindsigt uden at være part, har en særlig interesse heri (jf. afsnit 3 nedenfor).

Tidspunktet for aktindsigt i straffesager

Retsplejerådet har overvejet, om aktindsigt i domme og kendelser mv. i straffesager for andre end parter bør være begrænset til afsluttede sager, sådan som det er tilfældet efter de gældende regler (der desuden stiller krav om retlig interesse). Rådet stiller imidlertid ikke forslag herom, jf. dog nedenfor om kendelser.

Når straffesager har nyhedsmæssig interesse, angår interessen i høj grad dommen i første instans, uanset om dommen er anket. Eftersom dommen i første instans afsiges i et offentligt retsmøde, kan dommens resultat under alle omstændigheder gives offentligt.

Hensynet til den, der er blevet dømt i første instans og anker til frifindelse eller formildelse, og hensynet til ankesagens behandling kan efter Retsplejerådets opfattelse ikke begrunde, at verserende straffesager generelt undtages fra aktindsigt.

Hensynet til domfældte varetages dels ved reglerne om navneforbud, dels ved princippet om, at massemedier ved omtale af straffedomme i første instans skal redegøre for domfældtes stilling til anke.

Hensynet til ankesagens behandling kan ikke tillægges stor vægt, eftersom der alene er tale om aktindsigt i dommen. Retsplejerådet har overvejet, om der bør være mulighed for efter en konkret vurdering at udskyde aktindsigt i forklaringer, indtil sagen er endeligt afsluttet, men stiller ikke forslag herom (jf. afsnit 2.3.3 nedenfor).

Retsplejerådet foreslår imidlertid, at der først skal være adgang til aktindsigt i kendelser for enhver, når sagen er endeligt afsluttet.

2.1.2. Civile sager

Retsplejerådets forslag om aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. omfatter alle civile sager med undtagelse af sager om ægteskab, forældremyndighed, samvær, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke.

Indispositive civile sager

Undtagelsen af de indispositive civile sager (samt fogedsager om forældremyndighed og samvær) er begrundet i, at disse sager i vidt omfang angår parternes rent private forhold, og at oplysninger herom ofte også vil indgå i domme og kendelser.

Sagernes følsomme karakter giver sig også udtryk i, at behandling for lukkede døre er obligatorisk for de fleste af dem (domssager om ægteskab, forældremyndighed, faderskab og prøvelse af adoption uden samtykke).

Reglerne om behandling for lukkede døre har den konsekvens, at gengivelsen af forklaringer under alle omstændigheder ville falde uden for den foreslåede ret til aktindsigt (jf. afsnit 2.3.1 nedenfor). Selv om det dermed er mindre betænkeligt at give aktindsigt i domme og kendelser i disse sager, findes det dog alligevel rigtigst – ligesom efter gældende ret – altid at betinge aktindsigt i disse sager af, at den, der søger aktindsigt uden at være part, har en særlig interesse heri (jf. afsnit 3 nedenfor). Domme og kendelser i disse sager vil således ofte også indeholde andre oplysninger om parternes rent private forhold end gengivelsen af forklaringer.

Retsplejerådets forslag giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og offentlighedens indsigt i retssager findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende (jf. afsnit 2.3.4 nedenfor). Det er imidlertid hensigten, at denne regel kun skal anvendes efter en konkret vurdering, og i de heromhandlede sager om ægteskab, forældremyndighed, samvær, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke vil oplysninger om parternes rent private forhold være så fremherskende, at en sådan begrænset undtagelsesregel forekommer utilstrækkelig.

På den anførte baggrund findes det rigtigst og forsvarligt helt at undtage de pågældende sager fra forslaget om aktindsigt i domme og kendelser mv. for enhver, således at aktindsigt vil være betinget af, at den, der søger aktindsigt, har en særlig interesse heri (jf. afsnit 3 nedenfor).

2.1.3. Identifikation af sagen eller dokumentet

Retsplejerådet foreslår, at en anmodning om aktindsigt skal angive det dokument eller den sag, som den pågældende ønsker at blive gjort bekendt med. Offentlighedsloven indeholder en ganske tilsvarende regel, jf. lovens § 4, stk. 3, og den af Retsplejerådet foreslåede regel skal i alt væsentligt forstås på samme måde som offentlighedslovens regel.

Grundbetingelsen er således, at den, der søger aktindsigt, må have i hvert fald et vist kendskab til sagens eller dokumentets eksistens før henvendelsen til vedkommende domstol. Dette krav medfører blandt andet, at der ikke kan forlanges adgang til at gennemgå en domstols sager i en given periode med henblik på herigennem at finde frem til en bestemt sag eller til sager af en bestemt art.

Det er vanskeligt generelt at beskrive, hvor specificeret angivelsen af en sag eller et dokument skal være. Det er tilstrækkeligt, at anmodningen indeholder de oplysninger, der efter indretningen af den pågældende domstols journaler, registre mv. er nødvendige for, at retten kan finde frem til sagen. Angivelse af en sags journalnummer er ikke nødvendig.

Det er imidlertid heller ikke tilstrækkeligt, at der opgives et journalnummer, når omstændighederne viser, at den, der søger aktindsigt, ikke konkret kender til den pågældende sags eksistens, men for eksempel blot gætter eller slutter sig frem til, at et sådant journalnummer må dække over en sag.

Kravet om, at den, der søger aktindsigt, skal have et vist forudgående kendskab til sagens eksistens, forhindrer, at reglerne om aktindsigt benyttes til omgåelse af reglerne om Kriminalregisteret. Det vil således ikke være muligt at få aktindsigt i straffedomme vedrørende en bestemt person blot ved at henvise til vedkommendes navn. Den, der søger aktindsigt, må have et sådant forudgående kendskab til en konkret straffesag, at sagen nærmere kan specificeres.

Den modsatte situation – at ansøgeren kender straffesagen, men ikke tiltaltes navn – hindrer derimod ikke aktindsigt. Hvis ansøgeren via presseomtale er bekendt med, at en bestemt domstol en bestemt dag (eller inden for en relativt kort periode) har afsagt en dom, som kan identificeres entydigt på grundlag af de oplysninger, som ansøgeren er i besiddelse af, er kravet til identifikation af sagen opfyldt, hvis retten uden besvær kan finde frem til sagen.

Retsplejerådets forslag giver således enhver mulighed for på grundlag af tilstrækkelig præcis presseomtale af konkrete straffesager at få aktindsigt i domme og kendelser mv. i sagen. Det bemærkes i den forbindelse, at hensynet til beskyttelse af tiltalte og andre personer, som er nævnt i sagen, varetages via undtagelserne til aktindsigt, jf. nærmere afsnit 2.3 nedenfor.

Masseanmodninger, hvor sagerne er individuelt identificeret

Anmodninger om gennemgang af et større antal sager, som er individuelt identificeret eksempelvis ved journalnummer, opfylder i princippet kravet om forudgående identifikation af sagen. Der bør imidlertid efter Retsplejerådets opfattelse være mulighed for at afslå en anmodning om aktindsigt i et større antal sager, medmindre anmodningen er rimeligt begrundet.

Domstolene skal for hver retsdag udarbejde offentligt tilgængelige retslistes, som blandt andet indeholder journalnummer for alle sager, der behandles i retsmøder den pågældende dag (jf. om retslistes *kapitel 3*, afsnit 2, og – for så vidt angår Retsplejerådets overvejelser – *kapitel 5*, afsnit 2). Dette giver principielt mulighed for at opbygge registre over journalnumre, ikke mindst når retslisterne offentliggøres på internettet.

Lov om behandling af personoplysninger sætter ganske vist inden for sit anvendelsesområde snævre grænser for opbygning af sådanne registre over retssager, men hertil kommer, at Domstolsstyrelsen planlægger at oprette en database med (anonymiserede) afgørelser fra landsretterne og Højesteret, hvoraf sagernes journalnumre forventes at fremgå.

På den baggrund bør der efter Retsplejerådets opfattelse være mulighed for at afslå anmodninger om aktindsigt i et større antal sager, selv om alle sagerne er individuelt identificeret. Hvis anmodningen er rimeligt begrundet, skal der imidlertid gives aktindsigt efter de foreslåede regler. Retsplejerådet foreslår i den forbindelse, at når der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller af massemedier til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde, skal dette anses som en rimelig begrundelse.

2.2. Omfattede dokumenter

2.2.1. Domme og kendelser

Retsplejerådet foreslår, at enhver som udgangspunkt skal have adgang til aktindsigt i domme og kendelser.

Domstolenes afgørelser i form af domme og kendelser spiller en helt central rolle for offentlighed i retsplejen, hvilket for dommes vedkommende også kan ses af reglerne om offentlighed omkring domsafsigelser (jf. *kapitel 3*, afsnit 1.6, og – for så vidt angår Retsplejerådets overvejelser – *kapitel 5*, afsnit 1.3).

Begrebet retsafgørelser

Retsafgørelser omfatter domme, kendelser og beslutninger.

Det vil være en fordel, hvis der i relation til aktindsigt kan opereres med et strengt formelt kriterium for, hvad der forstås ved en retsafgørelse.

Et sådant strengt formelt kriterium kan opstilles for så vidt angår domme og kendelser, men derimod vanskeligt for beslutninger. En dom kan således defineres som den tekst, der under overskriften “dom” er indført i dombogen, og en kendelse kan defineres som den tekst, der under overskriften “kendelse” er indført i dombogen eller retsbogen.

Tilsvarende definitioner anvendes i den rapport, som arbejdsgruppen vedrørende formidling af retspraksis afgav i juni 1998.

Ulempen ved sådanne formelle definitioner er, at der i dag er forskellig praksis for, hvordan domme og kendelser skrives. Med en uændret praksis for skrivning af domme og kendelser ville det formelle kriterium således betyde, at der ville være forskel på, hvor meget relevant information der konkret kan fås ved at søge aktindsigt i domme og kendelser.

På den anden side vil det også blive en meget skønsmæssig afgørelse, hvis aktindsigt skal gives i det "reelle" grundlag for dommen eller kendelsen, hvad enten dette findes i selve dommen eller kendelsen eller i andre dele af retsbogen eller endog i andre dokumenter. En sådan skønsmæssig ordning vil være administrativt tung og vil desuden under alle omstændigheder kunne føre til en uensartet praksis.

Der er tale om en vanskelig afvejning, men Retsplejerådet finder alt taget i betragtning, at det med hensyn til aktindsigt for andre end sagens parter vil være bedst at anvende et formelt kriterium for, hvad der forstås ved dom og kendelse. Adgangen til aktindsigt bør således omfatte teksten (fra og med ordet "dom" eller "kendelse" til og med afgørelsens konklusion) som indført i dombogen eller retsbogen.

Retsplejerådet foreslår samtidig en præcisering af kravene til affattelsen af domme og forudsætter i øvrigt, at domstolene fremover vil være mere opmærksomme på, at domme og kendelser ikke alene skrives til brug for parterne (som har en friere adgang til sagens øvrige dokumenter), men også for offentligheden (som normalt kun vil have adgang til dommen eller kendelsen). For at offentligheden kan få det fulde udbytte af rådets forslag om aktindsigt i domme og kendelser for enhver, kræver det således, at domme og kendelser er tilgængelige og forståelige. For dommes vedkommende må det i princippet kræves, at dommen kan "stå alene", dvs. forstås af personer, der ikke i øvrigt kender sagen, og som ikke har adgang til sagens dokumenter.

Retsplejerådet gennemgår i det følgende retsplejelovens regler om affattelse af retsafgørelser. Det bemærkes, at rådet eventuelt vil vende tilbage hertil i anden sammenhæng, eksempelvis i forbindelse med sine overvejelser om appel.

Kravene til affattelse af domme i almindelighed

I civile sager skal dommen indeholde parternes påstande og en fremstilling af sagen, herunder en gengivelse af parternes anbringender og i fornødent omfang af deres og vidners forklaringer, samt angive de faktiske og retlige omstændigheder, der er lagt vægt på ved sagens afgørelse, jf. retsplejelovens § 366 a, stk. 1.

I straffesager (bortset fra tilståelsessager) skal dommen indeholde en nøjagtig angivelse af de omstændigheder, der som beviste lægges til grund for domfældelsen, henholdsvis de straffen betingende omstændigheder, som antages at mangle eller ikke være bevist, eller de straf udelukkende omstændigheder, som antages at foreligge, jf. retsplejelovens § 929, stk. 2 og 3.

Retsplejeloven indeholder ikke tilsvarende regler om affattelsen af ankedomme. Det må imidlertid forudsættes, at civile landsretsdomme og højsteretsdomme affattes efter samme retningslinjer som byretsdomme (idet det naturligvis ikke er nødvendigt at gentage, hvad der allerede fremgår af den indankede dom). I overensstemmelse hermed har Retsplejerådet foreslået, at reglen i retsplejeloven § 366 a, stk. 1, flyttes til § 218 a, stk. 1, og dermed bliver en fælles regel for alle instanser (jf. Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 407 og 470).

Tilsvarende må det forudsættes, at landsretternes ankedomme i straffesager, hvor anken omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld, ligeledes affattes efter samme retningslinjer som byretsdomme. Gennemføres Retsplejerådets forslag i Betænkning nr. 1352/1998 om behandling af nævningsager, vil retsplejeloven indeholde en udtrykkelig regel herom, jf. forslaget til §§ 877 og 911.

I forlængelse af det nævnte forslag i Betænkning nr. 1401/2001 om at gøre reglen i retsplejelovens § 366 a, stk. 1, til en fælles regel for civile sager i alle instanser foreslår Retsplejerådet, at reglen tillige skal gælde i straffesager. Hermed tydeliggøres de krav, som efter rådets opfattelse bør gælde for affattelsen af alle domme.

Kravene til affattelsen af domme i særlige tilfælde

Ikke alle domme (skal) affattes som anført ovenfor. Undtagelserne har forskellig karakter for civile sager og straffesager. I civile sager er undtagelsen begrundet i hensynet til ressourceanvendelsen. I straffesager skyldes

undtagelserne derimod, hvad det er, retten konkret skal tage stilling til i dommen.

Retsplejelovens § 366 a, stk. 2, giver mulighed for, at byretsdomme i civile sager affattes uden fuldstændig sagsfremstilling. Dommen skal dog som minimum indeholde en kort angivelse af parternes anbringender og en udførlig begrundelse for afgørelsen.

Retsplejerådet finder imidlertid ikke, at de korte domme affattet i medfør af § 366 a, stk. 2, kan begrunde, at andre end parter skal kunne få aktindsigt i andet end selve dommen.

Retsplejerådet finder heller ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at foreslå reglen om domme uden fuldstændig sagsfremstilling ophævet eller ændret af hensyn til rådets forslag om almindelig aktindsigt i domme. Rådet forventer imidlertid at genoverveje denne regel på et senere tidspunkt.

Hvis en dom, der i medfør af § 366 a, stk. 2, er affattet uden fuldstændig sagsfremstilling, ankes, er det imidlertid en selvfølge, at den supplerende redegørelse for sagen, som retten skal give (§ 366 a, stk. 3), er undergivet aktindsigt i samme omfang og på samme vilkår som selve dommen. Retsplejerådet foreslår for en ordens skyld en udtrykkelig regel om, at den supplerende redegørelse skal anses som et bilag til dommen.

I straffesager gør særlige forhold sig gældende i tilståelsessager, nævningsager og ankesager, der ikke omfatter en bedømmelse af beviserne for tiltaltes skyld.

Domme i tilståelsessager indeholder sjældent nogen konkretiseret begrundelse for domfældelsen, eftersom denne beror på tilståelsen. Retsplejerådet finder ikke i tilståelsessagerne grundlag for, at andre end parter skal kunne få aktindsigt i andet end selve dommen.

Domme i nævningsager indeholder ingen begrundelse for domfældelsen, da afgørelsen af skyldsspørgsmålet er overladt til nævningerne, der ikke begrunder deres afgørelse. De problemer, som denne retstilstand giver anledning til (jf. nærmere Retsplejerådets betænkning nr. 1352/1998 om behandling af nævningsager s. 46-47 (flertallet) og 53-55 (mindretallet)), kan ikke løses ved regler om aktindsigt. Nævningsager giver derfor ikke anledning til særlige overvejelser i nærværende sammenhæng, og Retsplejerådet kan i det hele henvise til den nævnte betænkning.

Domme i ankesager, der ikke omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld, omtaler i sagens natur ikke skyldsspørgsmålet. Sådanne domme skal imidlertid naturligvis også indeholde en begrundelse med hensyn til de spørgsmål, som dommen tager stilling til, være sig strafudmålingen, mulige rettergangsfejl eller fortolkningen af de omhandlede straffebestemmelser. På den baggrund finder Retsplejerådet ikke grundlag for, at andre end parter skal kunne få aktindsigt i andet end selve dommen.

Kravene til affattelsen af kendelser

Bortset fra særlige tilfælde (eksempelvis § 764, stk. 4, om varetægtsfængsling) stiller retsplejeloven kun det helt generelle krav til kendelser, at de skal "ledsages af grunde", jf. retsplejelovens § 218, stk. 1, 1. pkt.

Retsplejerådet er opmærksom på, at denne retstilstand åbner for forskellig praksis med hensyn til affattelse af kendelser.

Retsplejerådet afstår imidlertid fra at forsøge at opstille mere præcise lovregler om affattelse af kendelser. Kendelser udviser en meget stor variation, og der kan vanskeligt udformes fælles lovregler om affattelse af kendelser gældende for alle kendelser.

Hvis gengivelse af faktiske oplysninger af betydning for afgørelsen eller af parternes argumentation indføres i retsbogen, bør det ske på en sådan måde, at gengivelsen formelt er en del af kendelsen (dvs. står efter ordet "kendelse"). I forhold til parterne, som har krav på en fuldstændig retsbogsudskrift, og med de nuværende aktindsigtsregler, hvor andre end parter ikke har fri adgang til retsafgørelser, er det uden større betydning, om en sådan "sagsfremstilling" formelt er en del af kendelsen eller ej. Fremover bliver dette imidlertid afgørende, og sagsfremstillingen bør derfor gøres til en del af kendelsen. Når en kendelse (alene) begrundes med udtryk som "efter omstændighederne" eller lignende, bør det således fremgå af kendelsen, hvilke omstændigheder der sigtes til.

Efter Retsplejerådets opfattelse er det først og fremmest ønskeligt, at kendelsens affattelse afpasses efter den konkrete situation. I nogle tilfælde bør en kendelse gives en udførlig begrundelse, mens der i andre tilfælde ikke

behøves mere end en ganske kort begrundelse.

Som eksempel på sidstnævnte kan nævnes, at hvis retsplejeloven indeholder en hovedregel om, at der i en given situation skal forholdes på en bestemt måde, kan det være en fuldt tilstrækkelig begrundelse for at forholde sig i overensstemmelse med hovedreglen, at der ikke er "oplyst forhold, der taler for en fravigelse af" hovedreglen. Det er herved forudsat, at der rent faktisk ikke (eksempelvis af en part) er anført forhold, som – selv om de ikke kan begrunde en fravigelse af den pågældende hovedregel – dog har en sådan vægt, at de (kort) bør kommenteres i rettens begrundelse for kendelsen.

Beslutninger

Beslutninger adskiller sig fra kendelser derved, at de ikke behøver at begrundes, medmindre det er særlig foreskrevet, jf. retsplejelovens § 218, stk. 1, 2. pkt., og derved, at kun beslutninger om sagsomkostninger kan tvangsfuldbyrdes. I andre henseender er beslutninger imidlertid ligestillet med kendelser, eksempelvis i relation til appel. Det antages desuden, at retten altid kan vælge at benytte kendelsesformen i stedet for beslutningsformen (jf. Kommenteret Retsplejelov, 6. udg. 2000, bd. I, s. 330).

Retsplejerådet har overvejet, om beslutninger bør ligestilles med kendelser i relation til aktindsigt, men stiller ikke forslag herom. Beslutninger er langt vanskeligere at identificere end kendelser, der altid er indført i retsbogen eller dombogen under overskriften kendelse. Beslutninger kan fremgå indirekte af en række forskellige formuleringer i retsbogen (bestemte, besluttede, pålagde, fastsatte osv.) og kan navnlig i civile sager også tænkes alene at fremgå af et brev fra retten.

Retsplejerådet finder således, at aktindsigt i beslutninger som udgangspunkt bør være betinget af, at den, der søger aktindsigt uden at være part, har en særlig interesse heri (jf. afsnit 3 nedenfor). Der kan dog være afgørelser, som i dag træffes ved beslutning, men som ikke desto mindre har en sådan betydning, at de bør undergives aktindsigt i samme omfang som kendelser.

Retsplejerådet vil ved sin gennemgang af de enkelte emner inden for den civile retspleje have for øje, om der på det pågældende område forekommer sådanne beslutninger. I givet fald må det bero på en konkret vurdering, om afgørelser af den pågældende karakter fremover bør træffes ved kendelse og på den måde bringes ind under rådets generelle forslag om aktindsigt i domme og kendelser, eller om der skal fastsættes en særlig regel om aktindsigt i den pågældende type af beslutninger.

På nuværende tidspunkt finder Retsplejerådet alene anledning til at pege på afgørelser om sagsomkostninger, der ikke indgår i en dom, hvor det vil være nærliggende at fastsætte en særlig regel om aktindsigt, medmindre rådets overvejelser om begrundelse af afgørelser om sagsomkostninger fører til, at disse fremover skal træffes ved kendelse.

Sammenfatning

Retsplejerådet foreslår, at enhver som udgangspunkt skal have adgang til aktindsigt i domme og kendelser i formel forstand.

Repræsentanter for massemedierne har over for Retsplejerådet anført, at det er vigtigt for pressen at kunne få aktindsigt i elektronisk form, da det er uhensigtsmæssigt efterfølgende at skulle skanne dokumenterne ind.

Retsplejerådets forslag om udlevering af kopi af domme og kendelser mv. omfatter også elektroniske kopier, hvis dokumentet foreligger i elektronisk form hos retten.

2.2.2. Skriftlig forelæggelse og procedure

Retsplejerådet foreslår, at enhver som udgangspunkt skal have adgang til aktindsigt i skriftlig forelæggelse og procedure. Skriftlig forelæggelse og procedure har nær sammenhæng med dommen og i straffesager tillige med domsforhandlingen, der selv med den udvidede adgang til aktindsigt i domme fortsat vil have central betydning for offentlighed i retsplejen. Aktindsigt i skriftlig forelæggelse og procedure bør derfor behandles på linje med aktindsigt i domme.

Det blev ved gennemførelsen af reglerne om skriftlig forelæggelse og procedure i straffesager forudsat, at skriftlig forelæggelse og procedure er offentlig tilgængelig, medmindre dokumenterne er omfattet af en afgørelse om

dørlukning eller referatforbud (jf. Betænkning nr. 1066/1986 om bekæmpelse af økonomisk kriminalitet s. 279 og 296, hvortil der henvises i FT 1986-87, till. A, sp. 604). Retsplejeloven indeholder imidlertid ikke udtrykkelige regler herom, og retsplejeloven indeholder heller ikke udtrykkelige regler om offentlighedens adgang til at gøre sig bekendt med de skriftlige procedureindlæg i skriftligt behandlede civile sager.

På den baggrund foreslår Retsplejerådet en udtrykkelig regel om aktindsigt i skriftlig forelæggelse og procedure. Formålet med dette forslag er at sikre samme grad af offentlighed i skriftligt behandlede sager som i mundtligt behandlede sager.

Retsplejerådet foreslår, at der skal være adgang til aktindsigt i den skriftlige forelæggelse og procedure på samme tidspunkt, som der er adgang til aktindsigt i dommen.

I civile sager holdes der ikke nogen mundtlig domsforhandling, når proceduren foregår skriftligt, og der er allerede derfor ikke grundlag for at give aktindsigt i skriftlige procedureindlæg forud for domsafsigelsen. Hvis sagen afsluttes uden dom, eksempelvis fordi parterne forliger sagen, vil aktindsigt i de skriftlige procedureindlæg være betinget af, at den, der søger aktindsigt uden at være part, har en særlig interesse heri (jf. afsnit 3 nedenfor).

I straffesager afholdes der altid en mundtlig domsforhandling, selv om der anvendes skriftlig forelæggelse eller procedure, og parterne skal i retten give en mundtlig sammenfatning af den skriftlige forelæggelse eller procedure.

I Betænkning nr. 1066/1986 forudsattes det, at offentligheden kan gøre sig bekendt med den skriftlige forelæggelse ved domsforhandlingens begyndelse (s. 279), og det samme gælder formentlig den skriftlige procedure (s. 288 omtales en forskrift om, "at proceduren i et antal dage ligger til gennemsyn på rettens kontor, og at der vil kunne udleveres eksemplarer heraf").

Retsplejerådet foreslår imidlertid, at der også i straffesager først skal være offentlig adgang til den skriftlige forelæggelse og procedure, når der er afsagt dom i sagen. Offentlighedens interesse i umiddelbart at kunne følge domsforhandlingen, selv om der anvendes skriftlig forelæggelse eller procedure, varetages således efter rådets opfattelse i tilstrækkelig grad ved reglen om, at parterne i retten skal give en mundtlig sammenfatning af den skriftlige forelæggelse eller procedure.

2.2.3. Endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter

Retsplejerådet foreslår, at enhver som udgangspunkt skal have adgang til aktindsigt i endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter i civile sager.

Endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter udarbejdes med henblik på og til brug for domsforhandlingen, der også efter en indførelse af almindelig aktindsigt i domme og kendelser vil være af væsentlig betydning for offentlighedens indsigt i retssager. Aktindsigt i endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter er efter Retsplejerådets opfattelse et naturligt accessorium til offentlighedens adgang til at overvære domsforhandlingen.

Endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter udarbejdes specifikt med domsforhandlingen for øje, og forudgående kendskab til dem bidrager på afgørende måde til, at udenforstående kan få udbytte af at overvære den mundtlige domsforhandling. Muligheden for at få udleveret kopi af endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter før domsforhandlingen (og ikke først ved domsforhandlingens begyndelse eller dommens afsigelse) giver også journalister mulighed for at tage stilling til, om sagen har en sådan journalistisk interesse, at der er grund til at overvære domsforhandlingen. Det bemærkes i den forbindelse, at Retsplejerådet foreslår, at det skal fremgå af retslisten, hvis der i en civil sag er udarbejdet endelige påstandsdokumenter eller sammenfattende processkrifter (jf. *kapitel 5*, afsnit 2).

Retsplejerådet foreslår på den baggrund, at der skal være adgang til aktindsigt i endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter to arbejdsdage før domsforhandlingen, således at interesserede tilhørere har mulighed for at sætte sig ind i sagen forud for domsforhandlingen.

Efter Retsplejerådets forslag i Betænkning nr. 1401/2001 skal endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter som udgangspunkt indleveres senest 14 dage før domsforhandlingen. Parterne har således ca. 10 dage efter udvekslingen af endelige påstandsdokumenter eller sammenfattende processkrifter til eventuelt at forlige

sagen, hvis de ser en fordel i, at offentligheden ikke får fri adgang til de endelige påstandsdokumenter eller sammenfattende processkrifter.

Af hensyn til at have en klar regel, som enhver kan læse direkte i retsplejeloven, foreslås det, at todagesreglen skal gælde, uanset om retten har fraveget udgangspunktet om indlevering 14 dage før domsforhandlingen.

Selv om hovedformålet med at udvide adgangen til aktindsigt i endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter er at supplere den indsigt i retssagen, offentligheden kan få ved at overvære domsforhandlingen, er der ikke grundlag for at begrænse den fri adgang til endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter til en kort periode omkring domsforhandlingen.

Når dommen er afsagt, vil der ganske vist ikke være meget vundet ved også at få aktindsigt i endelige påstandsdokumenter eller sammenfattende processkrifter. Dommens egen gengivelse af parternes argumentation er en bedre kilde til grundlaget for afgørelsen end endelige påstandsdokumenter eller sammenfattende processkrifter. Her fremgår således den argumentation, som blev fremført under domsforhandlingen, hvilket er det afgørende, og argumentationen fremgår på den måde, som retten har opfattet den. Endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter adskiller sig således fra skriftlige procedureindlæg, der helt træder i stedet for en mundtlig domsforhandling, hvorimod endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter alene er hjælpedokumenter til brug for den mundtlige domsforhandling (og domsskrivningen).

Disse mere praktisk betonedede betragtninger kan imidlertid ikke begrunde, at adgangen til aktindsigt i endelige påstandsdokumenter (i modsætning til adgangen til aktindsigt i domme og kendelser) skulle være tidsbegrænset.

Retsplejerådets forslag om aktindsigt i endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter omfatter kun endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter, der indleveres i medfør af retsplejelovens udtrykkelige regler herom (dvs. § 356 a, stk. 1, i den gældende lov (omfatter kun endelige påstandsdokumenter) og § 357, stk. 1 og 2, i forslaget i Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I).

Retsplejerådet finder det således ikke hensigtsmæssigt i reglerne om aktindsigt at medtage særlige bestemmelser om endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter, i det omfang retsplejelovens regler om sagernes behandling ikke indeholder bestemmelser herom. Hvis der på et tidspunkt indføres lovregler om anvendelse af endelige påstandsdokumenter eller sammenfattende processkrifter i ankesager, bør der imidlertid naturligvis gives samme frie adgang til aktindsigt heri som i endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter i førsteinstanssager.

Indtil da vil aktindsigt i dokumenter, der indholdsmæssigt svarer til (og eventuelt er betegnet som) endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter, men som ikke er indleveret i medfør af en udtrykkelig regel i retsplejeloven, være betinget af, at den, der søger aktindsigt uden at være part, har en særlig interesse heri (jf. afsnit 3 nedenfor).

2.3. Undtagelser til aktindsigt i domme og kendelser mv.

Retsplejerådet forslår visse undtagelser til den almindelige adgang til aktindsigt i domme og kendelser mv.

For det første foreslås det, at forklaringer afgivet i lukkede retsmøder og forklaringer, der er omfattet af et referatforbud, automatisk skal være undtaget fra aktindsigt (afsnit 2.3.1).

For det andet foreslås det, at retten til aktindsigt efter en konkret vurdering skal kunne begrænses af hensyn til nærmere angivne hensyn til offentlige eller private interesser (afsnit 2.3.2-2.3.4).

2.3.1. Forklaringer, der er afgivet i lukkede retsmøder, eller som er omfattet af et referatforbud

Retsplejerådet foreslår, at forklaringer afgivet i lukkede retsmøder og forklaringer, der er omfattet af et referatforbud, automatisk skal være undtaget fra aktindsigt for enhver. Dette gælder dog ikke, hvis dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet.

Retsplejerådet finder således, at de hensyn, der begrundes, at offentlig gengivelse af forklaringerne er forbudt i disse tilfælde, med styrke taler for, at enhver ikke skal have adgang til aktindsigt heri.

Retsplejerådet finder således ikke, at selve det forhold, at forklaringerne er gengivet i en dom eller kendelse, kan begrunde en almindelig adgang til aktindsigt heri.

Retsplejerådet foreslår imidlertid, at det kun er den deciderede gengivelse af forklaringerne, som automatisk skal være undtaget fra aktindsigt for enhver.

Retsplejerådet finder således, at det vil være en for vidtgående indskrænkning af den af rådet tilsigtede større offentlighed med hensyn til domme og kendelser, hvis også omtale af forklaringerne i afgørelsens præmisser automatisk skulle være undtaget fra aktindsigt. Rådet har i den forbindelse navnlig lagt vægt på, at præmisserne har afgørende betydning for forståelsen af afgørelsen og dermed for offentlighedens indsigt i retsplejen.

Begrænsning af adgangen til aktindsigt i præmisserne kan således kun ske efter en konkret vurdering ud fra de hensyn, som beskrives i afsnit 2.3.2-2.3.4 nedenfor.

Afgrænsningen mellem gengivelsen af forklaringerne og præmisserne bør i den forbindelse ske ud fra et strengt formelt kriterium, således at undtagelsen bliver entydig og nem at anvende i praksis.

2.3.2. Statens sikkerhed mv.

Retsplejerådet foreslår, at aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. efter en konkret vurdering skal kunne begrænses, i det omfang det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til statens sikkerhed eller rigets forsvar eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner.

Denne undtagelse giver således mulighed for efter en konkret vurdering at undtage bestemte *oplysninger* fra aktindsigt. Rent praktisk sker der det, at de pågældende oplysninger i givet fald fjernes fra dokumentet før kopieringen, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dokumentet (ekstrahering). Der vil sjældent være grundlag for at nægte aktindsigt i hele dokumentet under henvisning statens sikkerhed mv.

Den foreslåede undtagelse vedrørende statens sikkerhed mv. viderefører i moderniseret form den gældende undtagelsesregel i retsplejelovens § 41 vedrørende “hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt”.

Undtagelsen vedrørende statens sikkerhed mv. vil fortsat have et yderst begrænset anvendelsesområde.

2.3.3. Forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser

Retsplejerådet foreslår, at aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. efter en konkret vurdering skal kunne begrænses, i det omfang det af ganske særlige grunde er påkrævet af hensyn til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser. Med ordene “ganske særlige grunde” og “påkrævet” er det hensigten at markere, at denne undtagelse kun skal anvendes i ekstraordinære tilfælde.

Denne undtagelse giver således mulighed for efter en konkret vurdering at undtage bestemte *oplysninger* fra aktindsigt. Rent praktisk sker der det, at de pågældende oplysninger i givet fald fjernes fra dokumentet før kopieringen, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dokumentet (ekstrahering). Der vil sjældent eller aldrig være grundlag for at nægte aktindsigt i hele dokumentet under henvisning til hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser.

Som eksempel kan nævnes sager om narkotikakriminalitet, hvor det kan være påkrævet at undtage telefonnumre eller adresser, som fremgår af dokumentet, fra aktindsigt, hvis der er risiko for, at det ved opringning til disse telefonnumre eller henvendelse på disse adresser (fortsat) er muligt direkte eller indirekte at komme i kontakt med personer, der sælger narkotika.

Undtagelsen vil endvidere i meget sjældne tilfælde kunne anvendes af hensyn til beskyttelse af vidner (jf. nedenfor).

Hensynet til beskyttelse af vidner

Vidnebeskyttelse er omtalt i forarbejderne til lov nr. 428 af 31. maj 2000 om ændring af retsplejeloven (FT 1999-

2000, till. A, s. 162):

Vidneforklaringer er et hyppigt anvendt – og ofte afgørende – bevis i straffesager. Det er derfor af meget stor betydning for samfundets mulighed for at retsforfølge kriminalitet, at vidner bidrager til politiets efterforskning af lovovertrædelser ved at afgive forklaring både til politiet og i retten.

Hvis ikke vidner træder frem og afgiver forklaring til politiet under efterforskningen, kan alternativet i øvrigt være, at politiet må anvende mere alvorlige og indgribende efterforskningsmidler.

Det forekommer i visse tilfælde, at gerningsmanden eller personer med tilknytning til denne gennem vold, trusler eller lignende forsøger at afskrække vidner fra at stå frem og fortælle, hvad de har set eller hørt.

Uanset antallet af sådanne overgreb er meget lavt i forhold til det samlede antal vidner, der hvert år yder deres bidrag til at få opklaret kriminalitet og til at få dømt de skyldige, er det særdeles vigtigt, at vidner gives en sådan beskyttelse, at frygt for repressalier ikke afholder nogen fra at vidne. Dette gælder naturligvis i første række af hensyn til opklaringen af de sager, hvor der er en konkret risiko for overgreb. Men det er også – mere generelt – af stor betydning for borgernes indstilling til det at optræde som vidne, at de er sikre på, at myndighederne tager de nødvendige forholdsregler for at beskytte vidner, når det er påkrævet.

Retsplejerådet er enig i disse generelle synspunkter.

Af lovgivningsmæssige initiativer vedrørende vidnebeskyttelse kan nævnes vedtagelsen af straffelovens § 123 om forulempelse af vidner, jf. lov nr. 282 af 29. april 1992 og lov nr. 411 af 10. juni 1997, vedtagelsen af retsplejelovens § 28 b, stk. 3, om udelukkelse af grupper af personer fra et offentligt retsmøde, jf. lov nr. 411 af 10. juni 1997, vedtagelsen af retsplejelovens § 31, stk. 1, nr. 1, om navneforbud af hensyn til nogens sikkerhed, jf. lov nr. 362 af 2. juni 1999, vedtagelsen af retsplejelovens § 841 om forud for domsforhandlingen at træffe afgørelse om dørlukning mv. under domsforhandlingen, jf. lov nr. 428 af 31. maj 2000, samt vedtagelsen af retsplejelovens § 848 om anonyme vidner, jf. lov nr. 381 af 6. juni 2002.

Gengivelsen af forklaringer, der er afgivet for lukkede døre eller omfattet af et referatforbud, er undtaget fra rådets forslag om aktindsigt i domme (jf. afsnit 2.3.1 ovenfor). Retsplejelovens § 29, stk. 2, nr. 2, og § 30, nr. 2, giver mulighed for dørlukning eller referatforbud, hvis sagens behandling i et offentligt retsmøde eller offentlig gengivelse må antages at bringe nogens sikkerhed i fare.

Der kan forekomme ekstraordinære situationer, hvor aktindsigt i eksempelvis dommens præmisser kan bringe et vidnes sikkerhed i fare. Faren vil imidlertid i langt de fleste tilfælde udspringe fra personer med tilknytning til tiltalte, der under alle omstændigheder har krav på at få udleveret en kopi af dommen (jf. *kapitel 7*, afsnit 3). En udvidet adgang til aktindsigt i dommen for andre end tiltalte vil derfor kun i helt ekstreme situationer kunne øge risikoen for, at et vidne lider overlast.

I sådanne ekstreme situationer vil aktindsigt kunne nægtes under henvisning til, at det af ganske særlige grunde er påkrævet af hensyn til forebyggelse af lovovertrædelser.

Endelig bemærkes for fuldstændighedens skyld, at hvis et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl er hemmeligholdt for tiltalte i medfør af retsplejelovens § 848, stk. 2, skal vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl slet ikke medtages i dommen.

Hensynet til sagens oplysning

Retsplejerådet har overvejet, om der burde være mulighed for i særlige tilfælde at nægte aktindsigt i forklaringer i straffesager, indtil sagen er endeligt afsluttet. Et muligt kriterium kunne være, at aktindsigt på et tidligere tidspunkt på afgørende måde vil hindre sagens oplysning.

Selv om forklaringerne er afgivet i åbne retsmøder uden referatforbud (i modsat fald vil forklaringerne under alle omstændigheder være undtaget fra aktindsigt, jf. afsnit 2.3.1 ovenfor), og derfor kan refereres i medierne, kan der alligevel argumenteres for, at der er større risiko for, at sagens oplysning lider skade, hvis der altid er adgang til aktindsigt i dommens gengivelse af de afgivne forklaringer, så snart der er afsagt dom i første instans.

Ved bevisvurderingen i straffesager vil detaljer i forklaringerne således ofte have stor betydning, og der er derfor forskel på, om man har adgang til mediernes gengivelse af forklaringerne, der er skrevet ud fra en nyhedsmæssig

vinkel, eller til gengivelsen i dommen, der vil være særlig omhyggelig og præcis med hensyn til detaljer, som har betydning for sagens afgørelse.

I dag er der ikke almindelig adgang til aktindsigt i domme, og massemediernes særlige adgang til aktindsigt i domme er ledsaget af et forbud mod offentliggørelse mv. Den særlige problemstilling med offentliggørelse, før sagen er endeligt afsluttet, af den præcise ordlyd af dommens gengivelse af de afgivne forklaringer opstår derfor ikke. Det kan derfor være vanskeligt at bedømme, hvor stor skadesrisikoen er.

Efter Retsplejerådets opfattelse er der imidlertid ikke store problemer forbundet med, at vidner, som skal afgive forklaring under ankesagen, vil have mulighed for at anmode om aktindsigt i dommen og dermed få adgang til at læse gengivelsen af forklaringer afgivet for åbne døre i første instans. På det tidspunkt, hvor ankesagen behandles, vil centrale vidner under alle omstændigheder i de fleste tilfælde have et indgående kendskab til sagens behandling i første instans. Endvidere er det ikke usædvanligt, at en genafhøring af et vidne, der har afgivet forklaring i første instans, indledes med en oplæsning af gengivelsen af vidnets tidligere forklaring. Endelig har forklaringerne som nævnt frit kunnet gives offentligt, ligesom tiltalte har fået et eksemplar af dommen.

Repræsentanter for massemediene har over for Retsplejerådet givet udtryk for, at særligt den fri adgang til offentlig gengivelse af forklaringerne gør det vanskeligt at forstå begrundelsen for en regel om, at dommens gengivelse af forklaringerne i visse tilfælde ikke desto mindre skal være undtaget fra aktindsigt. Massemediene henviste i den forbindelse også til, at kombinationen af den fri adgang til referat og en undtagelse fra aktindsigt i realiteten betød, at medierne ikke kunne bruge den mest autentiske kilde i deres nyhedsformidling.

På den baggrund finder Retsplejerådet ikke tilstrækkelig anledning til at give hensyn til sagens oplysning at undtage gengivelsen af forklaringer afgivet i åbne retsmøder uden referatforbud fra aktindsigt.

Hensynet til oplysningen af andre sager

Retsplejerådet har overvejet, om der burde være mulighed for i særlige tilfælde at nægte aktindsigt i straffesager, indtil alle sager i samme sagskompleks er afsluttet i første instans. Et muligt kriterium kunne være, at aktindsigt på et tidligere tidspunkt på afgørende måde vil hindre oplysningen af den eller de sager, der endnu ikke er afgjort.

Efter Retsplejerådets opfattelse er der imidlertid ikke noget stort behov for en sådan undtagelse.

Dommens gengivelse af forklaringer, der er afgivet for lukkede døre eller omfattet af et referatforbud, er under alle omstændigheder undtaget fra aktindsigt (jf. afsnit 2.3.1 ovenfor), og andre forklaringer har frit kunnet gives offentligt.

Dommens gengivelse af tiltalen og dommens præmisser kan ganske vist over for eventuelle endnu ikke sigtede medgerningsmænd afsløre, hvad politiet ved, og dermed vanskeliggøre politiets efterforskning i forhold til disse.

Dette problem opstår imidlertid kun, hvis de pågældende dels ikke allerede er advaret (eksempelvis af den nu sigtede eller personer med tilknytning til ham eller hende), dels har et sådant kendskab til den afsagte straffedom, at de har mulighed for at anmode om aktindsigt (jf. afsnit 2.1.3 ovenfor).

På den baggrund finder Retsplejerådet ikke tilstrækkelig anledning til at give hensyn til sagens oplysning at nægte aktindsigt, indtil alle sager i samme sagskompleks er afsluttet i første instans.

2.3.4. Enkeltpersoners rent private forhold og virksomheders erhvervshemmeligheder

Retsplejerådet foreslår, at aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. efter en konkret vurdering skal kunne begrænses, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og offentlighedens indsigt i retssager findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende.

Denne undtagelse giver således mulighed for efter en konkret vurdering at undtage bestemte *oplysninger* fra aktindsigt. Rent praktisk kan dette ske på to måder. *Enten* fjernes selve de pågældende oplysninger (om rent private forhold eller erhvervshemmeligheder) fra dokumentet, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dokumentet (ekstrahering). *Eller* dokumentet anonymiseres, således at det ikke er muligt at identificere de enkeltpersoner eller virksomheder, som de pågældende oplysninger vedrører.

Anonymisering betyder, at de pågældende enkeltpersoners eller erhvervsvirksomheders identitet sløres, men at selve oplysningerne bibeholdes i dokumentet. Anonymisering er derfor en mindre vidtgående indskrænkning af offentligheden end udeladelse af oplysninger. Retsplejerådet foreslår derfor, at beskæring af dokumentet (dvs. udeladelse af selve oplysningerne) skal være forbeholdt de tilfælde, hvor en anonymisering vil være utilstrækkelig. Anonymisering kan navnlig være utilstrækkelig, hvis der trods anonymisering er risiko for, at de pågældende vil kunne genkendes i en videre kreds.

Undtagelsen gælder både i civile sager og straffesager. Det må imidlertid antages, at undtagelsen vedrørende enkeltpersoners rent private forhold vil få størst betydning i straffesager, blandt andet fordi de mest følsomme civile sager helt er undtaget fra forslaget om aktindsigt i domme og kendelser for enhver (jf. afsnit 2.1.2 ovenfor). Det må omvendt antages, at undtagelsen vedrørende virksomheders erhvervshemmeligheder vil få størst betydning i civile sager.

Begrebet “rent private forhold” skal forstås på samme måde som i anden lovgivning, herunder navnlig forvaltningslovens § 28, stk. 1, der angår videregivelse af oplysninger fra én forvaltningsmyndighed til en anden. Rent private forhold omfatter således navnlig oplysninger om race, religion og hudfarve, politiske, foreningsmæssige, seksuelle og strafbare forhold, helbredsforhold, væsentlige sociale problemer og misbrug af nydelsesmidler og lignende. Rent private forhold omfatter efter omstændighederne også oplysninger om interne familieforhold, herunder familiestridigheder, opdragelsesmåde og adoption, og om ulykkestilfælde. Rent private forhold omfatter derimod ikke eksempelvis økonomiske forhold, arbejds- og ansættelsesmæssige forhold, uddannelsesmæssige forhold eller boligforhold.

Oplysninger om rent private forhold er ikke fortrolige, hvis den pågældende selv har gjort offentligheden bekendt med oplysningen, eksempelvis som kandidat for et politisk parti eller talsmand for et religiøst samfund eller en forening. Oplysninger om rent private forhold er heller ikke fortrolige, hvis oplysningerne er almindeligt kendt, eksempelvis efter at have været omtalt udførligt i medierne.

Begrebet “erhvervshemmeligheder” skal forstås på samme måde som i retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, der angår dørlukning.

Undtagelsen vedrørende rent private forhold gælder kun for fysiske personer, hvorimod undtagelsen vedrørende erhvervshemmeligheder også gælder for juridiske personer.

Retsplejerådets forslag er udformet på den måde, at retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og offentlighedens indsigt i retssager desuden findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende enkeltpersoner eller virksomheder.

Efter forslaget skal aktindsigt således ikke automatisk begrænses, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, men der skal foretages en vurdering af, om offentlighedens indsigt i dokumentet konkret bør vige for væsentlige hensyn til de pågældende. I denne vurdering indgår både, *hvem* det er, dokumentet indeholder rent private oplysninger eller erhvervshemmeligheder om (sigtede/tiltalte, forurettede, parter i civile sager, vidner eller andre), og *hvilke* private forhold eller erhvervshemmeligheder der er tale om. Desuden kan det indgå i vurderingen, om sagen har en særlig offentlig interesse.

Strafbare forhold

I straffesager vil undtagelsen ikke kunne anvendes til at udelade oplysninger om de påsigtede forhold, da det vil gøre aktindsigt i domme og kendelser meningsløs. I straffesager forventes undtagelsen endvidere normalt ikke anvendt til anonymisering med hensyn til sigtede eller tiltalte, medmindre sigtede eller tiltalte er under 18 år. Der kan dog efter forslaget også ske anonymisering for så vidt angår sigtede eller tiltalte over 18 år, og det må til en vis grad bero på de indhøstede erfaringer, i hvilket omfang der er anledning hertil.

Undtagelsen vil i særlige tilfælde kunne anvendes på oplysninger om tiltaltes forstraffe. Da domme og kendelser normalt kun medtager oplysninger om forstraffe af betydning for sagen, og da kendskab til disse oplysninger kan have væsentlig betydning for forståelsen af afgørelsen, bør de imidlertid som udgangspunkt ikke undtages fra aktindsigt, hvis tiltalte findes skyldig. Hvis tiltalte frifindes, bør eventuelle oplysninger i dommen om tiltaltes forstraffe imidlertid undtages fra aktindsigt.

Undtagelsen bør normalt altid anvendes for så vidt angår oplysninger om strafbare forhold, som hverken angår de påsigtede forhold eller tiltaltes forstraffe. Der bør således ske anonymisering, hvis det er tilstrækkeligt, og ellers bør oplysningerne udelades. Der kan i den forbindelse også henvises til, at vidners svar på spørgsmål om, hvorvidt de er straffet, ikke meddeles tilhørerne i et offentligt retsmøde, jf. retsplejelovens § 185, stk. 1, 2. og 3. pkt.

Seksuelle forhold

Undtagelsen bør normalt altid anvendes for så vidt angår oplysninger om seksuelle forhold, som den pågældende ikke selv har gjort offentligheden bekendt med. Der bør således ske anonymisering, hvis det er tilstrækkeligt, og ellers bør oplysningerne udelades.

Det kan navnlig være relevant i civile sager om sexchikane, idet faderskabssager og ægteskabssager falder helt uden for forslaget om aktindsigt i domme og kendelser for enhver (jf. afsnit 2.1.2 ovenfor).

Det kan også være relevant i straffesager om seksualforbrydelser. Ganske vist vil forurettedes forklaring i straffesager om alvorlige seksualforbrydelser typisk være undtaget fra aktindsigt, allerede fordi den er afgivet for lukkede døre (jf. afsnit 2.3.1 ovenfor), men oplysninger om forurettedes seksuelle forhold kan også fremgå af tiltaltes forklaring, anklageskriftet og dommens præmisser.

Retsplejerådet er opmærksom på, at hvis anonymisering ikke er tilstrækkelig, og oplysningerne derfor udelades, er adgangen til aktindsigt i straffesager om seksualforbrydelser reelt ikke meget værd. Rådet finder imidlertid, at dette er en nødvendig konsekvens af hensynet til forurettede. Samtidig understreger rådet, at det må antages, at anonymisering i mange sager *vil* være tilstrækkelig.

Misbrugsproblemer

Undtagelsen bør normalt altid anvendes for så vidt angår oplysninger om misbrugsproblemer, der ikke har betydning for sagen. Der bør således ske anonymisering, hvis det er tilstrækkeligt, og ellers bør oplysningerne udelades.

I en del sager, eksempelvis visse straffesager om spirituskørsel, vil oplysninger om misbrugsproblemer have væsentlig betydning for afgørelsen, og afvejningen af hensynet til den pågældende og hensynet til offentlighedens indsigt i retssager kan her føre til, at oplysningerne ikke udelades og efter omstændighederne heller ikke anonymiseres.

Helbredsforhold og væsentlige sociale problemer

Det vil bero på en mere konkret vurdering, om der er grund til at undtage oplysninger om helbredsforhold eller væsentlige sociale problemer fra aktindsigt.

Race, religion, hudfarve og politiske og foreningsmæssige forhold

Oplysninger om race, religion og hudfarve og politiske og foreningsmæssige forhold vil der til gengæld normalt ikke være grund til at undtage fra aktindsigt.

Når oplysninger om race, religion og hudfarve og politiske og foreningsmæssige forhold anses som stærkt følsomme i (navnlig) registermæssig henseende, skyldes det ikke mindst de historiske erfaringer med, hvad registre over personer tilhørende en bestemt race eller religion eller med en bestemt politisk overbevisning kan misbruges til.

Efter Retsplejerådets opfattelse er enkeltstående oplysninger om disse forhold i domme og kendelser derimod normalt ikke af en sådan følsom karakter, at der er grund til at undtage oplysningerne fra aktindsigt.

Erhvervshemmeligheder

Anvendelsen af undtagelsen vedrørende virksomheders erhvervshemmeligheder forudsætter, at en offentliggørelse af oplysningerne vil kunne have betydelige skadevirkninger for virksomheden. Gengivelsen af forklaringer om erhvervshemmeligheder, der er afgivet for lukkede døre, er dog undtaget fra aktindsigt allerede i kraft af dørlukningen (jf. afsnit 2.3.1 ovenfor).

Ud over skadevirkningerne ved en offentliggørelse kan også erhvervshemmelighedernes karakter indgå i den afvejning, der skal foretages i forhold til offentlighedens interesse i indsigt i retssager. Oplysninger om eksempelvis omsætningstal, udviklingsplaner mv. vil således snarere kunne undtages fra aktindsigt end oplysninger, der angår

sundhedsmæssige eller miljømæssige problemer hos virksomheden eller dens produkter, og som har betydning for sagen.

Parterne har naturligvis mulighed for allerede i forbindelse med sagens afgørelse at henlede rettens opmærksomhed på det, hvis der er oplysninger om erhvervshemmigheder, som bør udelades, hvis der søges om aktindsigt i dommen.

I tvivlsomme tilfælde vil det i øvrigt under alle omstændigheder være naturligt at indhente en udtalelse fra de pågældende, før retten beslutter, om hensynet til offentlighedens indsigt i retssager eller hensynet til de pågældende konkret skal være udslagsgivende.

3. Aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri

Retsplejerådets forslag om aktindsigt i civile sager og straffesager sonderer mellem domme og kendelser mv. på den ene side og sagens øvrige dokumenter på den anden side.

Rådet foreslår, at domme og kendelser mv. undergives almindelig aktindsigt for enhver (jf. afsnit 2 ovenfor).

Derimod foreslås det, at aktindsigt i sagens øvrige dokumenter skal være begrænset til tilfælde, hvor kendskab til dokumenterne har væsentlig betydning for at afklare et konkret retsspørgsmål, som den, der søger aktindsigt, har en individuel, væsentlig interesse i, eller hvor den, der søger aktindsigt, i øvrigt har en særlig tilknytning til sagen.

Det samme gælder med hensyn til aktindsigt i domme og kendelser mv. i sager, der falder uden for den foreslåede frie adgang til aktindsigt (dvs. straffesager, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden, samt civile sager om ægteskab, forældremyndighed, samvær, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke).

3.1. Særlig interesse i aktindsigt

Retsplejerådet foreslår, at aktindsigt skal være betinget af, at kendskab til dokumentet har væsentlig betydning for at afklare et konkret retsspørgsmål, som ansøgeren har en individuel, væsentlig interesse i, eller at ansøgeren i øvrigt har en særlig tilknytning til sagen.

Første led af den foreslåede regel er i realiteten en mere præcis beskrivelse af det krav om retlig interesse, som retsplejelovens § 41 stiller i dag. Første led omfatter kun retlig interesse i snæver forstand og således ikke journalistisk, videnskabelig eller personlig, følelsesmæssig interesse. Ligesom efter gældende ret skal vurderingen af ansøgerens interesse i aktindsigt foretages i forhold til det enkelte dokument og ikke i forhold til sagen som helhed.

Andet led af den foreslåede regel er udtryk for en vis udvidelse af adgangen til aktindsigt, da der i hidtidig praksis kun foreligger enkelte afgørelser, der – i kraft af en vid fortolkning af kriteriet “retlig interesse” – giver aktindsigt i andet øjemed end belysning af et konkret retsspørgsmål.

Dette led tager sigte på tilfælde, hvor den, der søger aktindsigt, har en nær tilknytning til sagen, uden at der er tale om, at aktindsigt har betydning for et retsspørgsmål, som ansøgeren har en individuel, væsentlig interesse i. Andet led vil således navnlig finde anvendelse, når ansøgeren har en velbegrundet personlig, følelsesmæssig interesse i at få aktindsigt. Efter forslaget vil der således fortsat skulle gives aktindsigt i et tilfælde som UfR 1998.880 H (der er omtalt i *kapitel 3*, afsnit 5.1.2), men nu med den begrundelse, at ansøgeren har en særlig tilknytning til sagen.

Det vil bero på en konkret vurdering, om en person har en sådan særlig tilknytning til sagen, at det er rimeligt at give den pågældende adgang til at gøre sig bekendt med sagens dokumenter, selv om aktindsigten ikke har betydning for et retsspørgsmål. I straffesager vil forurettede dog normalt have adgang til aktindsigt efter den foreslåede regel. Det samme gælder forurettedes nære pårørende, hvis forurettede er afgået ved døden. Derimod vil en anmelder, der ikke selv er forurettet, sjældent have adgang til aktindsigt efter den foreslåede regel.

Aktindsigt efter den foreslåede regel forudsætter, at aktindsigt søges enten med henblik på belysning af et konkret foreliggende retsspørgsmål, som den, der søger aktindsigt, har en individuel, væsentlig interesse i, eller fordi den, der søger aktindsigt, har en særlig tilknytning til den sag, der søges aktindsigt i.

Den foreslåede regel omfatter således ikke tilfælde, hvor der søges aktindsigt ud fra en generel interesse i belysning af retstilstanden eller af den konkrete sag. Anmodninger om aktindsigt, der alene tjener eksempelvis journalistiske eller videnskabelige formål, falder således uden for reglen.

Uden for de tilfælde, hvor aktindsigt søges efter de foreslåede regler om aktindsigt i domme og kendelser mv. for enhver (jf. afsnit 2 ovenfor) eller efter de foreslåede særlige regler om pressens aktindsigt (jf. *kapitel 8*, afsnit 2.1), vil aktindsigt i journalistisk eller videnskabeligt øjemed fremover skulle gennemføres som meroffentlighed (jf. afsnit 4 nedenfor). Efter forslaget vil der således fortsat kunne gives aktindsigt i et tilfælde som UfR 2000.1012 Ø (der er omtalt i *kapitel 3*, afsnit 5.1.2), men nu som meroffentlighed.

3.2. Omfattede sager

Retsplejerådets forslag om aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri, omfatter alle sager ved domstolene, både civile sager og straffesager, og inden for de civile sager både dispositive og indispositive domssager og faged- og skiftesager. Rådets forslag omfatter desuden straffesager, som behandles af politiet og anklagemyndigheden, men ikke straffesager, som behandles af andre administrative myndigheder.

Rådets forslag omfatter ikke den registreringsmæssige side af tinglysning, men i tilfælde af kære er kæresagens dokumenter omfattet af forslaget på samme måde som ved kære af andre registreringssager (jf. sølovens § 43, flyregistreringslovens § 14 og værdipapirhandelslovens § 79). Det bemærkes i den forbindelse, at tinglyste dokumenter i forvejen er offentligt tilgængelige, jf. tinglysningslovens § 50.

Rådets forslag omfatter ikke dokumenter, der er indgået til eller oprettet af domstolene som led i administrativ virksomhed.

Retsplejerådets hovedkommissorium omfatter den civile retspleje (hvorved bemærkes, at rådet finder at kunne behandle emner, som har tværgående betydning for den civile retspleje og strafferetsplejen, for så vidt som en samlet regulering er ønskelig, jf. blandt andet kapitel 12, afsnit 1, i Betænkning nr. 1201/2001 om reform af den civile retspleje I), og tillægskommissoriet om dokumentoffentlighed indeholder en anmodning om at foretage “en samlet vurdering af reglerne om dokumentoffentlighed i både straffesager og civile sager”.

Retsplejerådet finder det på den baggrund mest naturligt ikke at behandle spørgsmål om aktindsigt i dokumenter, der er indgået til eller oprettet af domstolene som led i administrativ virksomhed.

Tidspunktet for aktindsigt i straffesager

Retsplejerådet foreslår, at der først skal være adgang til aktindsigt i straffesager, når sagen er endeligt afsluttet. Dette svarer ganske til gældende ret.

Rådet bemærker, at spørgsmålet om aktindsigt med henblik på at fremsætte et borgerligt krav under straffesagen må overvejes som led i behandlingen af tillægskommissoriet om adhæsiionsproces (jf. *bilag 4*).

3.3. Omfattede dokumenter

Retsplejerådets forslag om aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri, omfatter alle dokumenter, der vedrører sagen, med undtagelse af interne arbejdsdokumenter.

Rådets forslag omfatter således dels domme og kendelser mv., der – for de fleste sagers vedkommende – tillige er omfattet af rådets forslag om aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. (jf. afsnit 2.2 ovenfor), dels sagens dokumenter i øvrigt, herunder retsbogstiførsler vedrørende sagen.

Et dokument vedrører sagen, når dokumentet har betydning for sagens behandling. Som eksempler kan for civile sagers vedkommende nævnes stævning og øvrige processkrifter, brevveksling med retten vedrørende sagen og dokumenter, der benyttes som bevis. Som eksempler kan for straffesagers vedkommende nævnes politirapporter (jf. retsplejeloens § 744), anklageskrift eller retsmødebegæring og dokumenter, der har været benyttet som bevis.

I straffesager er både dokumenter, der indgår i sagen ved retten, og dokumenter, der (alene) indgår i politiets sag, omfattet. Hvis et dokument vedrører den pågældende sag, er det således omfattet af forslaget om aktindsigt, selv

om anklagemyndigheden ikke har fremlagt det i retten, fordi det efter anklagemyndighedens opfattelse har vist sig at være uden betydning for sagens afgørelse.

Udtrykket “dokumenter” skal forstås lige så bredt som dokumentbegrebet efter offentlighedsloven. Ud over egentlige skriftlige dokumenter, hvad enten de foreligger som papirdokumenter eller elektroniske dokumenter, er således også tegninger, kort, billeder og lyd- og billedoptagelser omfattet.

Interne arbejdsdokumenter

Ligesom efter gældende ret er interne arbejdsdokumenter ikke omfattet af retten til aktindsigt.

Dokumenter, der udarbejdes af retten eller politiet udelukkende til eget brug ved behandlingen af en sag, anses som interne arbejdsdokumenter. Et dokument kan således kun anses som et internt arbejdsdokument, hvis det ikke er videregivet til nogen uden for retten eller politiet.

Som eksempler kan for retternes vedkommende nævnes udkast til retsbogstilførsler eller retsafgørelser, som udelukkende anvendes af retten selv. Tilsvarende gælder notater, som en dommer eller anden medarbejder ved retten foretager i forbindelse med sagens behandling, og som udelukkende anvendes af retten selv.

Som eksempler kan for politiets vedkommende nævnes politiets og anklagemyndighedens interne overvejelser om tiltale spørgsmål, om sagens førelse i retten eller om anke.

Brevveksling mellem forskellige enheder inden for politiet og anklagemyndigheden (herunder Justitsministeriet) anses også som interne arbejdsdokumenter. Dette skyldes blandt andet, at en efterforskning kan involvere flere politikredse, ligesom rigspolitiet kan være inddraget.

Brevveksling mellem forskellige domstole kan derimod ikke anses som intern, hvorimod det må det bero på en konkret vurdering, om brevveksling mellem forskellige enheder inden for en domstol har en sådan intern karakter, at den falder under begrebet interne arbejdsdokumenter.

Voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger anses også som interne arbejdsdokumenter.

3.4. Undtagelser til aktindsigt

Eftersom aktindsigt forudsætter, at den, der søger aktindsigt, har en særlig interesse i at få aktindsigt, er der ikke behov for alle de undtagelser til aktindsigt, som er indeholdt i offentlighedsloven.

Der bør dog ligesom efter de gældende regler være mulighed for at undtage fra aktindsigt af hensyn til statens sikkerhed mv. (afsnit 3.4.1).

Endvidere foreslår Retsplejerådet en ny regel om, at retten til aktindsigt efter en konkret vurdering skal kunne begrænses, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder (afsnit 3.4.2).

Endelig foreslår Retsplejerådet, at den gældende regel om begrænsning af aktindsigt i straffesager af hensyn til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller af hensyn til beskyttelse af tredjemand videreføres og desuden udvides til at gælde for alle dokumenter (afsnit 3.4.3).

3.4.1. Statens sikkerhed mv.

Retsplejerådet foreslår, at aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri, efter en konkret vurdering skal kunne begrænses, i det omfang ansøgerens interesse i aktindsigt findes at burde vige for afgørende hensyn til statens sikkerhed eller rigets forsvar eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner.

Det fremgår af formuleringen, at der skal foretages en konkret afvejning af ansøgerens interesse i aktindsigt over for de pågældende modhensyn. Det bemærkes i den forbindelse, at et alternativ til helt at nægte aktindsigt kan være at afslå at udlevere kopi af de pågældende dokumenter (jf. afsnit 3.5 nedenfor).

Denne undtagelse giver således mulighed for efter en konkret vurdering at undtage bestemte *oplysninger* fra

aktindsigt. Rent praktisk sker der det, at de pågældende oplysninger i givet fald fjernes fra dokumentet før kopieringen, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dokumentet (ekstrahering). Der vil dog undertiden være grundlag for at nægte aktindsigt i hele dokumentet under henvisning til statens sikkerhed mv.

Den foreslåede undtagelse vedrørende statens sikkerhed mv. viderefører i moderniseret form den gældende undtagelsesregel i retsplejelovens § 41 vedrørende “hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt”.

Undtagelsen vedrørende statens sikkerhed mv. vil fortsat have et yderst begrænset anvendelsesområde.

3.4.2. Enkeltpersoners rent private forhold og virksomheders erhvervshemmeligheder

Retsplejerådet foreslår, at aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri, efter en konkret vurdering skal kunne begrænses, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende.

Denne undtagelse giver således mulighed for efter en konkret vurdering at undtage bestemte *oplysninger* fra aktindsigt. Rent praktisk kan dette ske på to måder. *Enten* fjernes selve de pågældende oplysninger (om rent private forhold eller erhvervshemmeligheder) fra dokumentet, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dokumentet (ekstrahering). *Eller* dokumentet anonymiseres, således at det ikke er muligt at identificere de enkeltpersoner eller virksomheder, som de pågældende oplysninger vedrører.

Anonymisering betyder, at de pågældende enkeltpersoners eller erhvervsvirksomheders identitet sløres, men at selve oplysningerne bibeholdes i dokumentet. Anonymisering er derfor en mindre vidtgående indskrænkning af adgangen til aktindsigt end udeladelse af oplysninger. Retsplejerådet foreslår derfor, at beskæring af dokumentet (dvs. udeladelse af selve oplysningerne) skal være forbeholdt de tilfælde, hvor en anonymisering vil være utilstrækkelig. Anonymisering kan navnlig være utilstrækkelig, hvis der trods anonymisering er risiko for, at de pågældende vil kunne genkendes i en videre kreds.

Retsplejerådet foreslår, at undtagelsen principielt skal gælde både i civile sager og straffesager. Undtagelsen vil dog i praksis formentlig kun have selvstændig betydning i civile sager, eftersom rådet samtidig foreslår en særlig undtagelse for straffesager, som er bredere (jf. afsnit 3.4.3 nedenfor).

Begrebet “rent private forhold” skal forstås på samme måde som i anden lovgivning, herunder navnlig forvaltningslovens § 28, stk. 1, der angår videregivelse af oplysninger fra én forvaltningsmyndighed til en anden. Rent private forhold omfatter således navnlig oplysninger om race, religion og hudfarve, politiske, foreningsmæssige, seksuelle og strafbare forhold, helbredsforhold, væsentlige sociale problemer og misbrug af nydelsesmidler og lignende. Rent private forhold omfatter efter omstændighederne også oplysninger om interne familieforhold, herunder familiestridigheder, opdragelsesmåde og adoption, og om ulykkestilfælde. Rent private forhold omfatter derimod ikke eksempelvis økonomiske forhold, arbejds- og ansættelsesmæssige forhold, uddannelsesmæssige forhold eller boligforhold.

Oplysninger om rent private forhold er ikke fortrolige, hvis den pågældende selv har gjort offentligheden bekendt med oplysningen, eksempelvis som kandidat for et politisk parti eller talsmand for et religiøst samfund eller en forening. Oplysninger om rent private forhold er heller ikke fortrolige, hvis oplysningerne er almindeligt kendt, eksempelvis efter at have været omtalt udførligt i medierne.

Begrebet “erhvervshemmeligheder” skal forstås på samme måde som i retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, der angår dørlukning.

Undtagelsen vedrørende rent private forhold gælder kun for fysiske personer, hvorimod undtagelsen vedrørende erhvervshemmeligheder også gælder for juridiske personer.

Retsplejerådets forslag er udformet på den måde, at retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til dokumentet til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende enkeltpersoner eller virksomheder.

Efter forslaget skal aktindsigt således ikke automatisk begrænses, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, men der skal foretages en vurdering af, om ansøgerens interesse i aktindsigt konkret bør vige for væsentlige hensyn til de pågældende.

3.4.3. Forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser samt beskyttelse af tredjemand

Retsplejerådet foreslår, at aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri, efter en konkret vurdering skal kunne begrænses, i det omfang ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til en straffesags dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller for særlige hensyn til beskyttelse af sigtede, tiltalte, vidner eller andre.

Denne undtagelse giver således mulighed for efter en konkret vurdering at undtage bestemte *oplysninger* fra aktindsigt. Rent praktisk sker der det, at de pågældende oplysninger i givet fald fjernes fra dokumentet før kopieringen, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dokumentet (ekstrahering). Der vil dog undertiden være grundlag for at nægte aktindsigt i hele dokumentet under henvisning til hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller til beskyttelse af sigtede, tiltalte, vidner eller andre.

Undtagelsen skal ses i lyset af, at Retsplejerådets forslag om aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri, for straffesagers vedkommende omfatter både dokumenter, der er omfattet af den gældende § 41 i retsplejeloven, og dokumenter, der er omfattet af den gældende § 18 i forvaltningsloven.

Formålet med at samle reglerne om aktindsigt i straffesager i retsplejeloven er at forenkle det samlede regelsæt om aktindsigt både med hensyn til betingelserne for og fremgangsmåden ved aktindsigt. For at opnå et ensartet regelsæt har det i den forbindelse været nødvendigt at justere de gældende betingelser for aktindsigt, da betingelserne ikke er helt ens efter de gældende regler i henholdsvis retsplejelovens § 41 og forvaltningslovens § 18.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund at videreføre den undtagelse til aktindsigt, som fremgår af forvaltningslovens § 18, men således at undtagelsen fremover gælder generelt. Retsplejerådets forslag om aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri, omfatter alle straffesager, herunder sager, der ikke har været behandlet ved retten, og der bør efter Retsplejerådets opfattelse være mulighed for efter en konkret vurdering at begrænse retten til aktindsigt både af hensyn forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser og af hensyn til beskyttelse af sigtede, tiltalte, vidner eller andre.

En begrænsning af retten til aktindsigt forudsætter en konkret afvejning mellem ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til dokumentet til at varetage sit tarv over for de angivne modhensyn. Det bemærkes i den forbindelse, at et alternativ til helt at nægte aktindsigt kan være at afslå at udlevere kopi af de pågældende dokumenter (jf. afsnit 3.5.2 nedenfor).

3.5. Udlevering af kopi

3.5.1. Civile sager

Offentlighedsloven og forvaltningsloven

Offentlighedsloven giver forvaltningen mulighed for at bestemme, om aktindsigt skal gives ved gennemsyn på stedet eller ved udlevering af kopi af dokumentet, jf. lovens § 16, stk. 1. Det er dog forudsat, at anmodning om udlevering af kopi kun afslås, når der er en særlig begrundelse herfor, for eksempel dokumenternes karakter, antallet af dokumenter eller deres form.

Afslag på udlevering af kopi på grund af dokumenternes karakter tager navnlig sigte på tilfælde, hvor der har vist sig risiko for, at kopier af de pågældende dokumenter vil blive benyttet på retsstridig måde.

Afslag begrundet i dokumenternes antal vil normalt kun kunne gives, når der er tale om et overordentligt stort antal dokumenter i samme sag.

Afslag på udlevering af kopi begrundet i dokumenternes form tager navnlig sigte på fotografier, billeder, kort, lydbånd, film og lignende. Det er i ombudsmandspraksis antaget, at der ikke automatisk kan gives afslag på

udlevering af kopi under henvisning til dokumenternes form, men at der må foretages en konkret vurdering af mulighederne for kopiering.

Forvaltningsloven indeholder den særlige regel, at hvis det har betydning for en parts mulighed for at varetage sine interesser at få aktindsigt i form af kopi, skal en anmodning herom imødekommes, medmindre dokumenternes karakter, antallet af dokumenter eller deres form med afgørende vægt taler herimod, jf. lovens § 16, stk. 3.

Som offentlighedsloven fortolkes, er forskellen for parter og andre end parter, at en parts anmodning om kopi kun kan afslås, hvis de nævnte forhold (dokumenternes karakter, antal eller form) med *afgørende* vægt taler imod udlevering af kopi.

Retsplejerådets overvejelser

Retsplejerådet finder, at en ordning som efter offentlighedsloven i princippet vil være hensigtsmæssig, således at en anmodning om udlevering af kopi af dokumentet skal imødekommes, medmindre dokumenternes karakter, antal eller form taler herimod.

Retsplejerådet foreslår dog en mere præcis regulering end offentlighedsloven, blandt andet fordi rådets forslag – i modsætning til offentlighedsloven – kun omfatter aktindsigt for personer, der kan godtgøre en særlig interesse i aktindsigt.

Retsplejerådet foreslår, at ansøgeren efter anmodning skal have udleveret kopi af skriftlige dokumenter, medmindre de i afsnit 3.4.1 og 3.4.2 nævnte hensyn til statens sikkerhed mv. eller til personer, hvis rent private forhold eller erhvervshemmeligheder er omtalt i dokumentet, taler herimod.

Den, der søger aktindsigt, har derimod ikke krav på at få udleveret kopi af andre dokumenter, eksempelvis fotografier, kort, tegninger og billed- og lydoptagelser. For disse dokumenters vedkommende er det således overladt til rettens skøn, om aktindsigt skal gives i form af gennemsyn eller kopi. Der bør dog ikke udleveres kopi af billed- og lydoptagelser af forklaringer i retsmøder, jf. herved Retsplejerådets betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 392-393.

3.5.2. Straffesager

Offentlighedsloven og forvaltningsloven

Offentlighedsloven gælder ikke for sager inden for strafferetsplejen, jf. lovens § 2, stk. 1, 1. pkt.

Forvaltningslovens § 18 (der er den eneste regel i forvaltningsloven om aktindsigt i sager om strafferetlig forfølgning) overlader det til den myndighed, der træffer afgørelse om aktindsigt, at tage stilling til, i hvilken form en anmodning om aktindsigt i givet fald skal imødekommes.

Baggrunden for, at de regler om aktindsigtens gennemførelse, der er beskrevet i afsnit 3.5.1 ovenfor, ikke finder anvendelse, er, at de betænkeligheder, der ofte vil kunne være forbundet med overhovedet at indrømme aktindsigt i straffesager, jævnligt vil gøre sig gældende med særlig styrke, hvis aktindsigten skal gennemføres ved udlevering af kopi af dokumenterne.

Aktindsigt gives således normalt i form af gennemsyn.

Retsplejerådets overvejelser

Retsplejerådets forslag om aktindsigt for personer, der har en særlig interesse heri, omfatter dels dokumenter, der i dag er omfattet af forvaltningslovens § 18, dels dokumenter, der i dag er omfattet af retsplejelovens § 41.

Retsplejerådet finder, at de hensyn, der begrunder udformningen af forvaltningslovens § 18, også gør sig gældende for de dokumenter, der i dag er omfattet af retsplejelovens § 41 (retsbogstiltforsler og fremlagte dokumenter).

Retsplejerådet foreslår derfor, at det skal være overladt til politimesterens skøn, om aktindsigt skal gives i form af gennemsyn eller kopi.

Ligesom efter forvaltningslovens § 18 vil udgangspunktet være, at aktindsigt gives i form af gennemsyn.

En konkretiseret anmodning om udlevering af bestemte skriftlige dokumenter bør imidlertid imødekommes,

medmindre de i afsnit 3.4.1 og 3.4.3 nævnte hensyn til statens sikkerhed mv., forfølgning af lovovertrædelser eller tredjemand taler herimod, eller det må befrygtes, at kopien vil blive benyttet på retsstridig måde.

Hvis der anmodes om aktindsigt i et omfattende materiale, vil det under alle omstændigheder i langt de fleste tilfælde være mest hensigtsmæssigt, at den, der søger aktindsigt, i første omgang får adgang til at gennemse den del af materialet, som ikke af de i afsnit 3.4 nævnte grunde helt undtages fra aktindsigt. Den pågældende kan så efterfølgende eventuelt anmode om udlevering af kopi af nærmere angivne dokumenter, som den pågældende har fundet frem til ved sin gennemgang af det samlede materiale.

3.6. Fremgangsmåden ved anmodning om aktindsigt i straffesager

Efter gældende regler og praksis skal anmodninger om aktindsigt i straffesager fremsættes over for retten for så vidt angår domsudskrifter og retsbogsudskrifter, mens anmodninger om aktindsigt i sagens dokumenter i øvrigt skal fremsættes over for anklagemyndigheden. For retsbogstilførslers vedkommende skal der imidlertid indhentes en udtalelse fra politimesteren, medmindre det er åbenbart, at der ikke er grund til at bringe undtagelserne til aktindsigt i anvendelse.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund, at anmodninger om aktindsigt i straffesager for personer, der har en særlig interesse i aktindsigt, fremover altid skal fremsættes over for politimesteren. Det bemærkes i den forbindelse, at akterne i afsluttede straffesager som hovedregel opbevares hos politiet.

Efter gældende regler og praksis kan politimesterens afslag på aktindsigt indbringes for retten, når anmodningen om aktindsigt angår “fremlagte dokumenter”, jf. (princippet i) retsplejelovens § 41. Derimod kan politimesterens afgørelser om aktindsigt i øvrigt påklages til statsadvokaten, hvis afgørelse ikke kan påklages yderligere, jf. retsplejelovens § 101, stk. 2, og § 102, stk. 2, men afgørelsen vil kunne indbringes for domstolene ved civilt søgsmål, jf. grundlovens § 63.

Efter Retsplejerådets opfattelse er der ikke grundlag for at opretholde den særligt lette adgang til domstolsprøvelse af visse af anklagemyndighedens afgørelser om aktindsigt i straffesager.

Alle anklagemyndighedens afgørelser om aktindsigt i straffesager vil således fremover kunne påklages administrativt og indbringes for Folketingets Ombudsmand samt for domstolene ved civilt søgsmål, jf. grundlovens § 63.

4. Meroffentlighed

Det er almindeligt antaget, at domstolene i medfør af almindelige principper om meroffentlighed kan give aktindsigt i videre omfang end foreskrevet i retsplejeloven. Dette fremgår blandt andet af Retsplejerådets tillægskommissorium om dokumentoffentlighed (kommissoriet er gengivet i *kapitel 1*, afsnit 1).

Som anført i *kapitel 3*, afsnit 5.1.2, foreligger der imidlertid ikke trykte afgørelser om meroffentlighed, og muligheden for meroffentlighed overvejes næppe konsekvent i forbindelse med anmodninger om aktindsigt.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund at lovfæste princippet om meroffentlighed i retsplejen, på samme måde som det allerede er tilfældet for den offentlige forvaltning (jf. offentlighedslovens § 4, stk. 1, 2. pkt.).

Forslaget om en udtrykkelig lovregel om meroffentlighed understreger, at rådets øvrige forslag om aktindsigt i retsplejen alene angiver, hvornår myndighederne er *forpligtede* til at give aktindsigt i retssager, og ikke tillige hvornår myndighederne er *berettigede* hertil. En udtrykkelig lovregel om meroffentlighed kan desuden ses som et signal om, at myndighederne bør imødekomme rimeligt begrundede anmodninger om meroffentlighed.

Meroffentlighed kan gives i den form og på sådanne vilkår, som er hensigtsmæssige og rimelige i den konkrete situation.

Retsplejerådet foreslår i den forbindelse, at retten skal kunne bestemme, at en person uden for domstolene og den offentlige forvaltning har tavshedspligt med hensyn til fortrolige oplysninger, som retten videregiver til den pågældende uden at være forpligtet hertil (dvs. som meroffentlighed). En tilsvarende regel findes allerede for den offentlige forvaltning (jf. forvaltningslovens § 27, stk. 3). Det foreslås, at overtrædelse af et pålæg om tavshedspligt

skal kunne straffes efter straffelovens § 152 og §§ 152 c-152 f. Forslaget er her ganske på linje med forvaltningslovens § 27, stk. 4.

Anmodninger om aktindsigt som meroffentlighed bør behandles af den myndighed, som i øvrigt træffer afgørelse om aktindsigt. Anmodninger om aktindsigt som meroffentlighed skal således fremsættes over for retten, når der søges aktindsigt i civile sager, og over for politimesteren, når der søges aktindsigt i straffesager.

5. Afgift eller gebyr

5.1. Gældende regler og baggrunden herfor

Den, der søger aktindsigt, skal efter de gældende regler betale retsafgift for kopier, der udleveres af retten, og for kopier af politirapporter, der udleveres af politiet, jf. retsafgiftslovens § 48. Retsafgiften udgør 175 kr. pr. dokument.

Derimod skal der hverken betales retsafgift eller gebyr for kopier af andre dokumenter, som udleveres af politiet. Der er dog hjemmel til at fastsætte regler om betaling af gebyr, jf. forvaltningslovens § 18, stk. 3, 3. pkt., men dette er ikke sket.

Da retsafgiftsloven blev vedtaget i 1969, byggede den på den tanke, at retsafgifterne for kopier og udskrifter skulle svare til statens udgifter til fremstilling af kopier og udskrifter, og da offentlighedsloven blev vedtaget året efter, blev gebyret for aktindsigt hos den offentlige forvaltning fastsat helt på linje med retsafgiftslovens regler om afgift af udskrifter og kopier hos domstolene, jf. bkg. nr. 453 af 10. november 1970 (10 kr. for første side og 5 kr. for hver følgende side). I bemærkningerne til forslag til lov om retsafgifter hedder det (FT 1968-69, till. A, sp. 430 og 432):

Afgifterne for udskrifter og attester bør i det væsentlige give dækning for det offentliges udgifter ved udfærdigelsen. (...) Afgifterne for udfærdigelse af udskrifter og afskrifter bør fastsættes under hensyntagen til udgifterne til lønning og papir, jfr. de indledende bemærkninger, og der bør derfor også holdes en udvej åben for ændring af satserne, såfremt udskrifter helt eller delvis kan udfærdiges på betryggende måde af maskinel vej.

Ved senere ændringer af retsafgiftsloven i 1981, 1989 og 1998 er disse principper imidlertid forladt, og retsafgiften på udskrifter og kopier har nu et hovedsageligt fiskalt sigte, hvilket også udtrykkeligt fremgår af forarbejderne til lovændringen i 1998.

5.2. Retsplejerådets overvejelser

Spørgsmålet om betaling af afgift eller gebyr for udnyttelsen af retten til aktindsigt er ikke et bispørgsmål. En vid adgang til aktindsigt er reelt ikke meget værd, hvis det er meget bekosteligt at udnytte retten til aktindsigt.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør udnyttelsen af adgangen til offentlighed i retsplejen ikke være et beskatningsobjekt. I dag udgør retsafgiften på 175 kr. i mange tilfælde en reel hindring for aktindsigt. Denne hindring ville blive endnu mere udtalt efter Retsplejerådets forslag, hvor enhver som hovedregel kan få udleveret kopi af alle domme og kendelser (jf. afsnit 2 ovenfor). En sådan ret er ikke meget værd, hvis der skal betales 175 kr. for en sådan kopi, uanset hvor mange sider der er tale om.

For at skabe så stor parallelitet som muligt med aktindsigt hos den offentlige forvaltning foreslår Retsplejerådet, at betalingen for kopier i retssager fremover skal have karakter af et gebyr og ikke en afgift. Herved sikres det, at gebyrindtægterne gennemsnitligt ikke overstiger udgifterne ved fremstillingen og udleveringen af kopierne. Efter Retsplejerådets opfattelse vil det således ikke være hensigtsmæssigt blot at nedsætte retsafgiften til et lavere beløb pr. dokument end den nuværende sats på 175 kr. En sådan lavere fast afgift ville i øvrigt også være mindre rimelig ved udlevering af kopi af meget store dokumenter.

Repræsentanter for massemedierne har over for Retsplejerådet udtrykt tilfredshed med forslaget om at erstatte retsafgiften for aktindsigt med et gebyr.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund en bemyndigelsesbestemmelse i retsplejeloven, hvorefter justitsministeren

fastsætter regler om betaling for kopier, der udleveres til andre end parter efter de foreslåede regler om aktindsigt, herunder den foreslåede regel om meroffentlighed. Samtidig foreslås retsafgiften for sådanne kopier afskaffet.

Det følger af grundlovens § 43 og det deri indeholdte delegationsforbud, at den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse kun hjemler et gebyr, der højst svarer til de gennemsnitlige udgifter ved fremstillingen og udleveringen af kopierne.

Retsplejerådet finder, at der med hensyn til betalingen for udleverede kopier så vidt muligt bør være parallelitet mellem aktindsigt hos domstolene og den offentlige forvaltning.

De gældende regler om betaling for udleverede kopier hos den offentlige forvaltning (jf. bkg. nr. 646 og 647 af 18. september 1986) vil derfor kunne tjene som model for de regler, justitsministeren skal fastsætte i medfør af den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse. Ifølge disse regler skal der ikke betales gebyr for første kopi, hvis der er tale om højst 15 sider af en sags dokumenter. I andre tilfælde udgør gebyret 10 kr. for første side og 1 kr. for hver følgende side af en sags dokumenter.

Der er ikke generelt for den offentlige forvaltning fastsat regler om betaling for aktindsigt i form af kopier af fotografier, film og lignende, men det antages, at forvaltningen i sådanne tilfælde kan betinge aktindsigt i form af kopi af, at den, der søger aktindsigt, betaler for kopieringen. Det samme kan siges med hensyn til aktindsigt i elektronisk form. (For aktindsigt i miljøoplysninger i medfør af den særlige lov herom er der fastsat udtrykkelige regler om betaling for aktindsigt i oplysninger, der opbevares på andet end papir).

Som Retsplejerådets forslag er udformet, vil der kun i meget begrænset omfang kunne blive tale om at give aktindsigt i form af kopi af andet end skriftlige dokumenter. I sådanne tilfælde bør den, der søger aktindsigt, imidlertid betale et særligt gebyr svarende til udgifterne ved kopieringen, herunder første gang der søges aktindsigt.

Også for aktindsigt i elektronisk form bør der betales et særligt gebyr, der svarer til udgifterne ved kopieringen, men resultatet vil her typisk være, at gebyret bliver lavere end for aktindsigt i papirform.

Endelig bør der også betales et særligt gebyr for udskrift af forklaringer, hvor der er sket lyd- eller billedoptagelse, således at gebyret dækker de faktiske udgifter til fremstilling af udskriften, jf. Retsplejerådets forslag herom i Betænkning nr. 1401/2001 s. 393-394, 402 og 458.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør disse særlige gebyrer for udlevering af andet end skriftlige dokumenter, for aktindsigt i elektronisk form og for udskrift af lyd- eller billedoptagelser fremgå udtrykkeligt af de regler, justitsministeren fastsætter.

Retsplejerådet har overvejet, om der ligeledes bør fastsættes et særligt (forhøjet) gebyr for nødvendig anonymisering. Dette spørgsmål er sjældent relevant for den offentlige forvaltning, eftersom offentlighedsloven ikke stiller krav om anonymisering, og anonymisering i forbindelse med aktindsigt er sjælden (men forekommer i forbindelse med myndighedernes offentliggørelse af praksis).

Retsplejerådet stiller imidlertid ikke nu forslag om et sådant særligt gebyr. Anonymisering er ganske vist meget ressourcekrævende, men efter Retsplejerådets opfattelse vil det være hensigtsmæssigt at afvente de konkrete erfaringer med anonymisering, før der tages stilling til, om der bør indføres et særligt gebyr herfor. I givet fald vil et sådant gebyr senere kunne indføres administrativt efter justitsministerens bestemmelse med hjemmel i den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse.

Retsplejerådet har endvidere overvejet, om der skal kunne afkræves gebyr for aktindsigt i form af gennemsyn på stedet, men stiller ikke forslag herom, og den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse hjemler ikke et sådant gebyr. Rådet har i den forbindelse navnlig lagt vægt på, at aktindsigt i form af gennemsyn på stedet er gratis inden for den offentlige forvaltning.

Retsplejerådet forudsætter, at der ligesom ved aktindsigt inden for den offentlige forvaltning ikke stilles krav om forudbetaling af gebyret, når aktindsigt gives på den måde, at dokumenterne sendes til den, der har anmodet om aktindsigt. Hvis den pågældende tidligere har undladt at betale det opkrævede gebyr for aktindsigt, vil der dog kunne kræves forudbetaling af gebyret.

Repræsentanter for massemedierne har overfor Retsplejerådet anført, at det for pressen ville være hensigtsmæssigt

med en form for kontoordning for betaling for aktindsigt. Retsplejerådets forslag indebærer som nævnt, at der som udgangspunkt ikke skal ske forudbetaling, og rådet finder på den baggrund ikke anledning til at foreslå bindende regler om kontoordninger for gebyrbetalinger. Der er imidlertid efter rådets forslag intet til hinder for, at gebyret eksempelvis opkræves samlet én gang om måneden. Hvis der på et tidspunkt viser sig et behov for formelle regler herom, vil de kunne fastsættes af justitsministeren med hjemmel i den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse.

Retsplejerådet er opmærksom på, at gebyrindtægterne vil være begrænsede, og at gebyrkrav mod personer, der første gang undlader at betale, jævnligt må forventes opgivet, fordi omkostningerne ved en inddrivelse vil være uforholdsmæssige i forhold til det skyldige beløb. Retsplejerådet er endvidere opmærksom på, at administrationsomkostningerne ved udskrivning af regninger og bogføring og regnskabsaflæggelse vedrørende betalte gebyrer vil kunne svare til de samlede gebyrindtægter.

Retsplejerådet finder ikke desto mindre, at denne løsning må foretrækkes fremfor et fast gebyr eller intet gebyr. Adgangen til aktindsigt er et sådant offentligt gode, at det er rimeligt, at staten bærer en del af omkostningerne ved gennemførelsen heraf. Den foreslåede gebyrhjemmel tager ikke mindst sigte på mere omfattende anmodninger om aktindsigt, hvor den enkelte ansøger bør betale en større del af omkostningerne. Et fast gebyr vil udgøre en hindring for offentlighedens fulde udnyttelse af den af rådet tilsigtede udvidelse af den offentlige indsigt i retssager, og på den anden side vil gratis aktindsigt ikke være rimelig, når der anmodes om kopi af meget store dokumenter.

Retsplejerådets forslag skal i øvrigt ses i sammenhæng med, at rådet i en kommende delbetænkning vil behandle blandt andet retsafgifterne i civile domssager.

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

[Denne publikation findes på adressen: http://www.jm.dk/](http://www.jm.dk/)

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Kapitel 7 Parter aktindsigt*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Kapitel 7

Parter aktindsigt

1. Civile sager

I civile sager gælder med ganske få undtagelser et ubetinget princip om fuld kontradiktion. Parterne har således adgang til at gøre sig bekendt med og til at kommentere alt materiale, der indgår i sagen. Adgangen til aktindsigt er dermed videre og gennemførelsen af kontradiktionsprincippet mere fuldstændig end inden for den offentlige forvaltning.

De få undtagelser, der i visse indispositive sager gøres til dette princip, er nærmere beskrevet i *kapitel 3*, afsnit 5.2.1.

Retsplejerådet ser ingen grund til, at parter adgang til aktindsigt i civile sager skal være mere begrænset, når sagen er afsluttet, end under sagens gang. Parterne har under alle omstændigheder også mulighed for uden tidsbegrænsning at opbevare udskrifter modtaget under sagens gang.

Retsplejerådet foreslår derfor, at parter aktindsigt i civile sager alene skal begrænses af de eksisterende særregler for visse indispositive sager.

Dette indebærer formelt den ændring, at de undtagelser til aktindsigt, der i dag findes i retsplejelovens § 41, stk. 2, ikke længere vil gælde for parter aktindsigt i civile sager. Undtagelserne anvendes imidlertid ikke i civile sager – og da slet ikke i forhold til parterne – så reelt er der snarere tale om en tydeliggørelse af retstilstanden end om en egentlig ændring.

Af systematiske grunde foreslås reglerne om parternes aktindsigt i civile sager endvidere placeret i retsplejelovens kapitel 24, der bærer overskriften “Sagens parter”.

Retsplejerådet finder, at parter i civile sager bør have ret til aktindsigt i form af kopi. Billed- og lydoptagelser af forklaringer i retsmøder bør dog behandles som angivet i Retsplejerådets betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 392-393, således at kopi kun kan udleveres til parternes advokater, hvorimod andre må gennemse eller gennemlytte optagelsen hos retten eller betale for en udskrift af optagelsen.

2. Verserende straffesager

Efter gældende ret sondres der principielt mellem “det materiale, politiet har tilvejebragt,” der er omfattet af retsplejelovens § 745, og “udskrift af retsbøgerne (...) samt (...) fremlagte dokumenter,” der er omfattet af retsplejelovens § 41. De to kategorier er til dels overlappende, eftersom en del af det materiale, politiet har tilvejebragt, på et tidspunkt fremlægges i retten.

Retsplejerådet finder, at denne retstilstand er uhensigtsmæssig, og foreslår et samlet regelsæt om sigtedes eller tiltaltes adgang til aktindsigt i sagens materiale. Der bør dog fortsat sondres mellem retsbøgerne (afsnit 2.1) og det materiale, politiet har tilvejebragt (afsnit 2.2). Derimod bør der ikke sondres mellem “fremlagte dokumenter” og andet materiale.

Retsplejerådets forslag bygger på den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 745 (i retsplejelovens kapitel 67 om “Almindelige bestemmelser om efterforskning”), der efter rådets opfattelse er det bedste udgangspunkt for et

nyt samlet regelsæt om sigtedes eller tiltaltes aktindsigt i verserende straffesager.

Af systematiske grunde foreslås de nye regler om sigtedes eller tiltaltes aktindsigt i straffesager dog placeret i retsplejelovens kapitel 66, der bærer overskriften “Sigtede og hans forsvar”. Hermed understreges, at de foreslåede regler om aktindsigt i verserende straffesager gælder under hele sagens forløb, herunder under en eventuel anke.

Når der i det følgende tales om sigtede, menes i alle tilfælde sigtede eller tiltalte.

2.1. Retsbogstilførsler

Retsplejerådet foreslår, at retten af egen drift skal sende kopi af retsbogstilførsler til forsvareren, som herefter giver sigtede aktindsigt.

For de tilfælde, hvor der ikke er en forsvarer, foreslår Retsplejerådet, at politiet giver sigtede aktindsigt i retsbogstilførsler vedrørende sagen.

Sigtede vil således ikke længere have krav på at få udleveret retsbogsudskrifter direkte fra retten. Der bliver herved på det praktiske plan parallelitet mellem aktindsigt i retsbøgerne og det materiale, politiet har tilvejebragt (jf. herom afsnit 2.2 nedenfor). I øvrigt foretrækker sigtede i dag normalt at få retsbogsudskrifter via forsvareren for at spare retsafgiften, så den ændrede fremgangsmåde vil nok være mere formel end reel.

Retsplejerådet foreslår ingen ændringer af de regler i retsplejelovens §§ 748 og 848, der undtager visse retsbogstilførsler fra sigtedes aktindsigt.

Når sigtedes aktindsigt ikke begrænses i medfør af retsplejelovens §§ 748 eller 848, skal sigtede efter Retsplejerådets forslag altid have adgang til at gennemse retsbogstilførslerne hos forsvareren eller – hvis der ikke er nogen forsvarer – politiet.

Retsplejerådets forslag adskiller sig herved fra gældende ret, men det skyldes navnlig, at retsplejelovens § 41 i dag kun regulerer aktindsigt i form af udskrift og ikke i form af gennemsyn.

Retsplejerådet foreslår, at sigtede kan få udleveret kopi af retsbogstilførslerne, medmindre det må befrygtes, at kopierne vil blive benyttet på retsstridig måde. Dette svarer ganske til gældende ret.

Retsplejerådet foreslår, at forsvareren skal kunne udlevere kopi af retsbogstilførslerne til sigtede, medmindre retten udtrykkeligt har pålagt forsvareren ikke at gøre det. Retten kan give et sådant pålæg efter anmodning fra politiet eller af egen drift, hvis det må befrygtes, at kopierne vil blive benyttet på retsstridig måde.

Er der ikke nogen forsvarer, udleverer politiet efter anmodning kopi af retsbogstilførslerne til sigtede, medmindre det må befrygtes, at kopierne vil blive benyttet på retsstridig måde. Politiets afgørelse kan indbringes for retten, jf. retsplejelovens § 746.

2.2. Det materiale, politiet har tilvejebragt

Retsplejelovens § 745, stk. 4, indeholder regler om, at forsvarerens eller sigtedes aktindsigt i det materiale, politiet har tilvejebragt, under visse omstændigheder kan begrænses. Retsplejerådet har ikke nærmere overvejet disse regler, og de er således medtaget uden indholdsmæssige ændringer i rådets lovudkast.

Udvalget vedrørende Politiets og Forsvarets Efterretningstjenester overvejer som en del af sit igangværende arbejde en række spørgsmål, som bestemmelsen i retsplejelovens § 745 rejser i praksis.

Afhængig af udfaldet af udvalgets overvejelser vil der kunne blive tale om at ændre reglerne om begrænsning af forsvarerens eller sigtedes aktindsigt. Dette vil imidlertid ikke have indholdsmæssig betydning for de nye regler, som Retsplejerådet foreslår.

Retsplejerådet er endvidere bekendt med, at justitsministeren den 20. januar 2003 nedsatte en hurtigarbejdende arbejdsgruppe, der blandt andet fik til opgave at vurdere politiets adgang til at hemmeligholde identiteten på meddelere. Arbejdsgruppens eventuelle forslag herom har Retsplejerådet på baggrund af det tidsmæssige

sammenfald ikke haft mulighed for at tage højde for.

2.2.1. Adgang til aktindsigt hos forsvareren

Retsplejerådet foreslår at videreføre de gældende regler om, at sigtede som udgangspunkt har adgang til aktindsigt ved hos forsvareren at gennemse det materiale, politiet har tilvejebragt.

Som nævnt har Retsplejerådet ikke nærmere overvejet de gældende regler om muligheden for at begrænse forsvarerens eller sigtedes aktindsigt.

Ligesom efter gældende ret kan sigtedes aktindsigt således ved politiets beslutning begrænses, hvis hensynet til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet, og begrænsningen kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen. Politiets beslutning om begrænsning af sigtedes aktindsigt kan indbringes for retten, jf. retsplejelovens § 746.

2.2.2. Adgang til aktindsigt, når der ikke er en forsvarer

Retsplejerådet foreslår som en ny regel, at sigtede i de tilfælde, hvor der ikke er en forsvarer, skal have en tilsvarende mulighed for som udgangspunkt hos politiet at gennemse det materiale, politiet har tilvejebragt, men med mulighed for at begrænse adgangen til aktindsigt, hvis hensynet til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet.

Den nye regel svarer i vidt omfang til gældende praksis, som den blandt andet har fundet udtryk i rigsadvokatens meddelelse nr. 8/98 af 29. juli 1998, men da der er tale om regler af stor principiel betydning for sigtedes forsvar, bør reglerne efter Retsplejerådets opfattelse lovfæstes og nærmere præciseres.

Formålet med reglen er i relation til aktindsigt i videst muligt omfang at sidestille sigtede, der ikke har en forsvarer, med sigtede, der har en forsvarer.

Retsplejerådet er opmærksom på, at adgangen til aktindsigt har størst betydning, når der er rejst tiltale. Adgangen til aktindsigt kan imidlertid i en række tilfælde have betydning, også før der er rejst tiltale. Sigtede kan således have interesse i aktindsigt allerede under efterforskningen eksempelvis med henblik på at tage stilling til, om han eller hun bør anmode om yderligere efterforskningsskridt, eller om der er grund til at antage en forsvarer. Sigtede kan desuden have interesse i aktindsigt, før der rejses tiltale, med henblik på at tage stilling til, om han eller hun ønsker at samtykke i sagens behandling som tilståelsessag efter retsplejelovens § 922, eller med henblik på at tage stilling til vedtagelse af et bødeforlæg. Aktindsigt med henblik på stillingtagen til et bødeforlæg nævnes særligt i den nævnte rigsadvokatmeddelelse nr. 8/98.

Aktindsigt vil kunne opnås ved straks at antage en forsvarer, men det er efter Retsplejerådets opfattelse ikke rimeligt, at sigtede i disse mindre alvorlige straffesager kan være tvunget til (for egen regning) at antage en forsvarer for at opnå aktindsigt. Afhængig af den straf, som sigtede risikerer, hvis han eller hun findes skyldig, kan der være et stort misforhold mellem straffen og udgiften til forsvarer. At sigtede ikke bør være tvunget til at antage forsvarer for at få aktindsigt, fremhæves også i den nævnte rigsadvokatmeddelelse nr. 8/98.

På den baggrund er Retsplejerådets forslag udformet på den måde, at retten til aktindsigt gælder, så snart nogen er sigtet, og der ikke er en forsvarer. Forslaget adskiller sig på dette punkt fra den nævnte rigsadvokatmeddelelse nr. 8/98, der anfører, at aktindsigt bør meddeles, når sagen er klar til afgørelse ved bødeforlæg, eller når der rejses tiltale, og tilføjer, at aktindsigt bør meddeles i rimelig tid før et retsmøde, således at tiltalte har tilstrækkelig tid til at forberede sit forsvar.

Forslaget indebærer, at en sigtet, der ikke har en forsvarer, får adgang til aktindsigt i samme omfang som en sigtet, der har en forsvarer. Hvis en sigtet med en forsvarer vil kunne se et dokument hos forsvareren, men ikke få dokumentet udleveret, vil en sigtet uden forsvarer kunne se dokumentet hos politiet, men ikke få dokumentet udleveret. Hvis en sigtet med en forsvarer kan få udleveret kopi af dokumentet, vil en sigtet uden forsvarer ligeledes kunne få udleveret kopi af dokumentet (jf. herom afsnit 2.2.3 nedenfor).

Hensynet til blandt andet sagens opklaring og tredjemand kan således varetages i nøjagtig samme omfang, som når der er en forsvarer. Det bemærkes i den forbindelse, at disse hensyn i sagens indledende faser ofte vil kunne

begrunde ret vide indskrænkninger i sigtedes aktindsigt.

Gennemføres Retsplejerådets forslag, vil politiets arbejde med at behandle anmodninger om aktindsigt og med at give aktindsigt forøges noget. En sådan rent administrativ merbelastning af politiet kan imidlertid efter Retsplejerådets opfattelse ikke begrunde, at sigtede, der ikke har en forsvarer, stilles ringere end sigtede, der har en forsvarer. Der er tale om personer, der er mistænkt for en lovovertrædelse, men som ikke er dømt, og hvor adgangen til aktindsigt er en væsentlig retssikkerhedsgaranti med henblik på at sikre en rigtig afgørelse. I øvrigt vil alternativet i nogle tilfælde kunne være, at sigtede efter anmodning får beskikket en offentlig forsvarer, hvis vederlag (i hvert fald i første omgang) betales af det offentlige.

Retsplejerådet finder, at politiet i hvert fald på det tidspunkt, som fremgår af den nævnte rigsadvokatmeddelelse nr. 8/98 – dvs. når sagen er klar til afgørelse ved bødeforlæg, eller når der rejses tiltale, og det er klarlagt, at der ikke vil medvirke forsvarer ved sagens behandling i retten – bør vejlede sigtede om adgangen til aktindsigt. En sådan vejledningsordning kan passende reguleres i en meddelelse fra rigsadvokaten.

Tidsmæssige grænser for begrænsninger i sigtedes aktindsigt

Retsplejerådet foreslår, at en begrænsning i sigtedes aktindsigt (af hensyn til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand) bortfalder senest inden domsforhandlingen eller et retsmøde med henblik på sagens behandling i medfør af § 922 eller sagens afslutning ved tiltalefrafald. Hvis sagen afgøres indenretligt, herunder ved et tiltalefrafald med vilkår, vil sigtede således altid have haft mulighed for at gøre sig bekendt med sagens samlede materiale, inden afgørelsen træffes.

Hvis sigtede på et tidligere tidspunkt har anmodet om at få adgang til at gennemgå det materiale, politiet har tilvejebragt, men foreløbig ikke har fået adgang til hele materialet, bør politiet af egen drift orientere sigtede om, at begrænsningen er bortfaldet. Som nævnt ovenfor bør sigtede endvidere under alle omstændigheder vejledes om adgangen til aktindsigt, når der rejses tiltale, og det er klarlagt, at der ikke vil medvirke forsvarer ved sagens behandling i retten.

Sigtede skal have adgang til at gennemgå materialet i så god tid inden domsforhandlingen eller retsmødet med henblik på sagens behandling i medfør af § 922 eller sagens afslutning ved tiltalefrafald, at sigtede har mulighed for at varetage sine interesser under domsforhandlingen eller retsmødet.

Retsplejerådet har overvejet, om sigtede også skal have et absolut krav på efter anmodning at få adgang til at gennemgå sagens samlede materiale, før sagen afgøres ved en udenretlig bødevedtagelse eller et tiltalefrafald uden vilkår, men stiller ikke forslag herom.

Rådet har i den forbindelse blandt andet lagt vægt på, at hvis sigtede er i tvivl om sigtelsens rigtighed, kan sigtede undlade at vedtage bøden og dermed opnå, at sagen indbringes for retten, således at eventuelle begrænsninger i aktindsigten bortfalder.

En tilsvarende mulighed foreligger ikke ved tiltalefrafald uden vilkår, men Retsplejerådet finder det alligevel hensigtsmæssigt at bibeholde den gældende ordning med hensyn til aktindsigt, hvor det er den indenretlige afgørelse af sagen, der begrundet en fuldstændig adgang til aktindsigt i sagens samlede materiale. Retsplejerådet bemærker i den forbindelse, at spørgsmålet om adgang til domstolsprøvelse af tiltalefrafald uden vilkår falder uden for kommissorierne om reform af den civile retspleje og om dokumentoffentlighed.

Endelig bemærkes, at en eventuel begrænsning i sigtedes aktindsigt heller ikke bortfalder, hvis sagen afgøres ved påtaleopgivelse. Da sigtede i denne situation er at anse som ikke skyldig, er der efter Retsplejerådets opfattelse intet grundlag for, at sigtede efter anmodning skulle have adgang til at gennemgå sagens samlede materiale, før afgørelsen træffes.

2.2.3. Udlevering af kopi

Almindelig regel

Efter de gældende regler må forsvareren ikke uden politiets samtykke udlevere kopi af det materiale, politiet har tilvejebragt, til sigtede eller andre. Politiets afgørelse kan indbringes for retten, jf. retsplejelovens § 746, men retsplejeloven indeholder ingen kriterier for, hvornår politiet kan eller skal give samtykke til, at der udleveres kopi til sigtede eller andre.

Retsplejerådet foreslår, at det i retsplejelovens angives, hvornår politiet skal tillade, at forsvareren udleverer kopi til sigtede eller andre. Når der ikke er en forsvarer, skal politiet efter anmodning udlevere kopi i tilsvarende omfang.

Retsplejerådet foreslår, at politiet skal tillade, at kopi af materialet udleveres til sigtede eller andre, hvis det findes ubetænkeligt. Afgørelsen må om nødvendigt træffes for hvert enkelt dokument for sig eller efter omstændighederne for dele af et dokument.

Hvis politiet nægter samtykke til udlevering af kopi af materialet til sigtede, kan spørgsmålet ligesom i dag indbringes for retten til afgørelse efter retsplejelovens § 746.

Visse bevisdokumenter

Retsplejerådet foreslår endvidere en særlig regel om udlevering af kopi af nærmere angivne bevisdokumenter. Forslaget går ud på, at politiet skal give samtykke til udlevering af kopi af disse dokumenter, medmindre hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet at nægte samtykke. Når der ikke er en forsvarer, skal politiet efter anmodning udlevere kopi i tilsvarende omfang.

Forslaget vil næppe føre til større ændringer i, i hvilket omfang der vil blive udleveret kopi af disse dokumenter, eftersom politiet allerede efter de gældende regler kan tillade, at der udleveres kopi, og normalt vil tillade udlevering af kopi af dokumenter af denne karakter, når der ikke foreligger sådanne modhensyn som nævnt i den foreslåede regel. Det findes imidlertid rigtigst i selve loven at angive, at udgangspunktet er, at sigtede kan få udleveret kopi af disse dokumenter, da det kan have væsentlig betydning for sigtedes forsvar.

Forslaget omfatter de dokumenter, der er nævnt i retsplejelovens § 877, stk. 1 og stk. 2, nr. 5.

§ 877, stk. 1, omfatter blandt andet dokumenter, der yder umiddelbar oplysning om gerningen, og som eksempler kan nævnes selvangivelser i sager om skattesvig, kontrakter og brevveksling i sager om bedrageri og falske dokumenter i sager om dokumentfalsk.

§ 877, stk. 2, nr. 5, omfatter erklæringer og vidnesbyrd udstedt i medfør af et offentligt hverv. Som eksempler kan nævnes erklæringer fra bilinspektør, Retsmedicinsk Institut eller Retslægerådet. Herunder hører blandt andet laboratorierapporter om beslaglagt narkotika, lægeerklæringer vedrørende forurettede, obduktionsrapporter og mentalerklæringer. Efter retspraksis omfatter stk. 2, nr. 5, også revisionsberetninger i sager om økonomisk kriminalitet, jf. UfR 1997.676 H.

Udlevering af kopi af de dokumenter, der er omfattet af forslaget, kan kun nægtes, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet at nægte udlevering.

Disse kriterier svarer til de hensyn, der giver mulighed for foreløbigt helt at undtage dokumenter fra sigtedes aktindsigt (jf. afsnit 2.2.1 og 2.2.2 ovenfor). Dette betyder dog ikke, at aktindsigt i de pågældende bevisdokumenter enten skal gives i form af kopi eller helt skal nægtes. Der skal ske en afvejning af de nævnte modhensyn i forhold til sigtedes interesse i at få aktindsigt. Sigtedes interesse tilgodeses til en vis grad, hvis der dog gives aktindsigt i form af gennemsyn hos forsvareren eller politiet, og de nævnte modhensyn kan omvendt lide større skade, når der udleveres kopi af dokumentet til sigtede. Selv om kriterierne er formuleret ens, kan man derfor udmærket tænke sig, at der er grundlag for at nægte aktindsigt i form af udlevering af kopi til sigtede, men ikke for helt at nægte aktindsigt. En tredje mulighed, som kan være relevant i visse tilfælde, er at nægte udlevering af kopi til sigtede selv, men tillade udlevering af kopi til en sagkyndig, som bistår forsvaret.

Den hyppigste begrundelse for at nægte udlevering af kopi af bevisdokumenter vil være hensynet til tredjemand. Blandt andet af lovtekniske grunde er Retsplejerådets forslag om sigtedes adgang til at få udleveret bevisdokumenter udformet med generelle henvisninger til bestemmelser i retsplejelovens § 877. Hensynet til tredjemand må derfor tilgodeses ved mere konkret begrundede nægtelser af udlevering af kopi til sigtede. Således vil hensynet til tredjemand for eksempel begrunde, at der normalt ikke vil kunne udleveres kopi til sigtede af lægeerklæringer vedrørende forurettede (erklæringen vil være omfattet af § 877, stk. 2, nr. 5) eller af optagelser omfattet af retsplejelovens § 29 a, stk. 2 (optagelser, som gengiver forhold, der er rejst sigtelse eller tiltale for under en sag om nærmere opregnede grove seksualforbrydelser) (optagelserne vil kunne være omfattet af § 877, stk. 1).

Er det for sigtedes eller tiltaltes forsvar nødvendigt, at et sådant dokument gennemgås af en af forsvaret valgt

sagkyndig, må dokumentet udleveres direkte til den sagkyndige, hvis det ikke er tilstrækkeligt, at den sagkyndige gennemgår dokumentet hos forsvareren.

For andre dokumenters vedkommende (selvangivelser, kontrakter, revisionsberetninger, laboratorierapporter vedrørende narkotika, erklæringer fra bilinspektør eller lignende, erklæringer fra Retslægerådet om sigtede selv osv.) vil der meget sjældent være grund til at nægte udlevering af kopi af dokumentet til sigtede.

Hvis politiet nægter samtykke til udlevering af kopi af materialet til sigtede, kan spørgsmålet indbringes for retten til afgørelse efter retsplejelovens § 746.

3. Domme i straffesager

Når der afsiges dom i en straffesag, er sagen afsluttet, hvis der ikke er mulighed for anke uden særlig tilladelse. Hvis dommen kan ankes, er straffesagen imidlertid først endeligt afsluttet, når ankefristen er udløbet, eller en eventuel ankesag er afsluttet.

Spørgsmålet om tiltaltes aktindsigt i domme i straffesager hører derfor ikke naturligt hjemme under hverken aktindsigt i verserende straffesager eller aktindsigt i afsluttede straffesager.

På den baggrund behandles spørgsmålet om tiltaltes aktindsigt i domme i straffesager her i et selvstændigt afsnit mellem et afsnit om verserende straffesager og et afsnit om afsluttede straffesager.

Det er en selvfølge, at tiltalte modtager en udskrift af dommen, og at denne udskrift er gratis. Tiltalte må således have et absolut krav på at modtage en udskrift af dommen, og ingen af de undtagelser, der i øvrigt findes (eller foreslås) med hensyn til sigtedes eller tiltaltes aktindsigt, gælder (eller skal gælde) med hensyn til dommen. Dette er også gældende ret, og Retsplejerådet foreslår alene en tydeliggørelse heraf.

Bortset fra retsplejelovens § 41, der ikke efter ordlyden giver tiltalte et absolut krav på udskrift af retsbøgerne (herunder dommen), er spørgsmålet om tiltaltes aktindsigt i dommen i dag alene udtrykkeligt omtalt i retsplejelovens § 219 a, stk. 5. Ifølge denne regel skal anklagemyndigheden meddele tiltalte udskrift af dommen, hvis tiltalte ikke er til stede ved domsafsigelsen.

Retsplejerådet foreslår to ændringer af retsplejelovens § 219 a, stk. 5. *For det første* foreslås det, at retten og ikke anklagemyndigheden skal meddele tiltalte udskrift af dommen. Retten sender i forvejen udskrift af dommen til anklagemyndigheden og en eventuel forsvarer, og det er naturligt, at retten samtidig sender en udskrift til tiltalte. Fremsendelse via anklagemyndigheden er unødigt bureaukratisk.

For det andet foreslås det, at retten i alle tilfælde skal meddele tiltalte udskrift af dommen og ikke kun i de tilfælde, hvor tiltalte ikke overværer domsafsigelsen.

Forslaget om, at retten af egen drift i alle tilfælde skal meddele tiltalte udskrift af dommen, svarer til Retsplejerådets forslag i Betænkning nr. 1401/2001 om, at retten i civile sager af egen drift skal meddele parterne udskrift af dommen. Forslaget angående straffesager adskiller sig dog fra forslaget om civile sager derved, at i straffesager skal udskrift af dommen meddeles både tiltalte personligt og en eventuel forsvarer. I civile sager, hvor en part er repræsenteret af en rettergangsfuldmægtig, er det derimod kun rettergangsfuldmægtigen, der skal have meddelt udskrift af dommen.

Tiltaltes ret til udskrift er ligesom efter gældende ret undtagelsesfri, herunder med hensyn til dommens gengivelse af forklaringer, der er afgivet for lukkede døre. Er et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl hemmeligholdt for tiltalte i medfør af retsplejelovens § 848, stk. 2, skal vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl imidlertid ikke medtages i dommen.

4. Afsluttede straffesager

Efter gældende ret sondres der principielt mellem på den ene side retsbogstilførsler og “fremlagte dokumenter”, der er omfattet af retsplejelovens § 41, og på den anden side andre dokumenter, der er omfattet af forvaltningslovens § 18.

Retsplejerådet finder, at denne retstilstand er uhensigtsmæssig, og foreslår et samlet regelsæt om aktindsigt i dokumenter, der vedrører sagen, herunder retsbogstiførsler.

Retsplejerådets forslag er således udtryk for en kombination af retsplejelovens § 41 og forvaltningslovens § 18. Den nye kombinerede regel foreslås placeret i retsplejelovens kapitel 66, der bærer overskriften “Sigtede og hans forsvar”.

Retsplejerådets forslag omfatter aktindsigt i retsbogstiførsler og i dokumenter hos politiet og anklagemyndigheden. Forslaget omfatter derimod ikke aktindsigt i straffesager, der udelukkende har været behandlet hos andre administrative myndigheder end politiet. Hvis en straffesag har været behandlet af politiet efter at have været behandlet af en anden administrativ myndighed, omfatter forslaget imidlertid også aktindsigt i det materiale, som politiet har modtaget fra den anden administrative myndighed.

Det bemærkes, at forslaget er nøje koordineret med Retsplejerådets forslag om aktindsigt for personer, der uden at være part har en særlig interesse i aktindsigt (jf. *kapitel 6*, afsnit 3). Den, der har været sigtet, vil således i vidt omfang have adgang til aktindsigt i afsluttede straffesager efter tilsvarende regler som personer, der i øvrigt har en særlig interesse i aktindsigt i sagen (eksempelvis forurettede).

4.1. Omfattede dokumenter

Retsplejerådets forslag omfatter samlet set reelt de samme dokumenter, som i dag er omfattet af retsplejelovens § 41 og forvaltningslovens § 18 tilsammen.

I forbindelse med sammenskrivningen af disse to bestemmelser har Retsplejerådet imidlertid benyttet lejligheden til at modernisere opbygningen af reglen, så den nærmer sig den logiske struktur, som kendes fra offentlighedsloven. Som nævnt er der tillige foretaget en koordinering med Retsplejerådets forslag om aktindsigt for personer, der uden at være part har en særlig interesse i aktindsigt (jf. *kapitel 6*, afsnit 3).

Ligesom efter den gældende § 41 i retsplejeloven er indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen omfattet af retten til aktindsigt.

For andet end retsbøger foreslås det at udskifte udtrykket “de (...) hos retten beroende til en sag hørende, fremlagte dokumenter”, som anvendes i den gældende § 41, med udtrykket “dokumenter, der vedrører sagen,” suppleret med en undtagelse for interne arbejdsdokumenter (jf. herom nedenfor).

Begrebet “fremlagte dokumenter” kan give anledning til tvivl, og der bør efter Retsplejerådets opfattelse gælde samme regler om aktindsigt, uanset om dokumentet har været “fremlagt” i retten.

Et dokument vedrører sagen, når dokumentet har betydning for sagens behandling. Som eksempler kan nævnes politirapporter (jf. retsplejelovens § 744), anklageskrift eller retsmødebegæring og dokumenter, der har været benyttet som bevis.

Både dokumenter, der indgår i sagen ved retten, og dokumenter, der (alene) indgår i politiets sag, er omfattet. Hvis et dokument vedrører den pågældende sag, er det således omfattet af forslaget om aktindsigt, selv om anklagemyndigheden ikke har fremlagt det i retten, fordi det efter anklagemyndighedens opfattelse har vist sig at være uden betydning for sagens afgørelse.

Udtrykket “dokumenter” skal forstås lige så bredt som dokumentbegrebet efter offentlighedsloven. Ud over egentlige skriftlige dokumenter, hvad enten de foreligger som papirdokumenter eller elektroniske dokumenter, er således også tegninger, kort, billeder og lyd- og billedoptagelser omfattet.

Interne arbejdsdokumenter

Ligesom efter gældende ret er interne arbejdsdokumenter ikke omfattet af retten til aktindsigt efter Retsplejerådets forslag.

Dokumenter, der udarbejdes af retten eller politiet udelukkende til eget brug ved behandlingen af en sag, anses som interne arbejdsdokumenter. Et dokument kan således kun anses som et internt arbejdsdokument, hvis det ikke er videregivet til nogen uden for retten eller politiet.

Som eksempler kan for retternes vedkommende nævnes udkast til retsbogstilsførsler eller retsafgørelser, som udelukkende anvendes af retten selv. Tilsvarende gælder notater, som en dommer eller anden medarbejder ved retten foretager i forbindelse med sagens behandling, og som udelukkende anvendes af retten selv.

Som eksempler kan for politiets vedkommende nævnes politiets og anklagemyndighedens interne overvejelser om tiltalepørgsmål, om sagens førelse i retten eller om anke.

Brevveksling mellem forskellige enheder inden for politiet og anklagemyndigheden (herunder Justitsministeriet) anses også som interne arbejdsdokumenter. Dette skyldes blandt andet, at en efterforskning kan involvere flere politikredse, ligesom rigspolitiet kan være inddraget.

Brevveksling mellem forskellige domstole kan derimod ikke anses som intern, hvorimod det må det bero på en konkret vurdering, om brevveksling mellem forskellige enheder inden for en domstol har en sådan intern karakter, at den falder under begrebet interne arbejdsdokumenter.

Voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger anses også som interne arbejdsdokumenter.

4.2. Undtagne oplysninger

Retsplejerådet foreslår, at retten til aktindsigt i visse oplysninger skal kunne begrænses efter en konkret vurdering. Begrænsningen består i givet fald i, at de pågældende oplysninger fjernes fra dokumentet før kopieringen eller gennemsynet, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dokumentet (ekstrahering). Der vil dog efter omstændighederne være grundlag for at nægte aktindsigt i hele dokumentet.

Oplysninger undtaget fra aktindsigt i verserende straffesager

Oplysninger, som den, der har været sigtet, har været afskåret fra at få aktindsigt i, mens straffesagen verserede, bør der naturligvis kun være adgang til aktindsigt i, når sagen er afsluttet, hvis de hensyn, der begrundede begrænsningen af sigtedes aktindsigt, mens sagen verserede, ikke længere er til stede.

Som eksempler kan nævnes retsplejelovens § 169, stk. 2, 1. pkt., om en myndigheds redegørelse for grundene til at nægte samtykke til afgivelse af vidneforklaring om forhold belagt med tavshedspligt og retsplejelovens § 848, stk. 2, om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl.

Hensynet til statens sikkerhed mv.

Retsplejerådet foreslår, at aktindsigt for personer, der har været sigtet, efter en konkret vurdering skal kunne begrænses, i det omfang ansøgerens interesse i aktindsigt findes at burde vige for afgørende hensyn til statens sikkerhed eller rigets forsvar eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner.

Det fremgår af formuleringen, at der skal foretages en konkret afvejning af ansøgerens interesse i aktindsigt over for de pågældende modhensyn. Det bemærkes i den forbindelse, at et alternativ til helt at nægte aktindsigt kan være at afslå at udlevere kopi af de pågældende dokumenter (jf. afsnit 4.3 nedenfor).

Den foreslåede undtagelse vedrørende statens sikkerhed mv. viderefører i moderniseret form den gældende undtagelsesregel i retsplejelovens § 41 vedrørende "hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt".

Undtagelsen vedrørende statens sikkerhed mv. vil fortsat have et yderst begrænset anvendelsesområde.

Hensynet til forfølgning af lovovertrædelser og hensynet til tredjemand

Retsplejerådet foreslår, at retten til aktindsigt skal kunne begrænses, i det omfang ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetægelse af sit tarv findes at burde vige for hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller for særlige hensyn til beskyttelse af medsigtede, vidner eller andre.

Hermed videreføres de undtagelser til aktindsigt, som fremgår af forvaltningslovens § 18. Da Retsplejerådets forslag om aktindsigt for den, der har været sigtet, omfatter alle straffesager, herunder sager, der ikke har været behandlet ved retten, bør der efter rådets opfattelse være mulighed for efter en konkret vurdering at begrænse retten til aktindsigt både af hensyn forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser og af hensyn til

beskyttelse af medsigtede, vidner eller andre.

En begrænsning af retten til aktindsigt forudsætter en konkret afvejning mellem ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til dokumentet til at varetage sit tarv over for de angivne modhensyn. Det bemærkes i den forbindelse, at et alternativ til helt at nægte aktindsigt kan være at afslå at udlevere kopi af de pågældende dokumenter (jf. afsnit 4.3 nedenfor).

En begrænsning af retten til aktindsigt af hensyn til medsigtede, vidner eller andre vil navnlig være relevant i forhold til dokumenter, der indeholder oplysninger om den pågældendes private forhold. Som eksempel kan nævnes lægeerklæringer vedrørende forurettede.

Mentalerklæringer og udtalelser fra Retslægerådet om tiltalte selv kan derimod ikke undtages fra aktindsigt. Det samme gælder tekniske beviser om sagens ydre omstændigheder (rapporter fra laboratorier, bilinspektør mv.).

4.3. Udlevering af kopi

Retsplejerådets forslag om aktindsigt for personer, der har været sigtet, omfatter dels dokumenter, der i dag er omfattet af forvaltningslovens § 18, dels dokumenter, der i dag er omfattet af retsplejelovens § 41.

Forvaltningslovens § 18 overlader det til den myndighed, der træffer afgørelse om aktindsigt, at tage stilling til, i hvilken form en anmodning om aktindsigt i givet fald skal imødekommes.

Baggrunden for, at forvaltningslovens almindelige regler om gennemførelse af aktindsigt (jf. *kapitel 6*, afsnit 3.5.1) ikke finder anvendelse, er, at de betænkeligheder, der ofte vil kunne være forbundet med overhovedet at indrømme aktindsigt i straffesager, jævnligt vil gøre sig gældende med særlig styrke, hvis aktindsigten skal gennemføres ved udlevering af kopier af dokumenterne.

Aktindsigt gives således normalt i form af gennemsyn.

Retsplejelovens § 41 giver mulighed for at nægte udskrift under henvisning til, at det må befrygtes, at kopien vil blive benyttet på retsstridig måde. Bestemmelsen ses i praksis navnlig anvendt, hvis tiltalte tidligere har forsøgt at påvirke vidner, eller der i øvrigt er grund til at frygte, at vidner vil blive truet eller forulempet i anledning af deres vidneudsagn under sagen.

Retsplejerådet finder, at de hensyn, der begrunder udformningen af forvaltningslovens § 18, også gør sig gældende for de dokumenter, der i dag er omfattet af retsplejelovens § 41 (retsbogstilførsler og fremlagte dokumenter).

Tiltalte har ganske vist under alle omstændigheder under sagens behandling haft mulighed for at gøre sig bekendt med vidneforklaringer og – som en klar hovedregel – få oplyst vidnernes identitet. Det kunne på den baggrund synes, som om tiltaltes mulighed for selv eller gennem andre at påvirke, true eller forulempe vidner ikke umiddelbart bliver større af, at tiltalte har mulighed for at få udleveret en kopi af retsbogens referat af vidneforklaringer.

Der er imidlertid forskel på at høre en forklaring og at læse et referat af forklaringen, og der er også væsentlig forskel på, om tiltalte under sagens behandling læser forklaringen hos forsvareren eller politiet, eller om tiltalte på et senere tidspunkt får udleveret en udskrift af forklaringen. Man kan således ikke se bort fra, at nogle tiltalte vil have større anledning til at true eller forulempe vidner, hvis de efter sagens afslutning får udleveret en kopi af retsbogens referat af vidneforklaringerne. Risikoen for krænkelse af vidner ved uberettiget videregivelse – eller ligefrem offentliggørelse – af oplysninger om vidnets private forhold er også større, hvis tiltalte får udleveret en kopi.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund, at det skal være overladt til politimesterens skøn, om aktindsigt skal gives i form af gennemsyn eller kopi.

Ligesom efter forvaltningslovens § 18 vil udgangspunktet være, at aktindsigt gives i form af gennemsyn.

En konkretiseret anmodning om udlevering af bestemte skriftlige dokumenter bør imidlertid imødekommes, medmindre de i afsnit 4.2 nævnte hensyn til statens sikkerhed mv., forfølgning af lovovertrædelser eller tredjemand taler herimod, eller det må befrygtes, at kopien vil blive benyttet på retsstridig måde.

Hvis der anmodes om aktindsigt i et omfattende materiale, vil det under alle omstændigheder i langt de fleste tilfælde være mest hensigtsmæssigt, at den, der søger aktindsigt, i første omgang får adgang til at gennemse den del af materialet, som ikke af de i afsnit 4.2 nævnte grunde helt undtages fra aktindsigt. Den pågældende kan så efterfølgende eventuelt anmode om udlevering af kopi af nærmere angivne dokumenter, som den pågældende har fundet frem til ved sin gennemgang af det samlede materiale.

4.4. Fremgangsmåden ved anmodning om aktindsigt

Efter gældende regler og praksis skal anmodninger om aktindsigt i retsbogstilsførsler fremsættes over for retten, mens anmodninger om aktindsigt i sagens dokumenter i øvrigt skal fremsættes over for anklagemyndigheden. For retsbogstilsførslers vedkommende skal der imidlertid indhentes en udtalelse fra politimesteren, medmindre det er åbenbart, at der ikke er grund til at bringe undtagelserne til aktindsigt i anvendelse.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund, at anmodninger om aktindsigt i afsluttede straffesager fremover altid skal fremsættes over for politimesteren. Det bemærkes i den forbindelse, at akterne i afsluttede straffesager som hovedregel opbevares hos politiet.

Efter gældende regler og praksis kan politimesterens afslag på aktindsigt indbringes for retten, når anmodningen om aktindsigt angår “fremlagte dokumenter”, jf. (princippet i) retsplejelovens § 41. Derimod kan politimesterens afgørelser om aktindsigt i øvrigt påklages til statsadvokaten, hvis afgørelse ikke kan påklages yderligere, jf. retsplejelovens § 101, stk. 2, og § 102, stk. 2, men afgørelsen vil kunne indbringes for domstolene ved civilt søgsmål, jf. grundlovens § 63.

Efter Retsplejerådets opfattelse er der ikke grundlag for at opretholde den særligt lette adgang til domstolsprøvelse af visse af anklagemyndighedens afgørelser om aktindsigt i afsluttede straffesager.

Alle anklagemyndighedens afgørelser om aktindsigt i afsluttede straffesager vil således fremover kunne påklages administrativt og indbringes for Folketingets Ombudsmand samt for domstolene ved civilt søgsmål, jf. grundlovens § 63.

5. Adhæsiionskrav i straffesager

Retsplejelovens kapitel 89 indeholder regler om påtale af borgerlige krav under straffesager (såkaldt ædhæsiionsproces). Reglerne giver domstolene mulighed for under en straffesag at behandle forurettedes borgerlige krav mod tiltalte i anledning af forbrydelsen.

Retsplejelovens kapitel 89 indeholder ikke udtrykkelige regler om, i hvilket omfang forurettede kan anses som part i straffesagen, men forurettede har i det mindste visse partsbeføjelser. Forurettede må således blandt andet antages at have adgang til at gøre sig bekendt med dokumenterne i sagen, i det omfang det er nødvendigt for, at forurettede kan varetage sine interesser i forbindelse med påtalen af forurettedes borgerlige krav. Forurettede har også krav på udskrift af rettens afgørelser om forurettedes borgerlige krav.

Retsplejerådet foreslår en ny, samlet regulering af adgangen til aktindsigt for henholdsvis andre end parter (jf. *kapitel 6*), parter i civile sager (jf. afsnit 1 ovenfor) og sigtede eller tiltalte i straffesager (jf. afsnit 2-4 ovenfor). Rådet har overvejet, om der i den forbindelse også burde ske udtrykkelig lovregulering af forurettedes adgang til aktindsigt i forbindelse med påtale af borgerlige krav under straffesager.

Forurettedes adgang til aktindsigt i forbindelse med påtale af borgerlige krav under straffesager har imidlertid nær sammenhæng med den samlede regulering af påtale af borgerlige krav under straffesager. Retsplejerådet foreslår derfor ikke nu udtrykkelige lovregler om forurettedes adgang til aktindsigt i forbindelse med påtale af borgerlige krav under straffesager, men vil overveje dette spørgsmål som led i behandlingen af tillægskommissoriet om adhæsiionsproces (jf. *bilag 4*).

Indtil da videreføres forurettedes adgang til aktindsigt i forbindelse med påtale af borgerlige krav således uændret.

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

[Denne publikation findes på adressen: http://www.jm.dk/](http://www.jm.dk/)

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Kapitel 8 Pressens aktindsigt mv.*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Kapitel 8

Pressens aktindsigt mv.

1. Pressens rolle

Allerede i 1937 indledte Stephan Hurwitz en afhandling om lovgivningens stilling til pressens behandling af retssager med disse ord (Det 17. Nordiske Juristmøde, bilag I, s. 9):

Pressens Behandling af Retssager er utvivlsomt i Dag Hovedhjørnестenen i Retsplejens Offentlighed. Ved Siden heraf svinder dennes oprindelige Grundtræk, *Publikums Adgang til at overvære* Rettens Pleje, ind til et traditionelt Princip, hvis praktiske Konsekvenser ikke lader sig maale med Presseoffentlighedens enorme Betydning for Retslivet og Samfundet.

Senere i afhandlingen omtaler Hurwitz “Presse- og Radiopublikationen” som en “uundværlig teknisk Formidler af den umiddelbare Offentlighed” (s. 13). Radioen betegnes som “den videste af alle Offentlighedsformer” (s. 16 note 18).

Med den tilføjelse, at “pressen” i dag omfatter ikke alene den trykte presse, men også den elektroniske presse i form af radio og fjernsyn samt diverse onlinetjenester, er der efter Retsplejerådets opfattelse ingen tvivl om, at pressens formidling af retssager fortsat udgør hovedhjørnестenen i retsplejens offentlighed.

Hurwitz fremhævede, at pressens omtale af retssager (navnlig straffesager) kan have både skadelige og gavnlige virkninger alt efter de konkrete omstændigheder (s. 10, fodnoter udeladt):

Overfor de ofte fremsatte Paastande om *Pressen som kriminogén Faktor* (Kriminalstoffet virker som *Smittekilde*, Pressen gør *Reklame* for Forbryderne) fremhæves på den anden Side *Presseomtalens generalpræventive Funktion* (Forbryderen frygter Pressen mere end Politiet). Naar det beklages, at Pressens Afsløringer *kan ødelægge* *Politiets Arbejde*, maa det omvendt erkendes, at Pressens Medvirkning i mangfoldige Sager i høj grad *fremmer den strafferetlige Efterforskning*. Det er rigtigt, at Pressen i visse Tilfælde gennem skildring af Forbrydertricks *kan instruere Forbrydere*. Men det er ogsaa rigtigt, at saadanne Skildringer kan oplyse Publikum om Forbrydermetoder og derved *kan virke forebyggende*.

Som det blev påpeget allerede under forhandlingerne på Det 17. Nordiske Juristmøde i 1937, må der sondres mellem offentlighedens interesse i information om retssager og pressens erhvervsmæssige interesse i “godt stof”. Her udtalte høiesterettsadvokat Rode (Norge) blandt andet (s. 43):

Som enhver annen aktverdig næringsinteresse er jo også pressens interesse som bedrift fullt berettiget og beskyttelsesverdig. Men kolliderer denne avisens private interesse med parternes private interesser, må der skje en avveining. Overfor samfundets offentlighetskrav må parternes interesse til en viss grad – og ofte ubetinget – vike. Men i kollisjon med avisenes bedriftsmessige ønske om nyhetsstoff, bör pressen vike for parter og vitners menneskelige interesse av ikke å skandaliseres.

Retsplejerådet bemærker, at disse synspunkter stadig er dækkende.

2. Særregler for pressen

Retsplejerådet har overvejet, om der med den af rådet foreslåede udvidelse af den almindelige adgang til aktindsigt

i navnlig domme og kendelser (jf. *kapitel 6*, afsnit 2) fortsat er behov for at opretholde særregler for pressens aktindsigt (afsnit 2.1) og adgang til at udtale sig og kære i forbindelse med afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud (afsnit 2.2).

2.1. Aktindsigt

2.1.1. Domme og kendelser mv.

Retsplejerådet foreslår en vidtgående adgang for enhver til at få aktindsigt i domme og kendelser (jf. *kapitel 6*, afsnit 2). Efter Retsplejerådets opfattelse er massemediernes behov for en særlig fortrinsstilling i relation til aktindsigt dermed væsentligt formindsket, og efter rådets forslag videreføres pressens særlige adgang til aktindsigt i dombogen og retsbogen (men med forbud mod offentliggørelse mv.) derfor ikke.

Retsplejerådets forslag om aktindsigt i domme og kendelser i straffesager for enhver er begrænset til straffesager, der er endeligt afsluttet for mindre end 1 år siden (jf. *kapitel 6*, afsnit 2.1.1).

Repræsentanter for massemediernes har over for Retsplejerådet givet udtryk for, at denne begrænsning til domme i straffesager, der er endeligt afsluttet for mindre end 1 år siden, vil give store problemer for pressen. Der blev blandt andet henvist til, at pressen i større og principielle sager gerne vil kunne trække de store linjer og derfor i researchøjemed har behov for at kunne gå længere tilbage end 1 år. Som eksempel blev nævnt selskabstømmersager. Selv om nyhedsinteressen navnlig angik de nye domme, var de ældre domme væsentlige for research.

Repræsentanterne for massemediernes ønskede således at bevare adgangen til aktindsigt i ældre straffedomme i researchøjemed og var i den forbindelse indforstået med en videreførelse af det gældende forbud mod offentliggørelse mv.

Retsplejerådet ønsker så vidt muligt at undgå særregler for pressens aktindsigt, blandt andet fordi særregler begrænser muligheden for, at andre kan kontrollere pressens oplysninger. Samtidig har Retsplejerådet imidlertid forståelse for pressens ønske om at kunne få aktindsigt også i ældre straffedomme i researchøjemed.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund, at etårsgrænsen for aktindsigt i domme og kendelser i straffesager ikke skal gælde, når aktindsigt søges til brug for videnskabelig forskning eller af massemedier til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Der bliver således ikke tale om en særregel for pressen som sådan, men om en særlig regel for de situationer (videnskabelig forskning og journalistisk eller redaktionelt arbejde), hvor der kan være et særligt velbegrundet ønske om at få aktindsigt også i ældre straffesager.

Samme adgang til aktindsigt ville i og for sig kunne gives som meroffentlighed, ikke mindst fordi Retsplejerådet foreslår, at princippet om meroffentlighed lovfæstes (jf. *kapitel 6*, afsnit 4).

Da massemediernes adgang til aktindsigt i domme og kendelser i dag er specifikt lovreguleret, finder Retsplejerådet det dog mest hensigtsmæssigt, at den nye regel omfattende både massemedier og forskere også medtages specifikt i lovteksten og ikke blot henføres under en generel lovbestemmelse om meroffentlighed. På den måde sikres det også, at massemedier og forskere får et egentligt retskrav på aktindsigt i domme og kendelser i ældre straffesager, hvorimod meroffentlighed er udtryk for, at retten har en skønsmæssig beføjelse til at give aktindsigt i videre omfang, end der er et egentligt krav på.

Med Retsplejerådets forslag bortfalder det specifikke forbud mod offentliggørelse mv. af domme og kendelser, som massemedier får aktindsigt i.

Det skal dog herved understreges, at retsplejelovens øvrige specifikke regler samt lovgivningens almindelige regler naturligvis finder anvendelse ved offentlig gengivelse af domme og kendelser (jf. *kapitel 3*, afsnit 6.2). Som en nødvendig konsekvens af forslaget om, at enhver får ret til aktindsigt i domme og kendelser i straffesager (jf. *kapitel 6*, afsnit 2), foreslår Retsplejerådet endvidere en generel pligt til anonymisering ved offentlig gengivelse af domme og kendelser i straffesager (jf. *kapitel 9*, afsnit 2).

Aktindsigt i et større antal sager

Retsplejerådets forslag om aktindsigt i domme og kendelser for enhver indeholder den begrænsning, at anmodninger om aktindsigt i et større antal sager kan afslås, medmindre anmodningen er rimeligt begrundet (jf. *kapitel 6*, afsnit 2.1.3).

Retsplejerådet foreslår i den forbindelse, at pressens mulighed for at få aktindsigt i et større antal sager styrkes ved en udtrykkelig angivelse i lovteksten af, at massemediers anmodninger om aktindsigt i et større antal sager til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde anses for rimeligt begrundet.

Ligesom med hensyn til etårsgrænsen for aktindsigt i straffesager foreslår Retsplejerådet, at videnskabelig forskning i denne relation er sidestillet med journalistisk og redaktionelt arbejde.

“Pressebakker”

Nogle domstole har særlige “pressebakker”, hvor nyere domme ligger til gennemsyn for pressen. Praxis er imidlertid ikke ensartet, og Retsplejerådets *flertal* (alle medlemmer med undtagelse af Karen Dyekjær-Hansen) finder det derfor hensigtsmæssigt at styrke pressens adgang til aktindsigt ved at lovfæste adgangen til gennemsyn af nyere domme. Flertallet finder, at en grænse på 4 uger i den forbindelse vil være passende.

Samme adgang til aktindsigt ville i og for sig kunne gives som meroffentlighed, ikke mindst fordi Retsplejerådet foreslår, at princippet om meroffentlighed lovfæstes (jf. *kapitel 6*, afsnit 4). Flertallet finder det dog mest hensigtsmæssigt, at den nye regel medtages specifikt i lovteksten og ikke blot henføres under en generel lovbestemmelse om meroffentlighed. På den måde sikres det også, at massemedier får et egentligt retskrav på gennemsyn af nyere domme, hvorimod meroffentlighed er udtryk for, at retten har en skønsmæssig beføjelse til at give aktindsigt i videre omfang, end der er et egentligt krav på.

Flertallet foreslår således, at massemedier efter anmodning som udgangspunkt skal have adgang til at gennemse alle domme, der er afsagt inden for de seneste 4 uger. Massemediernes får dermed mulighed for at orientere sig om alle aktuelle retssager og for under henvisning til de regler, som Retsplejerådet foreslår om adgang til aktindsigt for enhver, at anmode om udlevering af kopi af de domme, som har nyhedsmæssig interesse.

Det bemærkes, at pressen også efter de 4 uger har adgang til aktindsigt, men da blot efter de regler, der foreslås for adgang til aktindsigt for enhver (jf. *kapitel 6*, afsnit 2).

Flertallet foreslår samtidig nogle undtagelser til pressens adgang til at gennemse nyere domme.

Retten til gennemsyn omfatter således ikke civile sager om ægteskab, forældremyndighed, samvær, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke, og heller ikke gengivelsen af forklaringer afgivet i lukkede retsmøder, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet.

Disse undtagelser svarer ganske til undtagelserne i den gældende regel om pressens adgang til aktindsigt i dombogen og retsbogen.

Endvidere foreslår flertallet, at der gives mulighed for at begrænse retten til gennemsyn i samme omfang, som aktindsigt i domme og kendelser for enhver kan nægtes (jf. *kapitel 6*, afsnit 2.3.2-2.3.4). Da massemediernes gennemsyn af domme efter den foreslåede regel er kombineret med et forbud mod videregivelse mv. (jf. nedenfor), vil der imidlertid ikke nødvendigvis være samme behov for at gøre brug af de nævnte undtagelser, som når et massemedium eller andre anmoder om udlevering af kopi af dommen.

Det vil derfor kunne forekomme, at et massemedium får adgang til at gennemse en dom uden beskæring eller anonymisering, hvorimod der sker beskæring eller anonymisering, hvis massemediet derefter anmoder om udlevering af kopi af dommen.

Efter flertallets opfattelse bør det være overladt til domstolene i lyset af de indvundne erfaringer med de nye regler at finde en hensigtsmæssig praksis for, i hvilket omfang de vil tage stilling til beskæring eller anonymisering, allerede når de lægger dommen i en “pressebakke” eller lignende, eller først når nogen i givet fald anmoder om udlevering af kopi af dommen.

Flertallet foreslår, at massemediers aktindsigt efter den foreslåede regel om “pressebakker” skal sidestilles med

massemediernes aktindsigt efter de andre særlige regler om pressens aktindsigt, som foreslås videreført (jf. afsnit 2.1.2, 2.1.3 og 2.1.4 nedenfor). De domme, som massemedierne får adgang til at gennemse, må således ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde.

Et *mindretal* (Karen Dyekjær-Hansen) kan ikke tiltræde flertallets forslag (jf. afsnit 2.1.5 nedenfor).

2.1.2. Anklageskrifter og retsmødebegæringer

Retsplejerådets *flertal* (alle medlemmer med undtagelse af Karen Dyekjær-Hansen) foreslår, at pressens mulighed for at få aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer, der er anonymiseret med hensyn til forurettede og vidner, videreføres med enkelte justeringer.

Flertallet finder det således hensigtsmæssigt, at pressen, som blandt andet har til opgave at informere offentligheden om verserende straffesager, i kraft af kendskab til anklageskriftet eller retsmødebegæringen får bedre mulighed for at forstå, hvad der foregår. Endvidere giver det pressen mulighed for at vurdere, om en konkret sag kan have offentlighedens interesse, og for i givet fald at omtale sagen på forhånd.

Flertallet henviser desuden til, at repræsentanter for massemedierne over for Retsplejerådet har givet udtryk for almindelig tilfredshed med den eksisterende ordning, der derfor ønskedes bevaret.

Flertallet har for fuldstændighedens skyld overvejet, om enhver kunne gives adgang til aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer, således at særreglen for pressen blev overflødig.

Efter flertallets opfattelse vil dette imidlertid ikke være forsvarligt. Pressens adgang til aktindsigt anklageskrifter og retsmødebegæringer er koblet med et forbud mod offentliggørelse mv., og den beskyttelse af de involverede personer, som er formålet med dette forbud, ville blive illusorisk, hvis enhver fik adgang til aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer.

Det bemærkes i den forbindelse, at der ikke fra den periode på lidt over 3 år, hvor reglerne har været i kraft, kendes eksempler på, at pressen har misbrugt sin adgang til aktindsigt eller overtrådt forbuddet mod offentliggørelse mv.

Af praktiske grunde foreslår flertallet, at det fremover skal være anklagemyndigheden (og ikke retten), der giver aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer. Flertallet foreslår desuden den forenkling, at lovteksten fremover alene regulerer massemediers adgang til at få udleveret kopi af dokumenterne. Dette er naturligvis ikke til hinder for, at anklagemyndigheden efter anmodning giver et massemedium adgang til i stedet at gennemse et anklageskrift eller en retsmødebegæring, hvis det forekommer hensigtsmæssigt.

Et *mindretal* (Karen Dyekjær-Hansen) kan ikke tiltræde flertallets forslag (jf. afsnit 2.1.5 nedenfor).

2.1.3. Hjelpebilag og rids i straffesager

Retsplejerådet *flertal* (alle medlemmer med undtagelse af Karen Dyekjær-Hansen) foreslår, at pressens mulighed for under domsforhandlingen eller et retsmøde efter § 922 (tilståelsessager) at låne hjælpebilag og rids over gerningsstedet, som er udarbejdet af anklagemyndigheden og forsvaret, videreføres.

Reglen har næppe den store betydning. Repræsentanter for massemedierne har således over for Retsplejerådet oplyst, at pressen ikke har megen erfaring med at låne hjælpebilag og rids.

Flertallet ser dog ikke grund til at foreslå reglen ophævet. Eftersom der efter flertallets opfattelse under alle omstændigheder bør bevares en særlig regel om pressens adgang til aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer (jf. afsnit 2.1.2 ovenfor), vil man således ikke ved at ophæve reglen om hjælpebilag og rids kunne undgå, at der findes særregler for pressen.

Et *mindretal* (Karen Dyekjær-Hansen) kan ikke tiltræde flertallets forslag (jf. afsnit 2.1.5 nedenfor).

2.1.4. Dokumenter i civile sager

Den gældende regel om, at sagens dokumenter i civile sager med parternes samtykke kan udlånes til pressen under et retsmøde, har som anført i *kapitel 3*, afsnit 5.4, ikke selvstændig betydning for udlånet som sådan, eftersom en part i en civil sag normalt ensidigt kan udlåne sagens dokumenter til pressen. Reglen giver imidlertid mulighed for et kontrolleret udlån, som en privatperson vanskeligt ville kunne iværksætte på egen hånd. Massemedierne er således under strafansvar forpligtet til at tilbagelevere dokumenterne og til kun at anvende dem til brug for journalistisk arbejde.

På den baggrund foreslår Retsplejerådets *flertal* (alle medlemmer med undtagelse af Karen Dyekjær-Hansen), at reglen videreføres, dog med den forenkling, at undtagelsen vedrørende sager om ægteskab, forældremyndighed, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke udgår. Da udlån kun kan ske med begge (alle) parter samtykke, er undtagelsen overflødig.

Et *mindretal* (Karen Dyekjær-Hansen) kan ikke tiltræde flertallets forslag (jf. afsnit 2.1.5 nedenfor).

2.1.5. Mindretalsudtalelse

Et *mindretal* (Karen Dyekjær-Hansen) kan ikke tiltræde flertallets forslag om at videreføre den gældende særregel om pressens adgang til aktindsigt i anklageskrifter mv. (afsnit 2.1.2-2.1.4 ovenfor). Mindretallet kan heller ikke tiltræde flertallets forslag om at indføre en ny særregel om pressens adgang til aktindsigt i nyere domme (jf. ovenfor i afsnit 2.1.1 om “pressebakker”).

Mindretallet kan i det hele tilslutte sig de i afsnit 1 fremhævede synspunkter om pressens rolle og betydning, herunder at pressens rolle er at virkeliggøre det offentlighedsprincip, som i øvrigt hjemles i loven. Efter indførelsen af generel offentlighed, med de begrænsninger som skønnes nødvendige af hensyn til parter og andre involverede, finder mindretallet imidlertid, at der ikke mere henstår et behov for særregler for pressen.

Når der med de nye regler er foretaget en omhyggelig afvejning af offentlighedens interesse på den ene side og privates interesse på den anden side med stærkt udvidet offentlig adgang til retsdokumenter til følge, og når pressen derved får fuld mulighed for indenfor dette regelsæt at varetage sin betydningsfulde rolle som offentlighedsprincippet talerør, bør særregler af principielle grunde så vidt muligt undgås. Mindretallet kan derfor ikke tilslutte sig flertallets forslag om opretholdelse af særregler for pressen om aktindsigt i anklageskrifter mv.

Mindretallet kan tiltræde, at en grundigere journalistisk bearbejdning af et forløb eller emneområde har visse lighedspunkter med egentlig forskning, men dette særlige forhold er allerede dækket af den foreslåede regel (overfor hvilken mindretallet ikke dissenterer) om adgang til ældre domme med henblik på journalistisk arbejde (jf. afsnit 2.1.1 ovenfor), og rækkevidden af denne begrundelse er hermed udtømt. For så vidt det drejer sig om rent praktiske spørgsmål som etablering af en “pressebakke” til gennemsyn og i øvrigt etablering af et smidigt samarbejde, er dette ikke forhold, der ud over den foreslåede regel om meroffentlighed (jf. *kapitel 6*, afsnit 4) fortjener særlig lovgivning. En hensigtsmæssig kutyme vedrørende “pressebakker” må antages at kunne etableres uden lovgivningsmæssig detailregulering, hvorved bemærkes, at der i kraft af reglerne om retslistor og aktindsigt allerede foreligger adgang for pressen til at orientere sig om verserende og afsluttede sager af interesse for offentligheden.

Med mindretallets votum tilsigtes således ikke en i forhold til flertallet reel begrænsning i pressens adgang til oplysninger, der er væsentlige for pressens arbejde indenfor varetagelse af offentlighedsprincippet formål, men derimod at tilkendegive en principiel holdning til spørgsmålet om grænsen mellem offentlighed og beskyttelse af private interesser.

2.2. Ret til at udtale sig og kærebeføjelse

Efter de gældende regler har – ud over parterne – kun massemedier, der er repræsenteret i retsmødet, adgang til at udtale sig, før der træffes afgørelse om dørlukning, referatforbud eller navneforbud.

Tilsvarende har ud over parterne kun massemedier, der var repræsenteret i det retsmøde, hvor spørgsmålet blev behandlet, adgang til at kære afgørelser om dørlukning. (Det er derimod ikke et krav, at massemediets repræsentant gjorde brug af sin ret til at udtale sig). Afgørelser om referatforbud og navneforbud kan derimod – ud over af parterne – kæres af ethvert massemedium. (Her er der altså ikke krav om, at massemediet var repræsenteret i det

retsmøde, hvor spørgsmålet blev behandlet).

Endvidere har massemedier mulighed for at anmode om ophævelse af referatforbud eller navneforbud med den virkning, at retten skal realitetsbehandle anmodningen.

Af forarbejderne til reglerne om massemediers ret til at udtale sig og om massemediers kærebeføjelse fremgår blandt andet følgende:

Der er i udvalget enighed om, at afgørelser om dørlukning mv. i princippet har betydning for alle borgere, og at der derfor kan rejses spørgsmål om ikke, såvel adgangen til at udtale sig som adgangen til at kære rettens afgørelse burde omfatte personer, der er til stede under retsmødet. Da en så vidtgående regel utvivlsomt vil medføre mange praktiske vanskeligheder for retsmødets afvikling, og da udvalget er nedsat for at behandle mediernes samarbejde med retterne, har udvalget, selvom kommissoriet åbner mulighed for det, ikke ment at burde tage stilling til spørgsmålet. (Betænkning nr. 1330/1997 vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen s. 122).

Forslaget indebærer, at massemediernes får en ret til at udtale sig samt en kæreadgang, som andre, der er til stede som tilskuere ved et retsmøde, ikke får. I nogle høringssvar og i den offentlige debat om udvalgets betænkning er der stillet spørgsmål ved, om denne "forskelsbehandling" er rimelig, og der er også blevet peget på risikoen for, at medierne kommer til at involvere sig som en slags parter i de konkrete sager.

Justitsministeriet er enig i, at det kan give anledning til væsentlig tvivl, om der bør indføres kæreadgang mv. alene for massemediernes. Overvejelser om en *bredere* kæreadgang mv. rejser imidlertid en række principielle og praktiske spørgsmål, der må indgå i det generelle reformarbejde vedrørende retsplejen, som Retsplejerådet er i gang med. I forbindelse med dette lovforslag er alternativet til at gennemføre udvalgets forslag således ikke at udvide kæreadgangen mv. yderligere, men at opretholde de gældende regler indtil videre.

Forslaget om kæreadgang mv. for massemediernes er fremsat af et enigt udvalg. Justitsministeriet har bl.a. i lyset heraf fundet det rigtigt at medtage forslaget, også under hensyn til, at hovedformålet med at tillægge medierne beføjelse på dette område vil være at sikre, at det generelle hensyn til offentlighedsprincippet indgår i domstolenes vurdering af, hvornår det er rimeligt at begrænse offentlighedens adgang til at følge en sag. Efter Justitsministeriets opfattelse bør de foreslåede regler herefter virke en tid, således at der kan indhøstes erfaringer med deres anvendelse i praksis og deres betydning for afviklingen af retssager med stor medieinteresse. (FT 1998-99, till. A, s. 2022).

Referatforbud og navneforbud rammer alene offentlig gengivelse og forhindrer således ikke tilhørerne i at referere forhandlingerne over for en lukket kreds (familie, kolleger osv.). Referatforbud og navneforbud er således et indgreb, der i særlig grad rammer massemediernes. Det bemærkes i den forbindelse, at ethvert massemedium – også massemedier, der ikke var repræsenteret i det pågældende retsmøde – når som helst kan anmode om, at et referatforbud eller navneforbud ophæves, med den virkning, at retten skal realitetsbehandle anmodningen.

Dørlukning rammer alle tilstedeværende i samme grad, men *formålet* med at give nogen adgang til at udtale sig og til at kære afgørelser om dørlukning er først og fremmest hensynet til nyhedsformidlingen. Efter Retsplejerådets opfattelse er det massemediernes, der bedst kan repræsentere offentlighedens almindelige interesse i indsigt i retsplejen, og det er derfor velbegrundet, at kun massemedier har ret til at udtale sig og til at kære afgørelser om dørlukning. Andre tilstedeværende repræsenterer kun sig selv, ikke offentligheden i almindelighed.

Retsplejerådet er opmærksom på, at der i en række sager kan være personer, der har en anerkendelsesværdig interesse i at overvære et retsmøde, selv om de ikke har en sådan tilknytning til sagen, at de har krav på at være til stede. Det kan eksempelvis være en parts eller forurettedes nære pårørende eller for den sags skyld forurettede selv.

Retsplejerådet finder imidlertid ikke, at der kan etableres en praktikabel ordning med hensyn til ret til at udtale sig eller kærebeføjelse for sådanne personer. Det vil være svært at afgrænse, hvem der skulle have sådanne rettigheder, og de pågældende vil typisk blot være interesserede i selv at kunne overvære retsmødet og ikke nødvendigvis i, at retsmødet er offentligt.

Retsplejerådet finder derfor, at personer med en anerkendelsesværdig interesse i at overvære et lukket retsmøde må være henvist til at anmode retsformanden om tilladelse til at overvære retsmødet, jf. retsplejelovnes § 29 e. Spørgsmålet egner sig ikke til formelle regler om udtaleret eller kærebeføjelse, men bør behandles fleksibelt efter

en konkret skønsmæssig vurdering.

Retsformanden kan således høre parterne, hvis det findes hensigtsmæssigt, og kan også give den, der anmoder om tilladelse til at overvære retsmødet, adgang til at kommentere parternes synspunkter.

Retsplejerådet foreslår således ingen ændringer i de regler om ret til at udtale sig og om kærebeføjelse for massemedierne, der blev indført i 1999, og som fungerer udmærket. Repræsentanter for massemedierne har over for Retsplejerådet givet udtryk for almindelig tilslutning til reglerne om pressens kæreadgang. Kæreadgangen bliver brugt, og indtrykket er, at pressens synspunkter tages seriøst af kæreinstanserne.

Rådet bemærker i den forbindelse, at spørgsmålet om en eventuel adgang for forurettede i en offentlig straffesag til at overvære lukkede retsmøder, der går videre end retsplejelovens § 29 e, har en sådan sammenhæng med forurettedes stilling i offentlige straffesager i det hele taget, at det falder uden for rammerne for rådets behandling af kommissoriet om reform af den civile retspleje, hvor rådet (alene) finder at kunne behandle emner, som har tværgående betydning for den civile retspleje og strafferetsplejen, for så vidt som en samlet regulering er ønskelig.

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

Denne publikation findes på adressen: <http://www.jm.dk/>

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Kapitel 9 Offentlig gengivelse*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Kapitel 9

Offentlig gengivelse

Retsplejerådet finder, at de gældende regler om offentlig gengivelse af forhandlinger i retsmøder har en hensigtsmæssig udformning (afsnit 1).

Som en nødvendig konsekvens af forslaget om, at enhver får ret til aktindsigt i domme og kendelser i straffesager (jf. *kapitel 6*, afsnit 2), foreslår Retsplejerådet imidlertid en generel pligt til anonymisering ved offentlig gengivelse af domme og kendelser i straffesager (afsnit 2).

1. Offentlig gengivelse af forhandlinger i retsmøder

Som anført i *kapitel 3*, afsnit 6.1.1, er offentlig gengivelse af, hvad der forhandles i åbne retsmøder, som udgangspunkt tilladt, og en sådan middelbar offentlighed er et meget vigtigt element i den (videst mulige) offentlighed i retsplejen, som grundloven foreskriver.

Som anført i *kapitel 8*, afsnit 1, kan det endda siges, at pressens formidling af retssager udgør hovedhjørnestenen i retsplejens offentlighed, eftersom de færreste har mulighed for at følge retssager ved personligt fremmøde.

Retsplejeloven indeholder forskellige undtagelser til hovedreglen om, at forhandlinger i åbne retsmøder frit kan gengives offentligt (jf. *kapitel 3*, afsnit 6.1.3). Retsplejerådet finder, at disse regler er velbegrundede og har en hensigtsmæssig udformning.

Retsplejerådet foreslår således ingen ændringer heri, bortset fra to mere teknisk begrundede præciseringer.

For det første foreslås der en straffebestemmelse for overtrædelse af et referatforbud efter retsplejelovens § 173, stk. 2, 2. pkt. (forklaringer, hvor der gælder en vidneudelukkelses- eller vidnefritagelsesgrund). Det må betragtes som en retsteknisk fejl, at overtrædelse af et sådant forbud ikke er strafsanktioneret.

For det andet foreslås der en ændring af retsplejelovens § 31 b om skriftlig forelæggelse og procedure, således at bestemmelsen fremover også omfatter skriftlig procedure i civile sager. Samtidig foreslås en tydeliggørelse af bestemmelsen, således at der i stedet for en "tilsvarende anvendelse" af eventuelle afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud bliver tale om, at retten i givet fald udtrykkeligt helt eller delvis forbyder offentlig gengivelse af den skriftlige forelæggelse eller procedure.

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 31 b har også sammenhæng med Retsplejerådets forslag om aktindsigt i skriftlig forelæggelse og procedure (jf. *kapitel 6*, afsnit 2.2.2).

2. Offentlig gengivelse af domme og kendelser

Som almindelig regel kan domme frit offentliggøres i deres helhed. Særlige regler findes for sager om ægteskab og forældremyndighed, faderskab, prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke samt straffesager om seksualforbrydelser. Endvidere gælder straffelovens regler om beskyttelse af privatlivets fred også i forhold til offentliggørelse af domme, ligesom persondataloven normalt finder anvendelse ved offentliggørelse i elektronisk form, eksempelvis på internettet.

Retsplejerådet foreslår ingen ændringer af disse regler, der nærmere er beskrevet i *kapitel 3*, afsnit 6.2.

Retsplejerådet foreslår imidlertid som en ny generel regel, at domme og kendelser i straffesager kun må gengives offentligt, når de er anonymiseret, således at sigtedes, tiltaltes, forurettedes eller vidners identitet ikke fremgår.

Retsplejerådet tager udgangspunkt i, at straffedomme er følsomme dokumenter, der indholder oplysninger om både tiltaltes og ofte også andre personers rent private forhold. Efter Retsplejerådets opfattelse er der på den baggrund gode grunde til at kræve, at straffedomme anonymiseres før en eventuel offentliggørelse.

En sådan anonymiseringspligt eksisterer ikke i dag i absolut form. Ved offentliggørelse af straffedomme i elektronisk form, herunder enhver offentliggørelse på internettet, der foretages af andre end massemedier omfattet af medieansvarsloven, medfører reglerne i persondataloven imidlertid, at der altid skal ske anonymisering for så vidt angår fysiske personer.

Der er tradition for, at verserende og nyligt afsluttede straffesager i vidt omfang kan omtales offentligt også med angivelse af de involverede personers navne. De presseetiske regler sætter visse grænser navnlig i mindre alvorlige straffesager, og der kan naturligvis være nedlagt et egentligt navneforbud, ligesom offentlig omtale af identiteten på ofre for seksualforbrydelser eller på lægdommere altid er forbudt. Udgangspunktet er imidlertid efter gældende ret, at i aktuelle straffesager er offentliggørelse af de involverede personers identitet lovlig.

Retsplejerådet er enig i dette udgangspunkt og finder, at de forskellige modifikationer til udgangspunktet er udtryk for en hensigtsmæssig afvejning af hensynet til ytringsfriheden og princippet om offentlighed i retsplejen på den ene side og hensynet til navnlig privatlivets fred på den anden side.

Selv om det kan virke kunstigt at kræve anonymisering af selve domsteksten også i helt aktuelle straffesager, hvor offentlig omtale af de involverede personers identitet i øvrigt er lovlig, finder Retsplejerådet alligevel, at en sådan absolut anonymiseringspligt er hensigtsmæssig.

Efter de gældende regler i navnlig straffeloven og medieansvarsloven påvirkes mulighederne for at omtale straffesager på en sådan måde, at de involverede personer kan genkendes, i høj grad af, hvor lang tid der er forløbet siden straffesagens afslutning.

I øjeblikket er der imidlertid ikke almindelig adgang til straffedomme, end ikke helt nye straffedomme, og massemedierne kan kun få udleveret straffedomme til journalistisk brug med forbud mod offentliggørelse mv. Hele spørgsmålet om offentliggørelse af selve domsteksten er derfor ikke så relevant i dag, som det vil være, når enhver kan få udleveret domme i straffesager, der er afsluttet for mindre end 1 år siden, og når journalister og forskere kan få udleveret ældre straffedomme uden tidsbegrænsning (jf. *kapitel 8*, afsnit 2.1.1).

Efter Retsplejerådets opfattelse vil det ikke under den foreslåede nye, meget mere åbne ordning være rimeligt i forhold til de personer, der har været involveret i en straffesag, at de kun beskyttes mod krænkelse af straffelovens og medieansvarslovens (samt persondatalovens) almindelige regler. Den foreslåede nye ordning vil give en så meget videre adgang til straffedomme, at der er behov for en særskilt regulering af spørgsmålet om offentliggørelse. Det vil også være muligt at opbevare straffedomme, der er udleveret fra domstolene inden 1 år efter sagens endelige afslutning, i ubegrænset tid.

Hertil kommer, at den traditionelle åbenhed omkring straffesager stammer fra en tid, hvor massemedierne bestod af den trykte presse og siden radio og fjernsyn. Offentliggørelse på navnlig internettet har en helt anden karakter, blandt andet på grund af søgemulighederne. Persondataloven forhindrer, at andre end massemedier offentliggør straffedomme på internettet uden anonymisering. Persondataloven gælder imidlertid ikke for massemediers informationsdatabaser, og en ophævelse af forbuddet mod offentliggørelse mv. af de dokumenter, massemedierne får aktindsigt i, kan derfor efter Retsplejerådets opfattelse kun komme på tale, hvis der samtidig indføres et generelt forbud, som også gælder for massemedierne, mod offentlig gengivelse af straffedomme, der ikke er anonymiseret.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund en pligt til anonymisering ved offentliggørelse af domme og kendelser i straffesager. Forbuddet er møntet på den nye situation, hvor domme og kendelser i straffesager vil være tilgængelige i langt videre omfang end i dag. Forbuddet går derfor kun på selve dommens eller kendelsens tekst (eller dele heraf).

Om det i forbindelse med en offentliggørelse af en anonymiseret dom eller kendelse vil være lovligt i ledsagende

redaktionel tekst eller lignende at identificere de involverede personer (eller give sådanne oplysninger, at disse vil kunne genkendes i en videre kreds), vil fortsat bero på blandt andet straffelovens og medieansvarslovens almindelige regler (ligesom der kan være nedlagt navneforbud efter retsplejelovens regler herom).

Retsplejerådet foreslår, at forbuddet mod offentlig gengivelse uden anonymisering skal gælde for kendelser såvel som for domme i straffesager, eftersom det er med hensyn til disse dokumenter, at der foreslås en almindelig adgang til aktindsigt (jf. *kapitel 6*, afsnit 2). Der foreslås derimod ikke nogen pligt til anonymisering ved offentlig gengivelse af andre dokumenter i straffesager. Her vil aktindsigt fortsat være betinget af, at den, der søger aktindsigt, har en særlig interesse i at få aktindsigt, og Retsplejerådet finder på den baggrund, at retsplejelovens eksisterende regler og lovgivningens almindelige regler for sådanne andre dokumenter fortsat vil udgøre en tilstrækkelig beskyttelse mod krænkende offentliggørelse af følsomme oplysninger om enkeltpersoner.

Retsplejerådet foreslår, at der ved offentlig gengivelse af domme og kendelser i straffesager skal være pligt til anonymisering med hensyn til sigtede, tiltalte, forurettede og vidner. Der kræves således ikke anonymisering med hensyn til anklageren, forsvareren eller de juridiske dommere. Som nævnt gælder der i forvejen et almindeligt forbud mod offentliggørelse af lægdommeres identitet.

For så vidt angår forurettede i sager om seksualforbrydelser vil der være en vis overlapning med det gældende forbud mod offentliggørelse af forurettedes identitet, der imidlertid rammer enhver offentlig meddelelse om forurettedes identitet og ikke blot offentlig gengivelse af dommes og kendelsers tekst uden anonymisering. Omvendt indeholder Retsplejerådets forslag om pligt til anonymisering af domme og kendelser før en eventuel offentliggørelse ikke nogen undtagelse med hensyn til politiets offentliggørelse af forurettedes identitet, og pligten til anonymisering af domme og kendelser gælder således uden begrænsning også for politiet.

Retsplejerådet foreslår, at pligten til anonymisering skal gælde både med hensyn til fysiske og juridiske personer, der er eller har været sigtet, tiltalt eller forurettet i sagen. Vidner kan i sagens natur kun være fysiske personer.

Anonymiseringen skal være så effektiv, at de pågældende ikke kan genkendes i en videre kreds. Det vil således ikke være nok blot at anonymisere navne og præcise adresseangivelser, hvis dommen eller kendelsen indeholder andre oplysninger, der gør det muligt at identificere de pågældende. Det kan eksempelvis være nødvendigt også at udelade oplysninger om en persons erhverv eller beskæftigelse, hvis denne oplysning i kombination med navnet på den by, hvor vedkommende bor, og eventuelt vedkommendes alder og køn reelt giver en bred kreds mulighed for at identificere den pågældende. Det vil også ofte være nødvendigt at udelade fødselsdatoer (i modsætning til fødselsår), og man skal i den forbindelse være opmærksom på, at fødselsdatoer kan fremgå indirekte af dommens tekst.

Det kræves imidlertid ikke, at anonymiseringen skal være så effektiv, at ingen kan genkende den pågældende. Pligten til anonymisering er overholdt, selv om den pågældendes nærmeste kan genkende vedkommende.

Hvis sagen i forvejen er alment kendt, er pligten til anonymisering desuden overholdt, hvis der er foretaget en sådan redigering af dommen, at det i almindelighed ikke ville være muligt for en bred kreds på grundlag af dommens oplysninger om den pågældendes bopæl, alder, køn, uddannelse, beskæftigelse og familiemæssige forhold mv. at identificere den pågældende.

I denne særlige situation er den foreslåede § 1017 d således ikke til hinder for, at en dom offentliggøres i en sådan form, at en bred kreds (eventuelt størstedelen af befolkningen) kan genkende en eller flere af de involverede personer. Når kravet om anonymisering alligevel bør fastholdes i denne situation, skyldes det navnlig det tidsmæssige aspekt.

I den konkrete sag, som er omtalt i Retsplejerådets kommissorium om dokumentoffentlighed (jf. *kapitel 1*, afsnit 1), må det antages, at over halvdelen af landets voksne befolkning på tidspunktet for offentliggørelsen ville have kunnet genkende de tiltalte, selv om dommen var blevet offentliggjort i anonymiseret form. Som årene går, bliver den andel af befolkningen, som umiddelbart kan genkende de pågældende ud fra en anonymiseret domstekst, imidlertid gradvis mindre. Efter Retsplejerådets opfattelse er det derfor mest hensigtsmæssigt generelt at kræve anonymisering, også i de tilfælde, hvor det aktuelt har ringe betydning.

Retsplejerådet forslag går ud på at forbyde offentlig gengivelse af domme og kendelser i straffesager, hvor der ikke er foretaget den ovenfor beskrevne anonymisering. Offentlig gengivelse betyder, at dommen eller kendelsen

gøres tilgængelig for en videre kreds. Ud over offentliggørelse i trykt form, herunder omdeling eller opslag af trykte eksemplarer i et lokalområde, er også anden udbredelse i en videre kreds omfattet.

Offentlig gengivelse omfatter således også, at dommen eller kendelsen er tilgængelig for en videre kreds i et informationssystem. Dette gælder, hvad enten der er umiddelbar offentlig adgang til informationssystemet, eksempelvis via internettet, eller informationssystemet er beskyttet med kode eller anden adgangsbegrænsning, hvis en videre kreds har eller kan få adgang. Det er i den forbindelse uden betydning, om der kræves betaling for adgangen til informationssystemet.

Dommen eller kendelsen gengives offentligt, så længe den er tilgængelig for en videre kreds i et informationssystem. Det er således uden betydning, i hvilket omfang nogen rent faktisk gør sig bekendt med afgørelsen. Den faktiske brug af informationssystemet kan højst have (bevismæssig) betydning, hvis der er tvivl om, hvorvidt informationssystemet er tilgængeligt for en videre eller snævrere kreds. Er der ikke tvivl om, at informationssystemet er tilgængeligt for en videre kreds, foreligger der offentlig gengivelse, selv om ingen rent faktisk har gjort sig bekendt med afgørelsen. Det bemærkes, at den faktiske brug af informationssystemet (og dermed skadevirkning) naturligvis kan tages i betragtning ved strafudmålingen.

Formålet med det af Retsplejerådet foreslåede forbud er at beskytte de pågældende personer (sigtede, tiltalte, forurettede og vidner). Forbuddet gælder således ikke, hvis en person gyldigt har samtykket i, at dommen offentliggøres uden anonymisering, men en person kan naturligvis kun give samtykke for sit eget vedkommende. Dommen skal således i givet fald anonymiseres med hensyn til andre personer, og man skal være opmærksom på, at det på grund af familieforhold eller andre relationer mellem de pågældende kan være nødvendigt i den forbindelse alligevel at udelade identiteten på en person, der ellers har samtykket i offentliggørelse uden anonymisering.

Der stilles ingen formkrav til et samtykke, men for ikke at udhule beskyttelsen bør samtykket som altovervejende hovedregel være udtrykkeligt. Forbuddet angår offentlig gengivelse af selve domsteksten, og man kan ikke nødvendigvis af en persons medieoptræden i øvrigt udlede, at han eller hun har samtykket i offentliggørelse af selve dommen uden anonymisering. Hvis der er tale om vedvarende offentlig gengivelse, eksempelvis i et informationssystem, herunder massemediernes offentligt tilgængelige informationsdatabaser, kan et samtykke til enhver tid tilbagekaldes, således at der ved fortsat offentlig gengivelse skal ske anonymisering.

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

[Denne publikation findes på adressen: http://www.jm.dk/](http://www.jm.dk/)

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Kapitel 10 Lovudkast med bemærkninger*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Kapitel 10

Lovudkast med bemærkninger

1. Lovudkast

Lovudkastet er som udgangspunkt udformet uafhængigt af Retsplejerådets forslag i Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I.

Af praktiske grunde tager lovudkastet dog højde for forslaget i Betænkning nr. 1401/2001 om skriftlig behandling af civile sager i første instans og om anvendelse af endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter.

Hvis lovudkastet gennemføres forud for forslagene i Betænkning nr. 1401/2001, skal henvisningen til § 366 i forslaget til retsplejelovens §§ 31 b og 41 c (lovudkastets § 1, nr. 4 og 13) udgå, og det samme gælder henvisningen til sammenfattende processkrifter i forslaget til retsplejelovens § 41 c (lovudkastets § 1, nr. 13), ligesom henvisningen her til § 357, stk. 1 og 2, skal erstattes af en henvisning til § 356 a, stk. 1.

Lovudkastets § 1, nr. 13 (forslaget til et nyt kapitel 3 a i retsplejeloven) giver anledning til at overveje, hvilke konsekvensændringer der bør foretages i den militære retsplejelov, der indeholder en henvisning til retsplejelovens § 41. Da Udvalget om den militære straffe- og retsplejeordning mv. i øjeblikket er ved at gennemgå blandt andet den militære retsplejelov, har Retsplejerådet imidlertid ikke i lovudkastet medtaget nogen ændringer af den militære retsplejelov. Retsplejerådet forudsætter, at dette spørgsmål overvejes i forbindelse med gennemførelsen af rådets forslag.

Ophavsretslovens § 27 indeholder en særlig regel om, at ophavsretten ikke er til hinder for meddelelse af aktindsigt hos den offentlige forvaltning i overensstemmelse med lovgivningens bestemmelser herom. Af ordensmæssige grunde bør ophavsretslovens § 27 formentlig udvides til at gælde aktindsigt hos domstolene. Retsplejerådet har ikke i lovudkastet medtaget en ændring af ophavsretslovens § 27.

Forslag til

Lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love

(Offentlighed i retsplejen)

§ 1

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 777 af 16. september 2002, foretages følgende ændringer:

1. § 28 a, stk. 2, affattes således:

“Stk. 2. Retsmøder, hvori der afsiges dom, er altid offentlige.”

2. I § 29 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

“Stk. 2. I borgerlige sager kan der endvidere efter anmodning fra parterne træffes bestemmelse om dørlukning, hvis det er af særlig betydning for parterne at undgå offentlighed om sagen, og ingen afgørende offentlig interesse strider herimod.”

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

3. I § 29, *stk. 3*, der bliver *stk. 4*, ændres i 1. pkt. “stk. 2” til: “stk. 3”.

4. § 31 b affattes således:

“§ 31 b. Anvendes der i en sag skriftlig forelæggelse eller procedure, jf. §§ 366, 387, 927 b og 928 a, stk. 2 og 3, kan retten forbyde offentlig gengivelse heraf, i det omfang der under en tilsvarende mundtlig forelæggelse eller procedure kan ske dørlukning eller nedlægges referatforbud, jf. §§ 29 og 30. §§ 29 b, 29 c, 30 a og 30 b finder tilsvarende anvendelse.”

5. I § 32 indsættes som *stk. 4*:

“*Stk. 4*. Billedoptagelse uden for rettens bygninger af sigtede, tiltalte og vidner i straffesager, der er på vej til eller fra et retsmøde, er forbudt, medmindre den pågældende har samtykket i optagelsen. *Stk. 1, 2. pkt.*, finder tilsvarende anvendelse.”

6. I § 32 b, *stk. 1*, ændres “stk. 3” til: “stk. 3 og 4”, og efter “§ 30,” indsættes: “§ 31 b, 1. pkt.,”.

7. Overskriften til *kapitel 3* affattes således: “Retsbøger og sagens dokumenter”.

8. I § 33, *stk. 1*, ændres “deres” til: “retsboernes og stemmegivningsbogens”.

9. § 35, *stk. 5*, affattes således:

“*Stk. 5*. Domme og kendelser og i fornødent omfang rettens øvrige beslutninger optages i retsbogen.”

10. I § 38 ændres “Aktstykker og andre dokumenter” til: “Dokumenter”.

11. I § 39, *stk. 1, 2. pkt.*, ændres “dokumenter og andre aktstykker, der benyttes som bevis” til: “dokumenter, der har været benyttet som bevis”

12. § 39, *stk. 2*, affattes således:

“*Stk. 2*. For straffesager fastsætter justitsministeren regler om opbevaring af sagens dokumenter og om udlevering af dokumenter, der har været benyttet som bevis, jf. dog § 807 d, stk. 1.”

Af et flertal (14 medlemmer) for så vidt angår forslaget til § 41, stk. 3, og forslaget til § 41 f:

13. §§ 41 og 41 a ophæves, og i stedet indsættes:

“Kapitel 3 a
Aktindsigt

§ 41. Enhver har ret til aktindsigt i domme og kendelser mv. efter reglerne i §§ 41 a-41 c og 41 e.

Stk. 2. Den, der uden at være part har en særlig interesse i en sag, har endvidere ret til aktindsigt efter reglerne i §§ 41 d og 41 e.

Stk. 3. Massemedier omfattet af medieansvarsloven har endvidere ret til aktindsigt efter reglen i § 41 f.

Stk. 4. § 255 a indeholder regler om parter aktindsigt i borgerlige sager.

Stk. 5. §§ 729 a og 729 b indeholder regler om sigtedes aktindsigt i verserende straffesager. § 729 c indeholder regler om sigtedes aktindsigt i afsluttede straffesager.

§ 41 a. Enhver kan forlange at få adgang til at gennemse en doms konklusion, når anmodning herom fremsættes inden 1 uge efter dommens afsigelse.

§ 41 b. Enhver kan forlange at få udleveret kopi af domme og kendelser.

Stk. 2. Retten til aktindsigt omfatter ikke:

- 1) de i kapitel 42, 42 a, 43, 43 a og 43 b samt § 536 omhandlede sager,
- 2) straffesager, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden, medmindre aktindsigt søges til brug for videnskabelig forskning eller af personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde,
- 3) kendelser i straffesager, der ikke er endeligt afsluttet,
- 4) forklaringer, der er afgivet i lukkede retsmøder, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet, eller
- 5) forklaringer, der er omfattet af et referatforbud.

Stk. 3. Retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang:

- 1) det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til statens sikkerhed eller rigets forsvar eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner,
- 2) det af ganske særlige grunde er påkrævet af hensyn til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser, eller
- 3) dommen eller kendelsen indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og offentlighedens indsigt i retssager findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende, der ikke kan varetages ved anonymisering i medfør af § 41 e, stk. 4.

§ 41 c. Er der i en sag anvendt skriftlig forelæggelse eller procedure, jf. §§ 366, 387, 927 b og 928 a, stk. 2 og 3, har enhver ret til at få udleveret kopi heraf, når der er afsagt dom i sagen, medmindre dokumenterne er omfattet af et forbud mod offentlig gengivelse, jf. § 31 b.

Stk. 2. Er der i en sag anvendt endelige påstandsdokumenter eller sammenfattende processkrifter, jf. § 357, stk. 1 og 2, har enhver ret til at få udleveret kopi heraf fra to arbejdsdage før domsforhandlingens begyndelse.

Stk. 3. § 41 b, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

§ 41 d. Den, der har en individuel, væsentlig interesse i et konkret retsspørgsmål, kan forlange at blive gjort bekendt med dokumenter, der vedrører en borgerlig sag eller en straffesag, herunder indførsler i retsbøgerne, i det omfang dokumenterne har betydning for vurderingen af det pågældende retsspørgsmål. Det samme gælder den, der har en særlig tilknytning til sagen. I straffesager gælder retten til aktindsigt først, når sagen er endeligt afsluttet.

Stk. 2. Retten til aktindsigt omfatter ikke interne arbejdsdokumenter. Som interne arbejdsdokumenter anses:

- 1) dokumenter, der udarbejdes af retten eller politiet til eget brug ved behandlingen af en sag,
- 2) voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger og afstemninger, og
- 3) brevveksling mellem forskellige enheder inden for politiet og anklagemyndigheden.

Stk. 3. Retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang:

- 1) en part efter reglerne i denne lovs anden, tredje og fjerde bog har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen,
- 2) ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til statens sikkerhed eller rigets forsvar eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner,
- 3) dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende, der ikke kan varetages ved anonymisering i medfør af § 41 e, stk. 4, eller
- 4) ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til en straffesags dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller for særlige hensyn til beskyttelse af sigtede, tiltalte, vidner eller andre.

Stk. 4. Den myndighed, der behandler en anmodning om aktindsigt, afgør, om aktindsigt skal gives i form af

gennemsyn eller udlevering af kopi, jf. dog 2. pkt. Efter anmodning udleveres der kopi af skriftlige dokumenter i borgerlige sager, medmindre hensyn som nævnt i stk. 3, nr. 1-3, taler herimod.

§ 41 e. Anmodning om aktindsigt efter §§ 41 a-41 d skal angive det dokument eller den sag, som den pågældende ønsker at blive gjort bekendt med. Anmodninger om aktindsigt i et større antal sager kan afslås, medmindre anmodningen er rimeligt begrundet, herunder når der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller af personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Stk. 2. Anmodning om aktindsigt efter §§ 41 a-41 c og anmodning om aktindsigt i borgerlige sager efter § 41 d indgives til retten. Rettens afgørelse, der efter anmodning træffes ved kendelse, kan påkæres efter reglerne i kapitel 37. Anmodning om aktindsigt i straffesager efter § 41 d indgives til politimesteren. Politimesterens afgørelse kan påklages til den overordnede anklagemyndighed efter reglerne i kapitel 10.

Stk. 3. Retten eller politimesteren afgør snarest, om en anmodning om aktindsigt kan imødekommes. Er anmodningen ikke imødekommet eller afslået inden 10 dage efter, at anmodningen er modtaget af retten eller politimesteren, skal ansøgeren underrettes om grunden hertil samt om, hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge.

Stk. 4. Hvis dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, kan den myndighed, der behandler anmodningen om aktindsigt, bestemme, at dokumentet inden gennemsynet eller kopieringen anonymiseres, således at de pågældendes identitet ikke fremgår.

Stk. 5. Personnummer er ikke omfattet af retten til aktindsigt.

§ 41 f. Efter anmodning giver retten personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, adgang til at gennemse domme, der er afsagt inden for de seneste 4 uger. § 41 b, stk. 2, nr. 1 og 4, og stk. 3, samt § 41 e, stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Efter anmodning udleverer anklagemyndigheden kopi af anklageskrift eller retsmødebegæring til de i stk. 1 nævnte personer. § 41 b, stk. 3, nr. 1, og § 41 e, stk. 5, finder tilsvarende anvendelse. Dokumentet skal inden kopieringen anonymiseres, således at forurettedes eller vidners identitet ikke fremgår. Justitsministeren fastsætter regler om, i hvilken periode retten til aktindsigt gælder.

Stk. 3. Efter anmodning udlåner retten under domsforhandlingen eller et retsmøde efter § 922 hjælpebilag og rids over gerningsstedet, som er udarbejdet af anklagemyndigheden og forsvaret, til de i stk. 1 nævnte personer, medmindre dokumentets karakter eller særlige hensyn til beskyttelse af sigtede, tiltalte, vidner eller andre taler herimod. § 41 b, stk. 3, nr. 1, og § 41 e, stk. 5, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. I borgerlige sager kan et eller flere af sagens dokumenter med parternes samtykke udlånes til de i stk. 1 nævnte personer under et retsmøde.

Stk. 5. Dokumenter og kopier, der gives adgang til i medfør af stk. 1-4, må ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde. Justitsministeren fastsætter regler om massemediers opbevaring af kopier. De i stk. 3 og 4 nævnte dokumenter skal tilbageleveres senest ved retsmødets afslutning.

Stk. 6. Overtrædelse af stk. 5, 1. og 3. pkt., straffes med bøde. I forskrifter, der udfærdiges i medfør af stk. 5, 2. pkt., kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

§ 41 g. Der kan gives aktindsigt i videre omfang end fastsat i §§ 41 a-41 f, medmindre andet følger af regler om tavshedspligt mv.

Stk. 2. Retten kan bestemme, at en person uden for domstolene og den offentlige forvaltning har tavshedspligt med hensyn til fortrolige oplysninger, som retten videregiver til den pågældende uden at være forpligtet hertil. Straffelovens § 152 og §§ 152 c-152 f finder tilsvarende anvendelse på overtrædelse af et sådant pålæg om tavshedspligt.

§ 41 h. Justitsministeren fastsætter regler om betaling for kopier, der udleveres i medfør af dette kapitel.”

Af et mindretal (1 medlem):

00. De af flertallet foreslåede § 41, stk. 3, og § 41 f udgår.

14. I § 102, stk. 2, 1. pkt., udgår “efter forvaltningsloven og offentlighedsloven”.

15. § 124, stk. 8, ophæves.

16. I § 173, stk. 2, indsættes som 3. pkt.:

“Overtrædelse af rettens forbud straffes med bøde.”

17. Efter § 218 indsættes:

“§ 218 a. Domme skal indeholde parternes påstande og en fremstilling af sagen, herunder i fornødent omfang en gengivelse af de afgivne forklaringer, samt angive de faktiske og retlige omstændigheder, der er lagt vægt på ved sagens afgørelse, jf. dog § 911. Domme i borgerlige sager skal endvidere indeholde en gengivelse af parternes anbringender. Domme i straffesager skal endvidere indeholde en gengivelse af tiltalen.

Stk. 2. I byretsdomme i borgerlige sager kan sagsfremstillingen begrænses til en kort angivelse af parternes anbringender, såfremt der samtidig gives en udførlig begrundelse for afgørelsen. Det skal i givet fald fremgå af dommen, at dommen ikke indeholder en fuldstændig sagsfremstilling.

Stk. 3. Ankes en dom, der er affattet efter reglen i stk. 2, skal retten afgive en supplerende redegørelse for sagen. Redegørelsen indsendes til landsretten snarest muligt efter, at retten har fået meddelelse om anken. Samtidig sendes en kopi af redegørelsen til parterne. Redegørelsen anses som et bilag til dommen og optages endvidere i retsbogen.”

18. § 219, stk. 3, affattes således:

“*Stk. 3.* Domme og kendelser kan afsiges i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde. Afsiges dommen eller kendelsen i et retsmøde, oplæses dommens eller kendelsens konklusion.”

19. § 219 a, stk. 3, affattes således:

“*Stk. 3.* Dommen afsiges i et retsmøde. Hvis afsigelsen ikke finder sted samme dag, som sagen er optaget til dom, og tiltalte ikke er fængslet, kan dommen dog afsiges uden afholdelse af retsmøde. Afsiges dommen i et retsmøde, oplæses dommens konklusion.”

20. § 219 a, stk. 5, 1. pkt., affattes således:

“Retten meddeler tiltalte udskrift af dommen.”

21. Efter § 255 indsættes:

“§ 255 a. En part kan forlange at få udleveret kopi af dokumenter, der vedrører sagen, herunder indførsler i retsbøgerne, medmindre andet er bestemt. Justitsministeren fastsætter regler om betaling for kopier.

Stk. 2. Retten til aktindsigt omfatter ikke interne arbejdsdokumenter. Som interne arbejdsdokumenter anses:

- 1) dokumenter, der udarbejdes af retten til eget brug ved behandlingen af en sag, og
- 2) voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger.

Stk. 3. Anmodning om aktindsigt indgives til den ret, der i øvrigt behandler eller har behandlet sagen. Rettens afgørelse, der efter anmodning træffes ved kendelse, kan påkæres efter reglerne i kapitel 37.

Stk. 4. Retten afgør snarest, om en anmodning om aktindsigt kan imødekommes. Er anmodningen ikke imødekommet eller afslået inden 10 dage efter, at anmodningen er modtaget af retten, skal ansøgeren underrettes om grunden hertil samt om, hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge.”

22. Efter § 339 indsættes:

“§ 339 a. Retsmøder under forberedelsen, hvor der ikke sker bevisførelse til brug for domsforhandlingen, holdes for lukkede døre, medmindre retten bestemmer andet.”

23. I § 354, stk. 6, 3. pkt., udgår “og stk. 3,”.

24. § 366 a ophæves.

25. I § 372, stk. 3, og § 456, stk. 1, ændres “det retsmøde, hvori” til: “, at”.

26. I § 477 udgår “i et retsmøde, hvortil den, der har begæret mortifikation, tilsiges”.

27. Efter § 729 indsættes:

“§ 729 a. Sigtede er berettiget til at vælge en forsvarer, jf. § 730. Offentlig forsvarer beskikkes efter reglerne i §§ 731-735.

Stk. 2. Retten meddeler forsvareren kopi af indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen. Forsvareren kan gøre sigtede bekendt med kopierne, medmindre andet følger af §§ 748 og 848. Retten kan pålægge forsvareren ikke at overlevere kopierne til sigtede eller andre, hvis det må befrygtes, at kopierne vil blive benyttet på retsstridig måde.

Stk. 3. Forsvareren har adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, politiet har tilvejebragt. Forsvareren skal have udleveret kopi af materialet, i det omfang det uden ulempe kan kopieres. Forsvareren må ikke uden politiets samtykke overlevere det modtagne materiale til sigtede eller andre. Politiet giver samtykke, hvis det findes ubetænkeligt. Med hensyn til materiale, der er omfattet af § 877, stk. 1 og stk. 2, nr. 5, kan samtykke dog kun nægtes, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet.

Stk. 4. Hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet, kan reglen i stk. 3, 1. pkt., fraviges, eller politiet kan give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, forsvareren har modtaget fra politiet. En begrænsning i forsvarerens aktindsigt bortfalder senest inden domsforhandlingen eller et retsmøde med henblik på sagens behandling i medfør af § 922 eller sagens afslutning ved tiltalefrafald. Et pålæg om ikke at videregive oplysninger kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen.

§ 729 b. En sigtet uden forsvarer skal efter anmodning have adgang til hos politiet at gøre sig bekendt med indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen, medmindre andet følger af §§ 748 og 848. Politiet udleverer efter anmodning kopi af indførslerne til sigtede, medmindre det må befrygtes, at kopierne vil blive benyttet på retsstridig måde.

Stk. 2. En sigtet uden forsvarer skal endvidere efter anmodning have adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, politiet har tilvejebragt, medmindre hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet at nægte adgang. En begrænsning i sigtedes aktindsigt bortfalder senest inden domsforhandlingen eller et retsmøde med henblik på sagens behandling i medfør af § 922 eller sagens afslutning ved tiltalefrafald. Politiet udleverer efter anmodning kopi af materialet til sigtede, hvis det findes ubetænkeligt. Med hensyn til materiale, der er omfattet af § 877, stk. 1 og stk. 2, nr. 5, kan udlevering dog kun nægtes, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet.

§ 729 c. Når sagen er endeligt afsluttet, kan den, der har været sigtet, forlange at blive gjort bekendt med dokumenter, der vedrører sagen, herunder indførsler i retsbøgerne, efter reglerne i denne paragraf.

Stk. 2. Retten til aktindsigt omfatter ikke interne arbejdsdokumenter. Som interne arbejdsdokumenter anses:

- 1) dokumenter, der udarbejdes af retten eller politiet til eget brug ved behandlingen af en sag,
- 2) voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger og afstemninger, og
- 3) brevveksling mellem forskellige enheder inden for politiet og anklagemyndigheden.

Stk. 3. Retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang:

- 1) ansøgeren efter reglerne i denne lovs anden og fjerde bog har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen,
- 2) ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til statens sikkerhed eller rigets forsvar eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner, eller
- 3) ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller for særlige hensyn til beskyttelse af medsigtede, vidner eller andre.

Stk. 4. Anmodning om aktindsigt indgives til politimesteren. Politimesterens afgørelse kan påklages til den overordnede anklagemyndighed efter reglerne i kapitel 10.

Stk. 5. Politimesteren afgør snarest, om en anmodning om aktindsigt kan imødekommes. Er anmodningen ikke imødekommet eller afslået inden 10 dage efter, at anmodningen er modtaget af politimesteren, skal ansøgeren underrettes om grunden hertil samt om, hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge.

Stk. 6. Politimesteren afgør, om aktindsigt skal gives i form af gennemsyn eller udlevering af kopi. Justitsministeren fastsætter regler om betaling for kopier.”

28. § 741 c, *stk. 3, 1. pkt.*, affattes således:

“Advokaten skal have udleveret kopi af materialet, i det omfang det uden ulempe kan kopieres.”

29. § 745, *stk. 1*, ophæves.

Stk. 2-4 bliver herefter *stk. 1-3*.

30. 745, *stk. 4*, der bliver *stk. 3*, affattes således:

“*Stk. 3.* Hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet, kan reglen i *stk. 2* fraviges.”

31. § 786, *stk. 6, 2. pkt.*, og *stk. 7, 2. pkt.*, og § 839, *stk. 2, 2. pkt.*, ophæves.

32. I § 895, *stk. 1, 4. pkt.*, ændres “den i § 876 omtalte bog, hvoraf statsadvokaten og forsvareren kan kræve udskrift, når rettens dom i sagen er faldet” til: “retsbogen”.

33. I § 964, *2. pkt.*, og § 998, *stk. 2, 3. pkt.*, udgår “i et ikke offentligt retsmøde”.

34. Efter § 1017 c indsættes i *kapitel 92*:

“§ 1017 d. Domme og kendelser i straffesager må kun gengives offentligt, når de er anonymiseret, således at sigtedes, tiltaltes, forurettedes eller vidners identitet ikke fremgår. Overtrædelse straffes med bøde.”

35. I § 1018 e, *stk. 6*, og § 1019 h, *stk. 3*, udgår “efter forvaltningsloven og offentlighedsloven”.

36. § 1022 affattes således:

“§ 1022. Der kan pålægges selskaber mv. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel for overtrædelse af denne lov.”

§ 2

I forvaltningsloven, lov nr. 571 af 19. december 1985, som ændret senest ved § 3 i lov nr. 382 af 6. juni 2002, foretages følgende ændring:

1. § 18, *stk. 2*, affattes således:

“Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 omfatter ikke dokumenter hos politiet eller anklagemyndigheden.”

§ 3

I konkursloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 118 af 4. februar 1997, som ændret ved § 3 i lov nr. 402 af 26. juni 1998, foretages følgende ændring:

1. § 9, stk. 3, affattes således:

“Stk. 3. Har en anmeldelse eller begæring som nævnt i stk. 1 været fremlagt i et offentligt retsmøde, gælder retsplejelovens kapitel 3 a.”

§ 4

I lov nr. 383 af 22. maj 1996 om skifte af dødsboer, som ændret ved § 2 i lov nr. 1116 af 29. december 1999, foretages følgende ændring:

1. § 114, stk. 3, affattes således:

“Stk. 3. Retsplejelovens kapitel 3 a finder tilsvarende anvendelse på anmodninger om aktindsigt i boets dokumenter.”

§ 5

I lov nr. 357 af 2. juni 1999 om undersøgelseskommissioner foretages følgende ændring:

1. I § 31, stk. 2, ændres “§ 41” til: “kapitel 3 a”.

§ 6

I lov om retsafgifter, jf. lovbekendtgørelse nr. 806 af 24. august 2000, som ændret ved § 2 i lov nr. 216 af 28. marts 2001, § 15 i lov nr. 466 af 7. juni 2001 og § 3 i lov nr. 1049 af 17. december 2002, foretages følgende ændringer:

1. § 48 affattes således:

“§ 48. For attester, udskrifter, fotokopier eller lignende, der udfærdiges af retten i henhold til tinglysningsloven eller af Skibsregisteret, svares 175 kr. Samme afgift svares for bekræftelse af genparter i henhold til retsplejelovens § 39.”

2. § 49 og § 63, stk. 2, 3. pkt., ophæves.

§ 7

I lov nr. 292 af 27. april 1994 om aktindsigt i miljøoplysninger, som ændret ved § 1 i lov nr. 447 af 31. maj 2000, foretages følgende ændring:

1. § 1, stk. 3, og § 5 a ophæves.

§ 8

Stk. 1. Loven træder i kraft den ...

Stk. 2. Retsplejelovens § 41 b, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 13, og retsplejelovens § 1017 d, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 34, finder anvendelse på domme og kendelser, der er afsagt efter lovens ikrafttræden. Retsplejelovens § 41 b, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 13, finder endvidere anvendelse på domme og kendelser, der er afsagt før lovens ikrafttræden i borgerlige sager om:

- 1) aktindsigt i miljøoplysninger i medfør af lov om aktindsigt i miljøoplysninger,
- 2) offentlig deltagelse i afgørelser vedrørende konkrete indvirkninger på miljøet eller

3) foreneligheden med miljølovgivningen af privates eller offentlige myndigheders handlinger og undladelser.

Stk. 3. Retsplejelovens § 41 f, stk. 5 og 6, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 13, og retsplejelovens § 1022, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 36, finder også anvendelse på dokumenter og udskrifter, der før lovens ikrafttræden er udleveret i medfør af den hidtil gældende bestemmelse i retsplejelovens § 41 a.

§ 9

Stk. 1. §§ 1, 3, 4, 6 og 7 gælder ikke for Færøerne og Grønland. §§ 3 og 4 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Stk. 2. § 2 gælder ikke for sager om færøske og grønlandske anliggender, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for sådanne sager med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger. Dette gælder dog kun for sager, der er eller har været under behandling af rigsmyndigheder.

Stk. 3. § 5 gælder for Færøerne og Grønland med hensyn til undersøgelse af forhold i den statslige forvaltning. § 5 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne og Grønland med hensyn til undersøgelse af forhold uden for den statslige forvaltning med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

2. Bemærkninger til lovudkastet

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1 (retsplejeloven)

Til nr. 1 (§ 28 a, stk. 2)

Retsmøder er offentlige, medmindre andet er bestemt ved lov eller i medfør af lov, jf. retsplejelovens § 28 a, stk. 1.

Det fremgår af retsplejelovens § 28 a, stk. 2, at domme altid afsiges i offentligt retsmøde, medmindre de afsiges i medfør af retsplejelovens § 354, stk. 6. Regler om dørlukning gælder således ikke for retsmøder, hvori der afsiges dom.

Det foreslås at ændre formuleringen af retsplejelovens § 28 a, stk. 2, således at det siges direkte, at retsmøder, hvori der afsiges dom, altid er offentlige.

Med denne formulering præciseres det, at § 28 a, stk. 2, angår spørgsmålet om, hvorvidt et retsmøde holdes for åbne eller lukkede døre, hvorimod spørgsmålet om, hvorvidt en dom skal afsiges i et retsmøde, afgøres efter reglerne i retsplejelovens § 219, stk. 3, og § 219 a, stk. 3, jf. også lovforslagets § 1, nr. 18, 19 og 23.

Til nr. 2 og 3 (§ 29)

Retsplejerådet foreslår, at retten efter parternes fælles anmodning kan bestemme, at en civil sag helt eller delvis behandles for lukkede døre, hvis det er af særlig betydning for parterne at undgå offentlighed om sagen, og ingen afgørende offentlig interesse strider herimod.

Ved afgørelsen af, om det er af særlig betydning for parterne at undgå (eller begrænse) offentlighed om sagen, må der navnlig lægges vægt på, om sagen indeholder oplysninger om parternes personlige eller forretningsmæssige forhold af en sådan særlig karakter, at offentligheden bør kunne udelukkes, selv om der ikke ville være tale om at udsætte parterne for en "unødvendig krænkelse, herunder når der skal afgives forklaringer om erhvervshemmeligheder" i den forstand, hvor disse udtryk anvendes i den gældende regel i retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3.

Retsplejerådets forslag er således udtryk for en vis udvidelse af adgangen til dørlukning efter retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, men alene efter fælles anmodning fra parterne i en civil sag og i disses interesse (hvorimod dørlukning efter § 29, stk. 1, nr. 3, også kan ske af hensyn til tredjemand, ligesom retten kan træffe afgørelse om dørlukning af egen drift).

Forslaget indebærer, at parterne i en civil sag får mulighed for at undgå offentlighed om sagens nærmere indhold og detaljer, når der er et særligt behov for det, og parterne er enige herom. Der bør derimod efter Retsplejerådets opfattelse ikke være mulighed for en helt hemmelig retspleje, hvor selve eksistensen af en retssag hemmeligholdes.

Domsafsigelsen vil således under alle omstændigheder skulle medtages på retslisten, og enhver vil kunne forlange at få adgang til at gennemse dommens konklusion, jf. forslaget til § 41 a (lovforslagets § 1, nr. 13). Endvidere vil dommen som udgangspunkt være undergivet aktindsigt for enhver, jf. forslaget til § 41 b (lovforslagets § 1, nr. 13).

Afgørelse om dørlukning træffes ved kendelse, efter at tilstedeværende journalister har haft lejlighed til at udtale sig, jf. retsplejelovens § 29 c, stk. 1.

Afgørelsen kan påkæres efter retsplejelovens almindelige regler. Kære af en afgørelse truffet af landsretten eller Sø- og Handelsretten kræver således Procesbevillingsnævnets tilladelse. Også tilstedeværende journalister kan kære, jf. retsplejelovens § 393, stk. 2, men en eventuel omgørelse af dørlukningen i et sådant kæremål er uden retsvirkning for allerede afholdte retsmøder, jf. retsplejelovens § 398 a. Da dørlukning efter den foreslåede bestemmelse forudsætter, at parterne anmoder om det, er parternes kæremulighed naturligvis kun relevant, hvis retten nægter at lukke dørene.

Der henvises til *kapitel 5*, afsnit 3.1.

Til nr. 4 (§ 31 b)

Retsplejelovens §§ 927 b og 928 a, stk. 2 og 3, giver mulighed for i straffesager at anvende skriftlig forelæggelse og procedure. Det er forudsat, men fremgår ikke udtrykkeligt af retsplejeloven, at offentligheden har adgang til den skriftlige forelæggelse og procedure på linje med adgangen til at overvære domsforhandlingen. Retsplejerådet foreslår denne konsekvens af offentlighedsprincippet lovfæstet, jf. forslaget til § 41 c, stk. 1 (lovforslagets § 1, nr. 13).

Retsplejelovens § 31 b knytter sig til de nævnte regler om skriftlig forelæggelse og procedure i straffesager og gør reglerne om dørlukning og referatforbud anvendelige på den skriftlige forelæggelse og procedure.

Retsplejeloven giver også mulighed for skriftlig behandling af civile domssager, jf. § 387 om skriftlig behandling af ankesager. Retsplejerådet har i Betænkning nr. 1401/2001 foreslået, at der også skal være mulighed for skriftlig behandling af civile sager i første instans. Hverken den gældende retsplejelov eller forslaget i Betænkning nr. 1401/2001 indeholder udtrykkelige regler om, hvorvidt offentligheden har adgang til at gøre sig bekendt med skriftlige procedureindlæg i civile sager, der afgøres uden mundtlig domsforhandling.

Da skriftlige procedureindlæg træder i stedet for den mundtlige procedure under domsforhandlingen, bør procedureindlæggene imidlertid være tilgængelige for offentligheden på linje med offentlighedens adgang til at overvære domsforhandlingen, jf. forslaget til § 41 c, stk. 1 (lovforslagets § 1, nr. 13).

I tilknytning hertil foreslås retsplejelovens § 31 b ændret, således at den omfatter også omfatter skriftlig procedure i civile sager.

Samtidig foreslås en tydeliggørelse af bestemmelsen, således at der i stedet for en "tilsvarende anvendelse" af eventuelle afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud bliver tale om, at retten i givet fald udtrykkeligt helt eller delvis forbyder offentlig gengivelse af den skriftlige forelæggelse eller procedure.

Formålet med bestemmelsen er således, at offentlig gengivelse af skriftlig forelæggelse og procedure skal være forbudt, hvis og i det omfang offentlig gengivelse af en tilsvarende mundtlig forelæggelse eller procedure ville være forbudt. Dette gælder, hvad enten forbuddet mod offentlig gengivelse af en tilsvarende mundtlig forelæggelse eller procedure ville følge af et referatforbud efter retsplejelovens § 30 eller af, at forelæggelsen eller proceduren helt eller delvis ville foregå for lukkede døre, jf. retsplejelovens § 29.

Overtrædelse af rettens forbud straffes med bøde, jf. forslaget til ændring af § 32 b, stk. 1 (lovforslagets § 1, nr. 6).

Der er ikke behov for (som i den gældende § 31 b) at henvise til § 31 om navneforbud, eftersom et nedlagt navneforbud generelt forbyder offentlig gengivelse af vedkommendes identitet, herunder i forbindelse med offentlig gengivelse af skriftlig forelæggelse eller procedure.

Der henvises til *kapitel 9*, afsnit 1.

Til nr. 5 (§ 32, stk. 4)

Som supplement til forbuddet mod billedoptagelse i rettens bygninger, jf. retsplejelovens § 32, stk. 3, foreslår Retsplejerådet et forbud mod billedoptagelse *uden for* rettens bygninger af sigtede, tiltalte og vidner i straffesager, der er på vej til eller fra et retsmøde, jf. *1. pkt.* Forbuddet gælder ikke, hvis den pågældende har samtykket i optagelsen. Forslaget er navnlig begrundet i, at der i praksis har vist sig et behov for beskyttelse af disse personer, som pålægges at møde i retten. Forslaget omfatter ikke parter og vidner i civile sager, hvor der ikke har vist sig et tilsvarende behov.

Forbuddet omfatter billedoptagelse uden for rettens bygninger af sigtede, tiltalte og vidner i straffesager, der er “på vej til eller fra et retsmøde”. Fortolkningen af dette udtryk må navnlig ske i lyset af, at formålet med reglen er at beskytte disse personer, der pålægges at møde op i retten. Der kan således ikke angives nogen bestemt afstand fra retsbygningen, hvor forbuddet gælder, idet dette vil bero på de konkrete omstændigheder.

I praksis vil fortolkningen imidlertid næppe give anledning til vanskeligheder, eftersom behovet for beskyttelse hidtil navnlig har vist sig i forhold til massemedierne, hvis interesse i billedoptagelse netop beror på den pågældendes status som sigtet, tiltalt eller vidne i en straffesag. I praksis vil en fotograf således sjældent kunne være i tvivl om, hvorvidt en person, som fotografen ønsker at fotografere, er på vej til eller fra et retsmøde.

Sigtede, tiltalte og vidner i straffesager er beskyttet på vej til og fra retsmøder, som de er indkaldt til. Er sigtede, tiltalte eller vidner i straffesager mødt op i retten efter indkaldelse til et retsmøde, er de beskyttet på vej fra retten, uanset om retsmødet aflyses.

Sigtede og tiltalte er også beskyttet på vej fra et retsmøde, i hvilket sigtelsen eller tiltalen frafaldes. Tiltalte er også beskyttet på vej fra et retsmøde, som (i øvrigt) afslutter sagen (eksempelvis ved dom).

Forbuddet gælder ikke, hvis den pågældende har samtykket i billedoptagelsen. Der stilles ingen formkrav til et samtykke, men for ikke at udhule beskyttelsen bør samtykket som altovervejende hovedregel være udtrykkeligt.

Et samtykke er kun gyldigt, hvis den pågældende kan overskue konsekvenserne af samtykket. For mindre børn kan samtykke gives af forældremyndighedens indehaver. For større børn må normalt kræves samtykke både fra forældremyndighedens indehaver og barnet selv.

Offentliggørelse af billeder, der er optaget i strid med forbuddet, er forbudt, jf. *2. pkt.* Et særskilt forbud mod offentliggørelse er nødvendigt for at sikre en beskyttelse også i de tilfælde, hvor den, der foretager offentliggørelsen, ikke (beviseligt) har medansvar for selve optagelsen.

Overtrædelse af forbuddet mod billedoptagelse eller af forbuddet mod offentliggørelse af billeder, der er optaget i strid med forbuddet, kan efter den foreslåede affattelse af retsplejelovens § 32 b, stk. 1 (lovforslagets § 1, nr. 6), straffes med bøde, også i tilfælde hvor der alene er handlet uagtsomt. Den, der foretager offentliggørelse, kan derfor efter omstændighederne have en pligt til at undersøge, om der foreligger et gyldigt samtykke.

Der henvises til *kapitel 5*, afsnit 4.

Til nr. 6 (§ 32 b, stk. 1)

Det foreslås, at overtrædelse af det foreslåede forbud mod billedoptagelse sigtede, tiltalte og vidner i straffesager, der er på vej til eller fra et retsmøde (jf. lovforslagets § 1, nr. 5), eller af rettens forbud mod offentlig gengivelse af skriftlig forelæggelse eller procedure (jf. lovforslagets § 1, nr. 4) skal kunne straffes med bøde på samme måde som overtrædelse af andre forbud efter retsplejelovens kapitel 2.

Straf kan også pålægges juridiske personer, jf. den foreslåede regel i retsplejelovens § 1022 (lovforslagets § 1, nr. 36).

Til nr. 7 (overskriften til kapitel 3)

Der foreslås en ny overskrift til kapitel 3, som bedre beskriver kapitlets indhold, idet §§ 33-36 vedrører retsbøger, mens §§ 38-40 vedrører sagens dokumenter. De gældende regler om aktindsigt i §§ 41 og 41 a foreslås ændret og placeret i et nyt selvstændigt kapitel om aktindsigt.

Til nr. 8 (§ 33, stk. 1)

Retsplejelovens § 33, stk. 1, bemyndiger justitsministeren til at fastsætte regler om, hvilke retsbøger der skal føres, og om deres autorisation, indretning og førelse. I medfør heraf har justitsministeren ved bekendtgørelse nr. 253 af 13. maj 1976 fastsat, at der skal føres dombog, retsbog, fogedbog, auktionsbog, skiftebog og stemmegivningsbog.

Samtidig indeholder retsplejeloven enkelte spredte bestemmelser, der direkte anvender en af disse forskellige betegnelser for en bestemt type retsbog. Ud over §§ 41 og 41 a, som foreslås ophævet og erstattet af et nyt kapitel om aktindsigt (jf. lovforslagets § 1, nr. 13), drejer det sig om § 35, stk. 5 (dombogen), § 214, stk. 1, 6. pkt., og § 216, stk. 5, 2. pkt. (stemmegivningsbogen), § 550, stk. 3, § 569, stk. 1, 2. pkt., og § 574, 2. pkt. (auktionsbogen), og § 664, stk. 3, 2. pkt. (skiftebogen).

Denne kombination af en bemyndigelse til at fastsætte administrative forskrifter om, hvilke retsbøger der skal føres, og enkelte spredte lovbestemmelser, der anvender betegnelsen for en bestemt type retsbog, stammer fra retsplejeloven som vedtaget i 1916 og ikrafttrådt i 1919.

Retsplejerådet foreslår, at stemmegivningsbogen ikke skal henregnes til retsbøgerne, men at justitsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om stemmegivningsbogens autorisation, indretning og førelse på samme måde som for retsbøgernes vedkommende. Den ændrede terminologi giver mulighed for en mere hensigtsmæssig formulering af de foreslåede regler om aktindsigt, idet stemmegivningsbogen (fortsat) ikke skal være undergivet aktindsigt. Eftersom retsplejeloven udtrykkeligt foreskriver, at der skal føres en stemmegivningsbog, er det desuden uhensigtsmæssigt, at loven samtidig indeholder en bemyndigelsesbestemmelse, der efter ordlyden også omfatter spørgsmålet om, hvorvidt der skal føres en stemmegivningsbog.

Til nr. 9 (§ 35, stk. 5)

Der er tale om en redaktionel ændring.

Ifølge retsplejelovens § 35, stk. 5, 1. pkt., optages rettens afsigelse af domme og kendelser og dens øvrige beslutninger i retsbogen. Ifølge samme bestemmelses 2. pkt. indføres domme og kendelser fuldstændigt i dombogen.

2. pkt. er imidlertid ikke helt retvisende, eftersom det ikke er alle kendelser, der indføres i dombogen. Ifølge de administrative forskrifter, der er udstedt i medfør af retsplejelovens § 33, stk. 1, indføres kendelser således kun i dombogen, hvis de er egnede til det (indtil 1976 var kriteriet om der var tale om "egentlige kendelser" – et udtryk, der ikke i øvrigt anvendes i retsplejen).

Henvisningen til dombogen er i det hele taget ikke hensigtsmæssig, eftersom dombogen henregnes til retsbøgerne, og det er derfor ikke helt logisk i lovteksten at sondre mellem retsbogen og dombogen.

På den baggrund foreslås § 35, stk. 5, omformuleret. Det foreslås, at domme og kendelser og i fornødent omfang rettens øvrige beslutninger skal optages i retsbogen. Såvel retsafgørelsernes tekst som tidspunktet for afsigelsen skal optages i retsbogen.

Justitsministeren kan med hjemmel i retsplejelovens § 33, stk. 1, fastsætte regler om, hvilken af retsbøgerne (retsbogen eller dombogen) henholdsvis afsigelsen og afgørelsens tekst skal optages i.

Det foreslåede § 35, stk. 5, gælder ubetinget for domme og kendelser. Medtagelsen af udtrykket "i fornødent omfang" med hensyn til rettens øvrige beslutninger tydeliggør, at en række mere formløse beslutninger – typisk af procesledende karakter – ikke nødvendigvis skal optages i retsbogen, men for eksempel kan fremgå af et brev fra retten.

Med hensyn til afsigelse af domme og kendelser henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 18 og 19, og til *kapitel 5*, afsnit 1.3.

Til nr. 10 og 11 (§ 38 og § 39, stk. 1)

Der er tale om en sproglig modernisering med henblik på, at "dokumenter" benyttes som det generelle udtryk for alle former for meddelelsesmidler, dvs. ud over egentlige skriftlige dokumenter også blandt andet tegninger, kort, billeder og lyd- og billedoptagelser. Bestemmelserne bringes hermed på linje med de foreslåede nye regler om aktindsigt (jf. lovforslagets § 1, nr. 13).

Samtidig tydeliggøres det, at bestemmelsen i § 39 angår dokumenter, der har været benyttet som bevis (frem for dokumenter, der benyttes som bevis).

Det bemærkes for en ordens skyld, at bestemmelsen i § 38 om fremlæggelsespåtegninger ikke tager stilling til, om dokumenter kan fremlægges i ren elektronisk form (i modsætning til som udskrifter eller lagret på diskette, cd-rom eller andet medium). Om dette er muligt, beror således på retsplejelovens almindelige regler om beviser samt på de praktiske muligheder for rettens håndtering af elektroniske dokumenter.

Til nr. 12 (§ 39, stk. 2)

Bestemmelsen foreslås ændret, således at den omfatter *opbevaring* af “sagens dokumenter” og ikke kun “fremlagte dokumenter”, men kun *udlevering* af dokumenter, der har været benyttet som bevis.

Ændringen fra “fremlagte dokumenter” til “sagens dokumenter” skyldes, at sondringen mellem dokumenter, der er fremlagt, og andre dokumenter er både vanskelig og uhensigtsmæssig, jf. nærmere bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 13, vedrørende det foreslåede § 41 d, stk. 1.

Ændringen er i det væsentlige af terminologisk karakter, eftersom de gældende administrative forskrifter om opbevaring af straffeakter ikke sonder mellem “fremlagte” dokumenter og andre dokumenter (jf. cirkulæreskrivelse af 18. december 1987 om opbevaring mv. af straffeakter).

Bemyndigelsen til at fastsætte regler om *udlevering* af dokumenter angår ligesom bestemmelsen i § 39, stk. 1, udelukkende udlevering af egentlige originale dokumenter. Hvor der ikke er tvivl om ægtheden, fremlægges ofte alene kopier af dokumenter, og § 39 er i så fald uden betydning. Anmodninger om gennemsyn eller udlevering af kopi af dokumenter behandles efter de foreslåede nye regler om aktindsigt (jf. lovforslagets § 1, nr. 13). På den baggrund foreslås bemyndigelsen i § 39, stk. 2, afgrænset således, at den angår dokumenter, der har været benyttet som bevis, hvilket også svarer til anvendelsesområdet for de regler om udlevering af originaldokumenter, som er fastsat for civile sager i stk. 1.

Bemyndigelsen til justitsministeren til at fastsætte regler om udlevering af originaldokumenter viger for reglen i retsplejelovens § 807 d, stk. 1, om udlevering af beslaglagte genstande, herunder dokumenter, der har været benyttet som bevis. Politiet kan udlevere beslaglagte genstande til rette vedkommende, og er der tvist om, til hvem udlevering skal ske, kan spørgsmålet indbringes for retten efter § 807 d, stk. 1.

Til nr. 13 (kapitel 3 a: §§ 41-41 h)

Retsplejerådet foreslår, at de gældende regler om aktindsigt i §§ 41 og 41 a afløses af et helt nyt kapitel, som særligt vedrører aktindsigt. Det nye kapitel 3 a vil indeholde de almindelige regler om aktindsigt, som foreslås for andre end parter. Reglerne om parter aktindsigt foreslås placeret i de kapitler, der angår sagens parter, dvs. for civile sagers vedkommende kapitel 24 og for straffesagers vedkommende kapitel 66 (jf. lovforslagets § 1, nr. 21 og 27).

I kapitel 3 a foreslås en indledningsbestemmelse, der giver en oversigt over reglerne om aktindsigt (§ 41), en regel om aktindsigt i domskonklusioner (§ 41 a) en regel om aktindsigt i domme og kendelser (§ 41 b) og i skriftlig forelæggelse og procedure mv. (§ 41 c) for enhver. Endvidere foreslås en regel om aktindsigt for personer, der kan påvise en særlig interesse i at få aktindsigt i en sags dokumenter (§ 41 d). Endelig foreslås en regel om fremgangsmåden ved aktindsigt (§ 41 e), en særlig regel om aktindsigt for massemedier (§ 41 f, *flertallets* forslag), en regel om meroffentlighed (§ 41 g) og en gebyrhjemmel (§ 41 h).

Forslaget angår ligesom reglerne om aktindsigt i offentlighedsloven og forvaltningsloven udelukkende aktindsigt i form af gennemsyn eller udlevering af kopi af dokumenter. Spørgsmål om udlevering af originaldokumenter afgøres efter reglerne i retsplejelovens § 39 og § 807 d, stk. 1 (jf. også lovforslagets § 1, nr. 12).

Til § 41

Formålet med bestemmelsen er at give en oversigt over reglerne om aktindsigt. Bestemmelsen har ikke noget egentligt selvstændigt indhold, da selve reglerne om aktindsigt i de forskellige situationer fremgår af de bestemmelser, der henvises til i den foreslåede § 41. Retsplejerådet finder imidlertid, at en sådan oversigtsregel vil have en betydelig informationsværdi, ikke mindst fordi rådets forslag om aktindsigt i øvrigt indebærer, at reglerne herom bliver placeret forskellige steder i retsplejeloven.

Til § 41 a

Formålet med bestemmelsen er at sikre offentlighed omkring alle afsagte domme.

Efter de gældende regler kan enhver møde op til domsafsigelsen og dermed påhøre oplæsningen af (i det mindste) dommens konklusion. Bortset fra visse udeblivelsesdomme i civile sager gælder dette uden undtagelse, herunder i sager om ægteskab, forældremyndighed, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke.

Retsplejerådet foreslår imidlertid at udvide adgangen til at afsige domme uden afholdelse af retsmøde, jf. lovforslagets § 1, nr. 18 og 19.

For at undgå en utilsigtet indskrænkning af offentligheden med hensyn til domme foreslås det derfor, at enhver kan forlange at få adgang til at gennemse en doms konklusion, når anmodning herom fremsættes inden 1 uge efter dommens afsigelse. Reglen gælder, uanset om dommen er afsagt i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde, og uanset om der i øvrigt er adgang til aktindsigt i dommen.

Der henvises til *kapitel 5*, afsnit 1.3.

Til § 41 b

Bestemmelsen angår aktindsigt i domme og kendelser for andre end parter og er udtryk for en væsentlig nydannelse. I modsætning til de gældende regler, hvor aktindsigt for andre end parter er betinget af retlig interesse, foreslås det således, at der som udgangspunkt skal være fri adgang til aktindsigt i domme og kendelser, jf. *kapitel 6*, afsnit 1.

Stk. 1 fastslår det almindelige udgangspunkt, at enhver kan forlange at få udleveret kopi af domme og kendelser uden at skulle godtgøre en særlig interesse heri. Reglen gælder domme og kendelser både i civile sager og straffesager, og for de civile sagers vedkommende både domssager, skiftesager og fogedsager.

Hvis en dom, der er udarbejdet uden fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a, stk. 2, som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 17, ankes, anses den supplerende redegørelse for sagen, som retten efter § 218 a, stk. 3, skal afgive, som et bilag til dommen. Retten til aktindsigt i dommen omfatter dermed også den supplerende redegørelse.

Stk. 2 og 3 modificerer det almindelige udgangspunkt i stk. 1, at enhver har ret til aktindsigt i domme og kendelser. *Stk. 2* undtager sager, dokumenter eller dele af dokumenter fra retten til aktindsigt. *Stk. 3* giver mulighed for efter en konkret vurdering at undtage bestemte oplysninger fra aktindsigt.

Stk. 2, nr. 1 og 2, undtager to grupper af *sager* fra retten til aktindsigt. Det drejer sig dels om indispositive civile sager, dels om straffesager, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden.

Nr. 1 omfatter domme og kendelser i civile sager om ægteskab, forældremyndighed, samvær, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke. Undtagelsen af disse sager er begrundet i, at de i vidt omfang angår parternes rent private forhold, og at oplysninger herom ofte også vil indgå i domme og kendelser.

Sagernes følsomme karakter giver sig også udtryk i, at behandling for lukkede døre er obligatorisk for de fleste af dem (domssager om ægteskab, forældremyndighed, faderskab og prøvelse af adoption uden samtykke).

Reglerne om behandling for lukkede døre har den konsekvens, at gengivelsen af forklaringer under alle omstændigheder ville falde uden for den foreslåede ret til aktindsigt (jf. nedenfor om nr. 4). Selv om det dermed er mindre betænkeligt at give aktindsigt i domme og kendelser i disse sager, findes det dog alligevel rigtigst – ligesom efter gældende ret – altid at betinge aktindsigt i disse sager af, at den, der søger aktindsigt uden at være part, har en særlig interesse heri (jf. forslaget til § 41 d). Domme og kendelser i disse sager vil således ofte også indeholde andre oplysninger om parternes rent private forhold end gengivelsen af forklaringer.

Forslaget giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang dommen eller kendelsen indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og offentlighedens indsigt i retssager findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende (jf. nedenfor om stk. 3, nr. 3). Som det fremgår af formuleringen, er det imidlertid hensigten, at denne regel kun skal anvendes efter en konkret vurdering, og i de heromhandlede sager om ægteskab, forældremyndighed, samvær, faderskab,

værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke vil oplysninger om parternes rent private forhold være så fremherskende, at en sådan begrænset undtagelsesregel forekommer utilstrækkelig.

På den anførte baggrund findes det rigtigt og forsvarligt helt at undtage de pågældende sager fra forslaget om aktindsigt i domme og kendelser for enhver.

Undtagelsen gælder kun sager, der behandles efter et af de udtrykkeligt nævnte særlige kapitler i retsplejeloven eller efter reglen i retsplejelovens § 536 om fogsager om forældremyndighed og samvær. Fogsager om forældremyndighed er undtaget, både når der foreligger et tvangsfuldbyrdsgrundlag efter retsplejelovens § 478, og når der er tale om en umiddelbar fogsforretning efter retsplejelovens § 596, stk. 2.

Undtagelsen gælder således eksempelvis ikke i skiftesager mellem ægtefæller. Hvis domme eller kendelser i sådanne sager indeholder oplysninger om parternes rent private forhold, vil retten til aktindsigt imidlertid eventuelt kunne begrænses i medfør af stk. 3, nr. 3 (jf. nedenfor).

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 2.1.2.

Domme og kendelser i *straffesager* kan også indeholde oplysninger om rent private forhold. Navnlig vil alle fældende straffedomme over enkeltpersoner i sagens natur indeholde den oplysning, at den pågældende har begået et strafbart forhold. Endvidere er der straffesager, hvor dommen ofte indeholder oplysninger om forurettedes rent private forhold. Det gælder navnlig straffesager om seksualforbrydelser.

Forslaget om at udvide offentlighedens indsigt i retsplejen ved at give enhver adgang til aktindsigt i nyere retssager er imidlertid i lige så høj grad møntet på straffesager som på civile sager. En generel undtagelse af straffesager ville derfor fratage forslaget en væsentlig del af dets formål.

Desuden er der allerede i dag tradition for højere grad af åbenhed og offentlig indsigt i straffesager end eksempelvis familiesager. Straffesager behandles således som hovedregel for åbne døre, og domme i straffesager kan refereres offentligt, herunder – i hvert fald når dommen er endelig – med oplysning om domfældtes navn.

Forslaget omfatter derfor også straffesager, men den frie adgang til domme og kendelser gælder kun, når straffesagen er endeligt afsluttet for højst 1 år siden, jf. *nr. 2*. Endvidere foreslås det, at domme og kendelser i straffesager kun må *offentliggøres* i anonymiseret form, jf. lovforslagets § 1, nr. 34.

Nr. 2 fastslår, at retten til aktindsigt ikke omfatter straffesager, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden, medmindre der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller af massemedier til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde.

I straffesager skal en anmodning om aktindsigt således som hovedregel fremsættes inden 1 år efter, at sagen er endeligt afsluttet. Om forståelsen af udtrykket “endeligt afsluttet”, der også anvendes i nr. 3, henvises til bemærkningerne til den foreslåede regel i § 41 d, stk. 1, 3. pkt.

Offentlighed i retsplejen har sin største betydning og berettigelse, når der er tale om aktuelle eller nyligt afsluttede retssager. For straffesagers vedkommende er der desuden et væsentligt hensyn at tage til den tiltalte, der har udstået sin straf, og ikke begår ny kriminalitet. Sådanne hensyn ligger blandt andet bag reglerne om straffeattester, hvor afgørelser kun medtages i en vis tid, og bag reglen i straffelovens § 271, stk. 2, om, at en domfældt kan have rimeligt krav på, at en pådømt strafbar handling ikke senere bliver fremdraget.

Reglerne om straffeattester inddeler afgørelser i en række kategorier efter deres alvor, og der gælder således et differentieret system for, hvor længe en afgørelse medtages på straffeattesten. Ud fra samme tankegang, at alvorlig kriminalitet vil kunne lægges domfældte til last i længere tid efter gerningen end mindre alvorlige kriminalitet, forudsætter straffelovens § 271, stk. 2, at der foretages en konkret vurdering, hvori indgår gerningens karakter, tidspunktet, da den blev begået, og domfældtes forhold i øvrigt.

I stedet for sådanne mere differentierede regler foreslås der imidlertid en fast regel om, at retten til aktindsigt i domme og kendelser i straffesager uden at godtgøre en særlig interesse heri skal gælde indtil 1 år efter sagens endelige afslutning.

Hovedformålet med forslaget om at udvide offentlighedens adgang til domme og kendelser i straffesager er at give bedre mulighed for indsigt i aktuelle eller nylige retssager. Ét år forekommer i den forbindelse at være en passende frist for den foreslåede frie adgang til aktindsigt i domme og kendelser i straffesager. Fristen bør regnes fra sagens endelige afgørelse, således at alle domme og kendelser i samme sag enten er eller ikke er omfattet af de foreslåede regler om aktindsigt uden krav om at godtgøre en særlig interesse heri.

Offentligheden kan også have en legitim interesse i at få kendskab til domme i sager, der er afsluttet for mere end et år siden. Det kan for eksempel være tilfældet, hvor en domfældt begår ny kriminalitet, før straffen er udstået, eller for den sags skyld efter at straffen er udstået. Efter Retsplejerådets opfattelse vil det imidlertid ikke være hensigtsmæssigt at søge at tage højde for disse tilfælde ved at lade fristerne for aktindsigt afhænge af dommens alvor eller ved en særlig regel om aktindsigt efter udløbet af den almindelige frist, (eksempelvis) når hensynet til offentlighed i retsplejen taler for det.

Offentlighedens behov for indsigt i straffesager, der er afsluttet for mere end 1 år siden, må efter Retsplejerådets opfattelse først og fremmest varetages af massemedierne. Retsplejerådet foreslår således, at etårsgrænsen ikke skal gælde, når der søges aktindsigt af redaktører og redaktionelle medarbejdere ved skrifter omfattet af § 1, nr. 1, i medieansvarsloven, ved radio- eller fjernsynsforetagender omfattet af § 1, nr. 2, i medieansvarsloven, og ved massemedier omfattet af § 1, nr. 3, i medieansvarsloven, til brug for *journalistisk eller redaktionelt arbejde*.

Som nævnt finder Retsplejerådet ikke, at domstolene ved behandling af anmodninger om aktindsigt skal vurdere, om hensynet til offentlighed i retsplejen konkret taler for at give aktindsigt i en straffesag, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden. Reglen om aktindsigt til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde forudsættes derfor praktiseret på den måde, at domstolene som udgangspunkt uden videre imødekommer journalisters anmodning om aktindsigt, således at det i praksis bliver journalisterne, der kommer til at vurdere, om en ældre dom eller kendelse har aktuell journalistisk interesse.

Retsplejerådet finder således, at der er meget ringe risiko for, at en journalist søger aktindsigt under foregivende af, at det er til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde, mens det i virkeligheden – i strid med formålet med den foreslåede etårsgrænse – er et udslag af journalisters eller andres private interesse i at få adgang til autoritative oplysninger om strafbare forhold, som nogen tidligere har begået.

Massemediernes selvjustits må antages at forhindre langt de fleste forsøg på ad denne vej at omgå den etårsgrænse, der foreslås for den almindelige adgang til aktindsigt i domme og kendelser i straffesager. I hvert fald de landsdækkende aviser og tv-stationer må antages ikke at acceptere, at deres journalister skaffer sig domme og kendelser til privat brug under foregivende af, at det er til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde. Hvis journalister i noget omfang af betydning misbruger deres særlige adgang til aktindsigt, vil det da også kunne komme pressen som helhed til skade, da der så vil kunne være anledning til at stramme op på betingelserne for pressens aktindsigt.

Sammenfattende finder Retsplejerådet således, at omgåelsesrisikoen er så lille, at det er forsvarligt i almindelighed uden videre at imødekomme journalisters anmodninger om aktindsigt i domme og kendelser i ældre straffesager (med de begrænsninger, der i øvrigt foreslås, jf. nedenfor).

Den foreslåede bestemmelse giver imidlertid samtidig retten mulighed for i mere ekstraordinære tilfælde at afslå aktindsigt med den begrundelse, at der reelt ikke søges aktindsigt til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde. Der skal imidlertid meget til, og medmindre det er helt evident, hvilket andet formål ansøgeren har med at søge aktindsigt, vil det ofte være hensigtsmæssigt i første omgang at anmode ansøgeren om en nærmere begrundelse for, at der rent faktisk er tale om journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Afslag på aktindsigt med denne begrundelse vil således navnlig være relevant, hvis der er begrundet mistanke om, at dommen eller kendelsen vil blive benyttet på retsstridig måde. Afslag kan dog også tænkes, hvis en journalist fra et mere obskurt massemedium er ude af stand til at give en fornuftig forklaring på, hvorfor dommen eller kendelsen er relevant for den pågældendes journalistiske eller redaktionelle arbejde.

Efter Retsplejerådets forslag er *videnskabelig forskning* sidestillet med journalistisk eller redaktionelt arbejde. Forskeres anmodning om aktindsigt i domme og kendelser i ældre straffesager til brug for deres videnskabelige forskning skal således imødekommes på samme måde som journalisters anmodning om aktindsigt til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Ligesom for journalisters vedkommende forudsætter Retsplejerådet, at forskeres anmodninger om aktindsigt i almindelighed uden videre imødekommes. Det er således ikke meningen, at domstolene skal foretage en vurdering af forskningens værdi eller lødighed som sådan.

Ligesom der kan være forskel på journalister, kan der dog også være forskel på forskere. Det vil således gøre en forskel, om forskeren virker på en offentlig forskningsinstitution eller en anerkendt (større) privat institution eller virksomhed, der foretager forskning, eller om forskeren virker i rent privat regi eller eventuelt inden for en gruppering, der står i modsætning til det parlamentariske demokrati.

Forskere i den første kategori (offentlige eller anerkendte private institutioner eller virksomheder) vil således i praksis altid kunne få aktindsigt i domme og kendelser i ældre straffesager (med de begrænsninger, der i øvrigt foreslås, jf. nedenfor).

Forskere, der ikke har en sådan tilknytning, vil i mange tilfælde også kunne få aktindsigt, men de vil skulle redegøre lidt nærmere for, hvad forskningsprojektet går ud på, således at domstolene får mulighed for at udskille de anmodninger, hvor den påståede forskning reelt er et dække over, at aktindsigt søges med andet formål.

Som eksempel kan nævnes en anmodning om aktindsigt i et antal ældre domme om seksuelt misbrug af børn. Hvis ansøgeren eksempelvis ønsker at undersøge den daværende retspraksis i kritisk belysning til brug for retspolitisk arbejde, bør anmodningen imødekommes efter den foreslåede regel. (Det bemærkes, at der vil kunne ske anonymisering, jf. forslaget til § 41 e, stk. 4). Hvis der er begrundet mistanke om, at ansøgeren reelt ønsker at advare mod (eller i øvrigt foretage sig noget i forhold til) de konkrete personer, som blev dømt i de pågældende sager, falder anmodningen derimod uden for formålet med den af Retsplejerådet foreslåede adgang til aktindsigt, og anmodningen skal derfor afslås.

Det bemærkes for fuldstændighedens skyld, at det i eksemplet er forudsat, at ansøgeren ikke har nogen særlig tilknytning til de pågældende sager. Anmodninger om aktindsigt, der er begrundet i en særlig tilknytning til sagen, behandles efter den foreslåede § 41 d.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 2.1.1, og *kapitel 8*, afsnit 2.1.1.

Stk. 2, nr. 3, er udtryk for en tidsmæssig begrænsning i retten til aktindsigt i en bestemt type *dokumenter*, nemlig *kendelser i straffesager*.

Det foreslås, at der er adgang til aktindsigt i kendelser i straffesager, når sagen er endeligt afsluttet.

Om forståelsen af udtrykket “endeligt afsluttet”, der også anvendes i nr. 2, henvises til bemærkningerne til den foreslåede regel i § 41 d, stk. 1, 3. pkt.

Det forekommer, at kendelser afsagt eksempelvis under efterforskningen af en straffesag angår forhold, der senere udskilles til behandling under forskellige sager. Som eksempel kan nævnes en kendelse om indgreb i meddelelelshemmeligheden, der vedrører flere telefoner eller lignende. I sådanne tilfælde er der først adgang til aktindsigt i kendelsen, når alle de pågældende sager er endeligt afsluttet.

I sager om ydelse af international retshjælp indebærer nr. 3, at retten til aktindsigt i kendelser gælder, når den udenlandske straffesag er endeligt afsluttet.

Stk. 2, nr. 4, undtager *forklaringer*, der er afgivet i *lukkede retsmøder* fra retten til aktindsigt, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet. Reglen gælder både i civile sager og straffesager, men vil i praksis have størst betydning i straffesager. Reglen indebærer blandt andet, at forurettedes forklaring i sager om alvorlige seksualforbrydelser er undtaget fra retten til aktindsigt, når forurettede har anmodet om dørlukning i medfør af retsplejelovens § 29 a, stk. 1.

Stk. 2, nr. 5, undtager tilsvarende *forklaringer*, der er omfattet af et referatforbud.

Nr. 4 og 5 kan minde om en undtagelse af bestemte *oplysninger*, men skal imidlertid forstås som en undtagelse af bestemte *dele af dokumenter*.

Det er således kun (selve) *gengivelsen* af forklaringer, der er afgivet i et lukket retsmøde eller omfattet af et

referatforbud, i dommens eller kendelsens sagsfremstilling, der er undtaget fra retten til aktindsigt. Dommens eller kendelsens begrundelse (præmisser) er i sin helhed omfattet af retten til aktindsigt, uanset i hvilket omfang der i kraft af begrundelsens stillingtagen til de afgivne forklaringer samtidig gives oplysning om indholdet af forklaringerne.

Afgrænsningen mellem gengivelsen af forklaringerne og præmisserne bør i den forbindelse ske ud fra et strengt formelt kriterium, således at undtagelsen bliver entydig og nem at anvende i praksis.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 2.3.1.

Stk. 3 giver mulighed for efter en konkret vurdering at undtage bestemte *oplysninger* fra aktindsigt. Reglen er udtryk for, at de pågældende oplysninger i givet fald fjernes fra dommen eller kendelsen før kopieringen, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dommen eller kendelsen (ekstrahering). Der vil sjældent være grundlag for at nægte aktindsigt i hele dommen eller kendelsen under henvisning til stk. 3.

Stk. 3 gælder principielt både i civile sager og straffesager, men nr. 1 og 2 vil normalt kun være relevant i straffesager.

Nr. 1 giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til statens sikkerhed eller rigets forsvar eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner. Dette led er beslægtet med den gældende undtagelsesregel i retsplejelovens § 41 vedrørende “hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt”. Den foreslåede formulering, der (udtrykkeligt) medtager hensynet til rigets forsvar og forholdet til mellemfolkelige institutioner, er inspireret af offentlighedslovens § 13, stk. 1, nr. 1 og 2.

Der skønnes ikke behov for ved siden af hensynet til forholdet til fremmede magter som i den gældende § 41 tillige at medtage “særlige hensyn til disse i øvrigt”. Disse ord indgår også i retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 2, om dørlukning, hvilket begrundes med, at det i sager om ydelse af international retshjælp kan være rimeligt at lukke dørene med henvisning til vedkommende stats interesser, uden at dørlukningen kan siges at være begrundet i “statens forhold til fremmede magter” (FT 1998-99, till. A, s. 2031).

Kendelser i straffesager er imidlertid først omfattet af retten til aktindsigt, når sagen er endeligt afsluttet, jf. ovenfor om nr. 3. Som nævnt betyder det i sager om ydelse af international retshjælp, at retten til aktindsigt først gælder, når den udenlandske straffesag er endeligt afsluttet.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 2.3.2.

Stk. 3, nr. 2, giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang det af ganske særlige grunde er påkrævet af hensyn til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser. Med ordene “ganske særlige grunde” og “påkrævet” er det hensigten at markere, at dette led kun skal anvendes i ekstraordinære tilfælde. Endvidere vil der som altovervejende hovedregel kun være tale om at undtage enkelte oplysninger, som fremgår af dommen eller kendelsen, fra aktindsigt.

Som eksempel kan nævnes sager om narkotikakriminalitet, hvor det kan være påkrævet at undtage telefonnumre eller adresser, som fremgår af dommen eller kendelsen, fra aktindsigt, hvis der er risiko for, at det ved opringning til disse telefonnumre eller henvendelse på disse adresser (fortsat) er muligt direkte eller indirekte at komme i kontakt med personer, der sælger narkotika.

Undtagelsen vil endvidere i meget sjældne tilfælde kunne anvendes af hensyn til beskyttelse af vidner.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 2.3.3.

Stk. 3, nr. 3, giver mulighed for efter en konkret vurdering at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang dommen eller kendelsen indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller om virksomheders erhvervshemmeligheder, og det ikke er tilstrækkeligt at foretage anonymisering. Reglen gælder både i civile sager og straffesager. Det må imidlertid antages, at undtagelsen vedrørende enkeltpersoners rent private forhold vil få størst betydning i straffesager, blandt andet fordi de mest følsomme civile sager helt er undtaget fra forslaget om aktindsigt i domme og kendelser for enhver, jf. ovenfor om stk. 2, nr. 1. Det må omvendt antages, at undtagelsen vedrørende virksomheders erhvervshemmeligheder vil få størst betydning i civile sager.

Begrebet “rent private forhold” anvendes flere steder i lovgivningen, herunder forvaltningslovens § 28, stk. 1, om videregivelse af oplysninger fra én forvaltningsmyndighed til en anden. Rent private forhold omfatter navnlig oplysninger om race, religion og hudfarve, politiske, foreningsmæssige, seksuelle og strafbare forhold, helbredsforhold, væsentlige sociale problemer og misbrug af nydelsesmidler og lignende. Rent private forhold omfatter efter omstændighederne også oplysninger om interne familieforhold, herunder familiestridigheder, opdragelsesmåde og adoption, og om ulykkestilfælde. Rent private forhold omfatter derimod ikke eksempelvis økonomiske forhold, arbejds- og ansættelsesmæssige forhold, uddannelsesmæssige forhold eller boligforhold.

Oplysninger om rent private forhold er ikke fortrolige, hvis den pågældende selv har gjort offentligheden bekendt med oplysningen, eksempelvis som kandidat for et politisk parti eller talsmand for et religiøst samfund eller en forening. Oplysninger om rent private forhold er heller ikke fortrolige, hvis oplysningerne er almindeligt kendt, eksempelvis efter at have været omtalt udførligt i medierne.

Begrebet “erhvervshemmeligheder” anvendes blandt andet i retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, om dørlukning.

Stk. 3, nr. 3, er udformet på den måde, at retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang dommen eller kendelsen indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og offentlighedens indsigt i retssager desuden findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende enkeltpersoner eller virksomheder.

Efter forslaget skal aktindsigt således ikke automatisk begrænses, i det omfang dommen eller kendelsen indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, men der skal foretages en vurdering af, om offentlighedens indsigt i dommen eller kendelsen konkret bør vige for væsentlige hensyn til de pågældende. I denne vurdering indgår både, *hvem* det er, dommen eller kendelsen indeholder rent private oplysninger eller erhvervshemmeligheder om (sigtede/tiltalte, forurettede, parter i civile sager, vidner eller andre), og *hvilke* private forhold eller erhvervshemmeligheder der er tale om. Desuden kan det indgå i vurderingen, om sagen har en særlig offentlig interesse.

Undtagelsen vedrørende rent private forhold gælder kun for fysiske personer, hvorimod undtagelsen vedrørende erhvervshemmeligheder også gælder for juridiske personer.

Stk. 3, nr. 3, er subsidiær i forhold til den foreslåede regel i § 41 e, stk. 4, om anonymisering af dokumenter, der indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder. Anonymisering betyder, at de pågældende enkeltpersoners eller erhvervsvirksomheders identitet sløres, men at selve oplysningerne bibeholdes i dokumentet. Anonymisering er derfor en mindre vidtgående indskrænkning af offentligheden end udeladelse af oplysninger i medfør af stk. 3, nr. 3, og Retsplejerådets forslag er på den baggrund udformet på den måde, at nr. 3 kun skal anvendes, hvis hensynet til de pågældende enkeltpersoner eller erhvervsvirksomheder ikke kan varetages gennem anonymisering.

Anonymisering kan navnlig være utilstrækkelig, hvis der trods anonymisering er risiko for, at de pågældende vil kunne genkendes i en videre kreds.

Uanset en eventuel risiko for genkendelse bør stk. 3, nr. 3, dog ikke anvendes i straffesager for så vidt angår de påsigtede forhold, da det vil gøre aktindsigt i domme og kendelser i straffesager meningsløs. Med hensyn til i stedet at foretage anonymisering henvises til bemærkningerne til § 41 e, stk. 4.

Stk. 3, nr. 3, vil undtagelsesvis kunne anvendes på oplysninger om tiltaltes forstraffe. Da domme og kendelser normalt kun medtager oplysninger om forstraffe af betydning for sagen, og da kendskab til disse oplysninger kan have væsentlig betydning for forståelsen af afgørelsen, bør de imidlertid som udgangspunkt ikke undtages fra aktindsigt, hvis tiltalte findes skyldig. Hvis tiltalte frifindes, bør eventuelle oplysninger i dommen om tiltaltes forstraffe imidlertid undtages fra aktindsigt.

Hvis der ikke sker anonymisering, bør oplysninger om strafbare forhold, som hverken angår de påsigtede forhold eller tiltaltes forstraffe, normalt undtages fra aktindsigt i medfør af nr. 3. Der kan i den forbindelse også henvises til, at vidners svar på spørgsmål om, hvorvidt de er straffet, ikke meddeles tilhørerne i et offentligt retsmøde, jf. retsplejelovens § 185, stk. 1, 2. og 3. pkt.

Hvis der ikke sker anonymisering, bør oplysninger om seksuelle forhold, som den pågældende ikke selv har gjort

offentligheden bekendt med, normalt undtages fra aktindsigt i medfør af nr. 3. Det kan navnlig være relevant i civile sager om sexchikane, idet faderskabssager og ægteskabssager i medfør af stk. 2, nr. 1, falder helt uden for forslaget om aktindsigt i domme og kendelser for enhver. Det kan også være relevant i straffesager om seksualforbrydelser. Ganske vist vil forurettedes forklaring i straffesager om alvorlige seksualforbrydelser typisk være undtaget fra aktindsigt allerede i medfør af stk. 2, nr. 4, om forklaringer afgivet i lukkede retsmøder, men oplysninger om forurettedes seksuelle forhold kan også fremgå af tiltaltes forklaring, anklageskriftet og dommens præmisser.

Hvis der ikke sker anonymisering, vil der også ofte for så vidt angår oplysninger om misbrugsproblemer være grund til at begrænse retten til aktindsigt i medfør af stk. 3, nr. 3. Undtagelsen bør således normalt altid anvendes for så vidt angår oplysninger om misbrugsproblemer, der ikke har betydning for sagen. I en del sager, eksempelvis visse straffesager om spirituskørsel, vil oplysninger om misbrugsproblemer imidlertid have væsentlig betydning for afgørelsen, og afvejningen af hensynet til den pågældende og hensynet til offentlighedens indsigt i retssager kan her føre til, at oplysningerne ikke udelades.

Det vil bero på en mere konkret vurdering, om der er grund til at undtage oplysninger om helbredsforhold eller væsentlige sociale problemer fra aktindsigt i medfør af nr. 3.

Oplysninger om race, religion og hudfarve og politiske og foreningsmæssige forhold vil der til gengæld normalt ikke være grund til at undtage fra aktindsigt i medfør af nr. 3.

Når oplysninger om race, religion og hudfarve og politiske og foreningsmæssige forhold anses som stærkt følsomme i (navnlig) registermæssig henseende, skyldes det ikke mindst de historiske erfaringer med, hvad registre over personer tilhørende en bestemt race eller religion eller med en bestemt politisk overbevisning kan misbruges til.

Efter Retsplejerådets opfattelse er enkeltstående oplysninger om disse forhold i domme og kendelser derimod normalt ikke af en sådan følsom karakter, at der er grund til at undtage oplysningerne fra aktindsigt.

Anvendelsen af undtagelsen vedrørende virksomheders erhvervshemmeligheder forudsætter, at en offentliggørelse af oplysningerne vil kunne have betydelige skadevirkninger for virksomheden. Gengivelsen af forklaringer om erhvervshemmeligheder, der er afgivet for lukkede døre, er dog i alle tilfælde undtaget fra aktindsigt allerede i medfør af stk. 2, nr. 4.

Ud over skadevirkningerne ved en offentliggørelse kan også erhvervshemmelighedernes karakter indgå i den afvejning, der skal foretages i forhold til offentlighedens interesse i indsigt i retssager. Oplysninger om eksempelvis omsætningstal, udviklingsplaner mv. vil således snarere kunne undtages fra aktindsigt end oplysninger, der angår sundhedsmæssige eller miljømæssige problemer hos virksomheden eller dens produkter, og som har betydning for sagen.

Parterne har naturligvis mulighed for allerede i forbindelse med sagens afgørelse at henlede rettens opmærksomhed på det, hvis der er oplysninger om erhvervshemmeligheder, som bør udelades, hvis der søges om aktindsigt i dommen.

I tvivlsomme tilfælde vil det i øvrigt under alle omstændigheder være naturligt at indhente en udtalelse fra de pågældende, før retten beslutter, om hensynet til offentlighedens indsigt i retssager eller hensynet til de pågældende konkret skal være udslagsgivende, jf. bemærkningerne til det foreslåede § 41 e, stk. 2.

Undtagelsen vedrørende virksomheders erhvervshemmeligheder kan kun anvendes på offentlige myndigheder, i det omfang myndigheden driver erhvervsvirksomhed på lige fod med private.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 2.3.4.

Den foreslåede § 41 b regulerer aktindsigt i form af udlevering af *kopi*, herunder i elektronisk form, hvis dokumentet foreligger i elektronisk form hos retten. Der er imidlertid naturligvis ikke noget til hinder for efter anmodning at give aktindsigt i form af *gennemsyn* som alternativ til udlevering af kopi, hvis det forekommer hensigtsmæssigt.

Med hensyn til *fremgangsmåden* ved behandlingen af anmodninger om aktindsigt henvises til den foreslåede § 41

e og bemærkningerne hertil. Om *betaling* for udleverede kopier henvises til den foreslåede § 41 h og bemærkningerne hertil.

Til § 41 c

Bestemmelsen angår aktindsigt for enhver i skriftlig forelæggelse og procedure samt endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter.

Bestemmelsen knytter sig til den foreslåede § 41 b om aktindsigt i domme og kendelser, og formålet med bestemmelsen er således at sikre samme adgang til aktindsigt i de nævnte dokumenter, der har særlig nær tilknytning til domsforhandlingen og dermed til dommen.

Stk. 1 angår aktindsigt i skriftlig forelæggelse og procedure og er først og fremmest udtryk for en tydeliggørelse og præcisering af retstilstanden.

Det blev ved gennemførelsen af reglerne om skriftlig forelæggelse og procedure i straffesager forudsat, at skriftlig forelæggelse og procedure er offentlig tilgængelig, medmindre dokumenterne er omfattet af en afgørelse om dørlukning eller referatforbud (jf. Betænkning nr. 1066/1986 om bekæmpelse af økonomisk kriminalitet s. 279 og 296, hvortil der henvises i FT 1986-87, till. A, sp. 604). Retsplejeloven indeholder imidlertid ikke udtrykkelige regler herom, og retsplejeloven indeholder heller ikke udtrykkelige regler om offentlighedens adgang til at gøre sig bekendt med de skriftlige procedureindlæg i skriftligt behandlede civile sager.

På den baggrund foreslås en udtrykkelig regel om aktindsigt i skriftlig forelæggelse og procedure.

Stk. 1 fastslår det almindelige udgangspunkt, at når der er afsagt dom i sagen, kan enhver forlange at få udleveret kopi af skriftlige procedureindlæg i civile retssager, der i henhold til retsplejelovens § 366 eller § 387 afgøres uden mundtlig domsforhandling, og med skriftlig forelæggelse og procedure i straffesager i henhold til retsplejelovens §§ 927 b og 928 a, stk. 2 og 3, medmindre dokumenterne er omfattet af et forbud mod offentlig gengivelse, jf. retsplejelovens § 31 b (lovforslagets § 1, nr. 4).

Forslaget indebærer, at der vil være adgang til aktindsigt i den skriftlige forelæggelse og procedure på samme tidspunkt, som der er adgang til aktindsigt i dommen.

I civile sager holdes der i disse tilfælde ikke nogen mundtlig domsforhandling, og der er allerede derfor ikke grundlag for at give aktindsigt i skriftlige procedureindlæg forud for domsafsigelsen. Hvis sagen afsluttes uden dom, eksempelvis fordi parterne forliger sagen, vil anmodninger om aktindsigt i de skriftlige procedureindlæg skulle behandles efter reglerne om aktindsigt i øvrigt, dvs. de foreslåede § 41 d (særlig interesse) eller § 41 g (meroffentlighed).

I straffesager afholdes der altid en mundtlig domsforhandling, selv om der anvendes skriftlig forelæggelse eller procedure, og parterne skal i retten give en mundtlig sammenfatning af den skriftlige forelæggelse eller procedure.

I Betænkning nr. 1066/1986 forudsattes det, at offentligheden kan gøre sig bekendt med den skriftlige forelæggelse ved domsforhandlingens begyndelse (s. 279), og det samme gælder formentlig den skriftlige procedure (s. 288 omtales en forskrift om, "at proceduren i et antal dage ligger til gennemsyn på rettens kontor, og at der vil kunne udleveres eksemplarer heraf").

Retsplejerådet foreslår imidlertid, at der også i straffesager først skal være offentlig adgang til den skriftlige forelæggelse og procedure, når der er afsagt dom i sagen. Offentlighedens interesse i umiddelbart at kunne følge domsforhandlingen, selv om der anvendes skriftlig forelæggelse eller procedure, varetages således efter rådets opfattelse i tilstrækkelig grad ved reglen om, at parterne i retten skal give en mundtlig sammenfatning af den skriftlige forelæggelse eller procedure.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 2.2.2.

Stk. 2 angår aktindsigt i endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter i civile sager og er udtryk for en reel nydannelse.

Endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter udarbejdes med henblik på og til brug for domsforhandlingen, der også efter en indførelse af almindelig aktindsigt i domme og kendelser vil være af

væsentlig betydning for offentlighedens indsigt i retssager. Aktindsigt i endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter er efter Retsplejerådets opfattelse et naturligt accessorium til offentlighedens adgang til at overvære domsforhandlingen.

Stk. 2 fastslår det almindelige udgangspunkt, at når der er to arbejdsdage, til domsforhandlingen begynder, har enhver ret til at få udleveret kopi af endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter som nævnt i retsplejelovens § 357, stk. 1 og 2.

Muligheden for at få udleveret kopi af endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter nogle dage før domsforhandlingen (og ikke først ved domsforhandlingens begyndelse) giver blandt andet journalister mulighed for at tage stilling til, om sagen har en sådan journalistisk interesse, at der er grund til at overvære domsforhandlingen. Det bemærkes i den forbindelse, at Retsplejerådet foreslår, at det skal fremgå af retslisten, hvis der i en civil sag er udarbejdet endelige påstandsdokumenter eller sammenfattende processkrifter (jf. *kapitel 5*, afsnit 2, og *bilag 3*).

Stk. 2 angår endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter, der er indleveret i medfør af retsplejelovens § 357, stk. 1 og 2. Aktindsigt i dokumenter, der indholdsmæssigt svarer til (og eventuelt er betegnet som) endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter, men hvor retten ikke har pålagt parterne at indlevere endelige påstandsdokumenter, jf. § 357, stk. 1, eller opfordret dem til at indlevere sammenfattende processkrifter, jf. § 357, stk. 2, kan ske, hvis den, der anmoder om aktindsigt, kan godtgøre en særlig interesse i at få kendskab til dokumentet, jf. forslaget til § 41 d, eller som meroffentlighed, jf. forslaget til § 41 g.

Retsplejerådet finder det således ikke hensigtsmæssigt i reglerne om aktindsigt at medtage bestemmelser om endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter, i det omfang retsplejelovens regler om sagernes behandling ikke indeholder bestemmelser herom. Hvis der på et tidspunkt indføres lovregler om anvendelse af endelige påstandsdokumenter eller sammenfattende processkrifter i ankesager, bør der imidlertid naturligvis gives samme adgang til aktindsigt heri som i endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter i førsteinstanssager.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 2.2.3.

Stk. 1 og 2 er udtryk for, at der som udgangspunkt er adgang for enhver til at få udleveret kopi af de dér nævnte dokumenter. Som nævnt er formålet med § 41 c imidlertid at ligestille disse dokumenter med domme og kendelser, og der bør derfor også gælde samme undtagelser og begrænsninger i retten til aktindsigt som foreslået for domme og kendelser.

Stk. 3 gør derfor de undtagelser og begrænsninger i retten til aktindsigt, som foreslås i § 41 b, stk. 2 og 3, tilsvarende anvendelige på aktindsigt i henhold til § 41 c, stk. 1 og 2. Med hensyn til det nærmere indhold af undtagelserne og begrænsningerne henvises til bemærkningerne til § 41 b.

Ligesom den foreslåede § 41 b regulerer den foreslåede § 41 c aktindsigt i form af udlevering af *kopi*, herunder i elektronisk form, hvis dokumentet foreligger i elektronisk form hos retten. Der er imidlertid naturligvis ikke noget til hinder for efter anmodning at give aktindsigt i form af *gennemsyn* som alternativ til udlevering af kopi, hvis det forekommer hensigtsmæssigt.

Med hensyn til *fremgangsmåden* ved behandlingen af anmodninger om aktindsigt henvises til den foreslåede § 41 e og bemærkningerne hertil. Om *betaling* for udleverede kopier henvises til den foreslåede § 41 h og bemærkningerne hertil.

Til § 41 d

Bestemmelsen angår aktindsigt for andre end parter i de tilfælde, der ikke er reguleret af de foreslåede §§ 41 a-41 c. Bestemmelsen er udtryk for en modernisering af de gældende regler i retsplejelovens § 41 og er for straffesagers vedkommende samtidig udtryk for, at reglerne om aktindsigt hos politiet og anklagemyndigheden samles i retsplejeloven. Dette indebærer, at forvaltningslovens § 18 fremover kun vil gælde i straffesager, der behandles ved andre administrative myndigheder end politiet og anklagemyndigheden (jf. også lovforslagets § 2).

Formålet med bestemmelsen er først og fremmest at give adgang til dokumenter, når ansøgeren kan godtgøre at have en særlig interesse heri, herunder med henblik på en verserende retssag. En part i en verserende civil sag har imidlertid også mulighed for at anmode om et editionspålæg efter retsplejelovens § 298 eller § 299. Selv om der i

denne situation er en vis overlapning mellem § 41 d og §§ 298 og 299, træffes afgørelserne efter de respektive bestemmelser uafhængigt af hinanden på de nærmere betingelser, som fremgår af hver af bestemmelserne. Dette adskiller sig ikke fra, at retsplejelovens §§ 298 og 299 og forvaltningslovens og offentlighedslovens regler om aktindsigt også er uafhængige af hinanden. Retsplejerådet forventer i sine senere overvejelser om edition i civile sager at inddrage forholdet mellem edition og regler om aktindsigt, særligt med hensyn til retssager, hvor det offentlige er part, men såvel efter de gældende som efter de nu foreslåede regler er edition og aktindsigt uafhængige af hinanden.

Den foreslåede § 41 d gælder for det første for aktindsigt i andre typer af dokumenter end dem, der er omfattet af de foreslåede §§ 41 a-41 c (domme og kendelser, skriftlig forelæggelse og procedure, endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter). Bestemmelsen gælder således blandt andet for andre retsbogstilførsler, processkrifter, anklageskrifter, politirapporter og dokumenter, der benyttes som bevis, jf. nærmere nedenfor.

Bestemmelsen gælder dernæst for de typer af dokumenter, der er omfattet af de foreslåede §§ 41 a-41 c, men hvor sagen eller dokumentet konkret helt eller delvis er undtaget fra aktindsigt efter disse regler, fordi en af de foreslåede undtagelser finder anvendelse. Som eksempler på undtagne sager kan nævnes straffesager, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden, og sager om ægteskab og forældremyndighed. Som eksempler på, at et dokument helt eller delvis kan være undtaget, kan nævnes gengivelsen af forklaringer afgivet for lukkede døre, og oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder.

Hvis den, der søger aktindsigt, kan godtgøre en særlig interesse i at få aktindsigt, kan et afslag på aktindsigt efter de foreslåede regler i §§ 41 a-41 c således følges op af en anmodning om aktindsigt efter den foreslåede § 41 d, hvor ansøgerens interesse i aktindsigt indgår i afvejningen. Det må imidlertid antages, at den væsentlige udvidelse af offentlighedens aktindsigt i domme og kendelser mv., som de foreslåede §§ 41 a-41 c er udtryk for, vil medføre, at aktindsigt efter den foreslåede § 41 d vil få væsentligt mindre praktisk betydning end aktindsigt efter den gældende § 41.

Den foreslåede § 41 d omfatter alle sager ved domstolene, både civile sager og straffesager, og inden for de civile sager både dispositive og indispositive domssager og foged- og skiftesager. Bestemmelsen omfatter desuden straffesager, som behandles af politiet og anklagemyndigheden, men ikke straffesager, som behandles af andre administrative myndigheder.

Bestemmelsen omfatter ikke den registreringsmæssige side af tinglysning, men i tilfælde af kære er kæresagens dokumenter omfattet af forslaget på samme måde som ved kære af andre registreringssager (jf. sølovens § 43, flyregistreringslovens § 14 og værdipapirhandelslovens § 79). Det bemærkes i den forbindelse, at tinglyste dokumenter i forvejen er offentligt tilgængelige, jf. tinglysningslovens § 50.

Bestemmelsen omfatter ikke dokumenter, der er indgået til eller oprettet af domstolene som led i administrativ virksomhed.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 3.2.

Stk. 1 angiver, hvilken personkreds der har ret til aktindsigt, og hvilke dokumenter der er omfattet af retten til aktindsigt. Det foreslås, at der skal være adgang til aktindsigt dels for personer, der har behov for adgang til dokumentet med henblik på belysning af et konkret retsspørgsmål, jf. *1. pkt.*, dels for personer, der har en særlig tilknytning til sagen, jf. *2. pkt.*

Stk. 1, 1. pkt., er i vidt omfang en præcisering af kriteriet om "retlig interesse", som anvendes i den gældende § 41. Det bemærkes i den forbindelse, at vurderingen af ansøgerens interesse i aktindsigt skal foretages i forhold til det enkelte dokument og ikke i forhold til sagen som helhed.

Stk. 1, 2. pkt., om aktindsigt for personer, der har en særlig tilknytning til sagen, er udtryk for en vis udvidelse af adgangen til aktindsigt, da der i hidtidig praksis kun foreligger enkelte afgørelser, der – i kraft af en vid fortolkning af kriteriet "retlig interesse" – giver aktindsigt i andet øjemed end belysning af et konkret retsspørgsmål.

Som eksempel på en situation, der fremover vil være omfattet af *2. pkt.*, kan nævnes Højesterets afgørelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1998 s. 880, hvor en mand fik aktindsigt i straffesagen angående hans fars drab på hans mor.

Det vil bero på en konkret vurdering, om en person har en sådan særlig tilknytning til sagen, at det er rimeligt at give den pågældende adgang til at gøre sig bekendt med sagens dokumenter, selv om aktindsigten ikke har betydning for et retsspørgsmål. I straffesager vil forurettede dog normalt have adgang til aktindsigt efter den foreslåede regel. Det samme gælder forurettedes nære pårørende, hvis forurettede er afgået ved døden. Derimod vil en anmelder, der ikke selv er forurettet, sjældent have adgang til aktindsigt efter den foreslåede regel.

Aktindsigt efter den foreslåede bestemmelse forudsætter, at aktindsigt søges enten med henblik på belysning af et konkret foreliggende retsspørgsmål, som den, der søger aktindsigt, har en individuel, væsentlig interesse i, eller fordi den, der søger aktindsigt, har en særlig tilknytning til den sag, der søges aktindsigt i.

Bestemmelsen omfatter således ikke tilfælde, hvor der søges aktindsigt ud fra en generel interesse i belysning af retstilstanden eller af den konkrete sag. Anmodninger om aktindsigt, der alene tjener eksempelvis journalistiske eller videnskabelige formål, falder således uden for bestemmelsen. Sådanne anmodninger kan fremsættes efter den foreslåede regel § 41 b om aktindsigt i domme og kendelser for enhver (hvor et journalistisk eller videnskabeligt formål udvider adgangen til aktindsigt, jf. forslaget til § 41 b, stk. 2, nr. 2, og bemærkningerne hertil), efter den foreslåede særlige regel i § 41 f om aktindsigt for massemedier eller efter den foreslåede regel i § 41 g om meroffentlighed.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 3.1.

Ligesom efter den gældende § 41 er indførsler i *retsbøgerne* vedrørende sagen omfattet af retten til aktindsigt. Dette gælder, hvad enten den pågældende retsbog betegnes retsbog, dombog, fogedbog, auktionsbog eller skiftebog. Der foreslås den rent terminologiske ændring, at stemmegivningsbogen fremover ikke skal henregnes til retsbøgerne (jf. lovforslagets § 1, nr. 8, og bemærkningerne hertil). Der er derfor ikke anledning til som i den gældende § 41 særskilt at undtage stemmegivningsbogen fra aktindsigt, men se dog nedenfor om stk. 2, nr. 2.

Efter en gennemførelse af Retsplejerådets forslag i kapitel 12 i Betænkning nr. 1401/2001 vil udskrifter af billed- og lydoptagelser af forklaringer i retsmøder være sidestillet med retsbogstilførsler.

For andet end retsbøger foreslås det at udskifte udtrykket “de (...) hos retten beroende til en sag hørende, fremlagte dokumenter”, som anvendes i den gældende § 41, med udtrykket “*dokumenter, der vedrører sagen,*” suppleret med en undtagelse for interne arbejdsdokumenter.

Begrebet “fremlagte dokumenter” kan give anledning til tvivl, og der bør efter Retsplejerådets opfattelse gælde samme regler om aktindsigt, uanset om dokumentet har været “fremlagt” i retten.

Forslaget indebærer, at reglerne om aktindsigt i straffesager samles i retsplejeloven, dog kun for så vidt angår rettens og politiets og anklagemyndighedens materiale. Straffesager behandlet ved andre administrative myndigheder end politiet vil fortsat være omfattet af forvaltningslovens § 18 (jf. lovforslagets § 3). I praksis drejer det sig navnlig om sager vedrørende administrative bødeforelæg fra andre myndigheder end politiet. Hvis en straffesag behandles af politiet efter at have været behandlet af en anden administrativ myndighed, gælder de foreslåede regler i § 41 d imidlertid også for aktindsigt i det materiale, som politiet har modtaget fra den anden administrative myndighed.

Et dokument vedrører sagen, når dokumentet har betydning for sagens behandling. Som eksempler kan for civile sagers vedkommende nævnes stævning og øvrige processkrifter, brevveksling med retten vedrørende sagen og dokumenter, der benyttes som bevis. Som eksempler kan for straffesagers vedkommende nævnes politirapporter (jf. retsplejelovens § 744), anklageskrift eller retsmødebegæring og dokumenter, der har været benyttet som bevis.

I straffesager er både dokumenter, der indgår i sagen ved retten, og dokumenter, der (alene) indgår i politiets sag, omfattet. Hvis et dokument vedrører den pågældende sag, er det således omfattet af forslaget om aktindsigt, selv om det efter anklagemyndighedens opfattelse har vist sig at være uden betydning for afgørelsen af tiltaleespørgsmålet eller for sagens afgørelse i retten.

Udtrykket “dokumenter” skal forstås lige så bredt som dokumentbegrebet efter offentlighedsloven. Ud over egentlige skriftlige dokumenter, hvad enten de foreligger som papirdokumenter eller elektroniske dokumenter, er således også tegninger, kort, billeder og lyd- og billedoptagelser omfattet.

I *civile sager* er der adgang til aktindsigt, både mens sagen verserer, og når sagen er afsluttet. Aktindsigt i

afsluttede sager forudsætter, at dokumentet er bevaret i rettens arkiv. Retsplejelovens § 39, stk. 1, foreskriver i den forbindelse, at processkrifter forbliver i rettens arkiv, hvorimod bevisdokumenter kan udleveres, når ankefristen er udløbet, uden at anke er iværksat. Retsplejelovent indeholder ikke andre regler om opbevaring af dokumenter i civile sager, og Retsplejerådet stiller heller ikke forslag herom.

Aktindsigt efter de foreslåede regler omfatter imidlertid de dokumenter, der rent faktisk er bevaret i rettens arkiv, uanset om der er bevaret dokumenter i videre omfang end foreskrevet ved retsplejelovens § 39, stk. 1.

At dokumenter er bevaret i rettens arkiv, betyder i denne sammenhæng, at de er bevaret som led i et formaliseret opbevarings- og arkiveringssystem. Er et dokument ikke bevaret i et sådant formaliseret opbevarings- og arkiveringssystem, bliver dokumentet ikke omfattet af aktindsigt, blot fordi en dommer i retten stadig er i besiddelse af et eksemplar, eksempelvis i form af en ekstrakt eller materialesamling udarbejdet til brug for domsforhandlingen i sagen.

I *straffesager* er der først adgang til aktindsigt, når sagen er endeligt afsluttet, jf. nedenfor vedrørende stk. 1, 3. pkt. Aktindsigt forudsætter, at dokumentet efter de regler, som justitsministeren fastsætter i medfør af retsplejelovens § 39, stk. 2 (jf. også lovforslagets § 1, nr. 12), er bevaret i sagens akter. Retsplejerådet foreslår ingen ændringer i den eksisterende ordning, hvorefter dokumenter i afsluttede straffesager opbevares hos politiet og ikke hos domstolene. Da formålet med forslaget blandt andet er at samle reglerne om aktindsigt i straffesager i retsplejeloven uden hensyn til, om sagen har været behandlet ved retten, eller om det konkrete dokument har været "fremlagt" i retten, er det af hensyn til en ensartet fremgangsmåde for behandling af anmodninger om aktindsigt tværtimod hensigtsmæssigt, at politiet fortsat opbevarer akterne i afsluttede straffesager.

Retten til aktindsigt i medfør af den foreslåede § 41 d gælder også efter, at dokumentet er afleveret til arkiv i medfør af arkivloven, i givet fald parallelt med arkivadgang i henhold til arkivloven.

Interne arbejdsdokumenter er ikke omfattet af retten til aktindsigt, jf. nærmere nedenfor vedrørende stk. 2.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 3.3.

I stk. 1, 3. *pkt.*, foreslås det i overensstemmelse med gældende ret, at retten til aktindsigt i straffesager først skal gælde, når sagen er endeligt afsluttet. Ligesom efter gældende ret er der derimod adgang til aktindsigt i civile sager, også mens sagen verserer.

Sagen er endeligt afsluttet, når der foreligger en endelig afgørelse, dvs. en afgørelse, som ikke kan anfægtes ved ordinære retsmidler.

Er der tale om en retshandling til brug for en straffesag i udlandet, kan sagen først anses for endeligt afsluttet, når den udenlandske straffesag er afsluttet.

De fleste sager er endeligt afsluttet, når der er afsagt dom i første instans, og ankefristen er udløbet, uden at der er iværksat anke. Af praktiske grunde bør der ikke tages hensyn til et eventuelt ankeafkald.

Kan en dom i første instans kun ankes med særlig tilladelse, er sagen endeligt afsluttet, når dommen er afsagt. Hvis der gives anketilladelse, kan sagen fra tidspunktet for tilladelsen imidlertid ikke længere anses for endeligt afsluttet, jf. nedenfor.

Ankes en dom i første instans, er sagen endeligt afsluttet, når ankeinstansen har afsagt dom, eller når ankesagen i øvrigt er afsluttet, eksempelvis ved tilbagekaldelse af anken eller ved afvisning. Ophæver ankeinstansen dommen i første instans og hjemviser sagen til fornyet behandling, er sagen naturligvis ikke endeligt afsluttet, før den har været behandlet på ny.

En ankesag i landsretten er endeligt afsluttet, når dommen er afsagt, uden hensyn til muligheden for at søge tredjeinstansbevilling, jf. nedenfor.

Retsmidler, som først kan iværksættes med særlig tilladelse, tages ikke i betragtning, så længe sådan tilladelse ikke er givet. Dette gælder, uanset at ansøgning til Procesbevillingsnævnet kan tillægges opsættende virkning i forhold til fuldbyrdelsen af dommen, jf. retsplejelovens § 963, stk. 4, og § 966, stk. 2. Tilsvarende gælder begæring om genoptagelse, som indgives til Den Særlige Klageret, jf. retsplejelovens § 986, eller til den ret, der har afsagt

dommen, jf. retsplejelovens § 987, stk. 1. Selv om der rent faktisk træffes bestemmelse om opsættende virkning, er straffesagen således i relation til de foreslåede regler om aktindsigt stadig at betragte som endeligt afsluttet.

Retten til genoptagelse efter retsplejelovens § 987, stk. 2, er derimod at betragte som et ordinært retsmiddel. Hvis domsforhandlingen i medfør af retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4, er gennemført uden tiltaltes tilstedeværelse, er sagen således først endeligt afsluttet, når den ordinære frist på 4 uger for at anmode om genoptagelse er udløbet. Det bemærkes, at fristen regnes fra forkyndelsen af dommen.

Hvis Procesbevillingsnævnet giver tredjeinstansbevilling eller – hvor det kræves – andeninstansbevilling, er sagen imidlertid ikke længere endeligt afsluttet. Det samme gælder, når ankeinstansen tillader anke efter ankefristens udløb, eller når der træffes bestemmelse om genoptagelse af en sag. Såfremt Den Særlige Klageret efter domfældtes død ophæver en dom i medfør af retsplejelovens § 982, 2. pkt., er sagen naturligvis (stadig) endeligt afsluttet.

Det kan således forekomme, at en sag, der er endeligt afsluttet, ophører med at være det. Dette skyldes eksistensen af ekstraordinære retsmidler og er uundgåeligt, da sager alternativt aldrig ville kunne anses som endeligt afsluttet. Da reglerne om aktindsigt i afsluttede straffesager er udformet med henblik på, at sagens behandling er afsluttet, ophører adgangen til aktindsigt i medfør af den foreslåede § 41 d, hvis Procesbevillingsnævnet giver anketilladelse, eller hvis der træffes bestemmelse om genoptagelse. Adgangen til aktindsigt genindtræder imidlertid naturligvis på det tidspunkt, hvor sagen på ny er endeligt afsluttet.

Sager afsluttes undertiden uden dom. Indenretlige bøvededtagelser eller advarsler efter retsplejelovens §§ 936 og 937 afslutter sagen, idet indbringelse for højere ret kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse. Udenretlig bøvededtagelse efter retsplejelovens § 924 kan omgøres efter samme regler som afgørelser om påtaleopgivelse og tiltalefrafald og er derfor i relation til, hvornår sagen er endeligt afsluttet, ligestillet hermed.

Påtaleopgivelse og tiltalefrafald kan frit omgøres af den overordnede anklagemyndighed inden for en frist på 2 måneder. Eftersom der ikke gælder nogen betingelser (ud over et almindeligt saglighedskrav) for omgørelsen, må dette anses for et ordinært retsmiddel, og en sag, der afsluttes ved påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, kan derfor først anses for endeligt afsluttet, når omgørelsesfristen efter retsplejelovens § 724, stk. 2, er udløbet. Som nævnt gælder det samme for sager, der afsluttes ved udenretlig bøvededtagelse.

De foreslåede regler om aktindsigt i afsluttede straffesager forudsætter, at nogen har været sigtet i sagen. Sager, hvor efterforskningen er indstillet i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2, 1. pkt., falder således uden for forslaget. Det bemærkes i den forbindelse, at efterforskningen til enhver tid vil kunne fortsættes, uden at der gælder særlige betingelser herfor.

Såfremt sigtelse er rejst, men forfølgningen standses på ubestemt tid (jf. straffelovens § 94, stk. 6, 2. pkt.), er sagen ikke endeligt afsluttet. Hvis et eventuelt strafansvar på et tidspunkt forældes, må sagen dog anses for endeligt afsluttet. Er der tvivl om, hvorvidt der er indtrådt forældelse, påhviler det den myndighed, der træffer afgørelse om aktindsigt, at tage stilling til, om det ved denne afgørelse kan lægges til grund, at et eventuelt strafansvar er forældet. En sådan præjudiciel afgørelse om, hvorvidt der er indtrådt forældelse, som træffes i forbindelse med en afgørelse om aktindsigt, er naturligvis ikke bindende for afgørelsen af selve straffesagen, hvis denne senere rent faktisk gennemføres til dom.

Det bemærkes, at udtrykket “sagen er endeligt afsluttet” ikke har helt samme betydning som udtrykket “sagen er afgjort”, der anvendes i forvaltningslovens § 18. Det antages således, at en sag er “afgjort”, selv om den overordnede anklagemyndighed har mulighed for at omgøre afgørelsen i medfør af retsplejelovens § 724, stk. 2. Dette begrundes navnlig med, at adgangen til aktindsigt blandt andet skal give mulighed for at skaffe oplysninger til brug for en eventuel klage til den overordnede anklagemyndighed. Dette hensyn varetages ikke ved forslaget til § 41 d, og anmodninger om aktindsigt i dette øjemed vil fremover skulle behandles efter § 41 g om meroffentlighed.

Ligesom efter gældende ret er interne arbejdsdokumenter ikke omfattet af retten til aktindsigt, jf. *stk. 2*, der også indeholder en nærmere definition af, hvad der i denne sammenhæng skal forstås ved interne arbejdsdokumenter.

Stk. 2, nr. 1, hvis formulering er inspireret af offentlighedslovens § 7, nr. 1, omfatter dokumenter, der udarbejdes af retten eller politiet udelukkende til eget brug ved behandlingen af en sag. Et dokument kan således kun anses

som et internt arbejdsdokument efter nr. 1, hvis det ikke er videregivet til nogen uden for retten eller politiet.

Som eksempler kan for retternes vedkommende nævnes udkast til retsbogstilførsler eller retsafgørelser, som udelukkende anvendes af retten selv. Tilsvarende gælder notater, som en dommer eller anden medarbejder ved retten foretager i forbindelse med sagens behandling, og som udelukkende anvendes af retten selv.

Som eksempler kan for politiets vedkommende nævnes politiets og anklagemyndighedens interne overvejelser om tiltalsspørgsmål, om sagens førelse i retten eller om anke. Med hensyn til brevveksling mellem forskellige enheder inden for politiet og anklagemyndigheden henvises til nr. 3.

Stk. 2, nr. 2, præciserer, at voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger og afstemninger skal anses som interne arbejdsdokumenter. Det er et grundlæggende princip i retsplejen, at rettens rådslagninger og afstemninger er hemmelige, jf. herved retsplejelovens § 214, stk. 2. Derfor bør referater af rettens rådslagninger og afstemninger også generelt undtages fra aktindsigt uanset formålet med at udarbejde sådanne referater. Da referater af rettens rådslagninger kun udarbejdes systematisk i Højesteret og dér traditionelt betegnes voteringsprotokoller, foreslås det, at reglen skal gælde "voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger og afstemninger". Det bemærkes, at voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger også er undtaget fra den registreredes indsichtsret i medfør af lov om behandling af personoplysninger, jf. denne lovs § 32, stk. 3, 3. pkt.

Medtagelsen af ordet "afstemninger" tydeliggør, at retten til aktindsigt heller ikke omfatter den blotte oplysning om, hvem der har stemt for hvilket resultat eller begrundelse. Dette vil navnlig have betydning i straffesager, hvor der har medvirket lægdommere. Forslaget er i overensstemmelse med gældende ret, jf. undtagelsen vedrørende stemmegivningsbogen i den gældende § 41. Det bemærkes i den forbindelse, at Retsplejerådet som nævnt foreslår at ændre sprogbrugen, således at stemmegivningsbogen ikke henregnes til retsbøgerne (jf. lovforslagets § 1, nr. 8).

Stk. 2, nr. 3, fastslår, at dokumenter kan udveksles mellem alle dele af politiet og anklagemyndigheden (herunder Justitsministeriet) uden at miste deres karakter af interne arbejdsdokumenter. Denne regel er nødvendig, blandt andet fordi en efterforskning kan involvere flere politikredse, ligesom rigspolitiet kan være inddraget.

Der foreslås ikke en tilsvarende regel om brevveksling mellem forskellige enheder inden for domstolene. Brevveksling mellem forskellige domstole kan ikke anses som intern, og for så vidt angår brevveksling mellem forskellige enheder inden for samme domstol (eksempelvis mellem forskellige afdelinger, mellem præsidenten og en afdeling eller mellem domsretten, fogedretten og skifteretten) kan der ikke gives nogen helt generel og fast regel om, hvornår denne er intern.

Forslaget om aktindsigt omfatter kun dokumenter, der vedrører en konkret retssag, herunder en fogedsag eller skiftesag, og allerede af den grund falder al brevveksling mellem forskellige enheder inden for en domstol vedrørende andre spørgsmål uden for forslaget om aktindsigt.

I øvrigt må det bero på en konkret vurdering, om brevveksling mellem forskellige enheder inden for en domstol har en sådan intern karakter, at den falder under begrebet interne arbejdsdokumenter som defineret i stk. 2, nr. 1. Hvis brevvekslingen angår praktiske spørgsmål i forbindelse med sagens behandling, vil dette normalt være tilfældet. Hvis der i forbindelse med behandlingen af en retssag brevveksles eksempelvis mellem domsretten og fogedretten eller med tinglysningsafdelingen, vil brevvekslingen derimod normalt være omfattet af aktindsigt på samme måde, som hvis der brevveksles med fogedretten eller tinglysningskontoret i en anden retskreds.

Der er ikke medtaget en regel svarende til offentlighedslovens § 11 om ekstrahering af faktiske oplysninger i interne arbejdsdokumenter. Reglerne om behandling af retssager indebærer, at faktiske oplysninger af væsentlig betydning for sagsforholdet altid tillige vil fremgå af andre dokumenter i sagen, og sådanne oplysninger vil således aldrig *alene* være indeholdt i interne arbejdsdokumenter. For straffesagers vedkommende bemærkes i den forbindelse, at da politirapporter også bruges af retten, forsvareren og sigtede, er de ikke interne arbejdsdokumenter.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 3.3.

Stk. 3 indeholder fire undtagelser til aktindsigt. De to første svarer stort set til gældende ret og gælder både i civile sager og straffesager. Den tredje undtagelse er udtryk for en nydannelse, der ligeledes gælder både i civile sager og straffesager, men som vil have størst selvstændig betydning i civile sager. Den sidste undtagelse, der kun gælder i straffesager, svarer indholdsmæssigt til gældende ret, men undtagelsen får som følge af forslaget om at samle

reglerne om aktindsigt i straffesager i retsplejeloven et bredere anvendelsesområde end i dag.

Undtagelserne er udtryk for en begrænsning af aktindsigt i visse oplysninger efter en konkret vurdering. Begrænsningen består i givet fald i, at de pågældende oplysninger fjernes fra dokumentet før kopieringen eller gennemsynet, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dokumentet (ekstrahering). Der vil dog efter omstændighederne være grundlag for at nægte aktindsigt i hele dokumentet under henvisning til stk. 3.

Stk. 3, nr. 1, fastslår, at retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang en part i medfør af specifikke regler andre steder i retsplejeloven om behandlingen af retssager har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen. Reglen er begrundet i, at andre end parter naturligvis ikke skal have en videre adgang til aktindsigt end parten selv. Den gældende § 41 indeholder et tilsvarende udtrykkeligt forbehold i kraft af de indledende ord “Uden for de tilfælde, for hvilke der i denne lov er truffet særlig bestemmelse”.

Som eksempler på regler, der er omfattet af henvisningen i stk. 3, nr. 1, kan nævnes retsplejelovens § 169, stk. 2, 1. pkt., om en myndigheds redegørelse for grundene til at nægte samtykke til afgivelse af vidneforklaring om forhold belagt med tavshedspligt, retsplejelovens § 450 a om indholdet af en samtale med et barn efter lov om forældremyndighed og samvær § 29, retsplejelovens § 456 m, stk. 4, og § 475 g, stk. 3, om anonymitet også i domsudskrifter mv. i forholdet mellem adoptivforældre og biologiske forældre og retsplejelovens § 848, stk. 2, om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl.

Henvisningen omfatter desuden reglerne i retsplejelovens § 748, stk. 5 og 6, og den foreslåede regel i retsplejelovens § 729 a, stk. 4 (jf. lovforslagets § 1, nr. 27). Disse regler giver mulighed for at undtage oplysninger fra sigtedes aktindsigt, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet. Sigtede skal have mulighed for at gøre sig bekendt med oplysningerne senest, når han eller hun har afgivet forklaring under domsforhandlingen.

Stk. 3, nr. 1, gælder, i det omfang en part konkret har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen. Retsplejelovens § 748, stk. 5 og 6, og den foreslåede § 729 a, stk. 4, er derfor uden betydning, hvis en straffesag er afgjort ved dom, eftersom sigtede i så fald *har* haft mulighed for at gøre sig bekendt med oplysningerne (senest efter at have afgivet forklaring under domsforhandlingen). I straffesager, der afsluttes udenretligt (med bødevedtagelse, tiltalefrafald uden vilkår eller påtaleopgivelse), kan det derimod forekomme, at der er oplysninger i sagen, som sigtede aldrig har haft mulighed for at gøre sig bekendt med, og i så fald kan disse oplysninger undtages fra aktindsigt i medfør stk. 3, nr. 1.

Stk. 3, nr. 2, giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang ansøgerens interesse i aktindsigt findes at burde vige for afgørende hensyn til statens sikkerhed eller rigets forsvar eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner. Det fremgår af formuleringen, at der skal foretages en konkret afvejning af ansøgerens interesse i aktindsigt over for de pågældende modhensyn. Det bemærkes i den forbindelse, at et alternativ til helt at nægte aktindsigt kan være at afslå at udlevere kopi af de pågældende dokumenter, jf. nedenfor om stk. 4.

Reglen er beslægtet med den gældende undtagelsesregel i retsplejelovens § 41 vedrørende “hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt”.

Den foreslåede formulering, der (udtrykkeligt) medtager hensynet til rigets forsvar og forholdet til mellemfolkelige institutioner, er inspireret af offentlighedslovens § 13, stk. 1, nr. 1 og 2.

Der skønnes ikke behov for ved siden af hensynet til forholdet til fremmede magter som i den gældende § 41 tillige at medtage “særlige hensyn til disse i øvrigt”. Disse ord indgår også i retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 2, om dørlukning, hvilket begrundes med, at det i sager om ydelse af international retshjælp kan være rimeligt at lukke dørene med henvisning til vedkommende stats interesser, uden at dørlukningen kan siges at være begrundet i “statens forhold til fremmede magter” (FT 1998-99, till. A, s. 2031).

Dørlukning angår imidlertid enhvers adgang til at overvære retsmødet, hvorimod der her er tale om aktindsigt for personer, der kan godtgøre en særlig interesse i aktindsigt. Desuden gælder retten til aktindsigt i straffesager først, når sagen er endeligt afsluttet, hvilket i sager om ydelse af international retshjælp betyder, at den udenlandske straffesag skal være afsluttet. Det skønnes derfor tilstrækkeligt, at aktindsigt kan begrænses af hensyn til forholdet til fremmede magter.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 3.4.1.

Stk. 3, nr. 3, er udtryk for en nydannelse. Reglen giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, hvis dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende enkeltpersoner eller virksomheder, og det ikke er tilstrækkeligt at foretage anonymisering.

Reglen er beslægtet med forslaget til § 41 b, stk. 3, nr. 3, og der kan med hensyn til forståelsen af begreberne “rent private forhold” og “erhvervshemmeligheder” henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Reglen gælder principielt både i civile sager og straffesager, men vil i praksis formentlig kun have selvstændig betydning i civile sager, eftersom undtagelsen i stk. 3, nr. 4, vedrørende straffesager er bredere end stk. 3, nr. 3.

Stk. 3, nr. 3, er udformet på den måde, at retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til dokumentet til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende enkeltpersoner eller virksomheder.

Efter forslaget skal aktindsigt således ikke automatisk begrænses, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, men der skal foretages en vurdering af, om ansøgerens interesse i aktindsigt konkret bør vige for væsentlige hensyn til de pågældende.

I tvivlsomme tilfælde vil det være naturligt at indhente en udtalelse fra de pågældende, før retten beslutter, om hensynet til ansøgeren eller hensynet til de pågældende konkret skal være udslagsgivende, jf. bemærkningerne til det foreslåede § 41 e, stk. 2.

Stk. 3, nr. 3, er subsidier i forhold til den foreslåede regel i § 41 e, stk. 4, om anonymisering af dokumenter, der indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder. Anonymisering betyder, at de pågældende enkeltpersoners eller erhvervsvirksomheders identitet sløres, men at selve oplysningerne bibeholdes i dokumentet. Anonymisering er derfor en mindre vidtgående indskrænkning af adgangen til aktindsigt end udeladelse af oplysninger i medfør af stk. 3, nr. 3, og Retsplejerådets forslag er på den baggrund udformet på den måde, at nr. 3 kun skal anvendes, hvis hensynet til de pågældende enkeltpersoner eller erhvervsvirksomheder ikke kan varetages gennem anonymisering.

Anonymisering kan navnlig være utilstrækkelig, hvis der trods anonymisering er risiko for, at de pågældende vil kunne genkendes i en videre kreds.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 3.4.2.

Stk. 3, nr. 4, giver mulighed for i straffesager at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller for særlige hensyn til beskyttelse af sigtede, tiltalte, vidner eller andre.

Bestemmelsen skal ses i lyset af, at den foreslåede § 41 d for straffesagers vedkommende gælder for både dokumenter, der er omfattet af den gældende § 41 i retsplejeloven, og dokumenter, der er omfattet af den gældende § 18 i forvaltningsloven.

Formålet med at samle reglerne om aktindsigt i straffesager i retsplejeloven er at forenkle det samlede regelsæt om aktindsigt både med hensyn til betingelserne for og fremgangsmåden ved aktindsigt. For at opnå et ensartet regelsæt har det i den forbindelse været nødvendigt at justere de gældende betingelser for aktindsigt, da betingelserne ikke er helt ens efter de gældende regler i henholdsvis retsplejelovens § 41 og forvaltningslovens § 18.

Stk. 3, nr. 4, viderefører de undtagelser til aktindsigt, som fremgår af forvaltningslovens § 18. Den foreslåede § 41 d omfatter alle straffesager, herunder sager, der ikke har været behandlet ved retten, og der bør efter Retsplejerådets opfattelse være mulighed for efter en konkret vurdering at begrænse retten til aktindsigt både af hensyn til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser og af hensyn til beskyttelse af sigtede, tiltalte, vidner

eller andre.

En begrænsning af retten til aktindsigt forudsætter en konkret afvejning mellem ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til dokumentet til at varetage sit tarv over for de angivne modhensyn. Det bemærkes i den forbindelse, at et alternativ til helt at nægte aktindsigt kan være at afslå at udlevere kopi af de pågældende dokumenter, jf. nedenfor om stk. 4.

I udtrykket “særlige” hensyn (til sigtede, tiltalte, vidner eller andre) ligger, at modhensynet ikke behøver at have en sådan styrke, som når udtrykket “væsentlige” eller “afgørende” hensyn anvendes (jf. eksempelvis henholdsvis stk. 3, nr. 2 og 3). I udtrykket “særlige” hensyn ligger dog, at modhensynet skal have en konkret begrundelse af en vis vægt. I tvivlstilfælde kan det være naturligt at indhente en udtalelse fra de pågældende, før der træffes afgørelse om aktindsigt, jf. bemærkningerne til det foreslåede § 41 e, stk. 2.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 3.4.3.

Stk. 4 indeholder regler om formen for aktindsigt. Aktindsigt kan gives enten i form af gennemsyn hos den myndighed, der behandler anmodningen om aktindsigt, eller i form af kopi.

Stk. 4, 1. pkt., fastslår, at aktindsigtens form principielt bestemmes af den myndighed, der behandler anmodningen om aktindsigt.

Dette udgangspunkt modificeres imidlertid for *civile sager* vedkommende af stk. 4, 2. pkt., der bestemmer, at ansøgeren efter anmodning skal have udleveret kopi af skriftlige dokumenter i civile sager, medmindre hensyn som nævnt i stk. 3, nr. 1-3, taler herimod.

Ved skriftlige dokumenter forstås tekstdokumenter, hvad enten disse foreligger i papirform eller i elektronisk form. Efter en gennemførelse af Retsplejerådets forslag i kapitel 12 i Betænkning nr. 1401/2001 vil udskrifter af billed- og lydoptagelser af forklaringer i retsmøder være sidestillet med retsbogstilsførsler og dermed være at anse som skriftlige dokumenter. Dette gælder imidlertid kun udskrifter af optagelserne. Selve optagelserne er ikke skriftlige dokumenter.

Den, der søger aktindsigt, har ikke krav på at få udleveret kopi af andre dokumenter, eksempelvis fotografier, kort, tegninger og billed- og lydoptagelser. For disse dokumenters vedkommende er det således overladt til myndighedens skøn, om aktindsigt skal gives i form af gennemsyn eller kopi. Der bør dog ikke udleveres kopi af billed- og lydoptagelser af forklaringer i retsmøder, jf. herved Retsplejerådets betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 392-393.

I *straffesager* vil udgangspunktet være, at aktindsigt gives i form af gennemsyn.

En konkretiseret anmodning om udlevering af bestemte skriftlige dokumenter bør imidlertid imødekommes, medmindre hensyn som nævnt i stk. 3, nr. 2 og 4, taler herimod, eller det må befrygtes, at kopien vil blive benyttet på retsstridig måde.

Hvis der anmodes om aktindsigt i et omfattende materiale, vil det under alle omstændigheder i langt de fleste tilfælde være mest hensigtsmæssigt, at den, der søger aktindsigt, i første omgang får adgang til at gennemse den del af materialet, som ikke helt undtages fra aktindsigt i medfør af stk. 3. Den pågældende kan så efterfølgende eventuelt anmode om udlevering af kopi af nærmere angivne dokumenter, som den pågældende har fundet frem til ved sin gennemgang af det samlede materiale.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 3.5.

Med hensyn til *fremgangsmåden* ved behandlingen af anmodninger om aktindsigt henvises til den foreslåede § 41 e og bemærkningerne hertil. Om *betaling* for udleverede kopier henvises til den foreslåede § 41 h og bemærkningerne hertil.

Til § 41 e

Bestemmelsen angår fremgangsmåden ved behandlingen af anmodninger om aktindsigt. Bestemmelsen omfatter både aktindsigt efter de foreslåede regler i §§ 41 a-41 c for enhver og aktindsigt efter de foreslåede regler i § 41 d for personer, der kan påvise en særlig interesse i at få aktindsigt.

Stk. 1 stiller det grundlæggende krav til enhver anmodning om aktindsigt efter §§ 41 a-41 d, at ansøgeren kan identificere det dokument eller den sag, som den pågældende ønsker aktindsigt i. *Stk. 2* angiver, hvilken myndighed en anmodning om aktindsigt skal indgives til, og *stk. 3* foreskriver en frist for myndighedens svar på anmodningen. Endelig indeholder *stk. 4* en regel om anonymisering.

Stk. 1, 1. pkt., fastslår, at den, der anmoder om aktindsigt, skal angive det dokument eller den sag, som den pågældende ønsker at blive gjort bekendt med.

Den, der søger aktindsigt, må således have i hvert fald et vist kendskab til sagens eller dokumentets eksistens, før der anmodes om aktindsigt. Kravet om forudgående identifikation af sagen eller dokumentet indebærer blandt andet, at der ikke kan forlanges adgang til at gennemgå sagerne i en given periode med henblik på herigennem at finde frem til en bestemt sag eller til sager af en bestemt art. Det vil heller ikke være muligt at få aktindsigt i straffedomme vedrørende en bestemt person blot ved at henvise til vedkommendes navn.

Den modsatte situation – at den, der søger aktindsigt, kender straffesagen, men ikke tiltaltes navn – hindrer derimod ikke aktindsigt. Hvis den, der søger aktindsigt, via medieomtale eksempelvis er bekendt med, at en bestemt domstol en bestemt dag (eller inden for en relativt kort periode) har afsagt en dom, som kan identificeres entydigt på grundlag af de oplysninger, som den, der søger aktindsigt, er i besiddelse af, er kravet til identifikation af sagen opfyldt, hvis den myndighed, der behandler anmodningen om aktindsigt, uden besvær kan finde frem til sagen.

Retsplejerådets forslag giver således blandt andet enhver mulighed for på grundlag af tilstrækkelig præcis presseomtale af konkrete retssager at få aktindsigt i domme og kendelser i sagen, og dette er en central del af forslaget, der blandt andet giver mulighed for at kontrollere, om mediernes omtale af sagen er dækkende.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 2.1.3.

Om massemediernes mulighed for at foretage en generel gennemgang af nyligt afsagte domme uden forudgående identifikation af den enkelte sag henvises til den foreslåede regel i § 41 f, stk. 1.

Stk. 1, 2. pkt., giver mulighed for at afslå aktindsigt, når der samtidig anmodes om aktindsigt i et større antal sager, medmindre anmodningen er rimeligt begrundet, herunder når der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Denne regel er begrundet i, at der som nævnt ikke bør være adgang for enhver til at gennemgå sagerne i en given periode med henblik på herigennem at finde frem til en bestemt sag eller til sager af en bestemt art.

Det er imidlertid muligt ved hjælp af retslisterne at udarbejde en fortegnelse over alle afsagte domme i en vis periode, og hvis der ikke gjaldt nogen begrænsninger i, hvor mange domme man samtidig kunne få aktindsigt i, ville enhver på grundlag af en sådan fortegnelse kunne forlange aktindsigt i samtlige afsagte domme i en given periode.

Formålet med reglen er således at begrænse mulighederne for at omgå kravet om, at der kun er adgang til aktindsigt i sager, som den, der søger aktindsigt i, på forhånd er bekendt med.

Reglen forhindrer ikke, at nogen gentagne gange anmoder om aktindsigt i et mindre antal domme og dermed over en periode opnår aktindsigt i et større antal domme. Ved anvendelsen af reglen kan det dog tillægges betydning, om den pågældende gentagne gange anmoder om aktindsigt i nye sager, eller om der er tale om en enkeltstående anmodning.

Reglen er formuleret på den måde, at aktindsigt kan afslås, hvis anmodningen angår et større antal sager, medmindre anmodningen er rimeligt begrundet, herunder når der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller journalistisk eller redaktionelt arbejde. En anmodning om aktindsigt i et større antal sager, der hver især er individuelt identificeret, skal således imødekommes, hvis anmodningen er sagligt begrundet, herunder når der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Ligesom ved den foreslåede regel i § 41 b, stk. 2, nr. 2, forudsætter Retsplejerådet, at når en forsker eller journalist angiver, at der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller journalistisk eller redaktionelt arbejde, vil

retten i almindelighed uden videre lægge dette til grund, medmindre særlige forhold giver anledning til at formode, at aktindsigt reelt søges med henblik på formål, der er den videnskabelige forskning eller det journalistiske eller redaktionelle arbejde uvedkommende.

Der foreslås ikke en tilsvarende undtagelse for aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller journalistisk eller redaktionelt arbejde fra kravet i stk. 1, 1. pkt., om forudgående identifikation af den enkelte sag. Når man er ude over en kortere periode umiddelbart efter dommens afsigelse (jf. herom den foreslåede regel i § 41 f, stk. 1), bør forudgående identifikation af sagen – ligesom efter gældende ret – være en betingelse for aktindsigt også for forskere og journalister.

Er der herudover i særlige tilfælde et velbegrundet ønske om at få adgang til at gennemgå sager, der ikke på forhånd er individuelt identificeret, må anmodningen efter Retsplejerådets opfattelse behandles efter den foreslåede regel om meroffentlighed i § 41 g.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 2.1.3.

Stk. 2 angiver, hvilken myndighed en anmodning om aktindsigt skal indgives til. Hvis det forekommer hensigtsmæssigt, herunder navnlig hvis der er grund til at overveje at anvende nogen af undtagelserne til aktindsigt, kan myndigheden, før afgørelsen træffes, indhente en udtalelse fra sagens parter eller andre personer, som er omtalt i dokumentet. I de tilfælde, hvor det er retten, der træffer afgørelse om aktindsigt i en straffesag (jf. nedenfor), kan retten tilsvarende indhente en udtalelse fra politimesteren. De gældende regler om, at det i visse tilfælde er obligatorisk at indhente en udtalelse fra politimesteren, foreslås imidlertid ikke videreført, da det efter Retsplejerådets opfattelse bør være overladt til retten konkret at skønne over, om der er behov for at indhente en udtalelse fra politimesteren.

Det foreslås, at afgørelser om aktindsigt for enhver i *domme og kendelser mv.* både i civile sager og straffesager skal træffes af *retten*, jf. stk. 2, 1. pkt. Det samme gælder aktindsigt i *civile sager* for personer, der har en *særlig interesse* i at få aktindsigt.

Stk. 2, 2. pkt., fastslår, at rettens afgørelse om aktindsigt efter anmodning skal træffes ved kendelse, og at afgørelsen kan påkæres efter reglerne i retsplejelovens kapitel 37. Byretternes afgørelser kan således frit kæres til landsretten, hvorimod landsretternes og Sø- og Handelsrettens afgørelser om aktindsigt kun kan kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2. Dette gælder også, når der anmodes om aktindsigt i en straffesag.

Den gældende regel i retsplejelovens § 41, stk. 7, om en klagefrist på 6 uger foreslås ikke videreført, og kærefristen er derfor 2 uger, jf. retsplejelovens § 394.

Forslaget indebærer, at afgørelser om aktindsigt i alle tilfælde træffes af retten og ikke af en eventuel justitssekretær, og de gældende regler om klage over justitssekretærens afgørelser om aktindsigt videreføres derfor ikke. Domstolenes Strukturkommission har i øvrigt foreslået, at justitssekretærerne afskaffes ved landsretterne, Sø- og Handelsretten og Københavns Byret.

Det foreslås, at afgørelser om aktindsigt i *straffesager* for personer, der har en *særlig interesse* i at få aktindsigt, skal træffes af politimesteren, jf. stk. 2, 3. pkt. Dette gælder, uanset om straffesagen har været indbragt for retten, og om den har været behandlet i én eller flere instanser, og uanset hvilken eller hvilke instanser anmodningen om aktindsigt angår.

Som anført i bemærkningerne til den foreslåede § 41 d foreslår Retsplejerådet ingen ændringer i den eksisterende ordning, hvorefter dokumenter i afsluttede straffesager opbevares hos politiet og ikke hos domstolene. Da formålet med forslaget blandt andet er at samle reglerne om aktindsigt i straffesager i retsplejeloven uden hensyn til, om sagen har været behandlet ved retten, eller om det konkrete dokument har været "fremlagt" i retten, er det af hensyn til en ensartet fremgangsmåde for behandling af anmodninger om aktindsigt tværtimod hensigtsmæssigt, at politiet fortsat opbevarer akterne i afsluttede straffesager.

Af historiske grunde opbevares akterne i afsluttede straffesager i København ikke hos politidirektøren, men hos henholdsvis Københavns Byret og Sø- og Handelsretten. Denne særordning bør ikke få indflydelse på kompetenceforholdene, og anmodninger om aktindsigt skal således også i København indgives til politimesteren (politidirektøren). Politidirektøren må så rekvirere akterne fra retten, når der er behov herfor, sådan som det i øvrigt

sker i dag, når Københavns politi af den ene eller anden grund har behov for at gennemgå akterne i en afsluttet straffesag.

Anmodning om aktindsigt vil skulle indgives til politimesteren i den politikreds, hvor straffesagen har været behandlet. Dette vil i praksis normalt være den politikreds, hvor sagens akter opbevares i henhold til Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 18. december 1987 om opbevaring af straffeakter. Hovedreglen er, at akterne i afsluttede straffesager opbevares på afgørelsesstedet. Såfremt akterne er udlånt, må politimesteren rekvirere dem.

Såfremt en anmodning om aktindsigt indgives til politimesteren i en anden politikreds, påhviler det denne så vidt muligt (dvs. hvis det af anmodningen kan ses, hvor anmodningen rettelig skal behandles) at videresende anmodningen til rette politimester, jf. forvaltningslovens § 7, stk. 2.

De foreslåede regler i retsplejeloven omfatter ikke anmodninger om aktindsigt i straffesager behandlet hos andre administrative myndigheder end politiet. Anmodninger om aktindsigt i sådanne straffesager er omfattet af forvaltningslovens § 18 og skal fremsættes over for den pågældende administrative myndighed, jf. også lovforslagets § 2. Hvis en straffesag behandles af politiet efter at have været behandlet af en anden administrativ myndighed, gælder de foreslåede regler i retsplejeloven imidlertid også for anmodninger om aktindsigt i det materiale, som politiet har modtaget fra den anden administrative myndighed.

Retsplejelovens § 98, stk. 2 og 3, § 99, stk. 2, § 101, stk. 2, hjemler, at henholdsvis justitsministeren, rigsadvokaten og statsadvokaterne fastsætter regler om de dem underordnede offentlige anklageres udførelse af deres opgaver eller meddeler disse pålæg vedrørende behandlingen af konkrete sager.

Med hjemmel i disse bestemmelser vil der således kunne fastsættes regler om politimesterens behandling af anmodninger om aktindsigt i medfør af den foreslåede § 41 d, ligesom der vil kunne gives pålæg om behandlingen af konkrete anmodninger om aktindsigt.

Hvis det skønnes hensigtsmæssigt, vil der således for eksempel kunne fastsættes regler om, at politimesteren generelt eller i visse tilfælde skal forelægge en anmodning om aktindsigt for statsadvokaten eller rigsadvokaten, hvis straffesagen har været behandlet ved landsretten eller Højesteret.

I stk. 2, 4. pkt., er for overskuelighedens skyld medtaget en henvisning til retsplejelovens kapitel 10, der gælder for påklage af anklagemyndighedens afgørelser (jf. også lovforslagets § 1, nr. 14). Reglerne i kapitel 10 fastsætter for det første en klagefrist på 4 uger og fastslår dernæst et toinstansprincip, der indebærer, at en afgørelse kun kan påklages én gang. Politimesterens afgørelse kan således påklages til statsadvokaten, hvis afgørelse i klagesagen ikke kan påklages yderligere. Såfremt sagen har været forelagt for statsadvokaten, før politimesteren traf afgørelse (jf. ovenfor), sker påklage dog til rigsadvokaten (hvis afgørelse ikke kan påklages yderligere), og såfremt sagen har været forelagt rigsadvokaten, før politimesteren traf afgørelse, sker påklage til justitsministeren.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 3.6.

Reglerne i *stk. 3* om svar på en anmodning om aktindsigt er inspireret af offentlighedslovens § 16, stk. 2. I forhold til den gældende regel i retsplejelovens § 41, stk. 3, forlænges fristen fra en uge til ti dage, og der angives ikke i loven kriterier for overskridelse af fristen. Til gengæld anføres udtrykkeligt, at afgørelser om aktindsigt skal træffes snarest, og hvis afgørelsen ikke kan træffes inden 10 dage, skal den, der søger aktindsigt, underrettes herom, om grunden hertil og om, hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør der gælde samme regler for retten og politimesteren, selv om forvaltningslovens § 18 ikke indeholder en tilsvarende regel. Det bemærkes i den forbindelse, at hvis der er en saglig begrundelse for, at der ikke kan træffes afgørelse inden 10 dage, kræver reglen blot, at dette tillige med grunden og det forventede afgørelsestidspunkt meddeles ansøgeren.

Som eksempler på grunde til, at afgørelse ikke kan træffes inden 10 dage, kan nævnes, at akterne først skal rekvireres fra en anden politimester, eller at der er tale om et meget omfattende aktmateriale, hvor hvert enkelt dokument konkret skal vurderes i relation til mulige modhensyn, eller at der skal indhentes en udtalelse fra nogen, hvis interesser berøres af aktindsigten.

Stk. 4 giver mulighed for at anonymisere dokumentet, før der gives aktindsigt, hvis dokumentet indeholder

oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder.

Anonymisering er et (mindre vidtgående) alternativ til udeladelse af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, jf. de foreslåede § 41 b, stk. 3, nr. 3, og § 41 d, stk. 3, nr. 3, og bemærkningerne hertil. Hvis anonymisering er tilstrækkelig, skal oplysningerne således ikke udelades, men derimod medtages i anonymiseret form.

Anonymisering betyder, at dokumentet redigeres på en sådan måde, at de pågældendes identitet ikke fremgår. Anonymiseringen består således i udeladelse af de pågældende person- eller virksomhedsnavne, præcise adresseangivelser og eventuelt andre identifikationsoplysninger vedrørende de pågældende, således at der i stedet for de udeladte oplysninger indsættes neutrale betegnelser såsom A, B, C osv. samt betegnelser som X-vej og lignende.

Anonymisering forudsættes kun at finde sted, når der er særlig anledning til det. Generelt er størst mulig autencitet ønskelig, og anonymisering nedsætter læsbarheden og forsinket meddelelse af aktindsigt, ligesom genkendelse er mulig i visse sager trods anonymisering. Desuden er anonymisering meget ressourcekrævende.

Anonymisering af *domme og kendelser mv.*, der udleveres i medfør af de foreslåede §§ 41 b og 41 c, forudsættes således at finde sted i væsentligt mindre omfang, end når der sker offentliggørelse af retsafgørelser i retsinformationssystemer. Ret sinformationssystemer har til formål at være permanent tilgængelige i en ubegrænset periode, herunder ofte i elektronisk form. Behovet for anonymisering er derfor større, og Retsplejerådet foreslår i øvrigt en generel pligt til anonymisering i forbindelse med offentlig gengivelse af domme og kendelser i straffesager (jf. lovforslagets § 1, nr. 34).

Navnlig forventes anonymisering normalt ikke at ske med hensyn til sigtede eller tiltalte, medmindre sigtede eller tiltalte er under 18 år. Retten har dog også mulighed for at foretage anonymisering for så vidt angår sigtede eller tiltalte over 18 år, og det må til en vis grad bero på de indhøstede erfaringer, i hvilket omfang der er anledning hertil.

Som det fremgår af bemærkningerne til § 41 b, stk. 3, nr. 3, kan anonymisering af domme og kendelser navnlig være på sin plads, når dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners *strafbare forhold*, som hverken angår de påsigtede forhold eller tiltaltes forstraffe, *seksuelle forhold*, som den pågældende ikke selv har gjort offentligheden bekendt med, eller *misbrugsproblemer*, som ikke har væsentlig betydning for sagen, og efter en konkret vurdering kan anonymisering også være på sin plads, når dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners *helbredsforhold* eller *væsentlige sociale problemer* eller om virksomheders *erhvervshemmeligheder*. Derimod er der normalt ikke grund til at anonymisere, alene fordi dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners race, religion, hudfarve eller politiske eller foreningsmæssige forhold.

Anonymisering vil sjældent være relevant, når der søges aktindsigt i medfør af den foreslåede § 41 d. Aktindsigt i domme og kendelser efter den foreslåede § 41 b står åben for enhver, hvorimod aktindsigt efter den foreslåede § 41 d forudsætter, at den, der søger aktindsigt, godtgør en særlig interesse i at få aktindsigt.

Anonymisering skal dog også her ses som et alternativ til helt at udelade de pågældende oplysninger, jf. herved forslaget til § 41 d, stk. 3, nr. 3. Der skal således foretages en vurdering af, om ansøgerens interesse i aktindsigt konkret bør vige for væsentlige hensyn til de personer, hvis rent private forhold eller erhvervshemmeligheder er omtalt i dokumentet.

I tvivlsomme tilfælde vil det være naturligt at indhente en udtalelse fra de pågældende, før retten eller politimesteren beslutter, om hensynet til ansøgeren eller hensynet til de pågældende konkret skal være udslagsgivende.

Forslaget er udformet på den måde, at der også kan ske anonymisering i forbindelse med aktindsigt i *domskonklusioner* efter den foreslåede § 41 a. Dette vil som altovervejende hovedregel ikke komme på tale, men det kan dog ikke udelukkes, at der i ekstraordinære situationer vil kunne være et behov herfor.

Stk. 5 fastslår, at personnumre ikke er omfattet af retten til aktindsigt. Undtagelsen af personnumre fra retten til aktindsigt har sammenhæng med bestemmelsen i § 54, stk. 1, 1. pkt., i lov om Det Centrale Personregister, hvorefter offentlige myndigheder skal sørge for, at personnummer ikke kommer uvedkommende i hænde. Bestemmelsen gælder også for domstolene.

Undtagelsen af personnumre fra retten til aktindsigt gælder både aktindsigt i domskonklusioner efter den foreslåede § 41 a, aktindsigt i domme og kendelser mv. efter de foreslåede §§ 41 b og 41 c, aktindsigt for personer, der har en særlig interesse i aktindsigt, efter den foreslåede § 41 d samt aktindsigt for massemedier efter den foreslåede § 41 f (jf. herved de henvisninger til § 41 e, stk. 5, der foreslås i § 41 f, stk. 1-3).

Undtagelsen af personnumre fra retten til aktindsigt omfatter løbenummeret (de sidste fire cifre). Når de sidste fire cifre udelades, anses de første seks cifre ikke som et (ufuldstændigt) personnummer. I nogle tilfælde vil fødselsdatoen (de første fire cifre) imidlertid blive udeladt i medfør af stk. 4 om anonymisering.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 2.3.4 og 3.4.2.

Til § 41 f

Bestemmelsen viderefører i store træk de gældende regler i retsplejelovens § 41 a, stk. 1-3 og 5, om massemediers aktindsigt i anklageskrift eller retsmødebegæring, hjælpebilag og rids i straffesager samt sagens dokumenter i civile sager, jf. *stk. 2-4*. Herudover foreslås som en væsentlig nydannelse en lovregel om massemediers adgang til at gennemse alle domme, der er afsagt inden for de seneste 4 uger, jf. *stk. 1*. Massemediernes anvendelse af dokumenterne foreslås begrænset på samme måde som efter de gældende regler i retsplejelovens § 41 a, stk. 6-8, jf. *stk. 5 og 6*.

Bestemmelsen gælder for personer omfattet af retsplejelovens § 172, stk. 1, 2 eller 4. Der er tale om redaktører og redaktionelle medarbejdere ved skrifter omfattet af § 1, nr. 1, i medieansvarsloven, ved radio- eller fjernsynsforetagender omfattet af § 1, nr. 2, i medieansvarsloven, og ved massemedier omfattet af § 1, nr. 3, i medieansvarsloven. Dette svarer ganske til den gældende regel om journalisters aktindsigt i retsplejelovens § 41 a.

Særligt med hensyn til freelancejournalister bemærkes, at de er omfattet af bestemmelsen, når de i det enkelte tilfælde kan dokumentere, at arbejdet udføres for et massemedium omfattet af medieansvarslovens § 1, således at der er en ansvarshavende redaktør for arbejdet (jf. herved Betænkning nr. 1330/1997 vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen s. 54-55).

Den privilegerede adgang til aktindsigt gælder kun for danske massemedier, hvorimod journalistens nationalitet eller bopæl er uden betydning. Den forskelsbehandling, som reglerne indebærer i forhold til massemedier med hjemsted i andre EU-lande, fandt Udvalget vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen ikke gav anledning til betænkeligheder i forhold til EF-traktatens art. 59 (nu art. 49), jf. Betænkning nr. 1330/1997 s. 147.

Retsplejerådets *flertal* (alle medlemmer med undtagelse af Karen Dyekjær-Hansen) har ikke fundet anledning til på ny at overveje dette EU-retlige spørgsmål (eller det tilsvarende EØS-retlige spørgsmål), men bemærker dog, at rådets forslag om en udvidet adgang til aktindsigt i domme og kendelser for enhver indebærer, at betydningen af danske massemediers særlige fortrinsstilling i henseende til aktindsigt vil blive mindre.

Retsplejerådets *mindretal* (Karen Dyekjær-Hansen) bemærker, at henvisningen til medieansvarsloven ikke ses at udelukke, at dette udtryk fortolkes som dækkende tilsvarende medieansvarslove i andre medlemslande, for så vidt dette måtte være påkrævet af hensyn til opfyldelse af bestemmelser om fri udveksling af tjenesteydelser i EF- og EØS-traktaterne.

Stk. 1 er udtryk for en væsentlig nydannelse. Det foreslås, at massemedier efter anmodning som udgangspunkt skal have adgang til at gennemse alle domme, der er afsagt inden for de seneste 4 uger, jf. *1. pkt.* Massemediernes får dermed mulighed for også efter domsforhandlingens slutning at orientere sig om alle aktuelle retssager og for under henvisning til den foreslåede regel i § 41 b at anmode om udlevering af kopi af de domme, som har nyhedsmæssig interesse.

Den foreslåede ordning har lighed med de "pressebakker", som nogle domstole opererer med, hvor nyere domme ligger til gennemsyn for pressen. Praksis er imidlertid ikke ensartet, og Retsplejerådets *flertal* finder det derfor hensigtsmæssigt at styrke pressens adgang til aktindsigt ved at lovfæste adgangen til gennemsyn af nyere domme. Flertallet finder, at en grænse på 4 uger i den forbindelse vil være passende.

Det bemærkes, at pressen også efter de 4 uger har adgang til aktindsigt, men da blot efter den foreslåede § 41 b om adgang til aktindsigt for enhver.

Det foreslås i 2. pkt., at reglerne i de foreslåede § 41 b, stk. 2, nr. 1 og 4, og stk. 3, samt § 41 e, stk. 4 og 5, skal finde tilsvarende anvendelse på massemediers adgang til at gennemse domme, der er afsagt for mindre end 4 uger siden.

Retten til aktindsigt omfatter således ikke civile sager om ægteskab, forældremyndighed, samvær, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke (§ 41 b, stk. 2, nr. 1) og heller ikke gengivelsen af forklaringer afgivet i lukkede retsmøder, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet (§ 41 b, stk. 2, nr. 4).

Endvidere kan retten til aktindsigt begrænses i samme omfang som anført i § 41 b, stk. 3, og § 41 e, stk. 4 og 5, jf. nærmere bemærkningerne til disse bestemmelser. Da massemediernes gennemsyn af domme efter den foreslåede regel er kombineret med et forbud mod videregivelse mv. (jf. nedenfor om stk. 5), vil der imidlertid ikke nødvendigvis være samme behov for at gøre brug af de nævnte undtagelser, som når et massemedium eller andre under henvisning til § 41 b anmoder om udlevering af kopi af dommen.

Det vil derfor kunne forekomme, at et massemedium får adgang til at gennemse en dom uden beskæring eller anonymisering, hvorimod der sker beskæring eller anonymisering, hvis massemediet derefter anmoder om udlevering af kopi af dommen.

Efter flertallets opfattelse bør det være overladt til domstolene i lyset af de indvundne erfaringer med de nye regler at finde en hensigtsmæssig praksis for, i hvilket omfang de vil tage stilling til beskæring eller anonymisering, allerede når de lægger dommen i en "pressebakke" eller lignende, eller først når nogen i givet fald anmoder om udlevering af kopi af dommen.

Der henvises til *kapitel 8*, afsnit 2.1.1.

Stk. 2 angår ligesom den gældende regel i retsplejelovens § 41 a, stk. 1, anklageskrifter og retsmødebegæringer. Massemediers adgang til at gøre sig bekendt med anklageskrifter og retsmødebegæringer, der er anonymiseret med hensyn til forurettede og vidner, foreslås videreført. Af praktiske grunde foreslås det, at det fremover skal være anklagemyndigheden (og ikke retten), der giver aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer.

Undtagelsen vedrørende statens sikkerhed mv., der i dag findes i retsplejelovens § 41 a, stk. 5, 1. pkt., jf. § 41, stk. 2, videreføres i kraft af henvisningen til den foreslåede § 41 b, stk. 3, nr. 1. Der skønnes ikke at være behov for i forhold til massemediers adgang til aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer at medtage en henvisning til den foreslåede § 41 b, stk. 3, nr. 2, der angår hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser. Dokumenterne skal således obligatorisk anonymiseres med hensyn til forurettede og vidner, før der gives aktindsigt, og de må ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere.

Det foreslås præciseret, at personnumre ikke er omfattet af retten til aktindsigt, jf. henvisningen til den foreslåede § 41 e, stk. 5. Da der i forvejen skal ske anonymisering med hensyn til forurettede og vidner, vil reglen i praksis have betydning for sigtedes eller tiltaltes personnummer (der uden undtagelse altid fremgår af anklageskrifter og retsmødebegæringer). Undtagelsen af personnumre fra retten til aktindsigt omfatter løbenummeret (de sidste fire cifre). Når de sidste fire cifre udelades, anses de første seks cifre ikke som et (ufuldstændigt) personnummer.

Der foreslås den forenkling, at lovteksten alene regulerer massemediers adgang til at få udleveret kopi af dokumenterne. Dette er naturligvis ikke til hinder for, at anklagemyndigheden efter anmodning giver et massemedium adgang til i stedet at gennemse anklageskrift eller retsmødebegæring, hvis det forekommer hensigtsmæssigt.

Ligesom efter de gældende regler vil massemediernes adgang til aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer være betinget af, at sigtede eller tiltalte selv er gjort bekendt med sigtelsen eller tiltalen, har haft lejlighed til at tage stilling til forsvarerbeskikkelse og til at tale med forsvareren eksempelvis om en eventuel anmodning om nedlæggelse af navneforbud. De tidsmæssige betingelser for massemediernes aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer vil fortsat skulle fastsættes af justitsministeren ved bekendtgørelse. Retsplejerådet har ikke nærmere overvejet de gældende regler herom i bekendtgørelse nr. 811 af 28. oktober 1999, men finder, at dette passende vil kunne ske i forbindelse med en gennemførelse af rådets forslag.

Der henvises til *kapitel 8*, afsnit 2.1.2.

Stk. 3 angår ligesom den gældende regel i retsplejelovens § 41 a, stk. 2, hjælpebilag og rids over gerningsstedet, som er udarbejdet af anklagemyndigheden og forsvarer. Massemediers adgang til under domsforhandlingen eller et retsmøde efter retsplejelovens § 922 (tilståelsessager) at låne disse dokumenter foreslås videreført.

Undtagelserne hertil, der i dag findes i retsplejelovens § 41 a, stk. 5, 2. pkt., jf. til dels § 41, stk. 2, foreslås videreført på følgende måde:

Undtagelsen vedrørende statens sikkerhed mv. videreføres i kraft af henvisningen til den foreslåede § 41 b, stk. 3, nr. 1. Som for anklageskrifter og retsmødebegæringer skønnes der ikke at være behov for i forhold til massemediers adgang til aktindsigt at medtage en henvisning til den foreslåede § 41 b, stk. 3, nr. 2. De udlånte bilag må således ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere, og der bliver mulighed for at undtage fra aktindsigt, hvis særlige hensyn til de involverede personer taler for det (jf. nedenfor).

Undtagelsen vedrørende dokumentets karakter foreslås videreført uændret. Retsplejerådets *flertal* forudsætter, at dokumentets "karakter" refererer til, om fremstilling af eksemplarer med henblik på udlån ville være meget vanskelig eller kostbar. Afslag på aktindsigt under hensyn til dokumentets (følsomme) *indhold* bør derimod i givet fald ske under henvisning til ovennævnte regel om statens sikkerhed mv. eller nedennævnte regel om særlige hensyn til de involverede personer.

Undtagelsen vedrørende "afgørende hensyn til sigtede, tiltalte eller vidner" foreslås ændret, således at "afgørende hensyn" ændres til "særlige hensyn", og således at også hensynet til andre end sigtede, tiltalte eller vidner kan begrunde en begrænsning af retten til aktindsigt. Som eksempler kan nævnes forurettede, der ikke også er vidne, eller nære pårørende til forurettede eller til sigtede, tiltalte eller vidner. Formålet med denne ændring er navnlig at skabe harmoni med den foreslåede regel i § 41 d, stk. 3, nr. 4. Efter flertallets opfattelse bør massemediene således ikke kunne låne bilag, som er undtaget fra aktindsigt for personer, der kan godtgøre en særlig interesse i at få aktindsigt.

Det foreslås præciseret, at personnumre ikke er omfattet af retten til aktindsigt, jf. henvisningen til den foreslåede § 41 e, stk. 5.

Der henvises til *kapitel 8*, afsnit 2.1.3.

Stk. 4 angår ligesom den gældende regel i retsplejelovens § 41 a, stk. 3, sagens dokumenter i civile sager. Massemediernes adgang til med parternes samtykke under et retsmøde at låne et eller flere dokumenter foreslås videreført.

Som det fremgår af *kapitel 3*, afsnit 5.4, er bestemmelsen udtryk for, at parterne får mulighed for at foranstalte et kontrolleret udlån af sagens dokumenter, hvor massemediene under strafansvar er forpligtet til at tilbagelevere dokumenterne og til kun at anvende dem til brug for journalistisk arbejde, jf. nedenfor om stk. 5 og 6.

Der foreslås den forenkling, at undtagelsen vedrørende sager om ægteskab, forældremyndighed, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke udgår. Da udlån kun kan ske med begge (alle) parter samtykke, er en sådan undtagelse overflødig.

Der henvises til *kapitel 8*, afsnit 2.1.4.

Stk. 5, 1. pkt., viderefører den gældende regel i retsplejelovens § 41 a, stk. 6. De dokumenter og kopier, som et massemedium får adgang til at gennemse, eller som udleveres eller udlånes, i medfør af stk. 1-4, må således ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde. Reglen gælder også i tilfælde af, at anklagemyndigheden efter anmodning giver massemediet adgang til gennemsyn af anklageskrift eller retsmødebegæring.

Stk. 5, 2. pkt., viderefører den gældende regel i retsplejelovens § 41 a, stk. 7. Justitsministeren kan således fastsætte regler om massemediers opbevaring af de kopier, som udleveres i medfør af stk. 2. Reglen gælder også i tilfælde af, at massemediet selv fremstiller yderligere kopier.

Stk. 5, 3. pkt., præciserer, hvad det betyder, at dokumenter udlånes "under et retsmøde". Af forarbejderne til den

gældende § 41 a fremgår, at udlånte dokumenter skal tilbageleveres senest ved retsmødets slutning. Det foreslås at tydeliggøre dette i selve lovteksten ved en (strafsanktioneret) regel om, at dokumenter, som udlånes i medfør af stk. 3 eller 4, skal tilbageleveres senest ved retsmødets afslutning.

Stk. 6 fastsætter, at overtrædelse af reglerne i stk. 5, 1. og 3. pkt., om massemediers brug af dokumenter og kopier straffes med bøde. Endvidere hjemler bestemmelsen, at der i de administrative forskrifter om massemediers opbevaring af kopier fastsættes straf af bøde for overtrædelse af forskrifterne. Dette svarer ganske til de gældende regler i retsplejelovens § 41 a, stk. 8, 1. og 2. pkt.

Straf kan også pålægges juridiske personer, jf. den foreslåede regel i retsplejelovens § 1022 (lovforslagets § 1, nr. 36).

Retsplejerådets *mindretal* kan ikke tiltræde flertallets forslag om særregler for pressens aktindsigt, jf. *kapitel 8*, afsnit 2.1.5.

Til § 41 g

Bestemmelsen angår meroffentlighed og svarer til offentlighedslovens § 4, stk. 1, 2. pkt. Formålet med bestemmelsen er at understrege, at de foreslåede regler i §§ 41 a-41 f alene angiver, hvornår myndighederne er *forpligtede* til at give aktindsigt i civile sager og straffesager, og ikke tillige hvornår myndighederne er *berettigede* hertil. Formålet med bestemmelsen er endvidere at give et signal om, at myndighederne bør imødekomme rimeligt begrundede anmodninger om meroffentlighed.

Anmodninger om aktindsigt som meroffentlighed behandles af den myndighed, som i øvrigt træffer afgørelse om aktindsigt. Anmodninger om aktindsigt som meroffentlighed skal således fremsættes over for retten, når der søges aktindsigt i civile sager, og over for politimesteren, når der søges aktindsigt i straffesager, herunder verserende straffesager. Der henvises i den forbindelse til de foreslåede regler i § 41 d og § 41 e, stk. 2.

Grænserne for, hvornår myndighederne er berettigede til at give aktindsigt i videre omfang, end de er forpligtede til, sættes først og fremmest af reglerne om tavshedspligt. For domstolenes vedkommende drejer det sig om straffelovens § 152, og for politiet og anklagemyndigheden drejer det sig om straffelovens § 152 og forvaltningslovens § 27.

Ligesom efter offentlighedsloven kan der peges på to hovedområder, hvor meroffentlighed navnlig kan være på sin plads.

Det gælder *for det første* i forhold til journalister, hvor myndighederne bør være imødekommende over for journalisters rimeligt begrundede anmodninger om aktindsigt, som ligger ud over de foreslåede regler i §§ 41 a-41 f.

Det gælder *for det andet* i forhold til videnskabelige undersøgelser eller lignende. Myndighederne bør udvise imødekommenhed, når forskere anmoder om aktindsigt til brug for seriøse forskningsprojekter af væsentlig offentlig interesse.

Meroffentlighed kan gives i den form og på sådanne vilkår, som er hensigtsmæssige og rimelige i den konkrete situation.

Om forholdet til tavshedspligt bemærkes for det første, at tavshedspligt kun er relevant, når der er tale om fortrolige oplysninger. Oplysninger, der ikke er fortrolige, kan der under alle omstændigheder gives meroffentlighed med hensyn til.

Retssager indeholder imidlertid ofte fortrolige oplysninger, og hvis der søges aktindsigt i et stort materiale, har myndighederne ikke nødvendigvis ressourcer til at redigere materialet, så fortrolige oplysninger udelades eller der sker anonymisering. Hertil kommer, at forskningen undertiden også angår de fortrolige oplysninger, således at der decideret ønskes aktindsigt i disse, ligesom det ikke altid kan lade sig gøre at anonymisere dokumentet på en sådan måde, at genkendelse ikke er mulig.

Meroffentlighed med hensyn til fortrolige oplysninger forudsætter, at videregivelsen af oplysningerne ikke er "uberettiget". Dette vil bero på en konkret vurdering, hvori blandt andet indgår forskningsprojektets karakter og tilrettelæggelse. Udføres forskningsprojektet af offentligt ansatte som led i deres tjenesteforhold, har det betydning,

at forskerne i så fald har tavshedspligt efter straffelovens § 152 med hensyn til de fortrolige oplysninger. For straffesagers vedkommende vil der omvendt ved politiets eller anklagemyndighedens videregivelse af fortrolige oplysninger til personer uden for den offentlige forvaltning som meroffentlighed være mulighed for at pålægge de pågældende tavshedspligt, jf. forvaltningslovens § 27, stk. 3. Der foreslås en tilsvarende regel om rettens videregivelse af fortrolige oplysninger til personer uden for domstolene og den offentlige forvaltning, jf. nedenfor om stk. 2.

Ligesom offentlighedslovens § 4, stk. 1, 2. pkt., er forslaget til § 41 g formuleret på den måde, at meroffentlighed er mulig, medmindre andet følger af regler om tavshedspligt *mv.* Tilføjelsen “mv.” sigter navnlig til forvaltningslovens regler om videregivelse af oplysninger inden for den offentlige forvaltning og til lov om behandling af personoplysninger.

Forvaltningslovens regler om videregivelse af oplysninger inden for den offentlige forvaltning er kun relevante for så vidt angår politiets og anklagemyndighedens videregivelse af fortrolige oplysninger til andre forvaltningsmyndigheder, herunder forskningsinstitutioner, der er forvaltningsmyndigheder.

Lov om behandling af personoplysninger kan derimod være relevant både for domstolene og for politiet og anklagemyndigheden og uden hensyn til, hvem der er tale om at videregive oplysninger til. I modsætning til de foreslåede regler i §§ 41 a-41 f om pligtmæssig aktindsigt udgør den foreslåede regel i § 41 g om meroffentlighed således ikke et selvstændigt retsgrundlag for, om udlevering af personoplysninger er berettiget efter reglerne i lov om behandling af personoplysninger.

Om *betaling* for udleverede kopier henvises til den foreslåede § 41 h og bemærkningerne hertil.

Stk. 2 giver retten mulighed for at bestemme, at en person uden for domstolene og den offentlige forvaltning har tavshedspligt med hensyn til fortrolige oplysninger, som retten videregiver til den pågældende uden at være forpligtet hertil. Dette forslag er nært beslægtet med den gældende regel i forvaltningslovens § 27, stk. 3, der giver en forvaltningsmyndighed mulighed for at pålægge tavshedspligt, når forvaltningsmyndigheden videregiver fortrolige oplysninger til personer uden for den offentlige forvaltning uden at være forpligtet hertil.

Stk. 2 er snævrere end *stk. 1*, idet den kun gælder for *rettens* videregivelse af oplysninger. Dette skyldes imidlertid, at *politiets og anklagemyndighedens* videregivelse af oplysninger til personer uden for den offentlige forvaltning i forvejen er dækket af forvaltningslovens § 27, stk. 3.

Stk. 2 gælder kun *fortrolige* oplysninger, som retten videregiver *uden at være forpligtet til det*, dvs. som meroffentlighed i medfør af *stk. 1*. *Stk. 2* kan således blandt andet ikke anvendes, når retten giver aktindsigt i medfør af de foreslåede regler i §§ 41-41 f.

Overtrædelse af et pålæg om tavshedspligt kan straffes efter straffelovens § 152, jf. henvisningen hertil i 2. *pkt.* Også straffelovens §§ 152 c-152 f finder tilsvarende anvendelse. Forslaget er her ganske på linje med forvaltningslovens § 27, stk. 4.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 4.

Til § 41 h

Den, der søger aktindsigt, skal efter de gældende regler betale retsafgift for kopier, der udleveres af retten, og for kopier af politirapporter, der udleveres af politiet, jf. retsafgiftslovens § 48. Retsafgiften udgør 175 kr. pr. dokument.

Derimod skal der hverken betales retsafgift eller gebyr for kopier af andre dokumenter, som udleveres af politet. Der er dog hjemmel til at fastsætte regler om betaling af gebyr, jf. forvaltningslovens § 18, stk. 3, 3. pkt., men dette er ikke sket.

Den foreslåede § 41 h bemyndiger justitsministeren til at fastsætte regler om betaling for kopier, der udleveres i medfør af det nye kapitel 3 a om aktindsigt, herunder kopier, der udleveres som meroffentlighed i medfør af den foreslåede § 41 h. Samtidig foreslås retsafgiften for sådanne kopier afskaffet, jf. lovforslagets § 6.

Som udgangspunkt vil gebyret kunne fastsættes på samme måde som for aktindsigt hos den offentlige forvaltning, jf. bekendtgørelse nr. 646 og 647 af 18. september 1986. Ifølge disse regler skal der ikke betales gebyr for første

kopi, hvis der er tale om højst 15 sider af en sags dokumenter. I andre tilfælde udgør gebyret 10 kr. for første side og 1 kr. for hver følgende side af en sags dokumenter.

Der er ikke generelt for den offentlige forvaltning fastsat regler om betaling for aktindsigt i form af kopier af fotografier, film og lignende, men det antages, at forvaltningen i sådanne tilfælde kan betinge aktindsigt i form af kopi af, at den, der søger aktindsigt, betaler for kopieringen. Det samme kan siges med hensyn til aktindsigt i elektronisk form.

Som Retsplejerådets forslag er udformet, vil der kun i meget begrænset omfang kunne blive tale om at give aktindsigt i form af kopi af andet end skriftlige dokumenter. I sådanne tilfælde bør den, der søger aktindsigt, imidlertid betale et særligt gebyr svarende til udgifterne ved kopieringen, herunder første gang der søges aktindsigt.

Også for aktindsigt i elektronisk form bør der betales et særligt gebyr, der svarer til udgifterne ved kopieringen, men resultatet vil her typisk være, at gebyret bliver lavere end for aktindsigt i papirform.

Endelig bør der også betales et særligt gebyr for udskrift af forklaringer, hvor der er sket lyd- eller billedoptagelse, således at gebyret dækker de faktiske udgifter til fremstilling af udskriften, jf. Retsplejerådets forslag herom i Betænkning nr. 1401/2001 s. 393-394, 402 og 458.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør disse særlige gebyrer for udlevering af andet end skriftlige dokumenter, for aktindsigt i elektronisk form og for udskrift af lyd- eller billedoptagelser fremgå udtrykkeligt af de regler, som justitsministeren fastsætter.

Retsplejerådet har overvejet, om der ligeledes bør fastsættes et særligt (forhøjet) gebyr for nødvendig anonymisering. Dette spørgsmål er sjældent relevant for den offentlige forvaltning, eftersom offentlighedsloven ikke stiller krav om anonymisering, og anonymisering i forbindelse med aktindsigt er sjælden (men forekommer i forbindelse med myndighedernes offentliggørelse af praksis).

Retsplejerådet stiller imidlertid ikke nu forslag om et sådant særligt gebyr. Anonymisering er ganske vist meget ressourcekrævende, men efter Retsplejerådets opfattelse vil det være hensigtsmæssigt at afvente de konkrete erfaringer med anonymisering, før der tages stilling til, om der bør indføres et særligt gebyr herfor. I givet fald vil et sådant gebyr senere kunne indføres administrativt efter justitsministerens bestemmelse med hjemmel i den foreslåede § 41 h.

Tilsvarende gælder, at Retsplejerådet ikke nu foreslår, at der skal fastsættes et gebyr for udlån af (særskilt fremstillede kopier af) dokumenter til massemedier efter de foreslåede regler i § 41 f, stk. 3 og 4, men at den foreslåede § 41 h hjemler, at der senere administrativt indføres et sådant gebyr, hvis de indhøstede erfaringer taler for det.

Retsplejerådet har endvidere overvejet, om der skal kunne afkræves gebyr for aktindsigt i form af gennemsyn på stedet, men stiller ikke forslag herom, og den foreslåede § 41 h hjemler ikke et sådant gebyr. Rådet har i den forbindelse navnlig lagt vægt på, at aktindsigt i form af gennemsyn på stedet er gratis inden for den offentlige forvaltning.

Adgangen til aktindsigt er et sådant offentligt gode, at det er rimeligt, at staten bærer en del af omkostningerne ved gennemførelsen heraf. Den foreslåede gebyrhjemmel tager ikke mindst sigte på mere omfattende anmodninger om aktindsigt, hvor den enkelte ansøger bør betale en større del af omkostningerne.

Det følger af grundlovens § 43 og det deri indeholdte delegationsforbud, at den foreslåede § 41 h under alle omstændigheder kun hjemler et gebyr, der højst svarer til de gennemsnitlige udgifter ved fremstillingen og udleveringen af kopierne.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 5.2.

Til nr. 14 (§ 102, stk. 2)

Ved lovforslagets § 1, nr. 13 og 27, foreslås det blandt andet, at retsplejelovens regler om aktindsigt i afsluttede straffesager udvides til også at gælde andre dokumenter end "fremlagte dokumenter", herunder når sagen slet ikke har været behandlet ved retten, og ved lovforslagets § 2 foreslås en tilsvarende indskrænkning af forvaltningslovens § 18

I konsekvens heraf foreslås en ændret formulering af retsplejelovens § 102, stk. 2, således at denne bestemmelse gælder for klager over afgørelser om aktindsigt i det hele taget og ikke kun afgørelser om aktindsigt efter forvaltningsloven og offentlighedsloven.

Virkningen heraf er, at det almindelige toinstansprincip, som gælder inden for anklagemyndigheden, vil gælde for anklagemyndighedens afgørelser om aktindsigt generelt, hvad enten afgørelsen om aktindsigt træffes i henhold til retsplejeloven, forvaltningsloven, offentlighedsloven eller anden lovgivning. Endvidere vil fristen på 4 uger for at klage til den overordnede anklagemyndighed gælde, jf. retsplejelovens § 102, stk. 1.

Til nr. 15 (§ 124, stk. 8)

Der foreslås en generel regel om strafansvar for juridiske personer for overtrædelse af straffebestemmelser i retsplejeloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 36. I konsekvens heraf foreslås § 124, stk. 8, ophævet.

Til nr. 16 (§ 173, stk. 2)

Det foreslås, at overtrædelse af et referatforbud nedlagt i medfør af retsplejelovens § 173, stk. 2, 2. pkt., skal kunne straffes med bøde på samme måde som referatforbud nedlagt i medfør af retsplejelovens § 30 (jf. retsplejelovens § 32 b, stk. 1). Det må betragtes som en retsteknisk fejl, at der ikke i dag er hjemmel til at straffe overtrædelse af et referatforbud nedlagt i medfør af retsplejelovens § 173, stk. 2, 2. pkt.

Straf kan også pålægges juridiske personer, jf. den foreslåede regel i retsplejelovens § 1022 (lovforslagets § 1, nr. 36).

Der henvises til *kapitel 9*, afsnit 1.

Til nr. 17 (§ 218 a)

Retsplejerådet foreslår en generel regel om affattelse af domme i civile sager og straffesager i alle instanser. For civile sagers vedkommende svarer forslaget ganske til rådets forslag i Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I.

Med dette forslag ønsker rådet at præcisere kravene til affattelsen af domme, hvilket navnlig skal ses i sammenhæng med rådets forslag om almindelig aktindsigt i domme, jf. lovforslagets § 1, nr. 13 (forslaget til § 41 b).

Stk. 1 svarer i vidt omfang til den gældende § 366 a, stk. 1. Den foreslåede regel gælder imidlertid også i straffesager og i ankesager i civile sager. Reglen tydeliggør de krav, som efter rådets opfattelse bør gælde for affattelse af alle domme. Reglen fastlægger alene de grundlæggende rammer for affattelsen af domme, og der vil således fortsat være stor mulighed for individuel variation mellem forskellige retter og forskellige dommere med hensyn til affattelsen af domme. Hertil kommer, at affattelsen af en dom naturligvis i høj grad afhænger af omstændighederne i den konkrete sag.

1. pkt. indeholder fælles regler for civile sager og straffesager.

Dommen skal for det første indeholde *parternes påstande*.

Dommen skal endvidere indholde en *fremstilling af sagen*, herunder i fornødent omfang en gengivelse af de afgivne forklaringer.

Dommen skal således altid i et eller andet omfang indeholde en fremstilling af sagen. Der vil imidlertid kunne være meget stor forskel på, hvor omfattende en sådan fremstilling af sagen bør være. I tilståelsessager vil en ganske kort fremstilling af sagen som regel være tilstrækkelig, og det samme vil ofte gælde i ankesager (både i civile sager og straffesager). I andre tilfælde vil det i høj grad afhænge af den konkrete sags omstændigheder (i faktisk og retlig henseende), hvor omfattende fremstillingen af sagen bør være.

De afgivne forklaringer skal gengives "i fornødent omfang". Heri ligger, at forklaringerne skal gengives, i det omfang det er nødvendigt, for at dommen kan "stå alene", dvs. kan forstås af personer, der ikke i øvrigt kender

sagen, og som ikke har adgang til sagens dokumenter.

Behovet for at gengive de afgivne forklaringer i sagsfremstillingen vil blandt andet afhænge af, hvor udførligt forklaringerne omtales i præmisserne. Dommen bør altid indeholde – eventuelt i præmisserne – i det mindste en helt kortfattet gengivelse af forklaringer, som har haft betydning for afgørelsen. Medmindre de afgivne forklaringer ikke har haft betydning for afgørelsen, er det således ikke tilstrækkeligt i dommen blot at angive, hvem der har afgivet forklaring, og så i øvrigt henvise til retsbogen. Derimod er der ikke noget til hinder for, at dommen kort gengiver essensen af de forklaringer, der har haft betydning for afgørelsen, samtidig med at retsbogen indeholder en mere udførlig gengivelse af disse forklaringer. Der kan efter omstændighederne også være behov for at gengive essensen af en forklaring, som retten har tilsidesat.

I tilståelsessager vil det som regel være tilstrækkeligt at angive, at tiltalte har forklaret i overensstemmelse med tiltalen.

Dommen skal desuden angive de *faktiske og retlige omstændigheder, der er lagt vægt på* ved sagens afgørelse.

For straffesagers vedkommende uddybes dette begrundelseskrav yderligere ved reglerne i retsplejelovens § 929, stk. 2 og 3, der ikke foreslås ændret. Det fremgår heraf, at i straffesager i byretten (bortset fra tilståelsessager) skal dommen indeholde en nøjagtig angivelse af de omstændigheder, der som beviste lægges til grund for domfældelsen, henholdsvis de straffen betingende omstændigheder, som antages at mangle eller ikke være bevist, eller de straf udelukkende omstændigheder, som antages at foreligge. Også uden en udtrykkelig lovregel herom må det forudsættes, at landsretternes ankedomme i straffesager, hvor anken omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld, affattes efter tilsvarende retningslinjer. Gennemføres Retsplejerådets forslag i Betænkning nr. 1352/1998 om behandling af nævningsager, vil retsplejeloven i øvrigt indeholde en udtrykkelig regel herom, jf. forslaget til §§ 877 og 911.

Så længe Retsplejerådets forslag i Betænkning nr. 1352/1998 om behandling af nævningsager ikke er gennemført, gælder § 911 for begrundelsen af domme i nævningsager, jf. den foreslåede henvisning hertil. I det omfang, hvori dommen er grundet på nævningenes erklæring, indskrænker dommens begrundelse sig således til en henvisning hertil.

Endelig skal dommen naturligvis indeholde en *konklusion*.

2. *pkt.* indeholder en supplerende regel for civile sager. Domme i civile sager skal gengive parternes anbringender.

3. *pkt.* indeholder en supplerende regel for straffesager. Domme i straffesager skal indeholde en gengivelse af tiltalen.

Stk. 2 viderefører den gældende regel i retsplejelovens § 366 a, stk. 2, om, at byretsdomme i civile sager kan affattes uden fuldstændig sagsfremstilling, såfremt der samtidig gives en udførlig begrundelse for afgørelsen. Det bemærkes, at Retsplejerådet ikke har fundet fuldt tilstrækkeligt grundlag for at foreslå denne regel ophævet eller ændret af hensyn til rådets forslag om almindelig aktindsigt i domme, men at rådet forventer at genoverveje denne regel om “korte domme” på et senere tidspunkt.

Stk. 3 viderefører tilsvarende den gældende regel i retsplejelovens § 366 a, stk. 3, om, at retten skal afgive en supplerende redegørelse for sagen, hvis en dom, der ikke indeholder en fuldstændig sagsfremstilling, ankes.

Da redegørelsen direkte supplerer dommen og indeholder oplysninger (navnlig om indholdet af de afgivne forklaringer), som i andre tilfælde er medtaget i selve dommen, foreslås det desuden, at redegørelsen skal anses som et bilag til dommen, og at redegørelsen endvidere skal optages i retsbogen, jf. 4. *pkt.*, der er nyt. Redegørelsen vil som bilag til dommen være omfattet den foreslåede adgang til aktindsigt i domme for enhver (jf. lovforslagets § 1, nr. 13, forslaget til § 41 b).

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 2.2.1.

Til nr. 18 (§ 219)

Det foreslås, at domme i civile sager skal kunne afsiges uden afholdelse af retsmøde. Forslaget er først og fremmest udtryk for en modernisering af retsplejelovens ordlyd, således at betegnelsen “retsmøde” forbeholdes tilfælde, hvor der også i almindelig forstand er tale om et møde.

Stk. 3, 1. pkt., fastslår, at domme og kendelser kan afsiges i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde. Hvad enten dommen eller kendelsen afsiges i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde, skal afsigelsen optages i retsbøgerne i henhold til retsplejelovens § 35, stk. 5 (jf. også lovforslagets § 1, nr. 9). Det er både dommens eller kendelsens tekst og tidspunktet for afsigelsen, der skal optages i retsbøgerne. Justitsministeren kan med hjemmel i retsplejelovens § 33, stk. 1, fastsætte regler om, hvilken af retsbøgerne (retsbogen eller dombogen) henholdsvis afsigelsen og afgørelsens tekst skal optages i.

Det er overladt til retten at bestemme, om dommen eller kendelsen skal afsiges i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde. Retten bør i den forbindelse tage hensyn til parternes ønsker og til eventuelle anmodninger om tilladelse til at optage eller transmittere afsigelsen i radio eller fjernsyn.

Stk. 3, 2. pkt., fastslår, at afsigelsen af domme og kendelser i et retsmøde foregår ved, at dommens eller kendelsens konklusion oplæses. Ligesom efter gældende ret er der ikke noget til hinder for, at dommeren oplæser eller refererer mere af dommen eller kendelsen, herunder navnlig præmisserne.

Den gældende regel om, at hele dommen skal være skriftligt udarbejdet før domsafsigelsen, udgår som overflødig. Retsplejerådet forudsætter således, at hele dommen altid vil være skriftligt udarbejdet før afsigelsen, hvad enten afsigelsen sker i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde.

Der henvises til *kapitel 5*, afsnit 1.3.

Til nr. 19 (§ 219 a, stk. 3)

Det foreslås, at domme i straffesager under visse betingelser skal kunne afsiges uden afholdelse af retsmøde. Forslaget er først og fremmest udtryk for en modernisering af retsplejelovens ordlyd, således at betegnelsen "retsmøde" forbeholdes tilfælde, hvor der også i almindelig forstand er tale om et møde.

1. pkt. angiver, at hovedreglen er, at dommen skal afsiges i et retsmøde. *2. pkt.* giver imidlertid mulighed for at afsige dommen uden afholdelse af retsmøde, hvis dommen ikke afsiges samme dag, som sagen er optaget til dom, og tiltalte ikke er fænglet. Hvis dommen afsiges samme dag, som sagen optages til dom, eller hvis tiltalte er fænglet, skal dommen således afsiges i et retsmøde.

Kravet om, at domme, der afsiges samme dag, som sagen er optaget til dom, skal afsiges i et retsmøde, har sammenhæng med, at der i denne situation normalt ikke er væsentlige praktiske fordele forbundet med at afsige dommen uden afholdelse af retsmøde, og at hensynet til tiltalte, eventuelle lægdommere og eventuelle tilhørere taler for, at straffesagens alvor markeres ved en traditionel domsafsigelse i et retsmøde.

Kravet om, at dommen skal afsiges i et retsmøde, hvis tiltalte er fængslet, er begrundet i, at anklagemyndigheden skal have mulighed for i givet fald at anmode om fortsat varetægtsfængsling, jf. retsplejelovens § 769. Endvidere fremgår det af retsplejelovens § 219 a, stk. 4, at hvis tiltalte er fængslet, bør den pågældende bringes til stede ved dommens afsigelse

I de situationer, hvor dommen kan afsiges enten i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde, er det retten, der bestemmer afsigelsesmåden. Retten bør i den forbindelse tage hensyn til parternes ønsker og til eventuelle anmodninger om tilladelse til at optage eller transmittere afsigelsen i radio eller fjernsyn.

3. pkt. fastslår, at afsigelsen af domme i et retsmøde foregår ved, at dommens konklusion oplæses. Ligesom efter gældende ret er der ikke noget til hinder for, at dommeren oplæser eller refererer mere af dommen, herunder navnlig præmisserne. Som efter gældende ret – og i modsætning til hvad der gælder i civile sager – kræves det ikke, at dommen er skriftligt udarbejdet før afsigelsen.

Der henvises til *kapitel 5*, afsnit 1.3.

Til nr. 20 (§ 219 a, stk. 5)

Efter den gældende § 219 a, stk. 5, skal anklagemyndigheden meddele tiltalte udskrift af dommen, hvis tiltalte ikke er til stede ved domsafsigelsen. Dommen skal forkyndes, hvis domsforhandlingen i medfør af § 847 er gennemført uden tiltaltes tilstedeværelse.

Der foreslås to ændringer af denne regel. *For det første* foreslås det, at retten og ikke anklagemyndigheden skal

meddele tiltalte udskrift af dommen. Retten sender i forvejen udskrift af dommen til anklagemyndigheden og en eventuel forsvarer, og det er naturligt, at retten samtidig sender en udskrift til tiltalte. Fremsendelse via anklagemyndigheden er unødigt bureaukratisk. Forslaget indebærer i relation til vejledningspligten efter § 219 a, stk. 6, at det er retten, der ved meddelelsen af udskrift vejleder om anke, medmindre tiltalte allerede har modtaget ankevejledning eller vejledning sker i forbindelse med forkyndelse i henhold til § 219 a, stk. 5, 2. og 3. pkt.

For det andet foreslås det, at retten i alle tilfælde skal meddele tiltalte udskrift af dommen og ikke kun i de tilfælde, hvor tiltalte ikke overværer domsafsigelsen.

Forslaget om, at retten af egen drift i alle tilfælde skal meddele tiltalte udskrift af dommen, svarer til Retsplejerådets forslag i Betænkning nr. 1401/2001 om, at retten i civile sager af egen drift skal meddele parterne udskrift af dommen. Forslaget angående straffesager adskiller sig dog fra forslaget om civile sager derved, at i straffesager skal udskrift af dommen meddeles både tiltalte personligt og en eventuel forsvarer. I civile sager, hvor en part er repræsenteret af en rettergangsfuldmægtig, er det derimod kun rettergangsfuldmægtigen, der skal have meddelt udskrift af dommen.

Reglerne i § 219 a, stk. 5, 2. og 3. pkt., om, at udskrift af dommen i visse tilfælde skal forkyndes for tiltalte, foreslås ikke ændret. Retten vil ligesom i dag skulle fremsende udskriften til anklagemyndigheden med henblik på, at politiet gennemfører forkyndelsen.

Tiltaltes ret til udskrift er ligesom efter gældende ret undtagelsesfri, herunder med hensyn til dommens gengivelse af forklaringer, der er afgivet for lukkede døre. Er et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl hemmeligholdt for tiltalte i medfør af retsplejelovens § 848, stk. 2, skal vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl imidlertid ikke medtages i dommen.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 3.

Til nr. 21 (§ 255 a)

Bestemmelsen angår parters aktindsigt i civile sager. Bestemmelsen fastslår i overensstemmelse med det kontradiktionsprincip, der gælder inden for den civile retspleje, at parterne som altovervejende hovedregel har adgang til aktindsigt i sagens samlede materiale.

Bestemmelsen har ligesom den gældende § 41 karakter af en opsamlingsbestemmelse, der giver parter i civile sager mulighed for til enhver tid at få aktindsigt i sagens dokumenter. Bestemmelsen tager således ikke sigte på den almindelige udveksling af dokumenter, der finder sted under behandlingen af en civil sag. Herom gælder retsplejelovens almindelige regler og principper.

Den foreslåede § 255 a kan ikke forventes at blive anvendt særligt hyppigt, da parterne i civile sager normalt som led i den almindelige sagsbehandling modtager alle dokumenter, der vedrører sagen. Bestemmelsen giver imidlertid en part mulighed for at få aktindsigt i afsluttede sager, hvor parten måske ikke længere er i besiddelse af akterne. Bestemmelsen sikrer endvidere, at en part, der af den ene eller anden grund mener at mangle et dokument i en verserende sag, altid har mulighed for hos retten at få kopi af det pågældende dokument, uanset om parten allerede burde have modtaget et eksemplar fra retten eller modparten.

I forhold til den gældende § 41 udgår undtagelserne vedrørende statens sikkerhed mv. og risiko for retsstridig anvendelse af udskrifter. Da disse undtagelser imidlertid i praksis ikke anvendes i forhold til parter i civile sager, er der ikke tale om nogen realitetsændring, men om en tydeliggørelse af retstilstanden.

Stk. 1, 1. pkt., fastslår det almindelige udgangspunkt, at en part i en civil sag kan forlange at få kopi af dokumenter, der vedrører sagen, herunder indførsler i retsbøgerne. Den, der søger aktindsigt, må kunne dokumentere at være part i sagen.

Som parter anses i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige partsbegreb sagsøgeren og sagsøgte samt hovedintervenienter og adciterede. Biintervenienter er derimod ikke parter, og det samme gælder procesunderrettede.

Reglen gælder også i foged- og skiftesager. I fogedsager er parterne rekvirenten og skyldneren (rekvisitus) samt tredjemænd, der er indtrådt som parter i medfør af retsplejelovens § 499. I sager om dødsboskifte er parterne arvingerne i boet. I andre skiftesager er parterne de personer, hvis formuegoder skiftes, eksempelvis ægtefællerne i

et ægtefælleskifte.

Reglen gælder også i privat påtalte straffesager, der behandles i den borgerlige retsplejes former.

Adgangen til aktindsigt gælder både i verserende sager og afsluttede sager, og ligesom efter de gældende regler er der ikke fastsat nogen tidsgrænse for, hvor lang tid efter sagens afslutning en part kan forlange aktindsigt.

Retten til aktindsigt gælder, medmindre andet er bestemt. Dette forbehold svarer til de indledende ord i den gældende § 41 “Uden for de tilfælde, for hvilke der i denne lov er truffet særlig bestemmelse”.

Som eksempler på, at andet er bestemt, kan navnlig henvises til retsplejelovens § 169, stk. 2, 1. pkt., om en myndigheds redegørelse for grundene til at nægte samtykke til afgivelse af vidneforklaring om forhold belagt med tavshedspligt, retsplejelovens § 450 a om indholdet af en samtale med et barn efter lov om forældremyndighed og samvær § 29 og retsplejelovens § 456 m, stk. 4, og § 475 g, stk. 3, om anonymitet også i domsudskrifter mv. i forholdet mellem adoptivforældre og biologiske forældre.

Ligesom efter den gældende § 41 er indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen omfattet af retten til aktindsigt. Dette gælder, hvad enten den pågældende retsbog betegnes retsbog, dombog, fogedbog, auktionsbog eller skiftebog. Der foreslås den rent terminologiske ændring, at stemmegivningsbogen fremover ikke skal henregnes til retsbøgerne (jf. lovforslagets § 1, nr. 8, og bemærkningerne hertil). Der er derfor ikke anledning til som i den gældende § 41 særskilt at undtage stemmegivningsbogen fra aktindsigt, men se dog nedenfor om stk. 2, nr. 2.

Efter en gennemførelse af Retsplejerådets forslag i kapitel 12 i Betænkning nr. 1401/2001 vil udskrifter af billed- og lydoptagelser af forklaringer i retsmøder være sidestillet med retsbogstilførsler.

For andet end retsbøger foreslås det at udskifte udtrykket “de (...) hos retten beroende til en sag hørende, fremlagte dokumenter”, som anvendes i den gældende § 41, med udtrykket “dokumenter, der vedrører sagen,” suppleret med en undtagelse for interne arbejdsdokumenter.

Begrebet “fremlagte dokumenter” kan give anledning til tvivl, og der bør efter Retsplejerådets opfattelse gælde samme regler om aktindsigt, uanset om dokumentet har været “fremlagt” i retten.

Et dokument vedrører sagen, når dokumentet har betydning for sagens behandling. Som eksempler kan nævnes stævning og øvrige processkrifter, brevveksling med retten vedrørende sagen og dokumenter, der benyttes som bevis.

Udtrykket “dokumenter” skal forstås lige så bredt som dokumentbegrebet efter offentlighedsloven. Ud over egentlige skriftlige dokumenter, hvad enten de foreligger som papirdokumenter eller elektroniske dokumenter, er således også tegninger, kort, billeder og lyd- og billedoptagelser omfattet.

Det er imidlertid kun dokumenter, der indgår i sagsbehandlingen, herunder bevisførelsen, der er omfattet af forslaget om parternes aktindsigt. Dokumenter, der udelukkende vedrører sagen i den forstand, at de er genstand for et besiddelseskrav som nævnt i retsplejelovens § 528, en beslaglæggelse i medfør af retsplejelovens § 645, stk. 2, eller en undersøgelse i medfør af retsplejelovens kapitel 57 a, falder således uden for forslaget om aktindsigt i henhold til retsplejelovens § 255 a. Parternes adgang til at blive gjort bekendt med sådanne dokumenter reguleres udelukkende af bestemmelserne om de pågældende retsskridt.

Der er adgang til aktindsigt, både mens sagen verserer, og når sagen er afsluttet. Aktindsigt i afsluttede sager forudsætter, at dokumentet er bevaret i rettens arkiv. Retsplejelovens § 39, stk. 1, foreskriver i den forbindelse, at processkrifter forbliver i rettens arkiv, hvorimod bevisdokumenter kan udleveres, når ankefristen er udløbet, uden at anke er iværksat. Retsplejeloven indeholder ikke andre regler om opbevaring af dokumenter i civile sager, og Retsplejerådet stiller heller ikke forslag herom.

Aktindsigt efter den foreslåede § 255 a omfatter imidlertid de dokumenter, der rent faktisk er bevaret i rettens arkiv, uanset om der er bevaret dokumenter i videre omfang end foreskrevet ved retsplejelovens § 39, stk. 1.

At dokumenter er bevaret i rettens arkiv, betyder i denne sammenhæng, at de er bevaret som led i et formaliseret opbevarings- og arkiveringssystem. Er et dokument ikke bevaret i et sådant formaliseret opbevarings- og arkiveringssystem, bliver dokumentet ikke omfattet af aktindsigt, blot fordi en dommer i retten stadig er i

besiddelse af et eksemplar, eksempelvis i form af en ekstrakt eller materialesamling udarbejdet til brug for domsforhandlingen i sagen.

Retten til aktindsigt i medfør af den foreslåede § 255 a gælder også efter, at dokumentet er afleveret til arkiv i medfør af arkivloven, i givet fald parallelt med arkivadgang i henhold til arkivloven.

Interne arbejdsdokumenter er ikke omfattet af retten til aktindsigt, jf. nærmere nedenfor vedrørende stk. 2.

Den foreslåede § 255 a regulerer aktindsigt i form af udlevering af kopi, og der foreslås ikke lovregler om aktindsigt i form af gennemsyn på stedet. Der er imidlertid naturligvis ikke noget til hinder for efter anmodning at give aktindsigt i form af gennemsyn som alternativ til udlevering af kopi, hvis det forekommer hensigtsmæssigt.

Stk. 1, 2. *pkt.*, bemyndiger justitsministeren til at fastsætte regler om betaling for kopier, der udleveres i medfør af den foreslåede § 255 a.

Begrundelsen for gebyrhjemlen er, at parterne i princippet modtager alle dokumenter, der vedrører sagen, som led i den almindelige sagsbehandling, og at § 255 a således normalt kun vedrører ekstra eksemplarer af dokumenter, som parten allerede har modtaget uden særskilt betaling (dvs. uden betaling ud over den retsafgift, der betales ved sagsanlæg). Det er derfor rimeligt at give mulighed for at kræve, at parten betaler for sådanne ekstra kopier.

Betalingen bør imidlertid ikke som i dag have karakter af en afgift, men alene af et gebyr, der fastsættes i forhold til de gennemsnitlige udgifter til fremstillingen og udleveringen af kopierne. Det må i den forbindelse have for øje, at Retsplejerrådet blandt andet af hensyn til en bedre gennemførelse af offentlighedsprincippet foreslår, at der ligeledes alene skal kunne opkræves gebyr og ikke afgift for kopier, der udleveres efter de foreslåede regler om aktindsigt for andre end parter, jf. lovforslagets § 1, nr. 13 (forslaget til § 41 h), og § 6. Det ville ikke give nogen mening, hvis personer, der uden dog at være parter i retsplejelovens forstand har en væsentlig, individuel interesse i aktindsigt, skulle betale gebyr for udleverede kopier (herunder ekstra kopier), hvorimod sagens parter skulle betale afgift herfor.

Som udgangspunkt vil gebyret kunne fastsættes på samme måde som for aktindsigt hos den offentlige forvaltning, jf. bekendtgørelse nr. 646 og 647 af 18. september 1986. Ifølge disse regler skal der ikke betales gebyr for første kopi, hvis der er tale om højst 15 sider af en sags dokumenter. I andre tilfælde udgør gebyret 10 kr. for første side og 1 kr. for hver følgende side af en sags dokumenter.

Der er ikke generelt for den offentlige forvaltning fastsat regler om betaling for aktindsigt i form af kopier af fotografier, film og lignende, men det antages, at forvaltningen i sådanne tilfælde kan betinge aktindsigt i form af kopi af, at den, der søger aktindsigt, betaler for kopieringen. Det samme kan siges med hensyn til aktindsigt i elektronisk form.

Som Retsplejerådets forslag er udformet, vil parter kunne forlange kopi også af andet end skriftlige dokumenter. I sådanne tilfælde bør den, der søger aktindsigt, imidlertid betale et særligt gebyr svarende til udgifterne ved kopieringen.

Også for aktindsigt i elektronisk form bør der betales et særligt gebyr, der svarer til udgifterne ved kopieringen, men resultatet vil her typisk være, at gebyret bliver lavere end for aktindsigt i papirform.

Endelig bør der også betales et særligt gebyr for udskrift af forklaringer, hvor der er sket lyd- eller billedoptagelse, således at gebyret dækker de faktiske udgifter til fremstilling af udskriften, jf. Retsplejerådets forslag herom i Betænkning nr. 1401/2001 s. 393-394, 402 og 458.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør disse særlige gebyrer for udlevering af andet end skriftlige dokumenter, for aktindsigt i elektronisk form og for udskrift af lyd- eller billedoptagelser fremgå udtrykkeligt af de regler, som justitsministeren fastsætter.

Ligesom efter gældende ret er interne arbejdsdokumenter ikke omfattet af retten til aktindsigt, jf. *stk.* 2, der også indeholder en nærmere definition af, hvad der i denne sammenhæng skal forstås ved interne arbejdsdokumenter.

Stk. 2, *nr.* 1, hvis formulering er inspireret af forvaltningslovens § 12, stk. 1, nr. 1, omfatter dokumenter, der udarbejdes af retten udelukkende til eget brug ved behandlingen af en sag. Et dokument kan således kun anses som

et internt arbejdsdokument efter nr. 1, hvis det ikke er videregivet til nogen uden for retten.

Som eksempler kan nævnes udkast til retsbogstilførsler eller retsafgørelser, som udelukkende anvendes af retten selv. Tilsvarende gælder notater, som en dommer eller anden medarbejder ved retten foretager i forbindelse med sagens behandling, og som udelukkende anvendes af retten selv.

Hvis eksempelvis et udkast til retsbogstilførsel vedrørende en forklaring udleveres til parterne eller den, der har afgivet forklaring, er der imidlertid ikke tale om et internt arbejdsdokument. Den praktiske betydning heraf i forhold til parternes aktindsigt er dog ringe, da parterne – som det også fremgår af eksemplet – ofte under alle omstændigheder vil blive gjort bekendt med det pågældende udkast, og da der desuden ikke foreslås nye regler om rettens opbevaring af dokumenter. Derimod kan videregivelsen have betydning for den registreredes indsichtsret i medfør af lov om behandling af personoplysninger, jf. denne lovs § 32, stk. 3, 1. og 2. pkt.

Der foreslås ikke regler svarende til forvaltningslovens § 12, stk. 1, nr. 2 og 3. Forvaltningslovens § 12, stk. 1, nr. 3, om den kommunale forvaltning er ikke relevant for domstolene, og forvaltningslovens § 12, stk. 1, nr. 2, om brevveksling mellem forskellige enheder inden for samme myndighed bør ikke overføres som selvstændig regel til retsplejelovens definition af retternes interne arbejdsdokumenter.

Efter Retsplejerådets opfattelse kan der ikke gives nogen helt generel og fast regel om, hvorvidt brevveksling mellem forskellige enheder inden for en domstol (eksempelvis mellem forskellige afdelinger, mellem præsidenten og en afdeling eller mellem domsretten, fogedretten og skifteretten) skal betragtes som interne arbejdsdokumenter.

Forslaget om parterers aktindsigt omfatter kun dokumenter, der vedrører en konkret retssag, herunder en fogedsag eller skiftesag, og allerede af den grund falder al brevveksling mellem forskellige enheder inden for en domstol vedrørende andre spørgsmål uden for forslaget om aktindsigt.

I øvrigt må det bero på en konkret vurdering, om brevveksling mellem forskellige enheder inden for en domstol har en sådan intern karakter, at den falder under begrebet interne arbejdsdokumenter som defineret i stk. 2, nr. 1. Hvis brevvekslingen angår praktiske spørgsmål i forbindelse med sagens behandling, vil dette normalt være tilfældet. Hvis der i forbindelse med behandlingen af retssag brevveksles eksempelvis mellem domsretten og fogedretten eller med tinglysningsafdelingen, vil brevvekslingen derimod normalt være omfattet af parternes aktindsigt på samme måde, som hvis der brevveksles med fogedretten eller tinglysningskontoret i en anden retskreds.

Stk. 2, nr. 2, præciserer, at voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger skal anses som interne arbejdsdokumenter. Det er et grundlæggende princip i retsplejen, at rettens rådslagninger er hemmelige, jf. herved retsplejelovens § 214, stk. 2. Derfor bør referater af rettens rådslagninger også generelt undtages fra aktindsigt uanset formålet med at udarbejde sådanne referater. Da referater af rettens rådslagninger kun udarbejdes systematisk i Højesteret og dér traditionelt betegnes voteringsprotokoller, foreslås det, at reglen skal gælde “voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger”. Det bemærkes, at voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger også er undtaget fra den registreredes indsichtsret i medfør af lov om behandling af personoplysninger, jf. denne lovs § 32, stk. 3, 3. pkt.

Der er ikke medtaget en regel svarende til forvaltningslovens § 12, stk. 2, om ekstrahering af faktiske oplysninger i interne arbejdsdokumenter. Reglerne om domstolenes behandling af civile sager indebærer, at faktiske oplysninger af væsentlig betydning for sagens afgørelse altid tillige vil fremgå af andre dokumenter i sagen, og sådanne oplysninger vil således aldrig *alene* være indeholdt i interne arbejdsdokumenter.

Det foreslås, at afgørelser om aktindsigt skal træffes af den ret, der i øvrigt behandler eller har behandlet sagen, jf. *stk. 3, 1. pkt.* Har sagen været behandlet i flere instanser, træffer hver instans afgørelse om aktindsigt for sit vedkommende.

Stk. 3, 2. *pkt.*, fastslår, at rettens afgørelse efter anmodning skal træffes ved kendelse, og at afgørelsen kan påkæres efter reglerne i retsplejelovens kapitel 37. Byretternes afgørelser kan således frit kæres til landsretten, hvorimod landsretternes og Sø- og Handelsrettens afgørelser om aktindsigt kun kan kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2.

Den gældende regel i retsplejelovens § 41, stk. 7, om en klagefrist på 6 uger foreslås ikke videreført, og kærefristen er derfor 2 uger, jf. retsplejelovens § 394.

Forslaget indebærer, at afgørelser om aktindsigt i alle tilfælde træffes af retten og ikke af en eventuel justitssekretær, og de gældende regler om klage over justitssekretærens afgørelser om aktindsigt videreføres derfor ikke. Domstolenes Strukturkommission har i øvrigt foreslået, at justitssekretærene afskaffes ved landsretterne, Sø- og Handelsretten og Københavns Byret.

Stk. 4 om svar på en anmodning om aktindsigt er inspireret af forvaltningslovens § 16, stk. 2. I forhold til den gældende regel i retsplejelovens § 41, stk. 3, forlænges fristen fra en uge til ti dage, og der angives ikke i loven kriterier for overskridelse af fristen. Til gengæld anføres udtrykkeligt, at afgørelser om aktindsigt skal træffes snarest, og hvis afgørelsen ikke kan træffes inden 10 dage, skal den, der søger aktindsigt, underrettes herom, om grunden hertil og om, hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 1.

Til nr. 22 (§ 339 a)

Retsplejerådet foreslår, at retsmøder under forberedelsen af civile sager, hvor der ikke sker bevisførelse til brug for domsforhandlingen, holdes for lukkede døre, medmindre retten bestemmer andet.

Ved rettens afgørelse vil en parts eventuelle ønske om, at en mundtlig forhandling sker for åbne døre, skulle tillægges betydelig vægt. Det gælder navnlig, hvis der er tale om et spørgsmål af større rækkevidde. Hvis spørgsmålet ligefrem kan blive afgørende for sagens udfald, herunder hvis spørgsmålet angår sagens afvisning, bør en parts ønske om, at en mundtlig forhandling sker for åbne døre, altid imødekommes (medmindre dørlukning sker efter andre bestemmelser).

Retsplejerådets forslag giver også retten mulighed for af egen drift at bestemme, at et retsmøde under forberedelsen af en civil sag skal holdes for åbne døre.

Rettens afgørelse om, hvorvidt et møde under forberedelsen af en civil sag skal holdes for åbne døre, selv om ingen af parterne har anmodet herom, må bero på et konkret skøn. Det bør ved rettens afgørelse tillægges væsentlig betydning, om der rent faktisk har vist sig en offentlig interesse om spørgsmålet.

Det bemærkes, at hensynet til offentlighedens indsigt i behandlingen af civile sager i tilfælde, hvor retsmøder under forberedelsen holdes for lukkede døre, også varetages ved Retsplejerådets forslag om, at alle domme og kendelser som hovedregel skal være offentligt tilgængelige for enhver (jf. lovforslagets § 1, nr. 13, forslaget til § 41 b).

Der henvises til *kapitel 5*, afsnit 3.2.

Til nr. 23 (§ 354, stk. 6, 3. pkt.)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af forslaget om ændring af retsplejelovens § 219 om afsigelse af domme i civile sager, jf. lovforslagets § 1, nr. 18.

Da der foreslås en generel regel om, at domme i civile sager skal kunne afsiges uden afholdelse af retsmøde, er den særlige regel om, at visse udblivelsesdomme kan afsiges uden afholdelse af retsmøde herefter overflødig.

Til nr. 24 (§ 366 a)

Retsplejerådet foreslår at erstatte den gældende § 366 a i kapitel 34, der vedrører domsforhandling i første instans i civile sager, med en mere generel regel i kapitel 20 om rettens rådslagninger og afgørelser, jf. nærmere lovforslagets § 1, nr. 17. I konsekvens heraf foreslås den gældende § 366 a ophævet.

Til nr. 25 (§ 372, stk. 3, og § 456, stk. 1)

Formuleringen af retsplejelovens § 372, stk. 3, og § 456, stk. 1, om genoptagelse af afviste eller hævdede sager lægger op til, at sagen blev afvist eller hævet i et retsmøde. Formuleringen foreslås ændret, så denne forudsætning om afholdelse af retsmøde udgår.

Der henvises til *kapitel 5*, afsnit 1.3.

Til nr. 26 (§ 477)

Retsplejelovens § 477 bestemmer, at tilladelse til erhvervelse af mortifikationsdom på servitutter, brugsrettigheder

og grundbyrder meddeles af vedkommende ret ved kendelse i et retsmøde, hvortil den, der har begæret mortifikation, tilsiges.

Retsplejerådet foreslår en generel regel om, at kendelser i civile sager kan afsiges i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde, jf. forslaget til § 219 (lovforslagets § 1, nr. 18). I konsekvens heraf foreslås den særlige regel i § 477 om afsigelse af kendelse i et retsmøde ophævet. Endvidere foreslås den obligatoriske regel om indkaldelse til et retsmøde ophævet, således at det er overladt til retten, om der er behov for at indkalde til et retsmøde.

Der henvises til *kapitel 5*, afsnit 1.3.

Til nr. 27 (§§ 729 a-729 c)

De gældende regler om sigtedes og tiltaltes aktindsigt i straffesager findes navnlig i retsplejelovens §§ 41 og 745 og forvaltningslovens § 18. Disse tre bestemmelser adskiller sig en del fra hinanden, og afgrænsningen mellem dem er ikke altid helt klar.

Retsplejerådet foreslår, at reglerne om sigtedes og tiltaltes aktindsigt i straffesager samordnes og placeres samlet i kapitel 66, der bærer overskriften “Sigtede og hans forsvar”.

Den gældende § 745 findes i kapitel 67 om “Almindelige bestemmelser om efterforskning”, der er placeret i afsnittet om “Sagens forberedelse, indtil tiltale rejses”. For så vidt angår aktindsigt anvendes § 745 imidlertid i praksis også senere under sagen, jf. herved også den udtrykkelige bestemmelse i § 745, stk. 4, om, at begrænsninger i sigtedes aktindsigt hos forsvareren kan udstrækkes, indtil sigtede har afgivet forklaring under domsforhandlingen.

Retsplejelovens § 835 indeholder en bestemmelse, der blandt andet angår aktindsigt, når tiltale er rejst. Bortset fra den særlige regel om hemmeligholdelse af et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl er bestemmelsen ikke ændret siden retsplejelovens ikrafttræden.

Ordlyden af § 835 stemmer ikke på alle punkter overens med den væsentligt nyere regel i § 745. Det kan imidlertid ikke antages, at forsvarerens eller sigtedes adgang til aktindsigt indskrænkes, når der rejses tiltale, i forhold til efterforskningsfasen. Uanset at § 745 er placeret i kapitlet om efterforskningen, må forsvareren og tiltalte således altid mindst have krav på aktindsigt i det omfang, § 745 bestemmer.

At reglerne om aktindsigt i § 745 ikke ophører at gælde, når der rejses tiltale, betyder omvendt, at forsvareren i mangel af anden hjemmel stadig ikke uden politiets samtykke må overlevere materialet til tiltalte, jf. § 745, stk. 1, 3. pkt. Der kan i den forbindelse henvises til Østre Landsrets afgørelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 s. 1325, hvor en forsvarer fandtes at have overtrådt retsplejelovens § 745, stk. 1, 3. pkt., ved at have overleveret materiale til sin klient, efter at tiltale var rejst.

Retsplejerådets foreslår på den baggrund at flytte reglerne om sigtedes og tiltaltes aktindsigt til retsplejelovens kapitel 66 om sigtede og hans forsvar. Hermed understreges, at de foreslåede regler i §§ 729 a og 729 b om verserende straffesager gælder under hele sagens forløb, herunder under en eventuel anke. Samtidig bliver det samlede regelsæt mere overskueligt, når reglerne om sigtedes og tiltaltes aktindsigt i afsluttede straffesager samles i den foreslåede § 729 c, der således afløser både retsplejelovens § 41 og forvaltningslovens § 18.

De foreslåede regler i retsplejeloven omfatter ikke anmodninger om aktindsigt i straffesager behandlet hos andre administrative myndigheder end politet. Hvis en straffesag behandles af politiet efter at have været behandlet af en anden administrativ myndighed, gælder de foreslåede regler i §§ 729 a-729 c imidlertid også for anmodninger om aktindsigt i det materiale, som politiet har modtaget fra den anden administrative myndighed.

Retsplejerådet har overvejet, om retsplejelovens § 835 burde justeres i lyset af rådets forslag til §§ 729 a og 729 b. Den manglende fuldstændige koordination mellem §§ 729 a og 729 b på den ene side og § 835 på den anden side er imidlertid ikke affødt af rådets forslag (der indholdsmæssigt i vidt omfang viderefører den gældende regel om aktindsigt i retsplejelovens § 745, stk. 1), og en ændring af § 835 rejser efter rådets opfattelse spørgsmål om en mere grundlæggende modernisering af hele kapitel 76 (og eventuelt også kapitel 77), hvis sproglige opbygning i vidt omfang er uændret siden retsplejelovens vedtagelse i 1916. Da en sådan mere grundlæggende modernisering af disse kapitler ikke bør ske inden for rammerne af Retsplejerådets nuværende kommissorier, stiller rådet ikke forslag om ændring af retsplejelovens § 835.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 2 (indledningen) og afsnit 4 (indledningen).

Til § 729 a

Formålet med bestemmelsen er at fastsætte regler om forsvarerens aktindsigt og om sigtedes adgang til aktindsigt hos forsvareren. Bestemmelsen bygger i vidt omfang på retsplejelovens § 745, stk. 1, der samtidig foreslås ophævet (jf. lovforslagets § 1, nr. 29).

I overensstemmelse med sprogbrugen i kapitel 66 i øvrigt og for at undgå unødigt komplicerede bestemmelser anvendes i lovteksten alene udtrykket "sigtede", der imidlertid naturligvis også omfatter tiltalte.

Ligesom den gældende § 745, stk. 1, er bestemmelsen udtryk for en gennemførelse af kontradiktionsprincippet i straffesager. På grund af de særlige forhold, der gør sig gældende i straffesager i sammenligning med civile sager, fokuserer bestemmelsen på *forsvareren*. Det er forsvareren, der har adgang til løbende aktindsigt næsten uden begrænsninger, hvorimod sigtede personligt kun via forsvareren og med visse begrænsninger har adgang til løbende aktindsigt i sagens materiale. Bestemmelsen er på disse punkter i fuldstændig overensstemmelse med gældende ret.

Stk. 1 er alene medtaget, fordi det er nødvendigt at nævne begrebet en forsvarer, før der (i stk. 2-4) fastlægges nærmere regler for forsvareren. *Stk. 1* indeholder henvisninger til reglen om valg af forsvarer i retsplejelovens § 730 og til reglerne om beskikkelse af offentlig forsvarer i retsplejelovens §§ 731-735, men har ikke nogen selvstændig betydning.

Stk. 2 foreskriver, at retten af egen drift skal meddele forsvareren kopi af indførsler i *retsbøgerne* vedrørende sagen. Retsplejeloven indeholder ikke i dag generelle regler om forsvarerens adgang til aktindsigt i retsbogstilsførsler vedrørende sagen, men der er ikke nogen tvivl om, at forsvareren har en sådan adgang.

I forbindelse med moderniseringen af reglerne om aktindsigt finder Retsplejerådet det hensigtsmæssigt at medtage en udtrykkelig regel om forsvarerens adgang til aktindsigt i retsbogen, blandt andet fordi rådet også foreslår en udtrykkelig regulering af *sigtedes* adgang til aktindsigt i retsbogen i tilfælde, hvor der ikke er nogen forsvarer (jf. nedenfor om § 729 b). I den forbindelse foreslås nogle eksisterende specialregler om forsvarerens adgang til retsbogsudskrifter ophævet (jf. lovforslagets § 1, nr. 31 og 32).

Forslaget indebærer, at retten af egen drift skal sende en kopi af indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen til forsvareren, når en sådan er valgt eller beskikket. Reglen gælder ikke, hvis der ikke er nogen forsvarer, og retten skal heller ikke af egen drift meddele forsvareren kopi af retsbogstilsførsler fra perioden, før vedkommende tiltrådte som forsvarer. Derimod skal forsvareren naturligvis også fremover efter anmodning have kopi af retsbogstilsførsler fra perioden, før vedkommende tiltrådte som forsvarer. Denne situation foreslås ikke lovreguleret.

Indførsler i retsbøgerne omfatter også kendelser, herunder kendelser, som er indført i dombogen. I det omfang sigtede eller tiltalte i medfør af andre bestemmelser i retsplejeloven får udskrift af kendelser (eksempelvis kendelser om varetægtsfængsling, jf. retsplejelovens § 764, stk. 4), er den foreslåede § 729 a dog uden selvstændig betydning.

Stk. 2, 2. pkt., fastslår, at forsvareren kan gøre sigtede bekendt med retsbogstilsførslerne, medmindre andet følger af §§ 748 eller 848. Medmindre der er meddelt pålæg efter retsplejelovens § 748, stk. 6, eller truffet bestemmelse efter retsplejelovens § 848, har sigtede således altid adgang til at gennemlæse retsbogstilsførslerne hos forsvareren.

Spørgsmålet om sigtedes muligheder for at *gennemlæse* retsbogstilsførsler uden for de i §§ 748 og 848 omhandlede situationer er i dag ikke nærmere reguleret i retsplejeloven. Det må dog antages, at sigtede allerede efter gældende ret har adgang til at gennemlæse retsbogstilsførsler hos forsvareren, medmindre andet følger af retsplejelovens §§ 748 eller 848. Forslaget er således ikke udtryk for nogen realitetsændring.

Stk. 2, 3. pkt., giver retten mulighed for at pålægge forsvareren ikke at overlevere retstilsførslerne til sigtede eller andre, hvis det må befrygtes, at de vil blive benyttet på retsstridig måde. Pålægget kan gives af egen drift eller efter anmodning fra politiet. Gives et sådant pålæg, kan forsvareren lade sigtede gennemlæse retsbogstilsførslerne, men må ikke overlade retsbogstilsførslerne til sigtede.

Forslaget medfører ingen realitetsændringer i sigtedes muligheder for at få *udleveret* kopier af retsbogstilsførsler. Efter gældende ret kan sigtede således nægtes udskrift af retsbøgerne, hvis det må befrygtes, at udskriften vil blive benyttet på retsstridig måde, jf. retsplejelovens § 41, stk. 2.

Forslaget indebærer, at sigtede fremover i givet fald skal have udleveret kopier af retsbogstilførsler fra forsvareren. I dag kan sigtede – mod betaling af 175 kr. i retsafgift pr. dokument – forlange, at retten meddeler ham eller hende udskrift af retsbøgerne, jf. retsplejelovens § 41. Som oftest foretrækker sigtede imidlertid at få retsbogsudskrifterne – gratis – fra forsvareren, som derfor i stedet for på sigtedes vegne at anmode om en udskrift anmoder om tilladelse til at udlevere retsbogsudskrifterne til sigtede. Forsvarerens mulighed for at udlevere retsbogsudskrifter til sigtede (uden for de i retsplejelovens §§ 748 og 848 omhandlede situationer) er i og for sig ikke reguleret i retsplejeloven, men spørgsmålet skal ifølge retspraksis afgøres efter principperne i retsplejelovens § 41, jf. Højesterets afgørelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999 s. 1205 og Højesterets afgørelse refereret i Ugeskrift for Retsvæsen 2001 s. 1540.

Retsplejerådets forslag indebærer, at retten allerede ved fremsendelsen af retsbogsudskrifterne til forsvareren må tage stilling til, om forsvareren kan udlevere udskrifterne til sigtede. Hvis retten ikke udtrykkeligt pålægger forsvareren ikke at udlevere udskrifterne til sigtede, er forsvareren efter rådets forslag berettiget hertil, medmindre andet følger af retsplejelovens §§ 748 og 848. Hvis forsvareren ligefrem er bekendt med, at sigtede vil anvende udskrifterne på retsstridig måde, vil forsvareren dog ikke være berettiget til at udlevere udskrifterne til sigtede, jf. herved blandt andet retsplejelovens § 739 om tilfælde, hvor forsvareren modarbejder sagens oplysning.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 2.1.

Stk. 3 angår *det materiale, politiet har tilvejebragt*, og svarer til den gældende § 745, stk. 1. Med en lille sproglig modernisering er *1.-3. pkt.* identisk med den gældende § 745, stk. 1, og skal forstås på samme måde.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 2.2.1.

Der foreslås imidlertid to tilføjelser i forhold til den gældende regel i retsplejelovens § 745, stk. 1. Begge tilføjelser angår udlevering af kopi af materialet til sigtede.

For det første foreslås det, at politiet skal tillade, at kopi af materialet udleveres til sigtede eller andre, hvis det findes *ubetænkeligt*, jf. *4. pkt.* Den gældende regel indeholder ingen kriterier for politiets afgørelse om udlevering af kopi af materialet til sigtede eller andre. Retsplejerådet finder det imidlertid rigtigst, at loven indeholder i det mindste en helt kortfattet og generel angivelse af, hvornår kopi af materialet skal kunne udleveres til sigtede eller andre.

For det andet foreslås der en særlig regel om udlevering af kopi af nærmere angivne bevisdokumenter, jf. *5. pkt.* Forslaget går ud på, at politiet kun kan nægte at give samtykke til udlevering af kopi af disse dokumenter, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet.

Forslaget omfatter de dokumenter, der er nævnt i retsplejelovens § 877, stk. 1 og stk. 2, nr. 5.

§ 877, stk. 1, omfatter blandt andet dokumenter, der yder umiddelbar oplysning om gerningen, og som eksempler kan nævnes selvangivelser i sager om skattesvig, kontrakter og brevveksling i sager om bedrageri og falske dokumenter i sager om dokumentfalsk.

§ 877, stk. 2, nr. 5, omfatter erklæringer og vidnesbyrd udstedt i medfør af et offentligt hverv. Som eksempler kan nævnes erklæringer fra bilinspektør, Retsmedicinsk Institut eller Retslægerådet. Herunder hører blandt andet laboratorierapporter om beslaglagt narkotika, lægeerklæringer, obduktionsrapporter og mentalerklæringer. Efter retspraksis omfatter stk. 2, nr. 5, også revisionsberetninger i sager om økonomisk kriminalitet, jf. Højesterets afgørelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 s. 676.

Forslaget omfatter derimod ikke de dokumenter, der er nævnt i retsplejelovens § 877, stk. 2, nr. 1, 4 og 6, dvs. syns- og skønserklæringer og erklæringer fra en person, der som medlem af kongehuset eller udenlandsk diplomat er fritaget fra at afgive forklaring for retten som vidne, samt visse tilførsler til politirapporter. De i retsplejelovens § 877, stk. 2, nr. 1-4, nævnte retsbogstilførsler (om ransagninger, beslaglæggelser, besigtigelser, syns- og skønssorretninger og tidligere afgivne forklaringer) er naturligvis heller ikke omfattet, eftersom udlevering af retsbogsudskrifter til sigtede reguleres af det foreslåede § 729 a, stk. 2.

Forslaget omfatter heller ikke dokumenter omfattet af retsplejelovens § 877, stk. 3, eksempelvis politirapporter

vedrørende forklaringer afgivet til politiet (som ikke er omfattet af § 877, stk. 2, nr. 6) eller videooptagelser af forurettedes forklaring til politiet i sager om seksualforbrydelser begået over for mindre børn.

Retsplejerådet er opmærksom på, at justitsministeren den 10. december 2002 har fremsat et lovforslag, hvor politiets videoafhøringer af børn foreslås omfattet af en ny bestemmelse i retsplejelovens § 877 a (jf. lovforslag nr. L 117). En vedtagelse af dette lovforslag vil ikke berøre Retsplejerådets forslag.

Tilladelse til at udlevere kopi af de dokumenter, der er omfattet af forslaget, kan kun nægtes, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet at nægte udlevering af kopi.

Disse kriterier svarer til de hensyn, der giver mulighed for helt at undtage dokumenter fra sigtedes eller tiltaltes aktindsigt, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen (jf. nedenfor om stk. 4). Dette betyder dog ikke, at aktindsigt i de pågældende bevisdokumenter enten skal gives i form af kopi eller helt skal nægtes. Der skal ske en afvejning af de nævnte modhensyn i forhold til sigtedes interesse i at få aktindsigt. Sigtedes interesse tilgodeses til en vis grad, hvis der dog gives aktindsigt i form af gennemsyn hos forsvareren, og de nævnte modhensyn kan omvendt lide større skade, når der udleveres kopi af dokumentet til sigtede. Selv om kriterierne er formuleret ens, kan man derfor udmærket tænke sig, at der er grundlag for at nægte aktindsigt i form af udlevering af kopi til sigtede, men ikke for helt at nægte aktindsigt. En tredje mulighed, som kan være relevant i visse tilfælde, er at nægte udlevering af kopi til sigtede selv, men tillade udlevering af kopi til en sagkyndig, som bistår forsvaret, jf. herved ordene "eller andre" i den foreslåede regel.

Den hyppigste begrundelse for at nægte udlevering af kopi af bevisdokumenter vil være hensynet til tredjemand. Blandt andet af lovtekniske grunde er Retsplejerådets forslag om sigtedes adgang til at få udleveret bevisdokumenter udformet med generelle henvisninger til bestemmelser i retsplejelovens § 877. Hensynet til tredjemand må derfor tilgodeses ved mere konkret begrundede nægtelser af udlevering af kopi til sigtede. Således vil hensynet til tredjemand for eksempel begrunde, at der normalt ikke vil kunne udleveres kopi til sigtede af lægeerklæringer vedrørende forurettede (erklæringen vil være omfattet af § 877, stk. 2, nr. 5) eller af optagelser omfattet af retsplejelovens § 29 a, stk. 2 (optagelser, som gengiver forhold, der er rejst sigtelse eller tiltale for under en sag om nærmere opregnede grove seksualforbrydelser) (optagelserne vil kunne være omfattet af § 877, stk. 1).

Er det for sigtedes eller tiltaltes forsvar nødvendigt, at et sådant dokument gennemgås af en af forsvaret valgt sagkyndig, må dokumentet udleveres direkte til den sagkyndige, hvis det ikke er tilstrækkeligt, at den sagkyndige gennemgår dokumentet hos forsvareren.

For andre dokumenters vedkommende (selvangivelser, kontrakter, revisionsberetinger, laboratorierapporter vedrørende narkotika, erklæringer fra bilinspektør eller lignende, erklæringer fra Retslægerådet om sigtede selv osv.) vil der meget sjældent være grund til at nægte udlevering af kopi af dokumentet til sigtede.

Hvis politiet nægter samtykke til udlevering af kopi af materialet til sigtede, kan spørgsmålet indbringes for retten til afgørelse efter retsplejelovens § 746.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 2.2.3.

Stk. 4 svarer til den gældende § 745, stk. 4. Med en lille sproglig modernisering (samt redaktionelle ændringer) er *1. og 3. pkt.* identisk med den gældende § 745, stk. 4, og skal forstås på samme måde. *2. pkt.* er udtryk for en lovfæstelse af en forudsætning, som ligger bag den gældende § 745, stk. 4.

Stk. 4, 1. pkt., 1. led, giver mulighed for at begrænse forsvarerens aktindsigt i det materiale, politiet har tilvejebragt, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet. Reglen forudsættes anvendt på samme måde som den ganske tilsvarende regel i den gældende § 745, stk. 4.

Stk. 4, 2. pkt., knytter sig til *1. pkt., 1. led*, og fastslår, at en begrænsning af forsvarerens aktindsigt bortfalder senest inden domsforhandlingen eller et retsmøde med henblik på sagens behandling i medfør af § 922 eller sagens afslutning ved tiltalefrafald. Den gældende § 745, stk. 4, skal forstås på samme måde (jf. Betænkning nr. 622/1971 om efterforskning i straffesager mv. s. 43).

Stk. 4, 1. pkt., 2. led, giver mulighed for at give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger,

forsvareren har modtaget fra politiet, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet. Reglen forudsættes anvendt på samme måde som den ganske tilsvarende regel i den gældende § 745, stk. 4.

Stk. 4, 3. pkt., knytter sig til 1. pkt., 2. led., og fastslår, at et pålæg om ikke at videregive oplysninger kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen. Også denne regel forudsættes anvendt på samme måde som den ganske tilsvarende regel i den gældende § 745, stk. 4.

Forslaget indebærer, at den gældende § 745, stk. 4, som knytter sig både til den gældende § 745, stk. 1, om aktindsigt, og den gældende § 745, stk. 3 (fremtidig stk. 2), om efterforskningsskridt, der kan formodes at ville finde anvendelse som bevis under domsforhandlingen, splittes op i den foreslåede § 729 a, stk. 4, og en omformuleret resterende § 745, stk. 4 (fremtidig stk. 3) (jf. lovforslagets § 1, nr. 30).

For at undgå unødvendig dobbeltregulering foreslås hjemlen til at pålægge forsvareren ikke at videregive de oplysninger, som han eller hun har modtaget fra politiet, alene placeret i § 729 a, stk. 4. Ordlyden af den foreslåede § 729 a, stk. 3, som stk. 4 knytter sig til, er således vid nok til at omfatte materiale, som politiet tilvejebringer, mens forsvareren er til stede. Politiet vil derfor også med hjemmel i den foreslåede § 729 a, stk. 4, kunne pålægge forsvareren ikke at videregive oplysninger, som forsvareren modtager ved at overvære efterforskningsskridt som nævnt i § 745, stk. 3 (fremtidig stk. 2). Om anvendelsen af den gældende regel i § 745, stk. 4, om forsvarerpålæg i denne situation henvises til Betænkning nr. 622/1971 s. 43.

Politiets pålæg i medfør af den foreslåede § 729 a, stk. 4, kan indbringes for retten i medfør af retsplejelovens § 746.

Til § 729 b

Formålet med bestemmelsen er at fastsætte regler om sigtedes adgang til aktindsigt, når der ikke er nogen forsvarer. Hermed lovfæstes et væsentligt aspekt af kontradiktionsprincippet for så vidt angår de straffesager, hvor sigtede ikke har en forsvarer. Når der er valgt eller beskikket en forsvarer, gælder i stedet den foreslåede § 729 a.

Bestemmelsen angår sigtedes aktindsigt i verserende straffesager, når der ikke er valgt eller beskikket nogen forsvarer. Bestemmelsen gælder i princippet også under en eventuel anke, men vil som følge af reglen i retsplejelovens § 731, stk. 1, litra f, om obligatorisk forsvarerbeskikkelse i ankesager kun have praktisk betydning i første instans, og mens ankefristen løber (samt eventuelt i en kort periode efter sagens indankning, indtil der rent faktisk beskikkes en forsvarer).

I overensstemmelse med sprogbrugen i kapitel 66 i øvrigt og for at undgå unødigt komplicerede bestemmelser anvendes i lovteksten alene udtrykket "sigtede", der imidlertid naturligvis også omfatter tiltalte.

Selve dommen er ikke omfattet af den foreslåede bestemmelse, da tiltaltes (ubetingede) ret til udskrift af dommen hjemles ved retsplejelovens § 219 a.

Bestemmelsen svarer i vidt omfang til gældende praksis, som den blandt andet har fundet udtryk i rigsadvokatens meddelelse nr. 8/98 af 29. juli 1998, men da der er tale om regler af stor principiel betydning for sigtedes forsvar, bør reglerne efter Retsplejerådets opfattelse lovfæstes og nærmere præciseres.

Formålet med bestemmelsen er i relation til aktindsigt i videst muligt omfang at sidestille sigtede, der ikke har en forsvarer, med sigtede, der har en forsvarer. Bestemmelsen er derfor udformet parallelt med den foreslåede § 729 a om forsvarerens aktindsigt, herunder navnlig de foreslåede regler om forsvarerens mulighed for henholdsvis at videregive oplysninger eller udlevere kopi af dokumenter til sigtede.

Forslaget indebærer således, at en sigtet, der ikke har en forsvarer, får adgang til aktindsigt i samme omfang som en sigtet, der har en forsvarer. Hvis en sigtet med en forsvarer vil kunne se et dokument hos forsvareren, men ikke få dokumentet udleveret, vil en sigtet uden forsvarer kunne se dokumentet hos politiet, men ikke få dokumentet udleveret. Hvis en sigtet med en forsvarer kan få udleveret kopi af dokumentet, vil en sigtet uden forsvarer ligeledes kunne få udleveret kopi af dokumentet.

Hensynet til blandt andet sagens opklaring og tredjemand kan således varetages i nøjagtig samme omfang, som når der er en forsvarer. Det bemærkes i den forbindelse, at disse hensyn i sagens indledende faser ofte vil kunne begrunde ret vide indskrænkninger i sigtedes aktindsigt.

Retsplejerådet foreslår ikke lovregler om politiets vejledning af sigtede om adgangen til aktindsigt. Retsplejerådet finder dog, at politiet i hvert fald på det tidspunkt, som fremgår af den nævnte rigsadvokatmeddelelse nr. 8/98 – dvs. når sagen er klar til afgørelse ved bødeforlæg, eller når der rejses tiltale, og det er klarlagt, at der ikke vil medvirke forsvarer ved sagens behandling i retten – bør vejlede sigtede om adgangen til aktindsigt. En sådan vejledningsordning kan passende reguleres i en meddelelse fra rigsadvokaten.

Stk. 1 angår indførsler i *retsbøgerne* vedrørende sagen. Ifølge *1. pkt.* skal sigtede efter anmodning have adgang til hos politiet at gøre sig bekendt med indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen, medmindre andet følger af retsplejelovens §§ 748 og 848. Dette svarer ganske til, at når der er en forsvarer, har sigtede adgang til hos forsvareren at gennemgå indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen, medmindre andet følger af retsplejelovens §§ 748 og 848.

Retsplejelovens § 748 angår retsmøder under efterforskningen og giver mulighed for at undlade underretning af sigtede om, hvad der er tilført retsbogen om retsmødet, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet.

Retsplejelovens § 848 angår domsforhandlingen og giver mulighed for at undlade underretning af sigtede om en forklaring, der afgives af et vidne eller en medtiltalt, indtil tiltalte selv har afgivet forklaring. Endvidere giver bestemmelsen mulighed for at undlade at oplyse et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl for tiltalte.

Stk. 1, 2. pkt., bestemmer, at politiet efter anmodning skal udlevere kopi af retsbogsudskrifterne til sigtede, medmindre det må befrygtes, at kopierne vil blive benyttet på retsstridig måde. Dette svarer til, at når der er en forsvarer, kan retten (efter anmodning fra politiet eller af egen drift) pålægge forsvareren ikke at udlevere retsbogsudskrifterne til sigtede eller andre, jf. forslaget til § 729 a, stk. 2, 2. pkt., og bemærkningerne hertil.

Hvis politiet nægter at udlevere kopi af indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen til sigtede, kan spørgsmålet indbringes for retten til afgørelse efter retsplejelovens § 746.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 2.1.

Stk. 2 angår *det materiale, politiet har tilvejebragt*. *1. pkt.* fastslår, at sigtede efter anmodning skal have adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, politiet har tilvejebragt, medmindre hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet at nægte adgang. At sigtede skal have adgang til at gøre sig bekendt med materialet, indebærer, at sigtede skal have adgang til at gennemgå materialet hos politiet.

Dette svarer ganske til, at når der er en forsvarer, har sigtede adgang til hos forsvareren at gøre sig bekendt med det materiale, politiet har tilvejebragt, medmindre politiet af de nævnte grunde har pålagt forsvareren ikke at videregive de oplysninger, forsvareren har modtaget fra politiet, jf. forslaget til § 729 a, stk. 4, 1. pkt., der er en uændret videreførelse af den gældende regel i § 745, stk. 4, 1. pkt.

Politiets beslutning om at begrænse sigtedes adgang til at gøre sig bekendt med materialet kan principielt indbringes for retten til afgørelse efter retsplejelovens § 746. De hensyn, der begrunder begrænsningen, kan imidlertid efter omstændighederne også begrunde, at sigtede ikke orienteres om, at politiet har tilvejebragt materiale, som sigtede indtil videre ikke kan få adgang til at gøre sig bekendt med. I praksis vil sigtede derfor ikke altid straks have mulighed for at indbringe spørgsmålet for retten efter retsplejelovens § 746.

Det foreslås imidlertid i *stk. 2, 2. pkt.*, at en begrænsning i sigtedes aktindsigt bortfalder senest inden domsforhandlingen eller et retsmøde med henblik på sagens behandling i medfør af § 922 eller sagens afslutning ved tiltalefrafald. Hvis sagen afgøres indenretligt, herunder ved et tiltalefrafald med vilkår, vil sigtede således altid have haft mulighed for at gøre sig bekendt med sagens samlede materiale, inden afgørelsen træffes.

Hvis sigtede på et tidligere tidspunkt har anmodet om at få adgang til at gennemgå det materiale, politiet har tilvejebragt, men foreløbig ikke har fået adgang til hele materialet, bør politiet af egen drift orientere sigtede om, at begrænsningen er bortfaldet. Som nævnt indledningsvis bør sigtede endvidere under alle omstændigheder vejledes om adgangen til aktindsigt, når der rejses tiltale, og det er klarlagt, at der ikke vil medvirke forsvarer ved sagens behandling i retten.

Sigtede skal have adgang til at gennemgå materialet i så god tid inden domsforhandlingen eller retsmødet med henblik på sagens behandling i medfør af § 922 eller sagens afslutning ved tiltalefrafald, at sigtede har mulighed for at varetage sine interesser under domsforhandlingen eller retsmødet.

Sigtede vil derimod ikke have et absolut krav på efter anmodning at få adgang til at gennemgå sagens samlede materiale, før sagen afgøres ved en udenretlig bøvededtagelse eller et tiltalefrafald uden vilkår eller ved påtaleopgivelse.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 2.2.2.

Stk. 2, 1. og 2. pkt., angår sigtedes aktindsigt i form af *gennemsyn* af materialet hos politiet. I forlængelse heraf foreslås det, at politiet efter anmodning skal *udlevere kopi* af materialet til sigtede, hvis det findes ubetænkeligt, jf. stk. 2, 3. pkt. Dette svarer til den foreslåede regel om politiets tilladelse til, at *forsvareren* udleverer materiale, som forsvareren har modtaget fra politiet, til sigtede eller andre, jf. forslaget til § 729 a, stk. 3, 4. pkt., og bemærkningerne hertil.

Der foreslås desuden en særlig regel om udlevering af kopi af nærmere angivne bevisdokumenter, jf. stk. 2, 4. pkt. Også dette forslag er udformet parallelt med forslaget om *forsvarerens* udlevering af sådanne bevisdokumenter til sigtede eller andre, jf. forslaget til § 729 a, stk. 3, 5. pkt., og bemærkningerne hertil. Forslaget går ud på, at udlevering af kopi af disse dokumenter kun kan nægtes, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet. Forslaget omfatter de dokumenter, der er nævnt i retsplejelovens § 877, stk. 1 og stk. 2, nr. 5, jf. nærmere bemærkningerne til det foreslåede § 729 a, stk. 3, 5. pkt.

Hvis politiet nægter at udlevere kopi, kan spørgsmålet indbringes for retten efter retsplejelovens § 746.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 2.2.3.

Til § 729 c

Bestemmelsen angår sigtedes aktindsigt i afsluttede straffesager. Bestemmelsen er udtryk for en modernisering og samordning af de gældende regler i retsplejelovens § 41 og forvaltningslovens § 18. Forslaget indebærer, at reglerne om sigtedes aktindsigt hos politiet og anklagemyndigheden samles i retsplejeloven, således at forvaltningslovens § 18 fremover kun vil gælde i straffesager, der behandles ved andre administrative myndigheder end politiet og anklagemyndigheden (jf. også lovforslagets § 2).

Stk. 1 fastslår det almindelige udgangspunkt, at når sagen er endeligt afsluttet, kan den, der har været sigtet, forlange at blive gjort bekendt med dokumenter, der vedrører sagen, herunder indførsler i retsbøgerne. Den, der søger aktindsigt, må kunne dokumentere at have været sigtet i sagen.

Udtrykket “den, der har været sigtet,” omfatter naturligvis også den, der senere (tillige) har været tiltalt og eventuelt domfældt.

Ligesom efter de gældende regler er der ikke fastsat nogen tidsgrænse for, hvor lang tid efter sagens afslutning den, der har været sigtet, kan forlange aktindsigt.

Sagen er endeligt afsluttet, når der foreligger en endelig afgørelse, dvs. en afgørelse, som ikke kan anfægtes ved ordinære retsmidler, jf. nærmere bemærkningerne til det foreslåede § 41 d, stk. 1, 3. pkt. (lovforslagets § 1, nr. 13).

Det bemærkes, at udtrykket “sagen er endeligt afsluttet” ikke har helt samme betydning som udtrykket “sagen er afgjort”, der anvendes i forvaltningslovens § 18. Det antages således, at en sag er “afgjort”, selv om den overordnede anklagemyndighed har mulighed for at omgøre afgørelsen i medfør af retsplejelovens § 724, stk. 2. Dette begrundes navnlig med, at adgangen til aktindsigt blandt andet skal give mulighed for at skaffe oplysninger til brug for en eventuel klage til den overordnede anklagemyndighed. Dette hensyn varetages ikke ved forslaget til § 729 c, og anmodninger om aktindsigt i dette øjemed vil fremover skulle behandles efter de foreslåede §§ 729 a og 729 b.

Ligesom efter den gældende § 41 er indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen omfattet af retten til aktindsigt. Dette gælder, hvad enten den pågældende retsbog betegnes retsbog eller dombog. Der foreslås den rent terminologiske ændring, at stemmegivningsbogen fremover ikke skal henregnes til retsbøgerne (jf. lovforslagets § 1, nr. 8, og bemærkningerne hertil). Der er derfor ikke anledning til som i den gældende § 41 særskilt at undtage

stemmegivningsbogen fra aktindsigt, men se dog nedenfor om stk. 2, nr. 2.

Efter en gennemførelse af Retsplejerådets forslag i kapitel 12 i Betænkning nr. 1401/2001 vil udskrifter af billed- og lydoptagelser af forklaringer i retsmøder være sidestillet med retsbogstilførsler.

For andet end retsbøger foreslås det at udskifte udtrykket “de (...) hos retten beroende til en sag hørende, fremlagte dokumenter”, som anvendes i den gældende § 41, med udtrykket “dokumenter, der vedrører sagen,” suppleret med en undtagelse for interne arbejdsdokumenter.

Begrebet “fremlagte dokumenter” kan give anledning til tvivl, og der bør efter Retsplejerådets opfattelse gælde samme regler om aktindsigt, uanset om dokumentet har været “fremlagt” i retten.

Forslaget indebærer som nævnt, at reglerne om aktindsigt i politiets og anklagemyndighedens materiale samles i retsplejeloven. Straffesager behandlet ved andre administrative myndigheder end politiet vil imidlertid fortsat være omfattet af forvaltningslovens § 18 (jf. lovforslagets § 2). I praksis drejer det sig navnlig om sager vedrørende administrative bødeforelæg fra andre myndigheder end politiet. Hvis en straffesag behandles af politiet efter at have været behandlet af en anden administrativ myndighed, gælder de foreslåede regler i § 729 c imidlertid også for aktindsigt i det materiale, som politiet har modtaget fra den anden administrative myndighed.

Et dokument vedrører sagen, når dokumentet har betydning for sagens behandling. Som eksempler kan nævnes politirapporter (jf. retsplejelovens § 744), anklageskrift eller retsmødebegæring og dokumenter, der har været benyttet som bevis.

Både dokumenter, der indgår i sagen ved retten, og dokumenter, der (alene) indgår i politiets sag, er omfattet. Hvis et dokument vedrører den pågældende sag, er det således omfattet af forslaget om aktindsigt, selv om anklagemyndigheden ikke har fremlagt det i retten, fordi det efter anklagemyndighedens opfattelse har vist sig at være uden betydning for sagens afgørelse.

Udtrykket “dokumenter” skal forstås lige så bredt som dokumentbegrebet efter offentlighedsloven. Ud over egentlige skriftlige dokumenter, hvad enten de foreligger som papirdokumenter eller elektroniske dokumenter, er således også tegninger, kort, billeder og lyd- og billedoptagelser omfattet.

Aktindsigt efter de foreslåede regler forudsætter, at dokumentet efter de regler, som justitsministeren fastsætter i medfør af retsplejelovens § 39, stk. 2 (jf. også lovforslagets § 1, nr. 12), er bevaret i sagens akter. Retsplejerådet foreslår ingen ændringer i den eksisterende ordning, hvorefter dokumenter i afsluttede straffesager opbevares hos politiet og ikke hos domstolene. Da formålet med forslaget blandt andet er at samle reglerne om aktindsigt i straffesager i retsplejeloven uden hensyn til, om sagen har været behandlet ved retten, eller om det konkrete dokument har været “fremlagt” i retten, er det af hensyn til en ensartet fremgangsmåde for behandling af anmodninger om aktindsigt tværtimod hensigtsmæssigt, at politiet fortsat opbevarer akterne i afsluttede straffesager.

Retten til aktindsigt i medfør af den foreslåede § 729 c gælder også efter, at dokumentet er afleveret til arkiv i medfør af arkivloven, i givet fald parallelt med arkivadgang i henhold til arkivloven.

Ligesom efter gældende ret er interne arbejdsdokumenter ikke omfattet af retten til aktindsigt, jf. *stk. 2*, der også indeholder en nærmere definition af, hvad der i denne sammenhæng skal forstås ved interne arbejdsdokumenter.

Stk. 2, nr. 1, hvis formulering er inspireret af forvaltningslovens § 12, stk. 1, nr. 1, omfatter dokumenter, der udarbejdes af retten eller politiet udelukkende til eget brug ved behandlingen af en sag. Et dokument kan således kun anses som et internt arbejdsdokument efter nr. 1, hvis det ikke er videregivet til nogen uden for retten eller politiet.

Som eksempler kan for retternes vedkommende nævnes udkast til retsbogstilførsler eller retsafgørelser, som udelukkende anvendes af retten selv. Tilsvarende gælder notater, som en dommer eller anden medarbejder ved retten foretager i forbindelse med sagens behandling, og som udelukkende anvendes af retten selv.

Som eksempler kan for politiets vedkommende nævnes politiets og anklagemyndighedens interne overvejelser om tiltalesspørgsmål, om sagens førelse i retten eller om anke. Med hensyn til brevveksling mellem forskellige enheder inden for politiet og anklagemyndigheden henvises til nr. 3.

Hvis eksempelvis et udkast til retsbogstilførsel vedrørende en forklaring udleveres til parterne eller den, der har afgivet forklaring, er der imidlertid ikke tale om et internt arbejdsdokument. Den praktiske betydning heraf i forhold til sigtedes aktindsigt i afsluttede straffesager er dog ringe, da sigtede – som det også fremgår af eksemplet – ofte under alle omstændigheder vil blive gjort bekendt med det pågældende udkast, og da der desuden ikke foreslås nye regler om opbevaring af dokumenter. Derimod kan videregivelsen have betydning for den registreredes indsigtsret i medfør af lov om behandling af personoplysninger, jf. denne lovs § 32, stk. 3, 1. og 2. pkt.

Stk. 2, nr. 2, præciserer, at voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger og afstemninger skal anses som interne arbejdsdokumenter. Det er et grundlæggende princip i retsplejen, at rettens rådslagninger og afstemninger er hemmelige, jf. herved retsplejelovens § 214, stk. 2. Derfor bør referater af rettens rådslagninger og afstemninger også generelt undtages fra aktindsigt uanset formålet med at udarbejde sådanne referater. Da referater af rettens rådslagninger kun udarbejdes systematisk i Højesteret og dér traditionelt betegnes voteringsprotokoller, foreslås det, at reglen skal gælde “voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger og afstemninger”. Det bemærkes, at voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger også er undtaget fra den registreredes indsigtsret i medfør af lov om behandling af personoplysninger, jf. denne lovs § 32, stk. 3, 3. pkt.

Medtagelsen af ordet “afstemninger” tydeliggør, at retten til aktindsigt heller ikke omfatter den blotte oplysning om, hvem der har stemt for hvilket resultat eller begrundelse. Dette vil navnlig have betydning, når der har medvirket lægdommere. Forslaget er i overensstemmelse med gældende ret, jf. undtagelsen vedrørende stemmegivningsbogen i den gældende § 41. Det bemærkes i den forbindelse, at Retsplejerådet som nævnt foreslår at ændre sprogbrugen, således at stemmegivningsbogen ikke henregnes til retsbøgerne (jf. lovforslagets § 1, nr. 8).

Stk. 2, nr. 3, fastslår, at dokumenter kan udveksles mellem alle dele af politiet og anklagemyndigheden (herunder Justitsministeriet) uden at miste deres karakter af interne arbejdsdokumenter. Denne regel er nødvendig, blandt andet fordi en efterforskning kan involvere flere politikredse, ligesom rigspolitiet kan være inddraget.

Der foreslås ikke en tilsvarende regel om brevveksling mellem forskellige enheder inden for domstolene. Brevveksling mellem forskellige domstole kan ikke anses som intern, og for så vidt angår brevveksling mellem forskellige enheder inden for samme domstol kan der ikke gives nogen helt generel og fast regel om, hvornår denne er intern.

Forslaget om aktindsigt omfatter kun dokumenter, der vedrører en konkret straffesag, og allerede af den grund falder al brevveksling mellem forskellige enheder inden for en domstol vedrørende andre spørgsmål uden for forslaget om aktindsigt.

I øvrigt må det bero på en konkret vurdering, om brevveksling mellem forskellige enheder inden for en domstol har en sådan intern karakter, at den falder under begrebet interne arbejdsdokumenter som defineret i stk. 2, nr. 1. Hvis brevvekslingen angår praktiske spørgsmål i forbindelse med straffesagens behandling, vil dette normalt være tilfældet.

Der er ikke medtaget en regel svarende til forvaltningslovens § 12, stk. 2, om ekstrahering af faktiske oplysninger i interne arbejdsdokumenter. Reglerne om behandling af straffesager indebærer, at faktiske oplysninger af væsentlig betydning for sagens afgørelse altid tillige vil fremgå af andre dokumenter i sagen, og sådanne oplysninger vil således aldrig *alene* være indeholdt i interne arbejdsdokumenter. Det bemærkes i den forbindelse, at da politirapporter også bruges af retten, forsvareren og sigtede, er de ikke interne arbejdsdokumenter.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 4.1.

Stk. 3 indeholder tre undtagelser til aktindsigt. De to første svarer stort set til gældende ret. Den tredje undtagelse svarer indholdsmæssigt til gældende ret, men undtagelsen får som følge af forslaget om at samle reglerne om aktindsigt i straffesager i retsplejeloven et bredere anvendelsesområde end i dag.

Undtagelserne er udtryk for en begrænsning af aktindsigt i visse oplysninger efter en konkret vurdering. Begrænsningen består i givet fald i, at de pågældende oplysninger fjernes fra dokumentet før kopieringen eller gennemsynet, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dokumentet (ekstrahering). Der vil dog efter omstændighederne være grundlag for at nægte aktindsigt i hele dokumentet under henvisning til stk. 3.

Stk. 3, nr. 1, fastslår, at retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang ansøgeren i medfør af specifikke regler

andre steder i retsplejeloven om behandlingen af straffesager har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen. Reglen er begrundet i, at når oplysninger af særlige grunde har været undtaget fra sigtedes aktindsigt, mens sagen verserede, bør oplysningerne fortsat kunne undtages fra aktindsigt, når sagen er endeligt afsluttet. Den gældende § 41 indeholder et tilsvarende udtrykkeligt forbehold i kraft af de indledende ord “Uden for de tilfælde, for hvilke der i denne lov er truffet særlig bestemmelse”.

Som eksempler på regler, der er omfattet af henvisningen i stk. 3, nr. 1, kan nævnes retsplejelovens § 169, stk. 2, 1. pkt., om en myndigheds redegørelse for grundene til at nægte samtykke til afgivelse af vidneforklaring om forhold belagt med tavshedspligt og retsplejelovens § 848, stk. 2, om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl.

Henvisningen omfatter desuden reglerne i retsplejelovens § 748, stk. 5 og 6, og den foreslåede regel i retsplejelovens § 729 a, stk. 4. Disse regler giver mulighed for at undtage oplysninger fra sigtedes aktindsigt, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet. Sigtede skal have mulighed for at gøre sig bekendt med oplysningerne senest, når han eller hun har afgivet forklaring under domsforhandlingen.

Stk. 3, nr. 1, gælder, i det omfang sigtede konkret har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen. Retsplejelovens § 748, stk. 5 og 6, og den foreslåede § 729 a, stk. 4, er derfor uden betydning, hvis en straffesag er afgjort ved dom, eftersom sigtede i så fald *har* haft mulighed for at gøre sig bekendt med oplysningerne (senest efter at have afgivet forklaring under domsforhandlingen). I straffesager, der afsluttes udenretligt (med bødevedtagelse, tiltalefrafald uden vilkår eller påtaleopgivelse), kan det derimod forekomme, at der er oplysninger i sagen, som sigtede aldrig har haft mulighed for at gøre sig bekendt med, og i så fald kan disse oplysninger undtages fra aktindsigt i medfør stk. 3, nr. 1.

Stk. 3, nr. 2, giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang ansøgerens interesse i aktindsigt findes at burde vige for afgørende hensyn til statens sikkerhed eller rigets forsvar eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner. Det fremgår af formuleringen, at der skal foretages en konkret afvejning af ansøgerens interesse i aktindsigt over for de pågældende modhensyn. Det bemærkes i den forbindelse, at et alternativ til helt at nægte aktindsigt kan være at afslå at udlevere kopi af de pågældende dokumenter, jf. nedenfor om stk. 6.

Reglen er beslægtet med den gældende undtagelsesregel i retsplejelovens § 41 vedrørende “hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt”.

Den foreslåede formulering, der (udtrykkeligt) medtager hensynet til rigets forsvar og forholdet til mellemfolkelige institutioner, er inspireret af forvaltningslovens § 15, stk. 1, nr. 1 og 2.

Der skønnes ikke behov for ved siden af hensynet til forholdet til fremmede magter som i den gældende § 41 tillige at medtage “særlige hensyn til disse i øvrigt”. Disse ord indgår også i retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 2, om dørlukning, hvilket begrundes med, at det i sager om ydelse af international retshjælp kan være rimeligt at lukke dørene med henvisning til vedkommende stats interesser, uden at dørlukningen kan siges at være begrundet i “statens forhold til fremmede magter” (FT 1998-99, till. A, s. 2031).

Dørlukning angår imidlertid enhver adgang til at overvære retsmødet, hvorimod der her er tale om sigtedes aktindsigt i afsluttede straffesager, hvilket i sager om ydelse af international retshjælp betyder, at den udenlandske straffesag skal være afsluttet. Det skønnes derfor tilstrækkeligt, at aktindsigt kan begrænses af hensyn til forholdet til fremmede magter.

Stk. 3, nr. 3, giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller for særlige hensyn til beskyttelse af medsigtede, vidner eller andre.

Bestemmelsen skal ses i lyset af, at den foreslåede § 729 c gælder for både dokumenter, der er omfattet af den gældende § 41 i retsplejeloven, og dokumenter, der er omfattet af den gældende § 18 i forvaltningsloven.

Formålet med at samle reglerne om aktindsigt i straffesager i retsplejeloven er at forenkle det samlede regelsæt om aktindsigt både med hensyn til betingelserne for og fremgangsmåden ved aktindsigt. For at opnå et ensartet regelsæt har det i den forbindelse været nødvendigt at justere de gældende betingelser for aktindsigt, da

betingelserne ikke er helt ens efter de gældende regler i henholdsvis retsplejelovens § 41 og forvaltningslovens § 18.

Stk. 3, nr. 3, viderefører de undtagelser til aktindsigt, som fremgår af forvaltningslovens § 18. Den foreslåede § 729 c omfatter alle straffesager, herunder sager, der ikke har været behandlet ved retten, og der bør efter Retsplejerådets opfattelse være mulighed for efter en konkret vurdering at begrænse retten til aktindsigt både af hensyn til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser og af hensyn til beskyttelse af medsigtede, vidner eller andre.

En begrænsning af retten til aktindsigt forudsætter en konkret afvejning mellem ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til dokumentet til at varetage sit tarv over for de angivne modhensyn. Det bemærkes i den forbindelse, at et alternativ til helt at nægte aktindsigt kan være at afslå at udlevere kopi af de pågældende dokumenter, jf. nedenfor om stk. 6.

I udtrykket "særlige" hensyn (til medsigtede, vidner eller andre) ligger, at modhensynet ikke behøver at have en sådan styrke, som når udtrykket "væsentlige" eller "afgørende" hensyn anvendes (jf. eksempelvis forslaget til henholdsvis § 41 d, stk. 3, nr. 2 og 3 (lovforslagets § 1, nr. 13)). I udtrykket "særlige" hensyn ligger dog, at modhensynet skal have en konkret begrundelse af en vis vægt. I tvivlstilfælde kan det være naturligt at indhente en udtalelse fra de pågældende, før der træffes afgørelse om aktindsigt.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 4.2.

Stk. 4 indeholder kompetenceregler for behandling af anmodninger om aktindsigt.

Det foreslås, at afgørelser om aktindsigt i afsluttede straffesager skal træffes af politimesteren, jf. stk. 4, 1. pkt. Dette gælder, uanset om straffesagen har været indbragt for retten, og om den har været behandlet i én eller flere instanser, og uanset hvilken eller hvilke instanser anmodningen om aktindsigt angår.

Som nævnt foreslår Retsplejerådet ingen ændringer i den eksisterende ordning, hvorefter dokumenter i afsluttede straffesager opbevares hos politiet og ikke hos domstolene. Da formålet med forslaget blandt andet er at samle reglerne om aktindsigt i straffesager i retsplejeloven uden hensyn til, om sagen har været behandlet ved retten, eller om det konkrete dokument har været "fremlagt" i retten, er det af hensyn til en ensartet fremgangsmåde for behandling af anmodninger om aktindsigt tværtimod hensigtsmæssigt, at politiet fortsat opbevarer akterne i afsluttede straffesager.

Af historiske grunde opbevares akterne i afsluttede straffesager i København ikke hos politidirektøren, men hos henholdsvis Københavns Byret og Sø- og Handelsretten. Denne særordning bør ikke få indflydelse på kompetenceforholdene, og anmodninger om aktindsigt skal således også i København indgives til politimesteren (politidirektøren). Politidirektøren må så rekvirere akterne fra retten, når der er behov herfor, sådan som det i øvrigt sker i dag, når Københavns politi af den ene eller anden grund har behov for at gennemgå akterne i en afsluttet straffesag.

Anmodning om aktindsigt vil skulle indgives til politimesteren i den politikreds, hvor straffesagen har været behandlet. Dette vil i praksis normalt være den politikreds, hvor sagens akter opbevares i henhold til Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 18. december 1987 om opbevaring af straffeakter. Hovedreglen er, at akterne i afsluttede straffesager opbevares på afgørelsesstedet. Såfremt akterne er udlånt, må politimesteren rekvirere dem.

Såfremt en anmodning om aktindsigt indgives til politimesteren i en anden politikreds, påhviler det denne så vidt muligt (dvs. hvis det af anmodningen kan ses, hvor anmodningen rettelig skal behandles) at videresende anmodningen til rette politimester, jf. forvaltningslovens § 7, stk. 2.

De foreslåede regler i retsplejeloven omfatter ikke anmodninger om aktindsigt i straffesager behandlet hos andre administrative myndigheder end politet. Anmodninger om aktindsigt i sådanne straffesager er omfattet af forvaltningslovens § 18 og skal fremsættes over for den pågældende administrative myndighed, jf. også lovforslagets § 2. Hvis en straffesag behandles af politiet efter at have været behandlet af en anden administrativ myndighed, gælder de foreslåede regler i § 729 c imidlertid også for anmodninger om aktindsigt i det materiale, som politiet har modtaget fra den anden administrative myndighed.

Retsplejelovens § 98, stk. 2 og 3, § 99, stk. 2, § 101, stk. 2, hjemler, at henholdsvis justitsministeren, rigsadvokaten og statsadvokaterne fastsætter regler om de dem underordnede offentlige anklageres udførelse af deres opgaver eller meddeler disse pålæg vedrørende behandlingen af konkrete sager.

Med hjemmel i disse bestemmelser vil der således kunne fastsættes regler om politimesterens behandling af anmodninger om aktindsigt i medfør af den foreslåede § 729 c, ligesom der vil kunne gives pålæg om behandlingen af konkrete anmodninger om aktindsigt.

Hvis det skønnes hensigtsmæssigt, vil der således for eksempel kunne fastsættes regler om, at politimesteren generelt eller i visse tilfælde skal forelægge en anmodning om aktindsigt for statsadvokaten eller rigsadvokaten, hvis straffesagen har været behandlet ved landsretten eller Højesteret.

I stk. 4, 2. pkt., er for overskuelighedens skyld medtaget en henvisning til retsplejelovens kapitel 10, der gælder for påklage af anklagemyndighedens afgørelser (jf. også lovforslagets § 1, nr. 14). Reglerne i kapitel 10 fastsætter for det første en klagefrist på 4 uger og fastslår dernæst et toinstansprincip, der indebærer, at en afgørelse kun kan påklages én gang. Politimesterens afgørelse kan således påklages til statsadvokaten, hvis afgørelse i klagesagen ikke kan påklages yderligere. Såfremt sagen har været forelagt for statsadvokaten, før politimesteren traf afgørelse (jf. ovenfor), sker påklage dog til rigsadvokaten (hvis afgørelse ikke kan påklages yderligere), og såfremt sagen har været forelagt rigsadvokaten, før politimesteren traf afgørelse, sker påklage til justitsministeren.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 4.4.

Stk. 5 om svar på en anmodning om aktindsigt er inspireret af forvaltningslovens § 16, stk. 2. I forhold til den gældende regel i retsplejelovens § 41, stk. 3, forlænges fristen fra en uge til ti dage, og der angives ikke i loven kriterier for overskridelse af fristen. Til gengæld anføres udtrykkeligt, at afgørelser om aktindsigt skal træffes snarest, og hvis afgørelsen ikke kan træffes inden 10 dage, skal den, der søger aktindsigt, underrettes herom, om grunden hertil og om, hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør der gælde samme regler om svar på anmodninger om aktindsigt, hvad enten anmodningen behandles af retten (jf. forslaget til §§ 41 a-41 c om domme og kendelser mv., § 41 d for så vidt angår civile sager samt § 255 a) eller politimesteren (jf. forslaget til § 41 d for så vidt angår straffesager samt § 729 c), selv om forvaltningslovens § 18 ikke indeholder en tilsvarende regel. Det bemærkes i den forbindelse, at hvis der er en saglig begrundelse for, at der ikke kan træffes afgørelse inden 10 dage, kræver reglen blot, at dette tillige med grunden og det forventede afgørelsestidspunkt meddeles ansøgeren.

Som eksempler på grunde til, at afgørelse ikke kan træffes inden 10 dage, kan nævnes, at akterne først skal rekvireres fra en anden politimester, eller at der er tale om et meget omfattende aktmateriale, hvor hvert enkelt dokument konkret skal vurderes i relation til mulige modhensyn, eller at der skal indhentes en udtalelse fra nogen, hvis interesser berøres af aktindsigten.

Stk. 6 indeholder regler om formen for aktindsigt samt en gebyrhjemmel. Aktindsigt kan gives enten i form af gennemsyn hos politiet eller i form af kopi. Der skal kun betales gebyr for aktindsigt i form af kopi.

Stk. 6, 1. pkt., fastslår, at aktindsigtens form bestemmes af politimesteren. Udgangspunktet vil være, at aktindsigt gives i form af gennemsyn.

En konkretiseret anmodning om udlevering af bestemte skriftlige dokumenter bør imidlertid imødekommes, medmindre hensyn som nævnt i stk. 3, nr. 2 og 4, taler herimod, eller det må befrygtes, at kopien vil blive benyttet på retsstridig måde.

Hvis der anmodes om aktindsigt i et omfattende materiale, vil det under alle omstændigheder i langt de fleste tilfælde være mest hensigtsmæssigt, at den, der søger aktindsigt, i første omgang får adgang til at gennemse den del af materialet, som ikke helt undtages fra aktindsigt i medfør af stk. 3. Den pågældende kan så efterfølgende eventuelt anmode om udlevering af kopi af nærmere angivne dokumenter, som den pågældende har fundet frem til ved sin gennemgang af det samlede materiale.

Der henvises til *kapitel 7*, afsnit 4.3.

I 2. pkt. bemyndiges justitsministeren til at fastsætte regler om betaling for kopier, der udleveres i medfør af den

foreslåede § 729 c.

Som udgangspunkt vil gebyret kunne fastsættes på samme måde som for aktindsigt hos den offentlige forvaltning, jf. bekendtgørelse nr. 646 og 647 af 18. september 1986. Ifølge disse regler skal der ikke betales gebyr for første kopi, hvis der er tale om højst 15 sider af en sags dokumenter. I andre tilfælde udgør gebyret 10 kr. for første side og 1 kr. for hver følgende side af en sags dokumenter.

Der er ikke generelt for den offentlige forvaltning fastsat regler om betaling for aktindsigt i form af kopier af fotografier, film og lignende, men det antages, at forvaltningen i sådanne tilfælde kan betinge aktindsigt i form af kopi af, at den, der søger aktindsigt, betaler for kopieringen. Det samme kan siges med hensyn til aktindsigt i elektronisk form.

Som Retsplejerådets forslag er udformet, vil der kun i begrænset omfang kunne blive tale om at give aktindsigt i form af kopi af andet end skriftlige dokumenter. I sådanne tilfælde bør den, der søger aktindsigt, imidlertid betale et særligt gebyr svarende til udgifterne ved kopieringen, herunder første gang der søges aktindsigt.

Også for aktindsigt i elektronisk form bør der betales et særligt gebyr, der svarer til udgifterne ved kopieringen, men resultatet vil her typisk være, at gebyret bliver lavere end for aktindsigt i papirform.

Endelig bør der også betales et særligt gebyr for udskrift af forklaringer, hvor der er sket lyd- eller billedoptagelse, således at gebyret dækker de faktiske udgifter til fremstilling af udskriften, jf. Retsplejerådets forslag herom i Betænkning nr. 1401/2001 s. 393-394, 402 og 458.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør disse særlige gebyrer for udlevering af andet end skriftlige dokumenter, for aktindsigt i elektronisk form og for udskrift af lyd- eller billedoptagelser fremgå udtrykkeligt af de regler, som justitsministeren fastsætter.

Til nr. 28 (§ 741 c, stk. 3)

Der er tale om en sproglig modernisering med henblik på, at bestemmelsen fortsat er formuleret parallelt med den tilsvarende regel om forsvarerens aktindsigt, jf. den foreslåede § 729 a, stk. 3 (lovforslagets § 1, nr. 27).

Til nr. 29 og 30 (§ 745)

Reglerne om forsvarerens og sigtedes aktindsigt foreslås placeret i retsplejelovens kapitel 66 om sigtede og hans forsvar for at understrege, at reglerne gælder under hele straffesagens forløb (jf. lovforslagets § 1, nr. 27). I konsekvens heraf foreslås § 745 ændret, således at den ikke længere omfatter aktindsigt. Om muligheden for i medfør af den foreslåede § 729 a, stk. 4, at give forsvareren pålæg om ikke at videregive oplysninger, som han eller hun har modtaget ved at overvære efterforskningsskridt som nævnt i § 745, stk. 3 (fremtidig stk. 2), henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 27.

Der foreslås alene de konsekvensændringer, som følger af overflytningen af reglerne om forsvarerens og sigtedes aktindsigt til retsplejelovens kapitel 66. Der foreslås således blandt andet ingen ændringer i reglen i § 745, stk. 3 (fremtidig stk. 2), om forsvarerens ret til at overvære visse efterforskningsskridt, og den ret, som *sigtede* efter nyere højesteretspraksis i visse tilfælde har til at overvære visse efterforskningsskridt (navnlig afhøring af mindre børn i sager om seksualforbrydelser), vil således fortsat være ulovreguleret.

Retsplejerådet er opmærksom på, at justitsministeren den 10. december 2002 har fremsat et lovforslag, hvor politiets videoafhøringer af børn foreslås omfattet af en ny bestemmelse i retsplejelovens § 745 a (jf. lovforslag nr. L 117). En vedtagelse af dette lovforslag vil ikke berøre Retsplejerådets forslag.

Til nr. 31 (§ 786, stk. 6 og 7, og § 839, stk. 2)

Der foreslås en generel regel om strafansvar for juridiske personer for overtrædelse af straffebestemmelser i retsplejeloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 36. I konsekvens heraf foreslås § 786, stk. 6, 2. pkt., og stk. 7, 2. pkt., ophævet.

Endvidere foreslås den særlige regel i § 839, stk. 2, 2. pkt., om udskrifter af det passerede under anteciperet bevisførelse i nævningsager ophævet, da reglen er overflødig.

Forsvareren vil skulle have meddelt udskrift af indførsler i retsbogen vedrørende sagen i medfør af den foreslåede generelle regel i § 729 a, stk. 2 (lovforslagets § 1, nr. 27), og den særlige regel i § 839, stk. 2, bliver derfor for

forsvarerens vedkommende overflødig.

Retsplejeloven indeholder enkelte udtrykkelige regler om politiets og anklagemyndighedens adgang til udskrifter af retsbøgerne, men politiet og anklagemyndigheden har i sagens natur også uden for det snævre anvendelsesområde for disse særlige regler en generel adgang til udskrift af retsbøgerne i straffesager. Den særlige regel om udskrifter i § 839, stk. 2, er således også for statsadvokatens vedkommende overflødig.

Til nr. 32 (§ 895, stk. 1)

Den særlige regel om, at statsadvokaten og forsvareren, når der er afsagt dom, kan kræve udskrift af retsbogen for så vidt angår retsformandens udtalelser i nævningeværelset, foreslås ophævet.

Retsplejeloven indeholder enkelte udtrykkelige regler om politiets og anklagemyndighedens adgang til udskrifter af retsbøgerne, men politiet og anklagemyndigheden har i sagens natur også uden for det snævre anvendelsesområde for disse særlige regler en generel adgang til udskrift af retsbøgerne i straffesager. Den særlige regel om udskrifter i § 895, stk. 1, er således for statsadvokatens vedkommende overflødig.

Retsplejerådet foreslår en generel regel om, at retten meddeler forsvareren udskrift af indførsler i retsbogen vedrørende sagen, jf. den foreslåede § 729 a, stk. 2 (lovforslagets § 1, nr. 27), og den særlige regel om retsbogstilførsler foretaget i medfør § 895, stk. 1, er derfor også overflødig for forsvarerens vedkommende. Forslaget indebærer, at retten skal meddele forsvareren udskrift af retsbogen, når indførslen i retsbogen er foretaget. Det kræves således ikke, at retten har afsagt dom i sagen.

Samtidig er der tale om en redaktionel ændring af den lidt tunge formulering “den i § 876 omtalte bog” til “retsbogen” slet og ret, som (nu) er identisk med den i § 876 omtalte bog.

Til nr. 33 (§ 964, 2. pkt., og § 998, stk. 2, 3. pkt)

Retsplejelovens § 964, 2. pkt., og § 998, stk. 2, 3. pkt., angiver, at de i disse bestemmelser omhandlede kendelser afsiges i et ikke offentligt retsmøde. Da der ikke er noget særligt behov for, hverken at de pågældende kendelser afsiges i et retsmøde, eller at retsmødet i givet fald holdes for lukkede døre, foreslås denne anvisning ophævet. Det vil således være op til retten at bestemme, om kendelsen skal afsiges i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde, og hvis kendelsen afsiges i et retsmøde, gælder de almindelige regler om offentlighed og dørlukning i retsplejelovens kapitel 2.

Der henvises til *kapitel 5*, afsnit 1.3.

Til nr. 34 (§ 1017 d)

Retsplejerådet foreslår, at domme og kendelser i straffesager kun må gengives offentligt, når de er anonymiseret, således at sigtedes, tiltaltes, forurettedes eller vidners identitet ikke fremgår.

Forbuddet er møntet på den nye situation, hvor domme og kendelser i straffesager vil være tilgængelige i langt videre omfang end i dag, jf. lovforslagets § 1, nr. 13 (forslaget til § 41 b). Forbuddet går derfor kun på selve dommens eller kendelsens tekst (eller dele heraf).

Om det i forbindelse med en offentliggørelse af en anonymiseret dom eller kendelse vil være lovligt i ledsagende redaktionel tekst eller lignende at identificere de involverede personer (eller give sådanne oplysninger, at disse vil kunne genkendes i en videre kreds), vil fortsat bero på blandt andet straffelovens og medieansvarslovens almindelige regler (ligesom der kan være nedlagt navneforbud efter retsplejelovens regler herom).

Forbuddet mod offentlig gengivelse uden anonymisering omfatter domme og kendelser, fordi det er disse dokumenter, der foreslås almindelig adgang til aktindsigt i, jf. lovforslagets § 1, nr. 13 (forslaget til § 41 b). Andre dokumenter i straffesager er således ikke omfattet.

Forbuddet omfatter offentlig gengivelse uden anonymisering med hensyn til sigtede, tiltalte, forurettede og vidner. Der kræves således ikke anonymisering med hensyn til anklageren, forsvareren eller de juridiske dommere. Den foreslåede § 1017 d omfatter heller ikke lægdommere, men her gælder retsplejelovens § 1017 c.

For så vidt angår forurettede i sager om seksualforbrydelser er der en vis overlapning mellem den foreslåede § 1017 d og den gældende regel i retsplejelovens § 1017 b. § 1017 b er dog videre, idet den omfatter enhver offentlig meddelelse om forurettedes identitet og ikke blot offentlig gengivelse af dommes og kendelsers tekst uden

anonymisering. Omvendt indeholder den foreslåede § 1017 d ikke en undtagelse med hensyn til politiets offentliggørelse af forurettedes identitet (jf. § 1017 b, stk. 2), og § 1017 d gælder således uden begrænsning også for politiet. Hvis §§ 1017 b og 1017 d overtrædes samtidig, kan der straffes for overtrædelse af begge bestemmelser.

Pligten til anonymisering gælder både med hensyn til fysiske og juridiske personer, der er eller har været sigtet, tiltalt eller forurettet i sagen. Vidner kan i sagens natur kun være fysiske personer.

Anonymiseringen skal være så effektiv, at de pågældende ikke kan genkendes i en videre kreds. Det vil således ikke være nok blot at anonymisere navne og præcise adresseangivelser, hvis dommen eller kendelsen indeholder andre oplysninger, der gør det muligt at identificere de pågældende. Det kan eksempelvis være nødvendigt også at udelade oplysninger om en persons erhverv eller beskæftigelse, hvis denne oplysning i kombination med navnet på den by, hvor vedkommende bor, og eventuelt vedkommendes alder og køn reelt giver en bred kreds mulighed for at identificere den pågældende. Det vil også ofte være nødvendigt at udelade fødselsdatoer (i modsætning til fødselsår), og man skal i den forbindelse være opmærksom på, at fødselsdatoer kan fremgå indirekte af dommens tekst.

Det kræves imidlertid ikke, at anonymiseringen skal være så effektiv, at ingen kan genkende den pågældende. Pligten til anonymisering er overholdt, selv om den pågældendes nærmeste kan genkende vedkommende.

Hvis sagen i forvejen er alment kendt, er pligten til anonymisering desuden overholdt, hvis der er foretaget en sådan redigering af dommen, at det i almindelighed ikke ville være muligt for en bred kreds på grundlag af dommens oplysninger om den pågældendes bopæl, alder, køn, uddannelse, beskæftigelse og familiemæssige forhold mv. at identificere den pågældende.

I denne særlige situation er den foreslåede § 1017 d således ikke til hinder for, at en dom offentliggøres i en sådan form, at en bred kreds (eventuelt størstedelen af befolkningen) kan genkende en eller flere af de involverede personer. Når kravet om anonymisering alligevel bør fastholdes i denne situation, skyldes det navnlig det tidsmæssige aspekt.

I nogle tilfælde, hvor en sag har været massivt omtalt i medierne, må man forvente, at en meget stor andel af befolkningen vil kunne genkende den eller de tiltalte ved en offentliggørelse umiddelbart efter domsafsigelsen, selv om dommen offentliggøres i anonymiseret form. Som årene går, bliver den andel af befolkningen, som umiddelbart kan genkende de pågældende ud fra en anonymiseret domstekst, imidlertid gradvis mindre. Efter Retsplejerådets opfattelse er det derfor mest hensigtsmæssigt generelt at kræve anonymisering, også i de tilfælde, hvor det aktuelt har ringe betydning.

Pligten til anonymisering efter den foreslåede § 1017 d gælder uafhængigt af, om afgørelsen i forvejen er anonymiseret i forbindelse med meddelelse af aktindsigt, jf. forslaget til § 41 e, stk. 4 (lovforslagets § 1, nr. 13). En eventuelt anonymisering efter den skønsmæssige bestemmelse § 41 e, stk. 4, opfylder således ikke nødvendigvis kravet om anonymisering efter den foreslåede § 1017 d. Selv om afgørelsen er anonymiseret i forbindelse med meddelelse af aktindsigt, kan der således være behov for yderligere anonymisering, før afgørelsen gives offentligt.

Den foreslåede § 1017 d forbyder *offentlig gengivelse* af domme og kendelser i straffesager, hvor der ikke er foretaget den ovenfor beskrevne anonymisering. Offentlig gengivelse betyder, at dommen eller kendelsen gøres tilgængelig for en videre kreds. Ud over offentliggørelse i trykt form, herunder omdeling eller opslag af trykte eksemplarer i et lokalområde, er også anden udbredelse i en videre kreds omfattet.

Offentlig gengivelse omfatter således også, at dommen eller kendelsen er tilgængelig for en videre kreds i et informationssystem. Dette gælder, hvad enten der er umiddelbar offentlig adgang til informationssystemet, eksempelvis via internettet, eller informationssystemet er beskyttet med kode eller anden adgangsbegrænsning, hvis en videre kreds har eller kan få adgang. Det er i den forbindelse uden betydning, om der kræves betaling for adgangen til informationssystemet.

Dommen eller kendelsen gives offentligt i bestemmelsens forstand, så længe den er tilgængelig for en videre kreds i et informationssystem. Det er således uden betydning, i hvilket omfang nogen rent faktisk gør sig bekendt med afgørelsen. Den faktiske brug af informationssystemet kan højst have (bevismæssig) betydning, hvis der er

tvivl om, hvorvidt informationssystemet er tilgængeligt for en videre eller snævrere kreds. Er der ikke tvivl om, at informationssystemet er tilgængeligt for en videre kreds, foreligger der offentlig gengivelse, selv om ingen rent faktisk har gjort sig bekendt med afgørelsen. Det bemærkes, at den faktiske brug af informationssystemet (og dermed skadevirkning) naturligvis kan tages i betragtning ved strafudmålingen.

Formålet med den foreslåede § 1017 d er at beskytte de pågældende personer (sigtede, tiltalte, forurettede og vidner). Forbuddet gælder således ikke, hvis en person gyldigt har samtykket i, at dommen offentliggøres uden anonymisering, men en person kan naturligvis kun give samtykke for sit eget vedkommende. Dommen skal således i givet fald anonymiseres med hensyn til andre personer, og man skal være opmærksom på, at det på grund af familieforhold eller andre relationer mellem de pågældende kan være nødvendigt i den forbindelse alligevel at udelade identiteten på en person, der ellers har samtykket i offentliggørelse uden anonymisering.

Der stilles ingen formkrav til et samtykke, men for ikke at udhule beskyttelsen bør samtykket som altovervejende hovedregel være udtrykkeligt. Forbuddet angår offentlig gengivelse af selve domsteksten, og man kan ikke nødvendigvis af en persons medieoptræden i øvrigt udlede, at han eller hun har samtykket i offentliggørelse af selve dommen uden anonymisering. Hvis der er tale om vedvarende offentlig gengivelse, eksempelvis i et informationssystem, herunder massemediernes offentligt tilgængelige informationsdatabaser, kan et samtykke til enhver tid tilbagekaldes, således at der ved fortsat offentlig gengivelse skal ske anonymisering.

Pligten til anonymisering bortfalder ikke automatisk ved en persons død, da der også er et hensyn at tage til de pårørende og til afdødes eftermæle, rent bortset fra at i de mest alvorlige straffesager – fuldbyrdet drab – er forurettede i sagens natur altid død, allerede før sagen starter.

Strafansvaret påhviler den, der foretager den offentlige gengivelse, eller som medvirker hertil, jf. straffelovens § 23. For massemediers vedkommende gælder den særlige ansvarsordning, der er fastsat i medieansvarsloven.

Strafansvar kan pålægges juridiske personer, jf. den foreslåede regel i retsplejelovens § 1022 (lovforslagets § 1, nr. 36).

Der henvises til *kapitel 9*, afsnit 2.

Til nr. 35 (§§ 1018 e og 1019 h)

Der er tale om en redaktionel ændring med henblik på, at de regler om klage over afgørelser om aktindsigt, som findes i retsplejelovens § 102, stk. 2, § 1018 e, stk. 6, og § 1019 h, stk. 3, fortsat er formuleret på samme måde. Om baggrunden for den ændrede formulering af retsplejelovens § 102, stk. 2, henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 14.

Til nr. 36 (§ 1022)

Det foreslås, at juridiske personer skal kunne straffes for overtrædelse af straffebestemmelser i retsplejeloven.

Strafansvar for juridiske personer findes allerede for overtrædelser af reglerne om advokatselskaber, jf. retsplejelovens § 124, stk. 8, og for overtrædelse af reglerne om opbevaring af oplysninger om teletrafik og om telenet- og teletjenesteudbydere praktiske bistand til politiet i forbindelse med indgreb i meddelelshemmeligheden, jf. retsplejelovens § 786, stk. 6, 2. pkt., og stk. 7, 2. pkt. I konsekvens af den nye generelle regel om strafansvar for juridiske personer foreslås disse bestemmelser ophævet, jf. lovforslagets § 1, nr. 15 og 31.

Strafansvar for juridiske personer findes endvidere for overtrædelse af reglerne om massemediers opbevaring af udskrifter mv., jf. retsplejelovens § 41 a, stk. 8, 3. pkt. I konsekvens af den nye generelle regel om strafansvar for juridiske personer er en tilsvarende bestemmelse ikke medtaget i de foreslåede nye regler om aktindsigt, jf. lovforslagets § 1, nr. 13.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør der imidlertid være mulighed for at pålægge juridiske personer strafansvar for overtrædelse af alle straffebestemmelser i retsplejeloven.

Dette er i særlig grad påkrævet for så vidt angår retsplejelovens §§ 535 og 651 om overtrædelse af henholdsvis en dom eller et fagedforbud. Eftersom domme og fagedforbud kan rettes mod juridiske personer, er det uhensigtsmæssigt, at straf for overtrædelse af dommen eller fagedforbuddet kun kan pålægges de fysiske personer, der handler på den juridiske persons vegne.

Der er endvidere behov for at kunne pålægge juridiske personer strafansvar for overtrædelse af de bestemmelser i retsplejeloven, der forbyder videregivelse eller offentliggørelse af oplysninger, jf. retsplejelovens § 32 b, § 189, § 453, § 456 m, stk. 2, § 462, stk. 2, § 473, § 475, stk. 2, § 895, stk. 6, og §§ 1017 a-1017 c samt den foreslåede § 1017 d (lovforslagets § 1, nr. 34). Det samme gælder med hensyn til forbuddet i § 1017, stk. 2, om offentlige meddelelser, der på utilbørlig måde kan påvirke en verserende straffesag.

Samme behov eksisterer vel ikke for de straffebestemmelser i retsplejeloven, der direkte retter sig mod fysiske personer (§§ 120, 142 og 750), men det er langt det enkleste generelt at give hjemmel for strafansvar for juridiske personer. Desuden vil der under alle omstændigheder kunne blive tale om et medvirkensansvar for juridiske personer, jf. straffelovens § 23.

Nyaffattelsen af § 1022 indebærer, at den eksisterende regel om, at bøder tilfalder statskassen, medmindre andet er bestemt, udgår. Bestemmelsen er overflødig, da dette under alle omstændigheder er tilfældet. I øvrigt er der ikke længere regler i retsplejeloven om, at bøder tilfalder andre end statskassen.

Til § 2 (forvaltningsloven)

Forvaltningslovens almindelige regler om parters aktindsigt gælder ikke i sager om strafferetlig forfølgning af lovovertrædelser, jf. forvaltningslovens § 9, stk. 3. I stedet gælder forvaltningslovens § 18, der fastsætter regler om parters aktindsigt i afsluttede straffesager.

Forvaltningslovens § 18 omfatter ikke retsbogsudskrifter og dokumenter, der har været fremlagt i retten, da aktindsigt heri reguleres af retsplejelovens regler. Denne afgrænsning mellem, hvad der er reguleret af forvaltningsloven, og hvad der er reguleret af retsplejeloven, er mindre hensigtsmæssig, navnlig fordi det kan give anledning til tvivl, hvornår et dokument kan siges at være "fremlagt".

Det foreslås derfor at samle alle regler om aktindsigt i straffesager hos politi, anklagemyndighed og domstole i retsplejeloven, jf. de foreslåede §§ 41 d og 729 c (lovforslagets § 1, nr. 13 og 27). I konsekvens heraf foreslås forvaltningslovens § 18 ændret, således at bestemmelsen ikke omfatter dokumenter hos politiet eller anklagemyndigheden. Forvaltningslovens § 18 vil herefter alene gælde for dokumenter i sager om strafferetlig forfølgning af lovovertrædelser hos andre myndigheder. I praksis drejer det sig navnlig om sager vedrørende administrative bødeforelæg fra andre myndigheder end politiet.

Til § 3 (konkursloven)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af de foreslåede nye regler om aktindsigt i retsplejen, jf. lovforslagets § 1, nr. 13.

Det foreslås, at når en anmeldelse om betalingsstandsning eller begæring om konkurs, akkordforhandling eller gældssanering har været fremlagt i et offentligt retsmøde, skal anmodninger om aktindsigt i sagen behandles efter de foreslåede nye regler om aktindsigt i retsplejelovens kapitel 3 a.

Til § 4 (dødsboskifteloven)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af de foreslåede nye regler om aktindsigt i retsplejen, jf. lovforslagets § 1, nr. 13.

Det foreslås, at de nye regler om aktindsigt i retsplejelovens kapitel 3 a skal finde tilsvarende anvendelse på anmodninger om aktindsigt i boets dokumenter.

At retsplejelovens kapitel 3 a finder "tilsvarende" anvendelse, indebærer blandt andet, at genstanden for aktindsigt er alle dokumenter, der vedrører sagen, jf. retsplejelovens § 41 d, stk. 1, men at bobestyrerens interne arbejdsdokumenter ikke er omfattet af aktindsigten, jf. retsplejelovens § 41 d, stk. 2. Også reglen om meraktindsigt i retsplejelovens § 41 g finder tilsvarende anvendelse.

Anmodninger om aktindsigt må i første omgang fremsættes over for bobestyreren, men hvis bobestyreren afslår aktindsigt, træffer skifteretten afgørelse efter reglerne i retsplejelovens § 41 e. Den "tilsvarende" anvendelse af retsplejelovens regler omfatter også de regler om betaling for aktindsigt, som justitsministeren fastsætter med hjemmel i retsplejeloven § 41 h. Et eventuelt gebyr for aktindsigt tilfalder bobestyreren, der til gengæld afholder udgifterne ved gennemførelsen af aktindsigten.

Anmodning om aktindsigt i dokumenter, der beror hos skifteretten (med undtagelse af dokumenter, der alene beror hos skifteretten i anledning af en aktindsigtsklage), kan dog fremsættes direkte over for skifteretten. Et eventuelt gebyr betales i så fald til skifteretten, der også afholder udgifterne ved gennemførelsen af aktindsigten.

Til § 5 (lov om undersøgelseskommissioner)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af de foreslåede nye regler om aktindsigt i retsplejen, jf. lovforslagets § 1, nr. 13.

Det foreslås at ændre henvisningen til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 41 til en henvisning til de nye regler om aktindsigt i retsplejelovens kapitel 3 a. Ændringen indebærer, at der først vil være adgang til aktindsigt i rettens materiale efter reglerne i retsplejelovens kapitel 3 a, når undersøgelseskommissionen har afgivet sin beretning.

Til § 6 (retsafgiftsloven)

Til nr. 1 (§ 48)

Det foreslås, at der fremover kun skal betales retsafgift af attester, udskrifter og kopier mv., som udfærdiges af retten i henhold til tinglysningsloven eller af Skibsregisteret. Endvidere videreføres reglen om betaling af retsafgift for at bekræfte genparter i henhold til retsplejelovens § 39.

Andre attester, udskrifter og kopier mv., som udfærdiges af domstolene, vil derimod fremover være afgiftsfri. Det samme gælder udskrifter af pantefogedbogen og kopier af politirapporter.

For kopier, som udleveres i henhold til de foreslåede nye regler om aktindsigt i retsplejeloven, vil der kunne opkræves gebyr, jf. de foreslåede § 41 h (lovforslagets § 1, nr. 13), § 255 a (lovforslagets § 1, nr. 21) og § 729 c (lovforslagets § 1, nr. 27). Dette gælder også kopier af politirapporter.

Der henvises til *kapitel 6*, afsnit 5.2.

Til nr. 2 (§ 49 og § 63, stk. 2, 3. pkt.)

I konsekvens af afskaffelsen af den almindelige afgiftspligt for attester, udskrifter og kopier mv. foreslås reglen i retsafgiftslovens § 49 om fritagelse for afgiftspligten ophævet.

Ophævelsen af § 49 betyder, at der fremover aldrig indrømmes afgiftsfrihed for de retsafgifter, der foreslås opretholdt, dvs. afgiften for udskrifter og kopier mv., som udfærdiges af retten i henhold til tinglysningsloven eller af Skibsregisteret, samt afgiften for at bekræfte genparter i henhold til retsplejelovens § 39. Det bemærkes i den forbindelse, at afgiftsfritagelserne efter den gældende § 49 meget sjældent finder anvendelse i forhold til disse afgifter.

Endvidere foreslås reglen i retsafgiftslovens § 63, stk. 2, 3. pkt., om provenuet for udskrifter af pantefogedbogen ophævet. Der er tale om en konsekvensændring som følge af afskaffelsen af afgiftspligten for udskrifter af pantefogedbogen.

Til § 7 (lov om aktindsigt i miljøoplysninger)

Lov om aktindsigt i miljøoplysninger indeholder i § 5 a en regel om aktindsigt i retsafgørelser i visse civile sager (sager om aktindsigt i miljøoplysninger i medfør af lov om aktindsigt i miljøoplysninger, sager om offentlig deltagelse i afgørelser vedrørende konkrete indvirkninger på miljøet og sager om foreneligheden med miljølovgivningen af privates eller offentlige myndigheders handlinger og undladelser).

Formålet med § 5 a i lov om aktindsigt i miljøoplysninger er, at aktindsigt i retsafgørelser i de pågældende sager ikke skal være betinget af "retlig interesse", sådan som det i almindelighed kræves efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 41. § 5 a i lov om aktindsigt i miljøoplysninger gennemfører Århuskonventionens regler om, at retsafgørelser i de pågældende sager skal være offentligt tilgængelige.

Retsplejerådet foreslår en almindelig adgang til aktindsigt i domme og kendelser, jf. den foreslåede § 41 b i retsplejeloven (lovforslagets § 1, nr. 13). Forslaget omfatter blandt andet de civile sager, som er nævnt i § 5 a i lov om aktindsigt i miljøoplysninger. § 5 a i lov om aktindsigt i miljøoplysninger foreslås på den baggrund ophævet som overflødig, og i konsekvens heraf foreslås tillige § 1, stk. 3, i lov om miljøoplysninger ophævet. Sidstnævnte bestemmelse angår anvendelsesområdet for § 5 a i lov om miljøoplysninger.

Til § 8 (ikrafttræden og overgangsregler)

Det foreslås, at loven træder i kraft den ..., jf. *stk. 1*.

Som udgangspunkt finder de nye regler anvendelse fra lovens ikrafttræden uden særlige begrænsninger. Eksempelvis anvendes reglerne i retsplejelovens §§ 729 a og 729 b (lovforslagets § 1, nr. 27) også i straffesager, der verserer ved lovens ikrafttræden, og de nye regler i retsplejelovens §§ 41 c-41 h, § 255 a og § 729 c (lovforslagets § 1, nr. 13, 21 og 27) finder også anvendelse på dokumenter, der er udarbejdet før lovens ikrafttræden. Afskaffelsen af retsafgiften for udskrifter og kopier mv. (lovforslagets § 6) finder ligeledes anvendelse i alle tilfælde, hvor afgiftspligten ikke er indtrådt inden lovens ikrafttræden.

Stk. 2 og 3 indeholder overgangsregler.

Stk. 2 angår aktindsigt i domme og kendelser for enhver i medfør af den foreslåede § 41 b i retsplejeloven. Det foreslås, at retten til aktindsigt i medfør af den foreslåede § 41 b skal gælde *dels* (alle) domme og kendelser, der er afsagt efter lovens ikrafttræden, jf. *1. pkt.*, *dels* domme og kendelser, der er afsagt før lovens ikrafttræden i civile sager omfattet af § 5 a i lov om miljøoplysninger, jf. *2. pkt.* Endvidere foreslås det, at forbuddet mod offentlig gengivelse af domme og kendelser i straffesager uden anonymisering (jf. lovforslagets § 1, nr. 34) (kun) skal gælde domme og kendelser, der er afsagt efter lovens ikrafttræden, jf. ligeledes *1. pkt.*

Overgangsreglen er begrundet i, at den foreslåede meget kraftige udvidelse af offentlighedens adgang til aktindsigt i domme og kendelser kun bør gælde domme og kendelser, der er afsagt efter lovens ikrafttræden, således at sagens parter og dommeren (dommerne) ved sagens behandling og afgørelsens affattelse har kunnet være bekendt med offentlighedens frie adgang til aktindsigt i afgørelsen.

Da forbuddet mod offentlig gengivelse af domme og kendelser i straffesager uden anonymisering er begrundet i den nye frie adgang til aktindsigt i domme og kendelser, bør forbuddet – ligesom aktindsigten – være begrænset til domme og kendelser, der er afsagt efter lovens ikrafttræden.

Den særlige regel om, at offentlighedens adgang til aktindsigt i domme og kendelser i de civile sager, der er nævnt i § 5 a i miljøoplysninger, også skal gælde afgørelser, der er afsagt før lovens ikrafttræden, er begrundet i, at offentligheden allerede efter de gældende regler har fri adgang til aktindsigt heri.

Aktindsigt i domme og kendelser, der er afsagt før lovens ikrafttræden (og som ikke er omfattet af § 5 a i lov om miljøoplysninger), reguleres fra lovens ikrafttræden af retsplejelovens §§ 41 d-41 h, på samme måde som aktindsigt i domme og kendelser, der er afsagt efter lovens ikrafttræden, men hvor dokumentet konkret helt eller delvis er undtaget fra aktindsigt efter retsplejelovens § 41 b, fordi en af de foreslåede undtagelser finder anvendelse (eksempelvis med hensyn til indispositive sager, eller straffesager, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden).

Stk. 3 angår de særlige regler om massemediers adgang til aktindsigt i visse dokumenter, hvor adgangen til aktindsigt suppleres af et strafsanktioneret forbud mod offentliggørelse mv. af dokumenterne. *Stk. 3* indebærer, at forbuddet mod offentliggørelse mv. i den foreslåede § 41 f i retsplejeloven også finder anvendelse på dokumenter, der før lovens ikrafttræden er udleveret i medfør af den hidtil gældende bestemmelse i retsplejelovens § 41 a.

Overgangsreglen i *stk. 3* sikrer, at når et massemedium før lovens ikrafttræden har fået udleveret et dokument i medfør af den hidtil gældende bestemmelse i retsplejelovens § 41 a, vil det efter lovens ikrafttræden (hvor

retsplejelovens § 41 a afløses af en lidt anderledes formuleret regel i retsplejelovens § 41 f) fortsat være strafbart, hvis dokumentet er tilgængeligt for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere eller bruges til andet end til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde eller ikke opbevares i overensstemmelse med de regler, justitsministeren fastsætter.

Til § 9 (territorial gyldighed)

Bestemmelsen angår lovens territoriale gyldighed.

Stk. 1, 1. pkt., fastslår, at lovens § 1 (retsplejeloven), § 3 (konkursloven), § 4 (dødsboskifteloven), § 6 (retsafgiftsloven) og § 7 (lov om aktindsigt i miljøoplysninger) ikke gælder for Færøerne og Grønland. *2. pkt.* giver mulighed for ved kongelig anordning helt eller delvis at sætte lovens § 3 (konkursloven) og § 4 (dødsboskifteloven) i kraft for Færøerne og Grønland med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Stk. 2 indebærer, at lovens § 2 (forvaltningsloven) ikke skal gælde for sager om færøske og grønlandske anliggender, men at bestemmelsen ved kongelig anordning kan sættes i kraft for sådanne sager med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger. Dette gælder dog kun for sager, der er eller har været under behandling af rigsmyndigheder.

Stk. 3 indebærer, at lovens § 5 (lov om undersøgelseskommissioner) gælder for Færøerne og Grønland med hensyn til undersøgelse af forhold i den statslige forvaltning, og at bestemmelsen ved kongelig anordning kan sættes i kraft for Færøerne og Grønland med hensyn til undersøgelse af forhold uden for den statslige forvaltning med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

[Denne publikation findes på adressen: http://www.jm.dk/](http://www.jm.dk/)

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Bilag 1 Organisationer repræsenteret i Retsplejerådets følgegruppe*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Bilag 1

Organisationer repræsenteret i Retsplejerådets følgegruppe

Forbrugerrådet
Forenede Danske Motorejere
Finansrådet
Realkreditrådet
Forsikring & Pension
Det Danske Handelskammer
Dansk Industri
Dansk Handel & Service
Håndværksrådet
Byggeriets Firkant
Dansk InkassoBrancheforening
Danske Entreprenører
Liberale Erhvervs Råd
Foreningen af Statsautoriserede Revisorer
Dansk Ejendomsmæglerforening
De Danske Patentagenter Forening
Danmarks Rederiforening
Danske Speditører
Grundejernes Landsorganisation
Kommunernes Landsforening
Dansk Arbejdsgiverforening
Landsorganisationen i Danmark
Specialarbejderforbundet i Danmark
Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund
Det Danske Voldgiftsinstitut
Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed
Foreningen af Statsamtmand
Foreningen af Statsamtsjurister
Det Danske Center for Menneskerettigheder
Københavns Retshjælp
Århus Retshjælp

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

[Denne publikation findes på adressen: http://www.jm.dk/](http://www.jm.dk/)

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Bilag 2 Massemedier mv. repræsenteret i Mediernes Kontaktudvalg*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Bilag 2

Massemedier mv. repræsenteret i Mediernes Kontaktudvalg

Dansk Journalistforbund
Danske Dagblades Forening
DR
TV2
Dansk Fagpresse
Dansk Magasinpresses Udgeverforening
Foreningen af danske lokale ugeaviser
Danmarks Journalisthøjskole

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

[Denne publikation findes på adressen: http://www.jm.dk/](http://www.jm.dk/)

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Bilag 3 Udkast til bekendtgørelse om retslistes*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Bilag 3

Udkast til bekendtgørelse om retslistes

Bekendtgørelsesudkast

Retsplejerådets overvejelser om retslistes fremgår af *kapitel 5*, afsnit 2.

Bekendtgørelsesudkastet erstatter §§ 1-5 i den gældende bekendtgørelse nr. 811 af 28. oktober 1999 om retslistes og om massemediers aktindsigt i og opbevaring af retsbogsudskrifter og kopier af anklageskrifter og retsmødebegæringer.

Bekendtgørelsesudkastet har hjemmel i den gældende § 28, stk. 3, i retsplejeloven og kan gennemføres uafhængigt af Retsplejerådets øvrige forslag.

Af praktiske grunde tager bekendtgørelsesudkastet dog højde for forslaget i Betænkning nr. 1401/2001 om anvendelse af endelige påstandsdokumenter og sammenfattende processkrifter samt for rådets forslag i *kapitel 5*, afsnit 3.2, i nærværende betænkning om retsmøder under forberedelsen af civile sager.

Hvis bekendtgørelsesudkastet gennemføres forud for forslagene i Betænkning nr. 1401/2001, skal henvisningen til sammenfattende processkrifter i det foreslåede § 2, stk. 2, nr. 4, udgå, ligesom henvisningen her til retsplejelovens § 357, stk. 1 og 2, skal erstattes af en henvisning til retsplejelovens § 356 a, stk. 1.

Hvis bekendtgørelsesudkastet gennemføres forud for forslaget i *kapitel 5*, afsnit 3.2, skal henvisningen til retsplejelovens § 339 a i det foreslåede § 1, stk. 3, udgå.

Udkast til Bekendtgørelse om retslistes

I medfør af § 28, stk. 3, i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 777 af 16. september 2002, fastsættes:

§ 1. For hver retsdag udarbejdes lister over de retssager, der kommer til behandling ved retten (retslistes). På retslisten medtages retsmøder og afsigelse af domme, jf. dog stk. 2-5.

Stk. 2. Sager, der behandles ved foged- eller skifteretten, medtages ikke på retslisten. Retten kan dog beslutte at medtage sager, der har offentlig interesse, på retslisten. Endvidere medtages domsafsigelser i skiftesager altid på retslisten, jf. dog stk. 5.

Stk. 3. Retsmøder, der holdes for lukkede døre i medfør af retsplejelovens § 339 a, § 453, 1. pkt., § 456 m, stk. 1, 1. pkt., og § 475 g, stk. 1, medtages ikke på retslisten.

Stk. 4. Retsmøder, som sigtede i medfør af retsplejelovens § 748, stk. 1, 2. pkt., eller stk. 5, ikke underrettes om, medtages ikke på retslisten.

Stk. 5. I borgerlige sager medtages afsigelse af udeblivelsesdomme samt af domme, hvor sagsøgte har taget

bekræftende til genmæle, ikke på retslisten.

§ 2. Retslisten skal indeholde oplysning om:

- 1) tid og sted for retsmødet eller domsafsigelsen,
- 2) karakteren af retsmødet (f.eks. “domsforhandling”),
- 3) navnet på sagens juridiske dommer(e) og
- 4) sagens journalnummer hos retten og i straffesager tillige hos politiet (anklagemyndigheden).

Stk. 2. I borgerlige sager skal retslisten tillige indeholde oplysning om:

- 1) parternes navne, dog ikke i sager, der behandles efter retsplejelovens kapitel 42, 42 a, 43, 43 a eller 43 b,
- 2) parternes advokaters navne,
- 3) en kort beskrivelse af, hvad sagen drejer sig om (f.eks. “mangler ved fast ejendom” eller “ægteskabssag”), og
- 4) en eventuel beslutning om indlevering af endelige påstandsdokumenter eller sammenfattende processkrifter, jf. retsplejelovens § 357, stk. 1 og 2.

Stk. 3. I straffesager skal retslisten vedrørende retsmøder, der ikke afholdes i medfør af retsplejelovens § 747, tillige indeholde oplysning om:

- 1) sigtedes eller tiltaltes navn,
- 2) forsvarerens navn og
- 3) en kort beskrivelse af, hvad sagen drejer sig om (f.eks. “overtrædelse af straffelovens § 276”, “overtrædelse af færdselslovens § 3 mv.” eller “overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven”).

Stk. 4. Den i stk. 2, nr. 3, og stk. 3, nr. 3, nævnte beskrivelse af, hvad sagen drejer sig om, kan udelades ved ordinære retsmøder samt i tilfælde, hvor der i et retsmøde behandles et betydeligt antal mindre bødesager.

Stk. 5. Er der i en straffesag nedlagt navneforbud i medfør af retsplejelovens § 31 vedrørende sigtede eller tiltalte, anføres sigtedes eller tiltaltes navn på retslisten med tydelig markering heraf. Det skal af retslisten fremgå, hvad et navneforbud indebærer.

Stk. 6. Er der i en straffesag nedlagt navneforbud i medfør af retsplejelovens § 31 vedrørende andre end sigtede eller tiltalte, markeres det tydeligt på retslisten, at der er nedlagt navneforbud vedrørende andre end sigtede eller tiltalte. Det skal af retslisten fremgå, hvad et navneforbud indebærer.

§ 3. I ankesager skal retslisten endvidere indeholde oplysning om, hvornår og af hvilken ret den indankede dom er afsagt.

Stk. 2. Retslisten skal ved anke til landsretten af straffesager tillige indeholde oplysning om, hvorvidt anken vedrører bedømmelsen af sagens beviser eller alene strafudmålingen.

§ 4. Der kan medtages yderligere oplysninger på retslisterne, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. I sager, der behandles efter retsplejelovens kapitel 42, 42 a, 43, 43 a eller 43 b, må parternes navne ikke medtages på retslisten.

Stk. 3. Er der i en straffesag nedlagt navneforbud i medfør af retsplejelovens § 31 vedrørende andre end sigtede eller tiltalte, må disses navne ikke medtages på retslisten.

§ 5. Retslisterne bekendtgøres ved opslag i retsbygningen.

Stk. 2. Der kan udarbejdes foreløbige retslistor, der ikke opslås i retsbygningen. Foreløbige retslistor bør så vidt muligt indeholde de i §§ 2 og 3 nævnte oplysninger.

Stk. 3. Retten udleverer efter anmodning kopi af retslistor, medmindre retslisterne i medfør af stk. 4 er offentliggjort på internettet. Der opkræves ikke betaling herfor. Der kan ikke udleveres retslistor senere end 2 uger efter udløbet af den periode, retslisten omfatter.

Stk. 4. Retten kan offentliggøre retslistor på internettet. Retslistor, der offentliggøres på internettet, må ikke indeholde oplysning om sigtedes eller tiltaltes navn, eller oplysninger, der er omfattet af § 7, stk. 1, i lov om behandling af personoplysninger. Retslistor, der er offentliggjort på internettet, skal slettes senest to uger efter udløbet af den periode, retslisten omfatter.

Bemærkninger til bekendtgørelsesudkastet

Til § 1

Formålet med bestemmelsen er at angive, hvilke sager og hvilke retshandlinger i de enkelte sager der skal medtages på retslisten.

Hovedreglen er, at alle retsmøder og domsafsigelser skal medtages på retslisten, jf. *stk. 1*. I forhold til den gældende bekendtgørelse er det præciseret, at det er retsmøder og domsafsigelser, der skal medtages. Forslaget om, at domsafsigelser skal medtages, har sammenhæng med Retsplejerådets forslag om, at domme skal kunne afsiges uden afholdelse af retsmøde (jf. *kapitel 5*, afsnit 1.3).

Sager, der behandles ved foged- og skifteretten, skal dog kun medtages, hvis retten beslutter det, fordi sagen har offentlig interesse, jf. *stk. 2*. Retten er frit stillet, og er således ikke forpligtet til at medtage en foged- eller skiftesag på retslisten, selv om sagen har offentlig interesse. Dette svarer til gældende ret, jf. § 1, stk. 3, i den gældende bekendtgørelse.

Som noget nyt foreslås det, at alle domsafsigelser i skiftesager skal medtages på retslisten, jf. *stk. 2, 3. pkt.* Dette gælder dog ikke udeblivelsesdomme eller domme, hvor sagsøgte har taget bekræftende til genmæle.

Ligeledes som noget nyt foreslås det, at retsmøder forud for domsafsigelsen i sager om ægteskab og forældremyndighed, faderskab og prøvelse af adoption uden samtykke, ikke skal medtages på retslisten, jf. *stk. 3*. Det samme gælder retsmøder under forberedelsen af civile sager, som efter Retsplejerådets forslag skal behandles for lukkede døre (jf. *kapitel 6*, afsnit 2).

Endvidere foreslås det præciseret, at retsmøder under efterforskningen af en straffesag, som sigtede i medfør af retsplejelovens § 748, stk. 1, 2. pkt., eller stk. 5, ikke underrettes om, heller ikke skal medtages på retslisten, jf. *stk. 4*.

Endelig foreslås det, at i civile sager skal afsigelse af udeblivelsesdomme eller af domme, hvor sagsøgte har taget bekræftende til genmæle, ikke medtages på retslisten, jf. *stk. 5*. De fleste udeblivelsesdomme i civile sager kan allerede efter gældende ret afsiges uden afholdelse af retsmøde og fremgår derfor heller ikke efter de gældende regler af retslisten.

Når en civil sag afgøres ved udeblivelsesdom, er der i langt de fleste tilfælde tale om, at sagsøgte ikke bestrider kravet. Der er således tale om sager, hvor der ikke er nogen reel tvist. Det samme gælder domme, hvor sagsøgte har taget bekræftende til genmæle (såkaldte erkenderdomme). Endvidere er antallet af udeblivelsesdomme i civile sager meget højt.

Retsplejerådet finder på den baggrund, at en medtagelse af afsigelse af udeblivelsesdomme og erkenderdomme i civile sager på retslisten vil være til skade for retslisternes overskuelighed og samtidig udtryk for et ressourcospild.

Retsplejerådet understreger, at rådets forslag om aktindsigt i domme gælder fuldt ud for udeblivelsesdomme og erkenderdomme i civile sager.

Til § 2

Formålet med bestemmelsen er at angive, hvilke oplysninger om den enkelte sag og den enkelte retshandling (retsmøde eller domsafsigelse) der skal medtages på retslisten.

Stk. 1 indeholder fælles regler for både civile sager og straffesager. Stk. 2 og 4 indeholder supplerende regler for civile sager, og stk. 3-6 indeholder supplerende regler for straffesager.

Reglerne svarer i vidt omfang til §§ 2 og 4 i den gældende bekendtgørelse.

Som noget nyt foreslås det, at det i civile sager skal oplyses på retslisten, hvis der i sagen er truffet beslutning om indlevering af endelige påstandsdokumenter eller sammenfattende processkrifter, jf. retsplejelovens § 357 (som affattet ved Retsplejerådets forslag i Betænkning nr. 1401/2001), jf. *stk. 2, nr. 4*.

Endvidere foreslås en forenkling af formuleringen af reglerne om, hvordan der skal oplyses om navneforbud, jf. *stk. 5 og 6*. Der er imidlertid ikke tale om realitetsændringer.

Det skal således fortsat fremgå af retslisten, at et navneforbud betyder, at retten har forbudt offentlig gengivelse af navn, stilling eller bopæl, og at den pågældendes identitet på anden måde offentliggøres. Denne information kan imidlertid medtages samlet i en fodnote eller til sidst i retslisten, når det blot er markeret tydeligt ved hver enkelt sag, at der er nedlagt navneforbud, og der desuden her er henvist til den generelle beskrivelse af, hvad et navneforbud indebærer. Når et navneforbud vedrører sigtede eller tiltalte, skal markeringen af, at der er nedlagt navneforbud, ske i umiddelbar tilknytning til sigtedes eller tiltaltes navn.

Til § 3

Bestemmelsen stiller krav om, at retslistes i ankesager skal indeholde nogle yderligere oplysninger ud over dem, der er nævnt i § 2. Bestemmelsen svarer ganske til § 3 i den gældende bekendtgørelse.

Til § 4

Den gældende bekendtgørelse bygger på den forudsætning, at bekendtgørelsens krav til retslisterne er minimumskrav. Det står således retterne frit for at medtage yderligere oplysninger på retslisten.

Det foreslås at medtage en udtrykkelig regel herom i bekendtgørelsen, jf. *stk. 1*, herunder for at præcisere, at visse oplysninger dog *ikke* må medtages på retslisten. Det drejer om parternes navne i sager om ægteskab og forældremyndighed, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke, jf. *stk. 2*, og om navne på andre end sigtede eller tiltalte, når der er nedlagt navneforbud med hensyn til disse, jf. *stk. 3*.

Til § 5

Formålet med bestemmelsen er at fastsætte regler om bekendtgørelse og udlevering af retslistes samt regler om foreløbige retslistes.

Stk. 1 fastslår, at retslisterne skal bekendtgøres ved opslag i retsbygningen. Dette svarer ganske til § 1, *stk. 1, 2. pkt.*, i den gældende bekendtgørelse.

Stk. 2 fastslår, at der kan udarbejdes foreløbige retslistes, der ikke opslås i retsbygningen, men som så vidt muligt skal indeholde de samme oplysninger som de (endelige) retslistes, der opslås i retsbygningen. Dette svarer til § 1, *stk. 2*, i den gældende bekendtgørelse.

Stk. 3 fastslår, at retten efter anmodning udleverer kopi af retslistes, medmindre retslisterne er offentliggjort på internettet (jf. herom nedenfor).

Rent sprogligt foreslås det i forhold til § 5 i den gældende bekendtgørelse præciseret, at retten efter anmodning skal (og ikke blot kan) udlevere retslistes, når retslisterne ikke er offentliggjort på internettet. Retten er ikke afskåret fra at udlevere retslistes, der er offentliggjort på internettet. Retten er imidlertid ikke forpligtet hertil, idet pressen og andre interesserede kan henvises til at se retslisterne på internettet.

Der er hjemmel i retsplejelovens § 28, *stk. 3*, til at fastsætte regler om betaling af gebyr for udlevering af retslistes, men ligesom efter den gældende bekendtgørelse foreslås det, at udlevering af retslistes sker uden betaling, jf. *stk. 3, 2. pkt.*

Som noget nyt foreslås der en udtrykkelig tidsgrænse for, hvor længe retslisterne kan udleveres. Det foreslås, at retslistes ikke må udleveres senere end 2 uger efter udløbet af den periode, retslisten omfatter, jf. *stk. 3, 3. pkt.* Retsplejerådet forudsætter herved, at der ikke vil blive udarbejdet retslistes, der omfatter end længere periode end 2 uger. Der vil således maksimalt kunne fås oplysning om retsmøder om domsafsigelser 4 uger tilbage i tiden.

Endelig foreslås der som noget nyt en udtrykkelig regel om rettens offentliggørelse af retslistes på internettet, jf. *stk. 4*. Reglen kodificerer den gældende praksis for udeladelse af sigtedes eller tiltaltes navn samt oplysninger omfattet af persondatalovens § 7, *stk. 1*, jf. *2. pkt.* Samtidig fastsættes en udtrykkelig tidsgrænse for, hvornår retten skal slette retslistes, der er offentliggjort på internettet. Det foreslås, at retslistes, der er offentliggjort på internettet, skal slettes senest 2 uger efter udløbet af den periode, retslisten omfatter, jf *3. pkt.*, således at der er parallelitet mellem rettens udlevering af retslistes og rettens offentliggørelse af retslistes på internettet.

Det skal understreges, at retten ikke er forpligtet til at offentliggøre retslistes på internettet.

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

Denne publikation findes på adressen: <http://www.jm.dk/>

*Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003
om reform af den civile retspleje II
Bilag 4 Tillægskommissorium om adhæsionsproces*

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til bund](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Bilag 4

Tillægskommissorium om adhæsionsproces

Retsplejelovens kapitel 89 indeholder regler om påtale af borgerlige krav under straffesager (såkaldt adhæsionsproces). Reglerne giver domstolene mulighed for under en straffesag at dømme tiltalte til at betale erstatning til forurettede. Dette forudsætter blandt andet, at erstatningskravet uden væsentlig ulempe kan behandles under straffesagen, og at spørgsmålet om straf afgøres "i samme retning" som erstatningskravet (det såkaldte ensretningsprincip). Erstatningskravet kan kun påkendes samtidig med spørgsmålet om straf, ikke hverken før eller efter. Er betingelserne for påkendelse af erstatningskravet under straffesagen ikke opfyldt, vil forurettede være henvist til at gøre kravet gældende ved civilt søgsmål.

Færdselslovens §§ 111-113 og 115 og hundelovens § 10 indeholder særlige regler om påtale af borgerlige krav under straffesager om overtrædelse af færdselsloven og hundeloven. Her gælder ensretningsprincippet ikke, og erstatningskrav kan påkendes både før og efter spørgsmålet om straf.

Adhæsionskrav behandles principielt i strafferetsplejens former, men i praksis anvendes mange civilprocessuelle regler, hvis det kan forenes med en forsvarlig behandling af straffesagen.

Den Danske Dommerforening, Rigsdvokaten og Advokatrådet afleverede den 25. januar 2001 et forslag til revision af adhæsionsprocessen til Justitsministeriet. Forslaget fra Dommerforeningen, Rigsdvokaten og Advokatrådet er optrykt som bilag 2 til vedlagte lovforslag nr. L 73 af 30. januar 2002 om ændring af retsplejeloven.

Den Danske Dommerforening, Rigsdvokaten og Advokatrådet vurderer, at der er behov for at ændre de gældende regler om påtale af borgerlige krav under straffesager. Det anføres, at der er behov for at give de erstatningssøgende en mere fleksibel adgang til at forfølge deres krav. Dommerforeningen, Rigsdvokaten og Advokatrådet har drøftet nogle spørgsmål, der vurderes at give anledning til særlige problemer. Det anføres imidlertid, at opgaven med at reformere adhæsionsprocessen er af så kompleks karakter, at Dommerforeningen, Rigsdvokaten og Advokatrådet anbefaler et egentligt udvalgsarbejde herom. Der peges i den forbindelse på følgende spørgsmål, som bør overvejes nærmere under et sådant udvalgsarbejde:

- Om ensretningsprincippet bør ophæves.
- Om erstatningskrav bør kunne påkendes før eller efter, at spørgsmålet om straf afgøres.
- Om anklagemyndigheden i givet fald bør have en udvidet pligt til at vejlede forurettede om fremsættelse af erstatningskrav.
- Om muligheden for at beskikke en advokat for forurettede i givet fald bør udvides.
- Hvordan der i givet fald skal kunne tilkendes og pålægges sagsomkostninger.
- Forholdet mellem lov om erstatning til ofre for forbrydelser og adhæsionsprocessen.

De gældende regler om påtale af borgerlige krav under straffesager i retsplejelovens kapitel 89 svarer i vidt omfang til de regler, der blev indført ved retsplejeloven af 1916. Det gælder blandt ensretningsprincippet.

Justitsministeriet er enig med Den Danske Dommerforening, Rigsdvokaten og Advokatrådet i, at der er behov for at overveje, om reglerne bør gøres mere fleksible med henblik på at lette forurettedes muligheder for at forfølge civilretlige krav mod tiltalte. Justitsministeriet er endvidere enig i, at væsentlige ændringer af adhæsionsprocessen ikke bør gennemføres uden et egentligt udvalgsarbejde.

På den baggrund skal Justitsministeriet anmode om, at Retsplejerådet i forbindelse med behandlingen af kommissoriet om en generel reform af den civile retspleje tillige gennemgår de gældende regler om påtale af

borgerlige krav under straffesager.

Rådet anmodes i den forbindelse om at behandle de spørgsmål, som er nævnt i forslaget fra Den Danske Dommerforening, Rigsadvokaten og Advokatrådet.

Lene Espersen
/ Lars Bay Larsen

[Forside](#) | [Indhold](#) | [Til top](#) | [Forrige](#) | [Næste](#)

Justitsministeriet, Version 1.0 april 2003

[Denne publikation findes på adressen: http://www.jm.dk/](http://www.jm.dk/)